collumela appellatur, autor Collumella est. Veruntñ filij isti iam versi sunt in canes, & modo famē patiuntur vt
Psal.15. canes, & mendicant micas panis ad ianuā diuitis, populi videlicet ex gētibus, nec tñ accipiunt pecca-
Luce.16. tis suis obstātibus Actu.15. At illa dixit. Etiā domine, nam & catelli edunt demicis quę
caduntde mensa dñorū suorū. Marcus autē. Catelli comedūt sub mensa demicis pue
rorū. Rogote amice lector, quis iudęorum huiusmodi cōuitio nō fuisset nō dico iritatus, sed canis mo
re in rabiē exagitatus? Ac mulier intelligens quis esset, quo cum loquebatur, nec recusat canis cognomē
nec dolet iudęos filiorum noie honorari, sed dominos in super eos appellās, & amplectēs dominū respō
sum quod prima frōte cōtumelią prę se ferre videbatur: vnde videtur repelli, ansam arripit ne possit oio
dimitti vacua. Sint inquit illi filij sint & oues, sint domini: num propterea nos vel in numero seruorū
mercenariorum & canum nō repones? Si in numero mercenariorū me constituis, mercenarij tui omnes F
Prouer.5. abundāt panibus. Luc.15. Si in numero seruorum, omnes serui tui vestiti sunt duplicibus. Si in numero
canū, iuxta verbū tuum fiat mihi. Iā vacua nō recedā a mēsa, & canes pascuntur cum gregibus. Cum
Figura. canibus sedebo ad pędes domini, dicā audacius, sedebo cum Maria. Luce.10. Ibiq; pascar de micis tuis
Ruth.2 domine mi. Memēto domine Aui tui Booz, qui vacuā Ruth vnā ex maioribus tuis, abire nō tulit, sed
proijcite (inquit ad messores) de industria ex manipulis vr̄is, vt absq; rubore colligat. Etiā si vobiscum
metere voluerit, ne prohibeatis eā. Messem tuā filijs seruā & ouibus & pueris, ego micis contenta sum
& apluda quia canis sum. Verūtamē micę istę mactati pręferūtur, excludunt enim eternam famē. Hie-
Hierony rony. Scio me nō mereri panē filiorum, nec integros posse capere cibos, nec sedere ad mēsam cum patre
sed cōtēta sum reliquijs catulorum, reliquijs filiorū vel puerorum, vt per humilitatē micarum ad panis
Destupore integri veniā magnitudinē. Ipi qui sunt boues pleno ore in arca saginentur, mihi satis est si dignet vel
Isaac Scot manipulo vno ex area tua. Ego sum illa Ruth quę sequor vestigia messorū tuorū, greges ouiū tuarum G
A. Disti. 30 vacua veni, vacuā a facie tāti pastoris abire nō expedit tibi, qui audis inuocātes coruos. ps. 146. Num
q. 1, P. vnā tm̄ habes benedictionē? Et mihi obsecro vt benedicas. Cumq; eiulatu inquit magno fieret, volens
Gene. 27. nolēs, in pinguedine inquit terrę & rore cęli erit benedictio tua. Habes igitur hic ipsum Esau, qui pro-
Figura. pter improbitatem suam accepit quod alias nō erat accepturus, benedictionē breuē quidem verbis, sen
Chrysost. tēcia incōprehensibilē. Quid est enim ros cęli & terrę pinguedo, nisi verbū caro? Hec est benedictio co
Iudi. 1 lata gētibus: Etiā inquit dñe. Chrysost. Nō ignoro quin hec necessaria alimēta iudęis seruāda sint. Ve
runtñ si canis sum, cur vetor a colligēdis micis? Fortassis olim sub mensa pīs mei. 7c. Reges amputatis
pollicibus micas colligebāt, nunc nutante fortuna, canum more micas bellariorū habemus vice. Hoc in
quit habeo pro magna gratia: in numero canū esse, & nō ab aliena sed a propria mēsa comedere do-
minātes. Hanc enim grām Ammonitę & Moabitę nō sunt consequuti: de quibus dixisti Deut. 23. Isti
nō intrabunt in ecclesiā in eternum. De maioribus autē meis quid prępecpisti? Oino exterminādos esse
de terra, sicut dictum est in principio capitis huius. Ceite inquit dñe. Verum dicis, prorsus verum dicis,
canis sum, sed tua sum qualis qualis. Sed canes admodū necessarij sunt ouibus seruādis, dicēte vno ex so
dalibus tuis, eoq; in prędędis luporū incursibus oculatissimo, in pascēdis ouibus peritissimo. Scio q
post discessum meū intrabunt in ouile lupi multi & graues & rapaces, & si forte abfuerint canes: dor-
miēt: bus pastoribus, actū est de ouibus. Canē igitur si me agnoscis, pasce velut canē de sur furibus ca-
Actu. 10. num tuorum. Tūc respōdens Iesus ait illi, O mulier magna est fides tua. Marcus. Propter hunc sermonē vade: Matthęus: fiat tibi sicut vis. Ecce diploma principis copiosissimū, Mar-
Matth. 15. cus. Exijt dęmoniū a filia tua. Et cū abijsset domū, inuenit puellā iacentē supra lectū
& dęmoniū exisse, & sanatā ex illa hora. Magna est fides tua. Magna eius prudēria, quia ve-
chananęa. rū medicum quę fuit, sapiētissime respōdit, moderata est verba sua, nec indignatur in aliorū laudibus,
aut tristatur: aut cōtradicit verbis christi: sed ex verbis eius occasionē arripit loquēdi audacius, nec seri
Anacepha tia: quia in domo rogat, obsecrat in via, adorat, instat: replicat: fide velut patrono suggerēte ÿba. Ma-
Leosis gna pacientia, cū vocatur canis: & ipsa catellā se agnoscit, vnde oblatat: blādientis loqns affectu, cum
didit, etiā domine, nā & catelli, vocat inimicos dominos: quos dñs filios vocauit. Magna fides, qua cre
Dauid vocat. Credidit denicq; verbis christi dicētis: vade: & sicut credidisti &c. Sine fide autē impossi-
Fides. bile est placere deo. Heb 11. Vnde directe tota prędicatio christi & gesta eius fuerūt propter introducē-
dam & plātādā fidē in corde credētium. Ioan. 20. Hęc autē scripta sunt: vt credētes &c. Hierony. O mi-
Hierony. ra rerum conuersio. Israel quondā filius, nos canes: sed pro diuersitate fidei ordo noīum cōmutatur. Sic
Petrus primū quidē audit, Beatus es Simō, & secundo, vade post me satana. Itaq; vt sciremus silentiū
domini ex rōne tęporis nō ex voluntatis difficultate profecisse: adiecit: O mulier: mulierē vocans quam
Augustiō. canē appellarat. Augustinus. Quare nō dixit: o canis? Mutauit igitur christus vocabulum, quia muta
Iacobi. 2 tum vidit eius affectum. Neq; enim laudauit in ea fidem qua etiā dæmones credunt. Quod autē toties
Chrisosto. exulcerata est, forte fuit: quia nō pro se rogabat, sed pro filia, neq; pro peccatorū remissione, sed pro cor
poris sanitate. Peccatorum enim remissionē si peteret, statim audiret, fiat tibi sicut vis. Nā iuxta Chry
sosto. Beneficia corporalia differt deus rogātibus dare, peccatorū remissionē si ex corde petis, cre-
de te accepisse. Peccauī domine, Dñs transtulit peccatū tuum. Magna ergo quāsi gratis donat: parua
Ambrosiō aliquādo negat. Dedit nobis vnica lachryma redimere mortē eternā, tēporalem nō item. Statutum est
semel mori. Ambro. Ergo regnum cœlorū vim patitur. Vere enim hec regnū coegit, pertinax in prēcibus
sapiēs in respōsis: fidelis in verbis. Prętereuntē reuocat, tacētem rogat: excusantē adorat, negātē inclinat.

Vidisti

Vidisti fidē humilitatem, & patiētiā eius? Per fidē credidit, per pacientiā perseuerat in prece, p humilitatē se catulis cōparat. Denicq; dicēte dño, nō licet mittere canibus panē filiorū, illa potes inquit si velis. An nō licet tibi facere quicquid velis? An oculi Iudęorū nequā erunt (quid tua refert) si bonitatē feceris cum vna ex ancillis tuis ex caniculis tuis? Quicquid enim feceris bonum est, quia velle non potes nisi optima. Magna est inquit fides tua. Propter hunc sermonem quo toties repulsa per ostiū iusticię, reuersa es per ianuam clementię, scias factum esse sicut vis. Amon enim dæmonium exijt a filia tua. Sic mulier fragilis funiculo triplici, quasi p crenas inflexit dei clementiam. Credidit igitur mulier sermoni dñi, eoq; rursus adorato, benedictione percepta, domum reuersa, inuenit puellam sanę mētis factam iam ex spelunca latronum templum spiritus sancti, vt par est credere. Vere ergo scriptum est, quicquid orantes petitis: credite, quia accipietis. Marci. Cap. 11.

A

Caput. iiij. De quodam surdo & muto q uem sanauit dominus missis in aures digitis: & tacta lingua eius saliua sua, & precepit dominus ne cui vulgarent miraculum: cuius tamen pręceptum omnino non seruauerunt sed vbiq; prędicabant famam & potentiam Christi.

B

ITem cū transisset inde Iesus, venit per sidonē ad mare Galilęę, inter medios fines decapoleos. Matthęus, & ascendēs in mōtē sedebat ibi. Et accesserūt ad eum turbę multę habētes secū mutos, cęcos claudos debiles & alios multos, & proiecerūt eos s ad pedes eius & curauit eos. Marcus. Adducūt aūt ei surdū & mutū, & deprecabantur eum: vt imponat illi manum. Et apprehendens eū de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius, & expuens, tetigit linguam eius: & suspiciens in cęlum, ingemuit. & ait illi effetta, quod est, adaperire. Cū igitur hoc vnico signo veluti iacto apud gentes vnico grano euāgelici seminis: sed furtim vt prędictū est, iter suum dñs remetiretur, regressus ad mare Galilęę, itinere facto per regionē de capoleos, de qua dictum est Matth. Cap. 4. Versus finem, antęq; mōtē cōscenderet, adducūt ei quorū intererat miserandū spectaculū, hoiem videlicet surdū & mutū cōsequitur enim mutū esse, qui natura surdus est. Et forte iste nō propter pcta sua talis fact? est, sed vt manifestaretur potētia dñi Iesu in eo, qui & loquitur ad Mosen. Quis fecit os hois? Quis fabricatus est mutū & surdum, videtē & cęcum? Nōne ego? Ad hunc igitur plastem in cuius manu sumus sicut lutū q in manu figuli, adducitur hō iste surdus & mutus, vt restituat vas cōfractum in pristinā formā, eā vcq; de qua scriptum est, inspirauit in faciē eius spiraculū vitę, & factus est hō ad imaginem & similitudinē dei. At qui deus & audit & videt & loquitur. Quomō enim nō loquitur, qui fecit os hois? Quomō nō audit, qui fabricatus est surdum & audentē? Adducūt igitur ei hoiem truncū potius q; hoiem, ad eum qui potest, & vult, & gratis donat quod rogatur, & cui nihil est impossibile. Et deprecabātur vt imponat illi manū. Siquidē manus illę tornatiles & potestate plenę formauerunt primū vas illud totum in circuitu, sicut testatur Iob, super rotā quandā iuxta Hiere. Ca. 18. Rota autē hęc omnia cōdita sunt sucperquę iuxta prophetam homo cōstitutus fuerat, dicente scriptura, faciamus hoiem, vt prę sit oibus. Genes. 1. Vide ergo vas dissipatum, cui velle adiacet: perficere aūt nō potest. Rom. 7. Nā si voluntas in hoie libera nō est, sed captiuus ducitur quo nō vult: vere cōparatur iumētis, & similis factus est illis. Videns inquit se cōcepisse prolē cuius manus cōtra omnes: cōtēnit dñam suam. Hō surdus velut aspis ad bona: ad mala alter Midas mutus cū tps est loquēdi, alias in ore eius facile reperies tres ordines dentiū. Tāta est aūt dei bonitas, vt pro fide aliorum alijs medeatur, sicut fides cananeę profuit filię domi nēti. Poterat aūt dominus vnico verbo sanitati restituere hunc miserū hoiem, qui alias sola voluntate aquā in vinum cōuerterat, sed maluit facere quod rogabatur. Cur enim tangere hoiem detrectaret, qui tactu suo fugarat lepram? Qui hoiem e limo plasmarat? Pōt aūt cōgrue dici (siquidē oīs christi actio nostra est instructio) q; nō absq; mysterio, hunc priusq; sanaret, primū a turba subduxit. Secūdo digitos in aures immisit. Tertio saliua linguam eius tetigit. Quarto in cælū suspexit. Quinto ingemuit. Sexto estote apertę aures dixit, vt septimo loco sanitas cōsequeretur. Quē ergo simul & semel sanare poterat paulatim curat vt magnitudiuē humanę infirmitatis ostēdat, quę vix & quasi p gradus ad sanitatem redeat. Et grām suā nobis indicat, per quā singula pfectionis incremēta adiuuat. Expuens ergo, linguā tetigit (sicut alias oculos cęci nati) quia linguam nr̄am & p inutilibilia diuine pietatis dona & p ostensa foris sacramēta assumptę humanitatis abstersit. Ita dicit Theophy, Expuit dñs, vt ostēderet omnes partes carnis suę sanctas ac diuinas esse, adeo vt sputū solueret linguę vinculū, eā & si superfluitas sit omne sputū, sed in dño admirabilia erāt oia ac diuina. Quod igitur primum eum a turba subducit, hoc significat quod de cananęa scriptum est, a finibus illis egressa est. Et illud, dissimulāte Loth, apprehenderūt angeli manū eius & vxoris ac duarū filiarū, eo q; parceret dñs illi, eduxerunt q; eū extra ciuitatē ibiq; loquuti sunt ei dicētes. Salua aīam tuam: noli respicere post tergū, ne pereas in omni circa regione sed in mōte saluum te fac. Vade cu & fac similiter, nā quę retro aspexit in statuam salis cōuersa est. Quid est aūt q; digitos misit in aures? Digiti isti dona sunt cęlestia quę Eliezer suspēdit auribus Rebeccę, vt obediēcia prestaret pręceptis dei, nō enim oēs obediūt euangelio, hoc est nō oēs aures habent vt audiant. Luc. 8. Vnde illud, vos semp spū sancto restitistis, Quomō restitistis? Audi Zachariam. Auerterūt scapulam

C D E

Marci. 7

Exo. 4. Hiere. 18

Genes. 1

Cant. 5

Psalmus. 8

Gene. 16 Dani. 7

Ioan. 2 Genes. 1

Ioan. 9. Theophy

Genes. 19 Figura.

Gene. 24. Actu. 7. Zach. 7

Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

scapulam recedētes,& aures suas aggrauauerūt ne audirēt,& cor suū posuerūt vt adamātē (vides sūr-
ditatem volūtariā)ne audirēt legē & verba quę misit dñs p manū prophetarum priorū. Et facta est in
dignatio magna a dño. Quę illa? Loquutus sum,& nō audierūt, clamabūt & nō exaudiā. Hoc est par
Esai.50 pari referā. Misit igitur digitos in aures,p dona sancti spiritus mentē huius hois ad obedientiā disponēs
Iacobi.5 iuxta illud,dñs aperuit mihi aurem: ego aūt nō cōtradico, sicut cōtradixerunt iudęi sermonibus Hiere-
mię. Vide eundē Cap. 44. Tetigit & linguā talua. Salua sapiētia est cœlestis, p quā docemur terrena
despicere & amare cœlestia. Est enim & sapiētia sęculi huius terrena, animalis diabolica: de qua Dñs,
filij huius sęculi prudētiores sunt filijs lucis. Luc.16. De hac scriptum est 1. Esdre. Cap. 4. Nos memores
salis quem in palatio comedimus: & quia lęsiones regis videre ne fas ducimus, id circo nunciamus re-
gi,p si ciuitas illa (Hierusalē visio verę pacis) dificata fuerit, possessionē trāsfluuium nō habebis. Hāc F
igitur sapiētiam terrenā & animalē videlicet augere cēsus regios per fas & nefas docet serpēs ille prudē
tissim? omniū bestiarū. Gen.3. Cui? verba sunt ad suos ministros qui salē de mensa eius comederūt. Ve
nite sapiēter opprimamus populū dei, ne forte, multiplicetur,& si ingruerit cōtra nos bellū, addatur ini
micis nr̄is (angeli boni sunt qui cū reprobis bellū cōtinuerunt, Apoc.12) expugnatisq; nobis, egrediatur
liber de terra. Exodi.1. Tetigit ergo dñs linguam eius, vt saperent ei cœlestia, desiperet omnis creatura.
Vnde Paulus. Nihil iudicaui me scire cū essem apud vos, nisi dñm Iesum & hunc (quē veluti digito illis
ostendit) crucifixum. Hoc tantū sapiebat Paulus & sapiebat Paulo, cuius deus tetigerat linguam. Sus-
pexit aūt dñs in cœlum, quia omne datū optimū e cœlo proficiscitur. Quid enim habemus,p nō dono
1. Cor.4 accepimus? An forte in cœlū aspexit, miseratus hoiem qui a tāta gloria in latrones incurrens, nudatur
Luce.10. & vulneratur,& semiuiuus relinquitur, repletus multis miserijs quādiu vixerit,& fugit velut vmbra,
Iob.14 quarū miseriarum nō minima pars est illa,p hō iste mutus erat, ne posset cōtineri pecata, surdus ne po- G
rim hoiem, qui vitio suo degenerauit in iumētum. Quomō? Turtur & hirundo & ciconia & milu? co
Genes.6 gnouerūt tēpus aduētus sui, populus aūt meus nō cognouit iudiciū domini. Quomō dicitis sapiētes su-
Hiere.8 mus,& lex dñi nobiscū est: Quomō dicitis nō sumus surdi & muti, si hirūdinibus & turturibus inferio-
res repimur. Hyppo potamus assidua sactetate obesus: exit in littus,& recētes harundinū cęsuras specu
latus, vbi acutissimū videt stipitē, imprimēs corpus, venā quandā incrute vulnerat, atq; ita ꝓfluuio san
guinis morbidū alias corp? exonerat. et plagā limo rursus obducit. Ibis aūt auis rostri aduncitate p eā
partē se pluens qua reddi ciborū onera maxime salubre est. Dictamū herbam extrahēdis sagittis cerui
mōstrauere pcussi, telo pastu eius herbę electo. Chelidoniā visui saluberrimam hirundines mōstrauere,
vexatis oculis pullorū illa medētes. Ingemuit igitur dñs, qui alias lachrymatus est, & dixit, effecta qd
est ad aperire Grece ἐπφχθχ, ephphatha. Reliquit aūt hic vocē hebream Marcus, sicut superius inde si H
lia Archi synagogi dixit Talita cumi: quod ibi expositū est. Est autē verbū hebręū hiphathah vnum ex
eorū genere verborū quę hebręi grauia vocāt; & quę vim habeāt transitiuā, quasi dicas pręsta te aper
tū, siue fias apertus, Vnde in exorcismis pueri baptizādi, cū dicitur ephetta quod est adaperire: ly ada-
perire: imperatiuū est vocis passiue, adapire adaperiatur,& loquitur sacerdos ad aures, quasi dicat, au-
res estote. Siue sitis apertę. Nec mora subsequuta est sanitas: iuxta prouerbium, dictum & factum. Et
statim apertę sunt aures eius; & solutū est vinculum linguę eius, & loquebatur re-
Matt.26 cte. Hoc est loquebatur expedite. Quid est vero loquebatur recte & expedite? Loquela vnā quēq; pro
Matt.12 dit cuias sit etiā Petrū apostolū, ex abundātia enim cordis os loquitur. Voces enim signa sunt latentiū
Iudic.12. in anima passionum, quia exulcerati pectoris, amara sunt suspiria. Cęterū expedite nō loquebātur illi
de Tribu Ephraim, qui cū rogarentur cuius tribus essent, dicerētq; nō sumus ephrateī, audierūt: dicat igi
tur quilibet vestrū sebboleth, qui cum reuera essent ephrateī: labijs incircūcisis & tardioris linguę sicut
Moles. Exo.4. Balbi & bleſi, pro sebboleth, chebboleth perperā pronūciabant litterā sade vertentes in I
schim. Vnde vno die trucidati sunt 42 milia pro pōte, vel in fluminis transitu a Galaaditis, tm̄ momen
2. Timo.2 ti habet etiam apud hoies expedite loqui. Erat sebbolet symbolū pugnę nup commissę a Galaaditis
duce eorū iephthe. Iudi. Cap. 12. Cōtra Ephrateos. Est aūt multorum sermo velut cācer morbus, & mul
ti pacē prędicātes, mordent genuino. & marsus eorū quasi si scorpio pcutiat hoiem, Apoca. 9. Flagelli
plaga liuorē facit, plaga aūt linguę cōminuet ossa. Mors illius mors nequissima, & vtilis potius infer-
nus q illa. Eccl. 28. Hęc aūt verba digna sunt memoratu. Sequitur. Et pręcepit eis ne cui dicerēt
Quāto aūt eis pręcipiebat, hoc potius amplius prędicabāt: & eo amplius admira-
bātur dicentes. Bene omnia fecit, & surdos fecit audire: & mutos loqui. De pręcepto
Matth.8 isto dictum est Mat. 8. De leproso mūdato Item. Matth. 9. De puella excitata. Est aūt sensus, nō q dñs
Psalm? 138 nollet sciri opus diuinę potētię, alioqui nō diceret, luceant opa vra bona &c. Sed qm̄ diuina opa me-
lius ipsa perse loquūtur, sicut scriptum est, cœli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius. Et alibi. K
Delectasti me dñe in factura tua. ps. 91. Et illud Sap. 13. A magnitudine enim speciei & creaturę, cog-
noscibiliter poterit creator horū videri. Vnde hoies illi a spiritu sancto edocti, sic intelligētes diuina mā
data, eo magis prouocati sunt ad prędicādum gloriā dei, quo vehemētius, phibiti sunt id ne cui dicerent
Et eo magis admirabātur pōtētiam eius qui cū talia faceret, nō solum pecuniā nō extorquebat (absit)
verum nescīri idē quidem volebat, quo ad sua id referebat. Referebat autem a modū nostra id scire, vt
quo ad possumus, bene mereatur de oibus imitātes eum qui solē oriri facit sup bonos & malos. Tan-
tum ergo aberat, vt facerent quod erāt iussi, vt hoc amplius etiam prędicarent q essent prohibiti. Dice
Matth.9 bant aūt nō sine admiratione, reuera bene oia fecit quia & surdos fecit audire, & mutos loqui. Hoc est
elogiū

elogiū bonitatis diuinę. Sicut enim nemo mortaliū sapit oībus horis iuxta prouerbium, ita nemo mortalium fecit oia bene. Dicebat aliquādo Fabius pictor, teste Quintiliano, felices futuras artes, si soli artifices & hi optimi de ijs iudicarēt. Nunc vero cum (teste philosopho) oculi nri per inde sint ad opera naturę cōsideranda sicut oculus noctuę ad lumē solis, quāta demētia est huiusmodi cæcos velle disputare de coloribus, hoc est de dei opibus? Cū scriptum sit, vidit deus cuncta quę fecerat & erāt valde bona. Et vt de cæteris taceam, dixit aliquādo Aldefonsus rex Castellę, huius nominis decimus, nec in cor de suo id dixit: quod & ipsum esset insipientię & blasphemię plenum, si affuissem ego cum deo cuncta componenti, nō nulla melius ordinata essent, quę nunc absona videntur. Ita cęcus iste & insanus & phreneticus (sed erat rex) lumē volebat mutuare soli. Bñ oia fecit. Dices. Si oia quę deus fecit sunt valde bona, quid interest inter creatorē & creaturam. Dicimus ꝙ bonitas in creatura accidēs est, deo aūt id quod est. Creatura habet aliquē gradum bonitatis participatę, quia oia in mensura & numero & pōdere cōstituta sunt, ab vno optimo & maximo bono, & ois boni bono. Creatura bonum qđ habet cōtingenter habet, deus habet necesse esse, & necesse bonū esse. Sed si bona sunt oia suo mō quę deus fecit, vnde orta sunt tot bestiarū genera ac venenatarū animātium hoī infesta quę vel solo visu nocent? Augustinus. Propter pcā tua o homo. Nā ante peccatū Eua familiariter colloquebatur serpentem. Et Noe paruo labore ex oibus animāribus induxit in arcā, & versabatur inter ea quasi pater familias inter seruos ac domesticos, impartiēs eis demēsum Cibū. Et quādo leones pepercerunt Danieli. Muscę in festę erant Pharaoni. Exo. 8. Sed & nunc bestię magna ex parte hois dñatui subiunguntur. Bene igitur oia fecit. Alij rursus quęrunt quare deus hoiem tentari pmisit, quē vincendū prędebat. Et nōne rursus si impeccabilem cōderet, decurus eras, quare nō reliquit eum in manu cōsilij sui? Bene ergo oia fecit talē creando, qui esset quod vellet. Alij dei prouidentiā cæcam opinantur, vt qui sinat bonos abimpijs cōculcari & Ionā a ceto vocari. Haba. 1. Alij inclemētē deū dicunt, vt q pro vno pcō mortali ęternaliter puniat. Alij rursus prouidētiā calūniantur: dicentes sępe pluere in mari, quādo segetes aridītate marcescunt. Et quod magis dolendū est: sępe segetes inter triturandū oborta tępestate, verrūtur ex area, & perit omnis labor & impensa. Videmus & iuuenes reipublicę vtiles morte acerba subtrahi, viuere aūt capularios senes, qui potius oneri sunt ꝙ vsui. Videmus cornices, coruos & ceruos viuaces, quorū admodum parua vtilitas. Homo aūt qui bene meretur de oibus, breui viuit tempore, & interim multis repletur miserijs. Hec & multa id genus dixerūt scrutatores cæci & vani operum dei, ad quę oia vna sit respōsio, terribilis est deus in cōsilijs suis sup filios hoium. Tamē quod nemo sane sapiēs ibit inficias, bene oia fecit. Post hec autē cōscendit dns mōtem & ibi sedebat, nēpe fessus ex itinere, & vt interim bonꝰ pastor operiretur turbam quę qm̄ multos secum portabant cum claudos tum & debiles alijsq; correptos langoribus, cōsequi eum nō poterant. Illos igitur oēs proiecerunt ad pedes eius, sicut scriptum est, accedamus cum fiducia ad thronum gratię eius, qui sanat contritos corde, & alligat (Samaritanus enim est) omnes contritiones eorum. Psalmus. Cap. 146. Gloria in excelsis deo qui talē potestatem dedit hominibus. Factum est igitur gaudium magnum in illa die, quādo muti, cęci: claudi: debiles & paralitici omnes sanitate recepta: cum gaudio in sua sunt reuersi. Gloria in excelsis deo & in terra pax. &c.

A Philosoph. ḡntilianus

Genes. 1

Aldefōsus

Prouer. 8.

Sap. 11.

Augustinꝰ. Genes. 6

Dani. 6.

Eccli. 15.

B

Iob. 14. Psalm. 65

C Heb. 4.

Caput. v. Quomō dominus Iesus saciauit. 4000. Hominū extra paruulos & mulieres ex panibus septem & paucis piscibus: & quomō super fuerint sportę septē. Accedunt pharisęi signum petentes, datur eis signum Ionę. Itē audiunt ꝙ sciunt prędsagire serenū tēpus & pluuiā ex quibusdā signis in cęlo visis, nesciunt autem nosse tempus aduentus sui Messię.

D IN diebus illis iterū cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarēt, conuocatis discipulis, ait illis. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me: & perseuerant mecum: nec habent quod manducent: & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via. Matthęus. Dimittere eos ieiunos nolo: ne deficiant in via. Marcus. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Helias pane & aqua ab angelo refectus est primū: & secundo, ne in via dicrum, 40. Lapsus subsisteret. Sicut aūt dicit Hieronymus natura humana prona est ad clementiam: & in alieno peccato quisq; sui miseretur, vt merito dixerit apostol⁹, qui suo rum & maxime domesticorū curam nō habet: hic infideli deterior: quādo cum Samaritano miserebitur eius qui incidit in latrones? Estote inquit bonus optimus & maximus deus & vos perfecti sicut & pater vester, vt benefici sitis in omnes, caro enim & nos vestrum sunt. Nero natura humanę mōstrum, animaduersurus in latrones duos, Burus eius prefectus exigebat in quos & ex qua causa animaduerti vellet. Hoc sępe dilatum vt aliquando fieret instabat. Inuitus inuito cuidam offartam ptulisset traderetq;, exclamauit Nero: vellē nescire litteras. Audisti vocē clemētię plenę, in lignā reuera tam sęuo Nebulone. Nec libet referre crudelitatem Cęsaris. Is enim perusia capta, in plurimos animaduertit, orate ventā vel excusare conātibus, vna voce occurrens, morti dū esse dixit. Scribunt quidā trecentos ex dediticijs electos vtriusq; ordis ad aram Iulio Cęsari extructā hostiarū more mactatos, Plutoni videlicet ac dīs inferis: pręclara iusta & tanto principe indigna. Dns autē Iesus postq; & ipse vulneratus est sicut & nos, & q oia assimilatus est fratribus vt misericors fieret (Heb. 2. Nequaq; tactus dolore cordis intrinsecus: dicit.

Marc. 8 Matth. 15

3. Reg. 19. Hieronym.

1. Timo. 5 Matth. 5

Nero.

cęsar aug.

Esai. 14.

Genes. 6

secus, dicit secū, delebo hoiem quē creaui, penitet enīm me fecisse eos. Quid ergo? Miseret me turbę, quę
Dani.13 iā triduo perseuerāt mecū: nec habent quod māducent. Hīcū fame laborēt (iugens telū) interim ȳ ne
Psal.122. ceant, tacendo tamē loquuntur (sicut Daniel in lacu Leonum) dicēres, sicut oculi seruorum in manibus
dominorum suorum, ita oculi nostri ad dīm Iesum vt misereatur nostri. Triduū transijt, quę attulerūt
Iosue.7. cōsumpta sunt, ieiunos ī dimittā viros fœminas paruulos, & aliqui ex eis desiderati fuerint, ego reus vi
debor animarum illarū oīū. Et quid faciam noi meo magno? Dicetur enim. Non poterat hic homo
potens ope & sermone, qui cæcos donauit visu claudos gressu, & debiles pristinę restituit sanitati, istos
omnes in hoc deserto pascere: qui & alias multo plures ex quinq panibus saciauit. Adde q quidam de
lōge venerūt. Vnde? De pascēdis porcis. Luc.15. Et quid hoc ad rē? Portāt venerem vacuū, vnde laborāt
fagunrina tame. Super subulcis igitur iris cōmota sunt viscera bonitatis dei, & isti qui Heri cupiebant F
implere vētrem suum de porcorum siliquis, quia venerunt ad christum, mentę cęlestis participes effecti
sunt. Et siqui ingredi detrectant, cōpelluntur. Luc.14. O profundum clemētię tuę o Christe pastor bo-
Adrianus. ne, cōpelle inquis eos. Adrianus imperator cum priuatus hostē haberet, quē summe perdere cuperet, crea-
Seneca. tus imperator inquit: effugisti manus meas. Ceterū iuxta Senecā tam oibus ignoscere cp nulli crudeli-
Ranemir? tas est. Legimus in chronicis de Ranemiro fratre Dñi Ioannis Aragonię regis: qui deposito monacha
li habitu, regno prefectus est, quoniā Ioannis rex filios nō reliquit. Hic igitur cum moribus probus es-
set, nō tamē morē ei gerebāt magnates regni. Tale igitur cōmentus machinatus est. Edixit per prēconē
regni in oppido de Huesca euocati tamen. Ex oibus igitur principibus qui malo suo conuenerāt ad hu-
iusmodi spectaculum, quindecim sigillatim accersitis, & capite plexi, nullo eorū fraudē prēsagiēte, cū
demū capita parentū filijs primogenitis illorū ostendit dicens, optimū est aliena insania perfrui, nā & C
delitas est, cp nulli. Et respondērūt ei discipuli eius. Vnde illos quis poterit hic satura-
re panibus in solitudine? Hoc iuxta Marcum, Matthęus ita. Vnde ergo nobis in deserto
panes tot, vt saturemus turbā tantam? Diffidētię plena est vox ista: nec absimilis illi, sexcēta ho
minū milia peditum sunt populi huius, & tu dicis, dabo eis carnes mēse integro? Nū.11. Et sequitur. Nū
Moses. gregabūtur, vt eos sacient? Quo loco dicit Rabbi aquiba, cp tātum peccauit hic Moses, quātum. Nū.20.
Ad aquas cōtradictiōis: & forte grauius, quia dicēte domino, dabo vobis carnes mense integro, donec
exeat ꝑ nares vestras, ille respōdit, nūquid cędetur &c. Nā cōgregari omnes pisces in vnū videbatur im
possibile. Tamē inquit ille peccatū Mosi nō fuit punitum, quia erat secretum. Obserua aūt diligēter,
cp de mānate nō permisit iudęos colligere nisi pro singulis diebus excepto cp feria.6. Duplum colligebāt H
cæterū de carnibus secus fuit, colligerūt enim pro mēse integro. Pluebat enim dñs coturnices in circuitu
castrorū, ita vt a quolibet latere castrorum in oppositum latus viginti essent parasangę vel.90. miliaria
Reuera aūt tam Moses cp apostoli ex preteritis mirabilibus dei argumēta fidei colligere debuerant, ęa
Exo.15 pretęritarum rerū exhibitio est futurarū certitudo. Et ille viderat mare diuisum, ægyptios submersos ad
Ioan.6. vnū, aquam dulcē factam, immisso ligno, aquā e petra productam, Exo.17. Et isti viderāt quinq pa-
nes multiplicatos, & innumeros fere sanitate donatos, quorū multi aderāt. Et tamē quis inquirit pote-
rit istos saturare in solitudine, vel vnde nobis in deserto tot panes: ita sibi excidērant, rudes & obliuiosi
& qui nil credebāt nisi fide Greca: ad nihil aliud aspicientes, nisi q populus ille biduano ieiunio fatigā-
tē gestaret vētrem. Et dato q pecunias habērēt apostoli, locus ipse desertus inops erat ois alimēti, vētre
Alexander aūt pecunia nō pascitur. Abulitus prefectus Alexandri cum nullū ei cōmeatum prēparassēt, tria milia
minuū talēta attulit. Id argētum Alexāder equis apponi iussit, quibus minime gustātibus, quę nā ingē
tui cōmoditas apparatus? Sequitur. Et interrogauit eos: quot panes habetis? Et dixerunt.
Septē: paucos piscículos: iuxta Matthęū. Et precepit turbę discūbere sup terrā. Aposto
los rogat, vt mētes eorū erigat, sic ex mō interrogationis rememorētur alterius miraculi, & ante credāt
cp videāt. Audis bonę cōuiua delitias & paupertatem mēsę dominicę? Sed hac paupertate oēs diuites fac-
ti sunt, & qui adgrāt & nos, & nati natorum & qui nascentur ex eis. Verū opę pretium erit cōferre hu
ic mēsę apparatū mēsę Salomonis. Erat igitur cibus mēsę Salomonis per dies singulos. 30. Chori simile,
& sexaginta chori farinę: decē boues pingues: & viginti boues pascuales, & cētum arietes: excepta ve
natione ceruorū caprearū bubalorum & auiū altilium, sed in crassatus est dilectus (sic enim vocat? est
adco 2. Reg. Idida ideſt amabilis domino) & recalcitrauit, & dereliquit factorem suum. Cibus ergo mē
sę christi panis nudus est iuxta Marcum, Matthęus adiecit vice bellariorū paucos piscículos, paucos nu
mero, modicos quātitate. Mullū ingēris formę (pisces est) Tiberius Cæsar missum sibi, cū in macellum
Tiberius. deferri & venire iussisset, amici inquit oia me fallunt: nisi istū mullum aut Apicius emerit aut Publius
Octauius. Vltra spē illi cōiectura processit, licitati sunt, vicit Octauius, & ingentē cōsequutus est inter
suos gliam, cum quinq sestertijs (aureus sunt duodecim & semis) emisset piscē, quē Cæsar vēdederat,
ne Apicius quidē emerat. Porinę professor insignis. Illud oēm fidem excedit. quod legimus apud Ma-
Macrobij crobiū, asinius celer vir cōsularis mullum vnū septē millibus nummū mercatus est ideſt aureis 7x tantus
1.Petri.5 olim erat. Luxus in ciuitate illa quā Petrus apostolus Babylonē vocat, figuratiue noie. Nā per id tēpo-
ris vbicq cātabatur inuitatorū illud, comedamus & bibamus, cras enim moriēdum est. Esaię Cap.22.
Hieronymꝰ. Captiuitate prę sente & obsessa hierusalē, cum ferrū fames sitis vrgeret vrbem, Hieremias
ad pēnitā pplm prouocabat. Cap.24. Et e cōtrario reges ac principes & vulgus miserabile desperatione

perentium

ꝑeuntiū se tradebat epulis, Nihil aūt sic offendit deū, ꝙ̄ post peccata erecta cruce, & ex desperatione cōceptus. Comedamus inquit, nā apud inferos meditandū est nobis cū epulone. Prꝛcepit ergo dominus turbę vt discūberet super terrā: & accipiēs septē panes & pisces: & gras agēs fregit & dabat discipulis, vt apponerēt. Et apposuerūt turbę, & comederūt oēs & saturati sunt. Et sustulerūt quod superfuerat de fragmentis septē sportas plenas. Erāt aūt qui manducauerāt quattuor milia Hoīum ferme aut circiter quattuor milia, extra paruulos & mulieres: & dimisit eos. Et ascēdens in nauiculā, venit in fines Mageda vel dalmanutha, iuxta Marcū. Si igitur is grās egit, cui nō erat rapina esse ęqualē p̄ omnia, oia enim dedit pater in manu eius (Ioā. 13) Quanto magis nos grātias agere cōuenit, qui p̄ singula momenA ta in ipso mouemur & sumus! Si enim Dauid dixit, quid retribuā dño ꝓ oībus quę retribuit mihi, vide licet agnoscēs pauptatē suā, vt qui oppressus erat ęre alieno talētorū decē militū, quanto id magis nos dicere oportet, nō de oībus sed de singulis! Quid enim vel ꝓ singulis nobis collatis ei retribuem?! Quid ꝓ eo ꝙ manu eius vtraq; formati sumus! Psal. 118. Quid pro eo ꝙ vocati sumus ad vineę culturā! Accepit inquit panes Quot! Nec tu habe oculos ad numerū panū. Nā si beneficia in tebus nō in ipa bātāce di volūtāte cōsisterēt: eo maiora essent, quo maiora sunt quę accepimus. Id aūt falsum est: (memēto vduę) non nunq; enim magis nos obligat. Qui dedit parua magnifice, fac mihi primum de ipsa farina sub cinericiū panē paruulū. 3. Re. 17. Qui regum ęquauit opes animo, vidua inferens duo ęra. Qui exiguum tribuit sed libenter: afferam buccellam panis, Genes. 18, Qui paupertatis suę oblitus, nostrę cōsulit: sicut testatur Paulus de Macedonibus, supra virtutem inquiens voluntarij fuerint in erogāda eleemosyna.
B Id autem videre licet & hic. Nam apostoli postulati panes, quos pro commeatu suo attulerant, nihil mō rati sunt, quin imo si res ferret: seipsos impenderent & super impenderent pro tuenda vita illorū quitriduo perseuerarant cum domino Iesu. Charitas enim vera non quęrit quę sua sunt. 1. Cor. 13. Denicq; magis nos d euincit, qui non voluntatem tantum iuuandi habuit, sed & cupiditatem, iuxta illud, b tu qui intelligit super egenum & pauperem. Psal. 40. Hic enim tota die miseretur & fęneratur: sed dño. Quomodo tota die, & quomō fęneratur: si iustus est? Tota die miseretur, qui semper requirit cui misereatur Sicut dixit Dauid. Nunquid super est aliquis de domo Saul, vt faciam cum eo misericordiam? Vide bonum textum. Habeo inquit rationem patris tui Ionatę, immemor iniuriarū aui tui. Nam sicut occasiones quęrit vir durus & malicioſus & pessimus (adde & stultus) ne benefaciat sancto viro Dauid (1. Reg. 25 Vt ab amico discedat, ira iustus semper intelligit super egenum & pauperem. Et fęneratur inquit. Cui? C Fęneratur domino, qui miseretur pauperis. Prouerbio. 19. Quantum retribuet? Centuplum accipietis & vitam ęternam. Matth. 19. Qui accipere se putauit cum daret. Vnde illud. Si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum. Id circo enim ad me declinastis. Ad quid declinauerunt ad te viri isti tres. O pater Abraham! Ad quid declinauit Maria in domum Elisabeth! Luc. Cāp. 1. Ego sum inquit qui gratiam inuenio, qui beneficio afficior, si mensę meę pauperculę licet velitis esse participes. Nam si quod dictum est, ad hoc declinastis intelligas prout verba sonant, id erat ꝑecundia afficere beatos illos viros: sed declinastis: me vobis quasi vim inferente. De hoc iten habes Genes. Cāp. 19. De Loth vim inferente duobus viris vt declinarent in domum suam. Non enim beneficium dabat, sed accipere se putabat nec fallebatur. Qui dedit, tanq; non recepturus, quod solius dei proprium videtur, qui bonorum nostrorum non indiget, licet dicat se esurire in pauperibus, & in eis iniuria affici, qui tangit vos inquit pupillam oculorum meorum lędit. Qui occasionem qua prodesset, & occupauit & quęsiuit, iuxta illud, posuisti in neruo pedem meum, & obseruasti omnes semitas meas. Et rursus. In via hac qua gradieris, firm abo super te oculos meos. Psalmus. Cāp. 31. Et illud Oseę Cāp. 2. Sepiam viam tuam spinis, quod D est, posuisti in neruo pedem meum, vt vel volentes vel inuiti a via dei non recedamus. Ita Dominus prodilectione quo ferebatur in Salomonem, quia filius erat Dauid viri iuxta cor dei (Actu. Cap. 13) Qę primum Salomon idem tria erexit sacella tribus potentis imo multo plura excitauit ei in regno tres Tyranos vt vel sic resipisceret a tanta vęsania. Vę autem illis de quibus Apostolus, tradidit illos Deus in sua desidera, in reprobum sensum. Tu autem quicunq; ades mensę Christi, vide in te bonitate m Dei & seueritatem in multis diffidentię filijs. Quam bonitatem! Tu sustines Dominum ad multum triduo ille sustinet te annis decem, forte & annis triginta. Nam eos de tempore diluuij annis centum sustinuit Verum ille semper sui similes esse pergentes: thesaurizabant sibi iram in die irę. Roma. Cāp. 2. Accepit ergo panes Dominus, gratias egit, fregit, ipse est enim manus patris, per quam Deus implet in bonis desideria nostra: tribuens mensuram bonam & Cętera. Luce. Cāp. 6. Fregit ergo & dedit discipulis, vt apponerent turbę, Dei enim cooperatores summus. Et comederunt omnes, & saturati sunt, quod E tunc vere erit, quando iuxta Paulum Deus erit omnia in omnibus, qui nunc est singula singulis. 1. Cor. Cāp. 15. Est enim beatitudo status omnium bonorum aggregatione perfectus. Denicq; sustulerunt septem sportas plenas ex reliquijs mensę Cœlestis. Has septem impr̄ō ędentibus assignauimus. Dedit enim parua sed magnifice Regum excessit opes animo. Exiguum tribuit, sed libenter paupertatis suę oblitus: nostrę succurrit necessitati. Non voluntatem tantum habuit iuuandi: sed cupiditatem. Accipere se putauit cum daret. Occasionem qua prodesse occupauit, quia & prꝛsentibus & futuris prospexit dicens, miseret me turbę, quia non habent quod manducent. Et obserua quomodo iuxta litteram Ioannes cum Petro non implebāt prꝛceptū dei, Exo. 23. Nō apparebis ante deū vacuus, ꝛrogāte paupere hoie eleemosynā, dixit Petrus, argentū & aurum non est mihi. Verum si ad aium aspicias,

Luce. 16.
Phil. 2
Actu. 17
Psalm. 115
Luc. 21
2. Cor. 8.
Martinus.
2. Cor. 12
Psal. 36
2. Reg 9.
Prouer. 19
Genes. 18
Psalm. 15
Zach. 2.
Iob. 13.
3. Reg. 11
Rom. 1.
Rom. 11.
Genes. 6
Psal. 102
1. Cor. 3.
Boetius.
Actu. 3.

aſpicias, omnes regum opes ſuperabat, dicens, quod autem habeo hoc tibi dono do, ſurge & ambula. Cętera patet. Quod aũt dicit Matthęus dñm cõſcẽſa nauicula, veniſſe in fines Magedã, Gręce eſt Magdala, Marcus dicit Dalma nuta. Idẽ eſt locus, ſed Polynomios, & nũc vocat Macera cõtra Ieſuram. Hieroni? legit, Magedã. Sequitur. Et acceſſerunt ad eum phariſęi & ſadducęi tẽtãtes: & quęrẽtes ab eo ſignũ de cęlo: Matthęus, rogauerũt eũ, vt ſignũ de cęlo oſtẽderet eis. Marcus, & ingemiſcẽs ſpũ ait. Quid generatio iſta ſignũ quęrit? Amen dico vobis: nõ dabitur generationi iſti ſignũ: Matthęus, facto veſpere dicitis: ſerenũ erit: rubicũdũ eſt enim cęlũ. Et mane hodie tẽpeſtas: rutilat enim triſte cęlũ. Faciẽ ergo cęli diiudicare noſtis: ſigna aũt tẽporũ nõ poteſtis. Lucas aũt hęc verba ad turbas dixiſſe dñm refert. Dicit enim. Dicebat aũt ad turbas. Cũ videritis nubẽ oriẽtẽ ab occaſu, ſtatim dicitis, nimbus venit, & ita fit: & cũ auſtrũ flantẽ: dicitis: quęſtus erit: & fit. Hypocritę faciẽ cœli & terrę noſtis probare: hoc aũt tẽpus quomõ nõ probatis? Quid autẽ & a vobis ipſis nõ iudicatis quod iuſtũ eſt. Sẽper ergo iudęi ſui ſimiles eſſe pgunt, corde incircunciſo, eoq; adamãtino iuxta Zach. 7. Adde quod dicit Paulus: quoties legitur Moſes, velamẽ eſt poſitũ ſup cor eorũ: vt ettã ſi credere velint, nõ poſſint: quia excecauit dñs Ieſus christus oculos eorũ: & indurauit cor eorũ, vt nõ videãt, nec intelligãt, nec cõuertant, ſicq; nec ſanẽtur, ſed ſemp claudicẽt, & cęcutiãt cũ patre ſuo Iacob, & palpẽt in meridie q̃ſi in tenebris, ſicut dixit ad eos Moſes Deut. 28. Qui tot viſis ſignis cęleſtibus & admirãdis: & quę diuinã potẽtiã liquido prę ſe ferũt, adhuc rogãt vt ſignũ videant. Dicam vnũ, quod tamẽ nõ aſſero, ſuſpicor aũt, q; Abrahã ideo nõ accepit ex terra ſibi ꝓmiſſa vel veſtigiũ pedis iuxta Stephanũ in actis, quia dubitare viſus eſt de diuina ꝓmiſſione, dicẽs Genes. 15. Dñe deus vnde ſcire poſſum, q; poſſeſſurus ſum terrã illã? Cęperũt ergo phariſęi iuxta Marcũ conquirere & diſputare cũ Ieſu, q̃ſi miracula quę edebat, nõ fierẽt virtute cœleſti, q; eſſent plebeia pro indeq; ſi vellet phariſęos lõge ſupra vulgus ſapiẽtes heroas & ſemideos ſibi credere, ederet ſignũ aliquid cœleſte, ſicut dictũ eſt Matth. 12. Dñs ſciẽs illos calũniaturos quicquid feciſſet, ꝓbabilius enim poterãt tribuere Beelzebub, ſi quod ſignũ e ſublimi proditũ eſſet, vbi verſantur principes & rectores tenebrarũ harũ, maximẽ cẽ, q; ea quę manibus ſuis cõtrectabãt, & videbãt oculis: ingemuit ſpũ, quaſi dolẽs de illorũ ꝓſida cęcitate, & velut indignãs apud ſe ait. Quid generatio iſta &c. Quęnã eſt hęc natio tã ꝓtinax in credendo vt tot viſis miraculis, adhuc ſignum requirat: quaſi nullũ ante hac viderit? Erãt phariſęi iudęi quidẽ natione, moribus Athenięſis. Vide Actu. 17. Ad hec dominus iuxta Matthęum. Faciem cœli &c. Obſeruatis facie cœli & terrę (idem dicit Lucas) nec vos fallit veſtra coniectura, quandoquidem hinc colligitis pręlagia rerum futurarum, quę tamen modicum conferunt ad ęternam ſalutem, & tamen in his totis eſtis oculati. Qui fit autem vt hoc tempus, hunc annum placabilem hunc diem ęternę ſalutis, ex tot ꝓditis inditijs non intelligatis ad eſſe? Vere qualis eſt veſtra ſanctimonia, talis & veſtra prudentia, omnia veſtra fucata ſunt. Hypocritę inquit Lucas, faciem cœli & terrę noſtis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem & a vobis ipſis non iudicatis quod iuſtum eſt? Eſtq; ſenſus. Alunde captatis argumenta ex quibus coniectetis ea quę ſunt extra vos, & earum rerum quę intra vos ſunt: & quarum ex vobis ipſis colligi poſſunt argumenta nullam facitis coniecturam, quia animę veſtrę nullam habetis curam. Facto inquit veſpere dicitis & cętera. Theophilatus. Reprehendit tentationem & inquit, q; ſicut ſignorum apparentium in Cœlo aliud quidem pluuiarum, aliud autem ſerenitatis inditium eſt, & nemo videns pluuiarum ſignum, ſerenitatem requirit, vel ſereno videns, pluuias timet, ſic & de me cogitare oportet, q; aliud tempus ſit huius aduentus & aliud futuri. Nunc opus eſt miraculis in terra, quę autem in cœlo fient, vſq; in illud tempus reſeruabuntur, quando ſol extinguetur, Luna occultabitur: ſtellę cadent & cętera. Baſilius. Eſt autem notandum, q; neceſſarię ſunt humanę vitę ſi derum coniecturę, dum modo quis vltra menſuram non perquirat eorum inditia. Intereſt nautę prænoſticari procellarum pericula: viatori mutationem aeris: colono fructuum copiam & Cætera. Vnde illud. Turtur & irundo cognouerunt tempus aduentus ſui. Hieronymus. Senſus eſt, q; etiam paruę aues ſua norint tempora, & ſtant quando ad calida feſtinantes locą, rigorem hyemis debeant declinare, & rurſum veris principio ad ſolitas venire regiones. Hęc prędicunt auiculę edoctę a natura, vos autem o phariſęi qui ſcientiam legis iactatis (vt videtur) aſinis iuxta Eſaiam videmini ſtolidiores. Vere mendacium operatus eſt ſtilus veſter, nam iuxta veſtram peruerſam legis expoſitionem, non dum venit veller Meſſias, & impletur in vobis illud Oſeę. Cap. 3. Dies multos ſedebunt filij iſrael ſine Rege, & ſine ſacrificio & ſine altari & Cætera. Et poſt hęc (o longum longum poſt hęc) reuertentur, & quęrent Dominum, & hi ſunt qui norunt faciem cœli iudicare & ſignum pe tunt, cum tot viderint, quę certe excitare poterant in ſanam illorum ſi ſanabilis eſſet. Hucuq; ergo perfidi & inſani & a mente phariſęi quoculq; terrarum ſeruitutem durilſimam ſeruiunt, alũs tamen ſpem inanem, pręſtolantes aliquando affuturum ſuum diu expectatum antichriſtum, quia ſcriptũ eſt Eſai. 49. Vultu in terra demiſſo adorabũt te &c. De hoc Plinius late loquitur libro. 18. Capite 35. Purus oriens Sol atq; non feruens, ſerenum diem nuntiat, at hybernam pallidus grandinem. Si & occidit pridie ſerenus, & oritur, tanto certior fides ſerenitatis. Ventos prędicit, cum ante exorientem eum nubes rubeſcunt. Quod ſi & nigrę rubentibus interuenerint, & pluuias. Si circa occidentem rubeſcunt nubes, ſerenitatẽ futurę diei ſpõdet. Si in exortu ſpargẽtur partim ad auſtrũ ptim ad aquilonẽ, pura cęca Solem ſerenitas ſit licet, pluuiam tamen ventoſq; ſignificabunt. Si in occaſu ſolis pluet, aut radij in ſe

Matth. 16. Marc. 8 Luc. 12

2. Cor. 3. Ioan. 12.

Actu. 7.

Epheſ. 6.

Eſai. 61.

Theophyl.

Baſilius. Matth. 24.

Hier. 8.

Hieron. Eſai. 1

Plinius.

dñi in senu dē trahēt asperā, in proximum diē significabūt tēpestatē. Si nubes solē circūludēt, quāto minus luminis relinquēt, tāto turbidior tēpestas erit. Quod si exortu sit, ita vt rubescā nubes: maxima ostēdetur tēpestas. Si in exortu lōge p nubes sparget radios & porriget, & medius eris inanis, pluuiā significabit. Si ante ortū radij se ostēdunt, aquā & ventū. Proxima sunt lunę presagia. Quartā eā maxime obseruat ægyptus. Si splēdens exorta puro nitore fulserit, serenitatē, si rubicūda vētos: si nigra pluuias portēdere creditur. In quinta cornua eius obtusa, pluuiā, erecta & infesta semp ventos significat. Si quartum orbis rutilus cingit, vētos & himbres prēmouebit. Si pleniluniō p dimidiū pura erit: dies serenos significabit, si rutila vētos, nigrescēs himbres. Nascens luna si cornu supiore ob atro surget, pluuias decrescēs dabit, si inferiore, ante pleniluniū, si in media, nigricia illa fuerit, himbrē in pleniluniō. Si in ortu cornua crassiora fuerint, horridā tēpestatē. Si sexta decima vehemētius flāmea apparuerit, aspas tēpestates presagit. Cū repēte stellarū fulgor obumbratur vt neq; nubilo neq; caligine fluitās, graues tēpestates denūtiātur. Si volitare plures stellę videbūtur, quo ferūtur albescētes, vētos ex ijs partibus nūtiant. Arcus cū sunt duplices, pluuias denuntiāt, nec tamē semp a pluuijs serenitatē nō perinde certā. Atrocissimę pluuię erunt, cū ex oībus quattuor partibus cœli fulgurabit. Cū ab aquilone tm̄, in posterū diē aquā portēdit. Cū ab austro vel choro aut fanouio nocte serena fulgarauerit, vētū & himbrem ex eisdē regionibus demōstrabit. Tonitrua matutina ventū significant, himbrē meridiana. Nebulę e mōtibus descēdentes vel in vallibus sedētes serenitatē ꝓmittunt. Equidē & mōtiū sonitus nemorū q; mugitus tēpestatē prędicūt, & sine aura quę sentiatur folia ludēria, aquisq; pluma in natans. Presagiūt & aialia, conchę adhirescētes, echini arena suburrātes se tēpestatis signa sunt. Ranę quoq; vltra solitū vocales: & fulicę matutino clangore, mergi anatesq; pennas rostro purgātes, vētū presagiunt. Grues silētio p sublimevolātes serenitatē. Hirundo iuxta aquā volitās, vt pena sępe pcutiat, hiemē: & Ardea in medijs arenis tristis. Hec & multa genus huius dicit Plinius vbi supra, sicut boues olfactātes cōtra cœlū, seq; lambentes contra pilum, & vermes terrę erumpētes. Et in cōuiuijs mēsaq; nīs vasa quibus esculētū additur sudorē repositorijs linquentia, diras tēpestates prēnuntiant. Hęc dicta sunt propter illud verbū, faciē cœli & terrę nostis iudicare, signa autem tempum aduentus Messię non potestis. Non potestis autem quia nō vultis, quia autem non vultis: quoties legitur Moses, velamen oppandit deus cordi vestro, vt cūm volueritis, non possitis. Alioquī si vellent, ex prophetia Iacob Gen. 49. Ex hebdomadibus Danielis. Cap. 9 Ex statua cuius caput aureū & pedes ferrei. Dani. 2. Ex verbis Aggęi, Cap. 2. Exq; multis alijs locis scripturę intelligere poterant, impletum esse tempus aduentus desiderati cunctis gentibus, exq; testimonio Magorum Matt. 2. Et Ioannis baptistę & cętera quę sparsim dicta sunt in superioribus huius operis. Itaq; relictis illis, ascendit iterum nauim: & abijt transfretum. Ve autem eis cum recesserō ab eis. Osęę. 9. In terra enim scribentur.

Aialia.

Hiere. 17

Caput. vi. De cauēdo a fermēto phariseorū & sadduceorū et Herodis Et quō apti nō intellectis verbis dñi: vocātur modicę fidei, cęcatū hntes cor, hntes oculos sine lumine itē aures statuarū, & tandē euigilāt a cęcitate sua. De quodam cęco quem Dominus illuminauit expuens in oculos eius, & manibus suis bis impositis super oculos eius.

Et cū venissēt discipuli sui trāsfretū: obliti sūt pānes accipe, iuxta Matthęū: Marc⁹. Et nisi vnū panē nō habebāt secū in nauim. Qui dixit illis. Intuemini & cauete a fermēto phariseorū & sadducęorū. Mar cus, & fermēto herodis. At illi cogitabāt intra se dicētes vt ad alterutrū dicētes: panes nō habem⁹, nō accepim⁹. Principio annotandū: q; hęc cōduplicatio ẏborū intuemini, & cauete, epitasim cautiōis hꝫ. Beda fermētū phariseorū est decreta diuina suis traditionib⁹ (arachnearū telis) post ponere, legē ẏbis pdicare: impugnare factis, dūm tētare, nodū vt in iūco quęrētes: doctrinę eius nullā fidē adhibere, mitāda opa ei⁹ dæmonib⁹ attribuere: mētā anetū & oē holus decimare, camelū vorare: colare culicē. Matt. 23. Bñ ait dixit philosoph⁹, q; ignorātes significatio nes vocabloꝝ, cito p alogiāmur. Dictū est in supiorib⁹, q; simile sit regnū cęlorū ideſt doctrina euāgelica fermēto. Mat. 13. Habuigil & rector tenebrarū harū suū fermētū, de q; paulus, epulamini, nō in fermento malicię aut nequitię. 1. Corin. Cap. 5. De hoc fermento nequitię habes Osęę. Cap. 7. Quieuit Paululum ciuitas a commixtione ferməti, donec fermentaretur totum. Et loquitur de vitulis aureis quos fudit Hieroboam. Hieronymus. Quicquid enim necessitate fit, cito soluitur, quod voluntate arripitur, perseuerat. Hieroboam autem vim non intulit populo, sed suę eum dimisit voluntati. Tamen fermentum hoc quod abscondit Hieroboam in vitulis duobus aureis, adeo explicuit vim suam paulatim sensimq;, vt omnes Reges decem tribuum ceciderint, omnes adora rint vitulos: nullus recesserit a peccatis Hieroboam, qui peccare fecit israel. Quid plura? Omnes quasi clibanus idolatrię igne calefacti sunt: & huiusmodi fermento corrupti, deuorauerunt iudices suos, vt etiam qui bonus esse poterat per naturam, videns & principes & populum idolis subditos, & illos putare deos, etiam ipse ascelerę deuoraretur. Vidisti fermentum malitię? Deserto creatore, seruire creaturę. Patres quidem istorū vnū adorauerant vitulum, Exo. Cap. 32. Sed ille anteq; fermentaret populum contritus est. Isti autem duos

Matt. 16

Beda.

3. Regū. 12. Hieronim

 coluerūt

coluerunt vitulos, idq; annis multis, quia paruus error in principio, maximus est in fine. Vñ lex cauet in Deut.12. Septē diebus ideſt toto tpe vitę huius nō inuenietur fermētatum in domibus vestris. Qui enim comederit panē fermētatum doctrinæ phariſęorū: Sadducęorū vel Herodis, ꝓhibit aīa eius de cœtu Iſrael. Id aūt iudei adeo ſuperſticioſe obſeruabāt, vt 14. die immediate poſt meridiē omne fermētatum domo pellerēt, ſcrutantes arculas & parietū rimas, ne forte mutiū oꝝ aliquid fermētati panis domi reſideret ita ꝙ oīa erant ſuperſticioſa iudæi, ſicut dictū eſt Matt. 15. Iudæi igitur ꝓfecti ex ægypto, omne fermētū reliquūt Egyptijs, mores tamē eorū ſecū ferebāt, quos imoluerāt a teneris vnguiculis. Vnde illud, hodie abſtuli a vobis obprobria Egypti. Eſt igitur fermētū phariſaicū doctrina eorum peruerſa, qua proram & puppim religionis totius in delectu ciborū & varijs baptiſmatibus ponebāt. Id aūt falſum eſſe iam erāt edocti apoſtoli. Nec tamē hunc errorē omnino poſuerāt: qñquidē Petrus viſione Cœleſti edoctus eſt, nullū ibi eſſe coēm &c. Actu. 10. Sadducęorū fermētū illud erat, animā ꝑ ſe cum corpore, reſurrectionē nō eſſe, neq; eſſe angelū aut ſpm. De hoc vide in actis Ca. 4. ītē Ca. 23. Doctrina Herodis eadē erat cū doctrina Sadducęorū. Dicit aūt Gloſa ordina. ꝙ Herodiani erāt doctores, qui Herodē Chriſtū eſſe dicebant. Theophyl. Fermētū Herodis eſt adulteriū, homicidiū, periurū, ſimulatio religionis, odiū Ioannis & chriſti. Si igitur tam exitiale & mortiferū erat hoc triplex fermētū phariſęorū, ſadducęorū & Herodis merito audiūt apoſtoli, intuemini, & cauete. Itaq; apoſtoli cū audiſſent dñm nominantē fermētū, nō intelligētes quidē quid ſibi vellet ſermo chriſti: aliud ex alio reminiſcūtur, hoc eſt tunc venit illis in mentē ꝙ inter proficiſcendum panes nō accepiſſent, & hac de re tacite ſecum cōferunt, quaſi peccaſſent in cōmiſſū Chriſtū ſecuri eſſent aīamis periculo, nō revocaret in cogitantiā eorū, fermēti faciens memoriam dñs, obliti ſunt panes accipere. Vnde qui verebantur increpari de incuria, obiurgantur de ſupflua ſollicitudine. Sequitur enim. Quo cognito ait illis Ieſus. Quid cogitatis ꝙ panes non habetis. Nōdū cognoſcitis & intelligitis: Marcus, modicę fidei adhuc cęcatū habetis cor veſtrū. Oculos habētes, nō videtis: & aures habētes: nō auditis. Vere intellexerāt apli mira centiā oīpotentis, licet bis hoc ſignum feciſſet. Nō intelligebāt ꝙ in Chriſto eſſet poteſtas faciēdi quicq̄d vellet. Ideo neſciebāt vnde hoc fieret: & quomō, ideo nō cōfidebāt ꝙ poſſet eadē facere mō vel maiora. Ergo idola erāt apli iuxta vocē veritatis, ſicut dicit ꝓpheta, oculos habēt & nō videt &c. Pſal. 113. Illuminati ſiquidē eſtis lux mūdi. Matth. 5. Vt quibus datū eſt noſſe myſterium regni cœlorū nō ꝙ enigmata & figuras ꝓbolicas, & quibus cum loquor q̄ſi amicus amicū, Num. 12. Opus habetis lacte vetius ſucurrere debuit memorię veſtrę, ſi oculos haberetis ſi aures: ſi tantulū fidei (nā certe ſimiles eſtis ſtatuis) ſi nō penitus vobis excidiſſetis, ꝙ habētes vobiſcū eū qui ex v panibus v milia hoium ſaciauit, ſame piclitari nō poteſtis. Hoc enim ſequitur. Nec recordamini quādo quinq; panes fregi in v milia, & quot cophinos fragmētorū plenos ſuſtuliſtis: Dicūt ei. Duodecim. Quando ſeptē panes in quattuor milia, quot ſportas fragmētorū tuliſtis: Et dicūt ei. Septē. Et dicebat eis. Matthęus. Quomō nō intelligitis, ꝙ nō de pane dixi vobis: cauete a fermēto phariſęorū & ſadducęorū: Quomō no intelligitis; πως ου νοειτε, pos u noite, vt ſit obiurgātis. Qui fit vt nō intelligatis: Tunc intellexerūt: ꝙ nō dixerit cauendum a fermēto panū: ſed a doctrina phariſęorū & ſadducęorū. Hęc igitur opa chriſti apoſtoli memoria retinebāt: vtrunq; enim iſtorū miraculorum infra annū factū eſt, ſed apli nō ruminabant iuxta quod lex ſancit, vt eſſent animalia munda, ſed integra omnia deuorabant. Et quia de conchis iſtis margaritas nō legebant, frāgentes teſtam (vnde dictum eſt, qui habet aures audiendi audiat) merito auditū: habetis obcęcatū cor ſicut reliquum vulgus. Audiunt & illud, modicę fidei: & vere modicę, quippe qui poſt tādo meſticam cum chriſto cōverſationem modio ſalis abſumpto: tot imbres cęleſtis doctrinę (nam ſeorſum illis oīa explicabat, quę cęteris loquebatur in parabolis, Marci. 4) illi ꝓ inde rudes ac inſipientes ꝓfiteri laude digni vt pote qui de poſtridiano minime cogitabant: vocanturq; cęci ſurdi ex corde & lethei ꝙ bant ſicut promiſcua turba. Erāt aūt apoſtoli in hoc vituperabiles, non ꝙ panes non acceperant, imo non ſapiebant niſi iuxta carnem, prudentia autem carnis mors eſt. Itaq; vel ſero ſapiunt boni phryges, vexatione reprehenſiones aſpere aperiente intellectum. Scriptum eſt autem Pſalmus. 140. Corripiet me iuſtus & increpabit (o inſenſati Galatę) oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Iuſtus etiam cum flagellat medetur, peccator etiam quando vngit pungit acriter. Percutiam inquit, & ego ſanabo, hoc eſt, ad hoc percutio vt ſanem, ſicut dicitur: vulnerata charitate ego ſum. Canti. Cap. 2. Vnde illud. Non vt confundam vos hec ſcribo: ſed quia meliori cauterio ſanari non poterat tumor, veſter. Ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui mitis erat & humilis corde, non vt confunderet pullos ſuos, excordes vocat, ſed vt excitet eos, quaſi dormitantes & obliuioſos. Cætera patent. Et veniunt Bethſaida: & adducunt ei cęcum: & rogabant illum vt eum tangeret. Marci. Cap. 8. Et apprehenſa manu cęci, eduxit eum extra vicum, & expuens in oculos eius: impoſitis manibus ſuis: interrogauit eum ſiquid videret, & aſpiciens ait. Video homines velut arbores ambulantes. Maxima mirabilia ſolo Verbo perfecit, minoribus tot adhibet remedia, quia defectum alieng fidei ſupplet ad efficaciam poteſtatis ordinarię. Quę facit oīa quęcunq; vult.

Fermentū

Ioſue. 5

Theophil.

Heb. 5

Rom. 6
Eſai. 28

Deut. 32

1. Cor. 4
Matt. 11

Merito

Merito aũt dixit ecclesia, oleũ effusum no mẽ tuum. Nã sicut de reprobis scriptũ est Sap. 2. Vbiq; telinq-
mus signa nullitiæ nr̃æ (præclarũ cõsiliũ & tãtis catonibus dignũ) ita & bonus odor Christi quoquo ꝙ
sum effusus erat, & ĩ latere nõ poterat, vellet licet iuxta qđ supra dixit Marcus in de Cananæa. Ca. 7
Nemo erat qui se abscõderet a calore eius & luce, qui illuminari vellet. Horũ ex numero erat cæcus iste
qui sicut cõsequẽtibus patebit, nõ erat vt cum ꝙ cæcus, sed ipsa cæcitate cæcior, & de numero eorũ sup
quorũ cæcitate dñs cõstitutus est. Accessit igitur hic ad lucẽ vt illuminaretur, sed aliena adiutus ope, &
cõtacta ĩ exorat sacq; manus. Igitur & isti qui cæci duces erãt cæci, cẽturio enim gẽtilis homo licet, nihil
tale rogat, sed tãtũ dic inquit verbo. Verũ nõ oibus ex æquo illuxit christus, quia alĳ ex vtero pgrediũ- Matth. 8
tur cæci. Ioan. 9. Alĳ ab vtero exultãt in gaudio & in spũ scto. Et de aplis dictũ est Paulo supius, adhuc Luc. 1
A excæcatũ habetis cor. Duobus igitur eget cæcus hic iuxta tropologiã, ministerio sacerdotũ & potestate
manus christi. Ita habes in actis de Saulo, qui aptis oculis, nihil videbat. Quare? Quia Christũ nõ vide Actu. 9.
bat, quia Xpm in cognitum persequebatur. Abĳt Ananias ad cæcũ Saulũ, & imponẽs illi manũ dixit
Saule fr̃ (qui pridie prædo erat & aper ferus, & mõs Ethnę) dñs Iesus quẽ tu psequeris, miseratus cæcita-
tẽ tuã, qui solẽ vis a cursu suo sistere, lunã cælo deponere, diẽ hesternũ reuocare, misit me ad te, quia tu
cæcus medicũ adire nõ poteras, vt videas, & implearis spũ scto. Et cõfestim vt imposuit manus Anani-
as Saulo pisci magno bonoq;, ceciderũt velut squamę ab oculis eius & visum recepit. Et requiẽdũ vi-
detur, nũ potẽtiores fuerint manus Ananię ad cæcitatẽ Sauli effugan dã: q; manus dñi Iesu. Quis id cre
dat? Quid enim fecit Ananias, nisi quod iussus est? Nõ enim ille illuminauit cæcũ Saulũ, sed qui postra
uerat & excæcauerat, illuminauit tamẽ eũ ministerio Ananię. Ita q; sicut multa dñs loquutus est paba-
lice: quę sensum habebãt spũalem, ita multa gessit p corpus, quę typũ prę se ferebant eorũ quę gerẽda
B erãt olim in ecclesia: sicut illud q; annos nactus. 12. ĩ. emãsit in sẽplo. Luc. 12. Flagello expulit nũdinãtes Ioan. 2.
a domo sua, ĩtẽ q; crucẽ primũ sup se tulit, Ioan. 19. Et deinde tradita est Simoni. Matthę. 27. &c. Igitur Luc. 22.
dñs præsenti ænigmate illud ostẽdere vult, q; nõ oẽs qui cæci sunt æque pfunde dormiũt, quandoquidem
solo respectu christi extitatur & illuminatur Petrus. Rursus de quibusdã scriptũ est, qui vsq; ad ebrieta
tẽ hauserãt de calice meretricis. Apoc. 17. Eris sicut dormiẽs in medio mari, & q̃si sopitus gubernator a-
missso clauo, & dices. Verberauerũt me, sed nõ dolui, traxerũt me, sed nõ sensi. Quãdo euigilabo, & rur Prouer. 23
sus vina reptam? Iste ergo cæcus q; profunde dormirer, per hoc ostẽditur: q; impositis manib? christi (mi
rabile est aũt quomodo cæcitas cõtacta, nõ fluxit tanq; cera a facie ignis) & oculis saliua eius attactis, Psalm. 67.
nec id consequutus est quod Saulus: sed rogatus equid videret: video inquit homines velut arbores ambu- Origenes.
lãtes. Id aũt nõ est videre. Et præstat iuxta Origenẽ detineri proba ignorãtia, q; falsa sciẽcia. Quid enim
hoi cum arbore? Nisi q; iuxta philosophũ homo est arbor euersa. Et si hoc vidit cæcus iste, acutissime vi-
C dit, homines videlicet ambulãtes euersos antipodas. Quid est quod dicimus? Cũ caro dominatur, & anima
ancillatur, cũ ancilla hęres est domine suę, homo euersus est. Quãdo hõ dicit malum bonũ, & bonũ ma Prouer. 30.
lũ, euersus est. Quãdo sensualitas captiua pertrahit rõnẽ, & ligat sicut Dalida Sãsonem: hõ iste euersus
est. Iudi. 16. Homines sunt, & arbores putas. Quare? Quia pomillones cum sua basi metiris. Vidi impios al Esai. 5
tiores cedris, & sonãte voce de cælo, præcidite arborẽ: excutite folia & fructus, qui arbor putabatur im-
mẽse magnitudinis, bos apparuit annis 7, pulsus regno, vt intelliget q; nõ erat arbor sicut ipse somnia- Psal. 36.
uerat, erat autem homo sed euersus, & in bestiam conuersus, quandiu oculos ad Cœlum non leuauit cę Dani. 4
cus hic (Rex licet) & cognouit creatorem suum, excussa cæcitate. Hõ inquit Seneca, putridum animal Seneca.
& morbidum & quem causa fletus vitam anspicatum putes, interim o quantos tumultus hoc tam con
temptum animal mouet, in quot cogitationes (oblitus conditionis sug) venit. Immortalia & æterna vo
luptat animo (vtinam æterna voluptaret) & in nepotes pro nepotes q; disponit, cum interim longa co
D nantem & ordientem telam longissimam, mors opprimat, quę non raro (imo frequentissime) in ex-
pectata venit. Comodus imperator pro Marci filio Herculem Iouis filium se iussit appellari, depositis Comodus
q; principum Romanorum cultu, Leonis pellem induebat: manu Clauam gestans. Statuas sibi iussit
ponit tota vrbe, in q; is vna pro curia quę arcum contenderet, vt etiam imagines ipsę terrores atq; mi-
nas pr̃ se ferrent. Hic est qui simulacro illi colossęo quod Romanis venerabile est, solis effigiem gerens
Capite dempto, suum imposuit. Verum quod nostra refert, si homines isti Cælum humi ne corruat hu-
meris sustineant, si orbem manu sua gestent, tridentem clauam aut fulmen, sicut homines mortentur, &
sicut arbores steriles & purulentę æternę tradentur incendio, & iam securis ad radices earum posita est Luc. 3.
Sequitur. Deinde iterum imposuit illi manus super oculos, & cępit denuo videre, &
restitutus est: ita vt clare videret omnia. Et misit illum in domum suam dicens. Va-
de in domum tuam & si in vicum introieris, nemini dixeris. Primus igitur gradus ad lu-
E cem percipiendam ille est, agnoscere cæcitatem tuam. Id enim significauit cæcus hic cum ait, video ho- Iob. 29.
mines velut arbores. Secundus est manui te medici ex toto committere, sicut dictum est, apprehendit
Dominus manum cæci, & eduxit eum (felix tanto duce cęcus iste, vt vere dixerit Iob, oculus fui cæco, Zach. 12.
& pes claudo) extra vicum, cum sancto enim sanctus eris, & cum peruerso peruersus, propter quod O/
O/O/ fugite de medio Babylonis, fugite de incendio sodomorum, nolite regum ducere cum infidelibus,
recedite a tabernaculis impiorum & nolite tangere quę ad eos pertinẽt, ne inuoluamini in peccatis eorũ.
Nũ. 16. Tertius gradus est sustinere medicamẽtũ impositũ, iuxta illud. Si bona suscepimus de manu dñi, Iob. 2.
mala nõ sustineamus? Quartus gradus est videre oĩa sicut sunt. Proinde siq; videris homines q; in tene Esai. 29.
bris positi, dicunt, quis videt aut nouit nos? Qui dicũt malũ bonũ &c. Nõ tibi subeat admiratio, q; dide- Esai. 5.
tũ enim oculos, ideo dicũt: quis videt nos? Perdiderũt gustũ, ideo dicũt amarũ dulce, perdiderunt mentẽ

coluerunt vitulos, idq; annis multis, quia paruus error in principio, maximus est in fine. Vñ lex cauet in Exo. 12. Septē diebus ideſt toto tpe vitę huius nō inuenietur fermētatum in domibus veſtris. Qui enim comederit panē fermētatum doctrinæ phariſęorū: Sadducęorū vel Herodis, ꝓbibit aīa eius de cœtu iſrael. Id aūt iudęi adeo ſuperſticioſe obſeruabāt, vt 14. die immediate poſt meridiē omne fermētatum domo pellerēt, ſcrutantes arculas & parietū rimas, ne forte mutiū oſa aliquid fermētati panis domi reſideret Fermentū ita ꝙ oīa erant ſuperſticioſa iudæi, ſicut dictū eſt Matt. 15. Iudæi igitur ꝓfecti ex ægypto, omne fermētū reliquāt Egyptijs, mores tamē eorū ſecū ferebāt, quos imoiberāt a teneris vnguiculis. Vnde illud, hodie Ioſue. 5 abſtuli a vobis obprobria Egypti. Eſt igitur fermētū phariſaicū doctrina eorum peruerſa, qua proram & puppim religionis totius in delectu ciborū & varijs baptiſmatibus ponebāt. Id aūt falſum eſſe iam erāt edocti apoſtoli. Nec tamē hunc errorē omnino poſuerāt: qñquidē Petrus viſione Cœleſti edoctus eſt, P nullū ibū eſſe coēm &c, Actu. 10. Sadducęorū fermētū illud erat, animā ꝓtrecum corpore, reſurrectionē nō eſſe, neq; eſſe angelū aut ſpm. De hoc vide in actis Ca. 4. Itē Ca. 23. Doctrina Herodis eadē erat cū doctrina Sadducęorū. Dicit aūt Gloſa ordina. ꝙ Herodiani erāt doctores, qui Herodē Chriſtū eſſe dice Theophyl. bant. Theophyl. Fermētū Herodis eſt adulteriū, homicidiū, periurū, ſimulatio religionis, odiū Ioannis & chriſti. Si igitur tam exitiale & mortiferū erat hoc triplex fermētū phariſęorū, ſadducęorū & Herodis merito auditū apoſtoli, intuemini, & cauete. Itaq; apoſtoli cū audiſſent dñm nominantē fermētū, nō intelligētes quidē quid ſibi vellet ſermo chriſti: aliud ex alio reminiſcūtur, hoc eſt tunc venit illis in mentē ꝙ inter proficiſcendum panes nō acceperint, & hac de re tacite ſecum cōferunt, quaſi peccaſſent in cogitātia & obliuione tot viri, nam vnū duntaxat panem ſecum habebāt in naui. Et reuera ſi fide erga dominū Chriſtū ſecuri eſſent a ſamis periculo, nō reuocaret in cogitantiā eorū, fermēti faciens memoriam Sed apoſtoli nō ex fiducia in Chriſtū, ſed ex obliuione humana & intēti his quę loquebatur & faciebat dñs, obliti ſunt panes accipere. Vnde qui verebantur increpari de incuria, obiurgantur de ſuperflua ſollicitudine. Sequitur enim. Quo cognito ait illis Ieſus. Quid cogitatis ꝙ panes non habetis. Nōdū cognoſcitis & intelligitis: Marcus, modicę fidei adhuc cęcatū habetis cor veſtrū. Oculos habētes, nō videtis: & aures habētes: nō auditis. Vere intellexerāt apli miraculū ſ panū, cum ad eſſent & vidiſſent turbā paſtā, & tot cophinorū reliquias. Sed nō intelligebāt potentiā operantis, licet bis hoc ſignum feciſſet. Nō intelligebāt ꝙ in Chriſto eſſet poteſtas faciēdi quicq̄d vellet. Ideo neſciebāt vnde hoc fieret: & quomō, ideo nō cōſidebāt ꝙ poſſet eadē facere mō vel maiora. Ergo idola erāt apli iuxta vocē veritatis, ſicut dicit ꝓpheta, oculos habēt & nō videt &c. Pſal. 113. Heb. 5 de illud Pauli. Cū deberetis eſſe magiſtri cęterorū: tot iā pręceptis cęleſtibus catechizati, tot miraculis illuminati ſiquidē eſtis lux mūdi. Matth. 5. Vt quibus datū eſt noſſe myſterium regni cœlorū nō ꝑ ænigmata & figuras ꝓbolicas, & quibus cum loquor q̄ſi amicus amicū, Num. 12. Opus habetis lacte velut paruuli & nō ſolido cibo. Timetis vos obiurgādos eſſe, ꝙ de cōmeatu vobis nō ꝓuidiſtis. Illud poH rius ſuccurrere debuit memorię veſtrę, ſi oculos haberetis ſi aures: ſi tantulū fidei (nā certe ſimiles eſtis ſtatui eis) ſi nō penitus vobis excidiſſetis, ꝙ habētes vobiſcū eū qui ex ſ panibus ſ milia hoium ſaciauit, fame piclitari nō poteſtis. Hoc enim ſequitur. Nec recordamini quādo quinq̄ panes fregi in ſ milia, & quot cophinos fragmētorū plenos ſuſtuliſtis: Dicūt ei. Duodecim. Quando ſeptē panes in quattuor milia, quot ſportas fragmētorū tuliſtis: Et dicūt ei. Septē. Et dicebat eis. Matthęus. Quomō nō intelligitis, ꝙ nō de pane dixi vobis: cauete a fermēto phariſęorū & ſadducęorū: Quomō nō intelligitis; πως ου νοειτε, pos u/noite, vt ſit obiurgātis: Qui fit vt nō intelligatis! Tunc intellexerūt: ꝙ nō dixerit cauendum a fermēto panū: ſed a doctrina phariſęorū & ſadducęorū. Hęc igitur opa chriſti apoſtoli memoria retinebāt: vtrunq; enim iſtorū miraculorum infra annū factū eſt, ſed apli nō ruminabant iuxta quod lex ſancit, vt eſſent animalia munda, ſed integra omnia deuorabant. Et quia de conchis iſtis margaritas nō I legebant, frāgentes teſtam (vnde dictum eſt, qui habet aures audiendi audiat) merito auditū: habetis obcęcatū cor ſicut reliquum vulgus. Audiunt & illud, modicę fidei: & vere modicę, quippe qui poſt tā domeſticam cum chriſto cōuerſationem modio ſalis abſumpto: tot imbres cæleſtis doctrinę (nam ſeorſum illis oia explicabat, quę cæteris loquebatur in parabolis, Marci. 4) illi ꝑ inde rudes ac inſipientes ꝓfiſtebant ſicut promiſcua turba. Erāt aūt apoſtoli in hoc vituperabiles, non ꝙ panes non acceperant, imo laude digni vt pote qui de poſtridiano minime cogitabant: vocantur tñ cęci ſurdi ex cordes & lethargi non ſapiebant niſi iuxta carnem, prudentia autem carnis mors eſt. Itaq; vel ſero ſapiunt boni Phryges, Rom. 8 vexatione reprehenſiones aſpere aperiente intellectum. Scriptum eſt autem Pſalmus. 140. Corripiet me Eſai. 28 iuſtus & increpabit (o inſenſati Galatę) oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Iuſtus etiam cum flagellat medetur, peccator etiam quando vngit pungit acriter. Percutiam inquit, & egoſa nabo, hoc eſt, ad hoc percutio vt ſanem, ſicut dicitur: vulnerata charitate ego ſum. Canti. Cap. 2. Vnde Deut. 32 illud. Non vt confundam vos hec ſcribo: ſed quia mi Chri cauterio ſanari non poterat tumor, veſter. Ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui mitis erat & humilis corde, non vt confunderet pullos ſuos, excor- 1. Cor. 4 des vocat, ſed vt exciteet eorum quaſi dormitantes & obliuioſos. Cætera patent. Et veniunt Bethſaida: & adducunt ei cęcum: & rogabant illum vt eum tangeret. Marci. Cap. 8. Et appre- Matth. 11 henſa manu cęci, eduxit eum extra vicum, & expuens in oculos eius: impoſitis manibus ſuis: interrogauit eum ſiquid videret, & aſpiciens ait, Video homines velut arbores ambulantes. Maxima mirabilia ſolo Verbo perfecit, minoribus tot adhibet remedia, quia defectum alieng fidei ſupplet ad efficaciam poteſtatis ordinarię. Quę facit oia quęcunq; vul-

Merito

Merito aũt dixit ecclesia, oleũ effusum nomẽ tuum. Nã sicut de reprobis scriptũ est Sap. 2. Vbiq; telinq-
mus signa iniquitatis nr̃æ (præclarũ cõsilium & tãtis catonibus dignũ) ita & bonus odor Christi quoquo ꝙ
fuerit effusus erat, & ĩ latere nõ poterat, vellet licet iuxta qđ supra dixit Marcus in de Cananæa. Ca. 7
Nemo erat qui se abscõderet a calore eius & luce, qui illuminari vellet. Horũ ex numero erat cæcus iste
qui sicut cõsequẽtibus patebit, nõ erat vt cum ꝙ cæcus, sed ipsa cæcitate cæcior, & de numero eorũ sup
quorũ cæcitate dñs cõsultatus est. Accessit igitur hic ad lucẽ vt illuminaretur, sed aliena adiutus ope, &
cõtacti exorat sacræ manus. Igitur & isti qui cæci duces erãt cæci, cẽturio enim gẽtilis homo licet, nihil
tale rogat, sed tãtũ dic inquit verbo. Verũ nõ oibus ex æquo illuxit christus, quia alĩ ex vtero ꝓgrediũ- Matth. 8
tur cæci. Ioan. 9. Alĩ ab vtero exultãt in gaudio & in spũ sctõ. Et de apis dictũ est Paulo suprius, adhuc Luc. 1
A excæcatũ habetis cor. Duobus igitur eget cæcus hic iuxta tropologiã, ministerio sacerdotũ & potestate
manus christi. Ita habes in actis de Saulo, qui aptis oculis, nihil videbat. Quare? Quia Christũ nõ vide Actu. 9.
bat, quia Xp̃m in cognitum persequebatur. Abijt Ananias ad cæcũ Saulũ, & imponẽs illi manũ dixit
Saule fr̃ (qui pridie prædo erat & aper ferus, & mõs Ethnę) dñs Iesus quẽ tu psequeris, miseratus cæcita-
tẽ tuã, qui solẽ vis a cursu suo sistere, lunã cœlo deponere, diẽ hesternũ revocare, misit me ad te, quia tu
cæcus medicũ adire nõ poteras, vt videas, & implearis spũ sctõ. Et cõfestim vt imposuit manus Anani-
as Saulo pisci magno bonoq;, ceciderũt velut squamę ab oculis eius & visum recepit. Et requirẽdũ vi-
detur, nũ potẽtiores fuerint manus Ananię ad cæcitatẽ Sauli effugan dã: ꝙ manus dñi Iesu. Quis id cre
dat? Quid enim fecit Ananias, nisi quod iussus est? Nõ enim ille illuminauit cæcũ Saulũ, sed qui postra
uerat & excæcauerat, illuminauit tamẽ eũ ministerio Ananię. Itaq; sicut multa dñs loquutus est ꝓpho-
lice: quę sensum habebãt spũalem, ita multa gessit ꝑ corpus, quę typũ prę se ferebant eorũ quę gerẽda
B erãt olim in ecclesia: sicut illud ꝙ annos nactus. 12. Item emãsit in cẽplo. Luc. 12. Flagello expulit nũdinãtes Ioan. 2.
a domo sua. Itẽ ꝙ crucẽ primũ sup se tulit. Ioan. 19. Et deinde tradita est Simoni. Matthę. 27. &c. Luc. 23.
dã præsenti ænigmate illud ostẽdere vult, ꝙ nõ oĩs qui cæci sunt æque ꝓfunde dormiũt, quandoquidem
solo respectu christi extitatur & illuminatur Petrus. Rursus de quibusdã scriptũ est, qui usq; ad ebrieta
tẽ hauserãt de calice meretricis. Apoc. 17. Eris sicut dormiẽs in medio mari, & q̃si sopitus gubernator a-
misso clauo, & dices. Verberauerũt me, sed nõ dolui, traxerũt me, sed nõ sensi. Quãdo euigilabo, & rur Prouer. 23
sus vina reptam? Iste ergo cæcus ꝙ profũde dormiret, per hoc ostẽditur: ꝙ impositis manib? christi (mi
rabile est aũt quomodo cæcitas cõtacta, nõ fluxit tanq̃ cera a facie ignis) & oculis saliua eius attactis, Psalm. 67.
nec id consequutus est quod Saulus: sed rogatus equid videret: video inquit hoies velut arbores ambu- Origenes.
lãtes. Id aũt nõ est videre. Et præstat iuxta Origenẽ detineri proba ignorãtia, ꝙ falsa scięcia. Quid enim
hoi cum arbore? Nisi ꝙ iuxta philosophũ homo est arbor eversa. Et si hoc vidit cæcus iste, acutissime vi-
C dit, hoies videlicet ambulãtes eversos antipodas. Quid est quod dicimus? Cũ caro dominatur, & anima
ancillatur, cũ ancilla hęres est domine suę, homo eversus est. Quãdo hõ dicit malum bonũ, & bonũ ma Prouer. 30.
lũ, eversus est. Quãdo sensualitas captiua pertrahit rõnẽ, & ligat sicut Dalida Sãsonem: hõ iste eversus
est. Iudi. 16. Hoies sunt, & arbores putas. Quare? Quia pomifiones cum sua basi metiris. Vidi impios al Esai. 5
tiores cedris, & sonãte voce de cælo, præcidite arborẽ: excutite folia & fructus, qui arbor putabatur im-
mẽse magnitudinis, bos apparuit annis, 7, pulsus regno, vt intelliget ꝙ nõ erat arbor sicut ipse somnia- Psal. 36.
uerat, erat autem homo sed eversus, & in bestiam conversus, quandiu oculos ad Cœlum non leuauit cę Dani. 4
cus hic (Rex licet) & cognouit creatorem suum, excussa cæcitate. Hõ inquit Seneca, putridum animal Seneca.
& morbidum & quem causa fletus vitam anspicatum putes, interim o quantos tumultus hoc tam con
temptum animal mouet, in quot cogitationes (oblitus conditionis suę) venit. Immortalia & ętterna vo
luptat animo (vtinam ętterna voluptaret) & in nepotes pro nepotes ꝙ disponit, cum interim longa co
D nantem & ordientem telam longissimam, mors opprimat, quę non raro (imo frequentissime) in ex-
pectata venit. Comodus imperator pro Marci filio Herculem Iouis filium se iussit appellari, depositis Comodus
ꝙ principum Romanorum cultu, Leonis pellem induebat: manu Clauam gestans. Statuas sibi iussit
poni tota vrbe, in q̃ his vnam pro curia quę arcum contenderet, vt etiam imagines ipsę terrores atq; mi-
nas prę se ferrent. Hic est qui simulacro illi colloseo quod Romanis venerabile est, solis effigiem gerens
Capite dempto, suum imposuit. Verum quod nostra refert, si homines isti Cælum humi ne corruat hu-
meris sustineant, si orbem manu sua gestent, tridentem clauam aut fulmen, sicut homines morientur, &
sicut arbores steriles & purulentę ętternę tradentur incendio, & iam securis ad radices earum posita est Luc. 3.
Sequitur. Deinde iterum imposuit illi manus super oculos, & cępit denuo videre, &
restitutus est: ita vt clare videret omnia. Et misit illum in domum suam dicens. Va-
de in domum tuam & si in vicum introieris, nemini dixeris. Primus igitur gradus ad lu-
E cem percipiendam ille est, agnoscere cæcitatem tuam. Id enim significauit cæcus hic cum ait, video ho- Iob. 29.
mines velut arbores. Secundus est manus te medici ex toto committere, sicut dictum est, apprehendit
Dominus manum cæci, & eduxit eum (felix tanto duce cęcus iste, vt vere dixerit Iob, oculus fui cæco, Zach. 2.
& pes claudo) extra vicum, cum sancto enim sanctus eris, & cum peruerso peruersus, propter quod O/
O/O/fugite de medio Babylonis, fugite de incendio sodomorum, nolite ergum ducere cum infidelibus,
recedite a tabernaculis impiorum & nolite tangere quę ad eos ptinẽt, ne involuamini in peccatis eorũ.
Nũ. 16. Tertius gradus est sustinere medicamẽtũ impositũ, iuxta illud. Si bona suscepimus de manu dñi, Iob. 2.
mala ferre nõ sustineamus? Quartus gradus est videre oĩa sicut sunt. Proinde siqñ videris hoies q̃ in tene Esai. 29
bris positi, dicunt, quis videt aut novit nos? Qui dicũt malũ bonũ &c. Nõ tibi subeat admiratio, Reddi- Esai. 5
tũ enim oculos, ideo dicũt: quis videt nos? Perdiderũt gustũ, ideo dicũt amarũ dulce, perdiderunt mentẽ

ideo dicūt bonum malū, nec habēt aliquid hominis pręter figurā. Qui autē opa Christi lucē receperit
ica vt Hoiem intus & incute videat: hic luce clarius videbit: ꝙ nemo eorū quos purpuratos videt fęlix
sit, nō magis ꝙꝫ vnus ex illis quibus sceptrū & chlamydē in scena fabulę assignāt, qui cū pręsente popu-
lo lati incesserint & coturnati, peracta scena, psona deposita: ad staturā suam redeūt. Alti vidētur Sā-
sones: Golię, Hercules, & Antęi & at lātes quādiu stant sup mētes. At si semel fortuna quę arridebat
Seneca. terga ẏteriit (interroga Antoniū, & Pōpeium) id quod frequēter facit, videbis potētes depositos de sedi
bus, & pēdētē aliū e quercu. 2. Reg. 18. Aliū e ligno cubitorū. 50. Ester. 7. Aliū e muro bethulię. Iudith. 14
Alterius manū cōtra tęplum suspēdi, caput in summa hierosolymorū arce: linguā particulatim auibus
Nichanor. dari. 2. Mach. 15. Et hic est impius Nichanor qui interrogauit, nū esset potēs in cœlo, qui imperet agi diē
sabbatorū, & cū respōsum esset, est, subiecit ille, & ego potēs sum sup terram, qui impero sumi arma, F
Esai. 46. & negotia regis impleri. Hęc blasphemus ille, qui qm arbor putris erat, ęterno traditus est incēdio, &
pijt cū sonitu memoria eius. Misit aūt cęcum dns ia illuminatum in domū suam, de qua dicitur, redite
Canti. 1 pręuaricatores ad cor aut iuxta prouerbiū in vos metipsos descēdite, id quod alijs verbis dicit Salomō.
Origenes Nisi cognoueris te o pulchra inter mulieres, abi post vestigia gregum tuorū. Origenes. Agnosce o ani-
ma pulchritudinis tuę causas inde descēdere, ꝙ ad imaginē & similitudinē dei creata es. Nisi ergo cog-
noueris, ꝙꝫ pulchra eras ab initio, ꝙuis & nūc cæteras pcellas mulieres, & pulchra inter eas sola dicaris,
Matt. 25. tamē nisi cognoueris teipsam quę sis (nō enim ex cōparatione inferiorū volo bonā videri pulchritudi
nē tuā: sed vt tibi ipi & decori tuo collata respōdeas) iubeo te exire: & in vltimis gregum vestigijs co-
llocari, & ia nō oues neq; agnos sed hędos pascere, qui a sinistris iudicis statuendi sunt. Duplici autem
Anima. mō debet anima cognoscere semetipsam. Quid quidē sit ipsa, & qualiter moueatur. Si boni affect? sit
an mali. Si erga omnes virtutes eundē tenorē habeat, an erga necessarijs tātū. Si mali sit, vtrū conetur G
gilitate quadā: & vt Paulus dicit, ꝙ q̄si nō vult agens, & quę odit facies. Rom. 7. Ansit glorię multū
cupida aut parū, aut oino nihil, quod inde colliget, si laudibus multū aut parū delectatur, aut omnino
rum accepit de manu domini, sed indifferenter vt commune vulgus ambulare voluerit, exeat huiusmo
di anima in vestigijs gregum. Vltimus enim siet & nouissimus, qui primatus suos non intellexerit. Qd
ꝙꝫ sequitur. Nemini dixeris, sępe expositum est. Est ꝙratio manifesta indicti silentij, quia vbi in domum
ipse venisset, res ipsa loqueretur apud eos qui cęcum nouerant, & cęcū adduxerāt ad dūm Iesum xp̄m.

Caput. vij. Quē medicunt esse turbę: & dicētibus ap̄lis: alij sic vel sic,
rogātur illi: & Petr? vice oium respondit: tu es xp̄s filius dei viui. &c.
Et dominus pręcepit eis ne pro tunc dicerent eum esse Iesum Christū. H

Mat. 16 Mar. 8 Luc. 9. Bethsaida aūt venit Iesus in ptes Cęsareę Philippi, & cū esset sol? orās, iuxta Lucā: erāt cū illo & discipuli. Et interrogauit illos dicens. Quē me dicūt esse turbę: iuxta Lucā. Marcus. Quē me dicūt esse hoies Matthę?. Quē dicūt hoies esse filiū hoīs: Ex hoc triplici textu ad inuicē co llato, p̄ nō habere locū cōmētū Hieronymi dicētis, nō dixit, quē me esse dicūt ho mines, sed filiū hoīs: ne iactāter de se quęrere videret. Nā Marcus & Lucas exp̄sse dicūt, quē me dicūt. Pręterea sciēdū, ꝙ Cęsarea hęc ipa est Dan, quę est alterū extre morū trrę Chanaā a pte aq̄lonari, & Bersabeę alterū a pte australi. Vide. 1. Re. 3.
nomē ciuitatis, ab itegro resarciēs, & gloriā faciēs in honorē Tiberij Cęsaris. Ea aūt nūc vocat Pame- I
as iuxta Hieronymū. Dicit aūt Cęsarea Philippi a Phelippo instaurata. Est em alia Cęsarea i trra pa
lestinę, quā p̄ hui? Philippi Herodes v3 magnus in honorē Octauiani Cęsaris ędificauit Cęsareā ap-
pellās, quę pus turris Stratonis vocabat, distat ẏo vna ab alia q̄si miliarib9 120. Est aūt Cęsarea Phili-
§. Passage ppi in puincia phęnicis, vbi Iordanis ad radices orit Libani, hz ꝙ duos fontes vnū noie Ior et alterū dā
ex q̄bus cōflat nomē Iordanis. De hac aūt interrogatione dictū est lib. 4. Cap. 20. In fine. Qd aūt dicit
Lucas: ꝙ dns sol? orabat, hoc significat iuxta mysteriū, ꝙ ille sol? nouit q̄d orādū sit, nā de hoīb? gna
Rom. 8. lē senſam pt̄ulit Paulus dicēs: Quid orem? nescimus, sed ipus scūs adiuuat infirmitatē nr̄am, docet ig-
norātiā nr̄am, caro em ad bonū semp ibecilla est, ad malū ptinax & iportuna. Itaq; etiā adiuta a spū
Matth. 26. sctō, sequit quidē spm, sed a lōge, sicut petr9 dūm, qui licet sero, quens it tamē. Interrogatio aūt dūi non
Apoc. 21. de igno ātia venit, nō magis ꝙꝫ q̄ dixit Adā vbi es: Gene. 3. Et descēdā & videbo &c. Gene. 18. Sed ex
ploratur? fidē discipulorū, qui futuri erāt fūdamēta ecclesiastici ędificij de cælo descēdētis, prius vulgi sē K
tentiā inquirit, ne videlicet illorū fides subnixa videat ur sup vulgari ppli opinione: sed mera veritatis
agnitione. Scinditur enim incertum studia in cōtraria vulgus, vt iuxta puerbiū, quot capita tot sensus
Hilarius. sensu vacuos facile repias. Quē me esse dicūt in̄gt. Hilarius. Ergo vltra hoc ꝙ reuera erat filius hoīs,
Origenes. aliq̄d latebat in q̄d se fides credētiū debebat extēdere. Origenes. Primū aūt ex hoc loco discimus, illo tē-
pore diuersas fuisse opiniōes de xp̄o apud iudęos. Nō solū autem hoc, sed etiā illud, vt nos q̄ volumus
ēe xp̄i imitatores, sęp scrutemur, q̄lis opinio sit apd hoies d nobis: vt siq̄d mali dicit, occasiōes mali illi?
oino p̄cidam? a nobis. Siq̄d aūt dicit bō, ei? occasiōes ap̄li? augeam?. Prouidem? em bōa, nō tm co-
ram deo, sed etiā cora hominibus. 2. Cor. 8. Et Paulo superius. Deuitantes hoc nequis nos infimulet furti.

Chryso.

Chrisost. Nō ignari sumus omnē pecunię cōtrectationē suspitionē progignere, prę sertim ingētem, nec vlla re citius corrūpi mētes hoium Si igitur Paulus puidit ne furti apud discipulos suos suspitione labo raret & ꝓpterea assumpsit secū socios in dispēsatione pecuniarū, quomō nō nos omnia facere cōuenit, perquę suspiciones intermātur maligne, & si irrationabiles fuerint atq; multū a nīa existimatione di stātes? A nullo enim vicio nos tātum absumus, quātum a furto Paulus, & tamē cum ꝓcul esset: nō neglexit suspicioni multorū mederi, quę nō solum irrationabilis sed furtiua erat. Sequitur. At illi dixerūt Alīj Ioānē baptistā: alīj autē Heliā: alīj ꝙo hieremiā alīj ꝙo Marc? quasi vnū de ꝓphetis, Lucas. Quod vnus propheta de prioribus surrexit. Requirēdum videtur, quare inter tot opiniones vacillātis populi in modū arūdinis, nulla relata est quę diceret, alīt dicūt te esse Messiā tu-

A dęis ꝓmissum? Cum id suspicati sint aliquādo de Ioāne baptista. Ioā. 1. Et hoc ipsum dixerūt aliquādo illi quinq; mille hoies qui saciati sunt ex panibus quinq;, hic est vere propheta qui vēturus erat in mundū. Dicēdum ꝙ id cauerāt principes sacerdotū, vt extra synagogā fieret (malū grāde et malum) quisqu is illū Messiam cōfiteretur. Opinio autē de Ioāne id circo forta sis erat, quia vita eius & doctrina in admiratione fuerat apud populū. Et huius opinionis fuit Herodes cū familia sua sicut habes supra Matt. 14 Alīj Heliam. Origenes. Videlicet existimātes, ꝙ aut secūdam natiuitatē suscepit Helias, aut ex eo tempore in corpore viuēs, apparuit illo tpe. Scriptura enim nō dicit illum mortuū, sed ꝙ currū ascendisse in cœlum. Alīj Hieremiam, cui dictū est, cōstitui te sup gētes, eradicare demoliri & plātare, quę reuera erāt in Christo verissime cōplenda, nam Hieremiā quibus gentibus aut regnis prelat? est, vt ędificaret, aut demoliretur ędificata? Propheta erat sed iudicū tātū. Nā ꝙ Hieremias perrexit in ægyptū cum ꝗbusdā iudęis post captiuitatē Babilonicā & ibi ꝓphetabat, sicut habes Here. 43. Nō voluntarius perrexit

B sed volēs nolēs. Christus aūt dūs eradicauit oia legalia, & demolitus est tēplum a fundamētis, & plātauit granū illum sinapis de quo dictum est Matth. 13. Et fundauit ecclesiā de qua in cōsequentibus. Volēs vero dūs ꝑiculum facere & habere exploratum (ipse aūt solus nouit secreta cordium) quātum sui in fide ꝓfecissent, tot mirabilibus oculis eorū obiectis, tāta hausta cœlesti doctrina, tā syncera eius demulsi cōuersatione, rogat eos dicens. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petr? dixit, iuxta Matthęum. Tu es Christus filius dei viui. Marcus: Tu es xps. Lucas: Christū illum dei, vel tu es ille Christus. Tu es lapis ille quē Iacob supposuit Capiti suo vt quietius dormiret, quādo vidit scalā illam, qua recta in cœlū itur, Genes. 28. Licet via illa in pēdulo sit, & quē surgēs erexit in titulū & oleo vnxit. Hic est lapis de quo in cōsequētibus, sup hanc petrā ędificabo ecclesiā meam. Christus igit ipse est lapis vnctus a Iacob (christus enim vnctus significat) & petram sup quā fundatur ecclesia cōgregata ex iudęis & gētibus, sicut arca Noe repleta est ex animalibus mūdis & immū-

C dis. Interest autē ꝙ in arca plura erant animalia mūda q̄ imunda, in ecclesia autē e cōuerso, multi em sunt vocati ad ecclīam, imo oēs vocant, pauci aūt eliguntē. Matth. 20. Quē me esse dicitis? Licet autem opinio vulgi esset in laudem christi, quia tamē imperfecta erat & vacillans, reiciēda fuit, & tamen ponenda ap'orum cōfessione, hoc est prius referenda, vt excluso errore poneretur veritas, qui modus seruatur in disciplinis liberalibus. Arguitur enim ad oppositū veritatis & cē. Simul & nos instruimur qualis erat apud populum opinio de Christo, quia nemo de illo opinabatur quid sinistrum (paucis demptis sed vna erant hirundo) sed ea quę laudabilia erant. Sic deprehenditur peruersitas iudęorum, qui illū occiderunt, qui in honore erat apud omnes. Origenes. Iudęi sciebant de Christo ęstimationes dignas velamine quod positum erat super cor eorum. Petrus autem quasi nō carnis & sanguinis discipulus, sed qui reuelatione Dei patris erat dignificatus, denegauit quidem aliquid eorum esse Iesum, quę arbitrabantur esse iudęi. Cōfessus est autem quoniam tu es Christus filij dei viui, illius qui dicit per os Mosi Deut. 32.

D Viuo ego, per quem & in quo oia viuunt. Et fons quidem vitę proprie dicitur deus pater, qui dicit per Hieremiam prophetam, me dereliquerunt fontem aquę viuę, vita autē est quasi de fonte aquę viuę procedens, qui dixit ego sum via veritas & vita. Petrus ita q̄ p̄ primum audiuit, vos autem quem me esse dicitis, qui hucusq; silentium tenuerat, ibi pręuenit cæteros, sit ꝙ os toti? apostolici senatus, imo toti? ecclesię, quę quia vnica est, vnicam confessionē protulit de vnico fundamento ecclesię, christo filio dei sicut alibi legimus, extollens vocem mulier de turba: dixit: Beatus venter qui te portauit. Vna igit mulier ibi: & vnus Petrus hic vnum Christum cōfitentur. Quia & femine illi nō caro & sanguis reuelauit sed pater cœlestis. Cæteri vero apostoli calculo silentij sui confessionem Petri approbauerunt. Si enim aliter sentirent de Christo, vnusquisq; suam sententiam in medium attulisset. Forte enim & Iudas per id temporis idem credebat quod cęteri. Respōdens aūt Iesus dixit ei. Beatus es Simon bar Iona, quia caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pī meus q̄ est in cęlis. Et ego dico ti

E bi ꝙ tu es Petrus, & super hāc petrā ędificabo ecclesiā meā, & porte inferi nō pręualebunt aduersus eā, Vide Dani. 7. Respōsione igitur Petri approbans dūs Iesus calculo suo, quid nobis credendum sit, tacite insinuauit. Ad hec Chrysost. Beatus es Simō filius Ionę. Nā ꝙa prēm meum p̄ dicasti, ego etiā illū noio qui te genuit, ac si diceret. Quēadmodū tu es filius Ionę sic ego p̄is mei q̄ in cęlis est (& deus est viuus est) filius sum. Nā alias sup fluū esset dicere, tu es filius Ionę. Verū ꝙa Petrus dixit: tu es filius dei: vt sic se filiū dei ostēderet, sicut ille Ionę filij erat eiusdē v̄ substātię cū pre, id circo illud adiecit. Beat? es inquit. Qua beatitudine? Quia p hec xpi ꝙba certior factus ē de cōsequnda beatitudine. Vñ illud. Ego rogaui ꝙ te, vt nō deficiat fides tua. Quid ē aūt caro & sāguis nō reuelauit tibi. Vtrū reuelatio hec p̄fidē tatę rei credię, an p visionē cōspecta i ei? mēte fuerit nō mihi videt elucere inquit Augustinus. Ad hec Hieron. Neq; enim p doctrinam phariseorum sed p dei grām xps dei filij? Petro

reuelat?

Abulensis

Origenes.

4. Reg. 2

24. q. 1. Nō turbat. Et cap. Si Petrus. Figura.

Gene. 6. Abulensis

Christus.

Origenes.

Cap. 2. Ioan. 14.

Luc. 11.

Chrysostō

Luc. 22. Augustin? Hieronim

reuelatus est. Et quidē apostoli quādo mittebantur in prędicationē, credebāt Christū filium Dei inquit
Origenes. Origenes, nō tñ agnoscebāt. Sed postea profectēs etiā cognouerūt. Vnde illud Ioan. 16. Nūc scimus ꝙ
scis oia, & nō est opus tibi vt quis te interroget, in hoc credimus ꝙ adeo existi. Erat aūt dñs Christus li
Ezechi. 2 ber ille ſignatus de quo Apoc. 5. Scriptus intus & foris, Intus p hoc q; in principio erat verbū, cuius ge-
Esai. 55 neratione quis enarrabit? Foris: quia verbū caro factū est. Intus, quia inuēta est Maria hūs de spiritu san
cto, intus tu es christus filius dei viui. Foris quia alij eū Heliā alij vnū ex prophetis opinabātur. Foris
legit Samaritana dicēs, quomō iudæus cū sis. Foris reclinatur in pręsepio, Luc. 2. Intus adoratur a pasto
tribus, a magis, a Simeone. Foris esurit & tētatur, Matt. 4. Intus panes multiplicat, supꝑ aquas ambu-
Xpistus. lat, Matt. 14. Dæmonibus impat, mortuos excitat. Foris moritur, Intus resurgit. Nō ergo caro & san-
guis eum reuelauit Petro, qm̄ si ad carnē aspicis, caro hoiem ostēdit mortalē, nō aūt Deum dei filiū. Et P
qñ fuit Petrus apud patrē? Sed oculis credidit Petrus, quę illum dei filiū clamāt. Tamē in cōsequen-
Matt. 17. tibus reuelatus est Petro Ioāni & Iacobo in mōte Thabor. Sed miro quodā mō cum interior huius li-
bri scriptura magis imperuia sit, amplius hoium mētes turbat scriptura exterior. Manichęi enim christū
Manichęi, deū cōfitentur, sed eundē hoiem esse negauerūt. Isti mira quęritate quod vidēt negātes, quod nō vidēt
cōfitētur. Vtrāq; aūt scripturam Ioānes breui formula explicuit dicēs. Quod fuit ab initio quod audiui-
mus de verbo vitę, ecce interiorē libri scripturā. Et vidimus oculis nr̄is & manus nr̄ę cōtrectauerunt,
Ambrosi? aūt Ambrosi? sup ad Phil. Cap. 2. ꝙ ante incarnationē dñs nr̄ aut christus pōt vocari aut Iesus, quia
1. Cor. 10. simul ambo noia & hois filium & dei filiū significāt, dicēte Paulo, petra aūt erat Christus. Caro igi-
Canti. 2 sed sic latebat vt eminēs p retia, ex parte videretur, sicq; locū haberet fides. Verū Petrus reuelatione dei C
Ioan 20. bat & sanguinē, deum autē cōfessus est. Nā reuera & Thomas reuelatione dei patris dixit, Dominus
Hieronim meus, & deus meus. Sequitur. Et ego dico tibi, Hierony. Dico tibi nō sermone cassō & nullum habēte
opus, sed dico tibi: quia meū dixisse fecisse est. Dico tibi ꝙ tu es Petrus, ego aūt sum petra. Et sup hanc
petrā (fundamētū enim aliud nemo pōt ponere pręter id quod positū est primū a Iacob, Gene. 28. Se-
cūdo ab Esaia cap. 28, Et nūc. Tertio ab apō Petro) ędificabo ecclesiā meam, & portę inferi nō pręua
lebūt aduersus eam. Sūt aūt portę inferi vel hęreticorū doctrinę, quę vt cācer morbus serpūt. 2. Tim. 2.
Sūt & Tyrāni portę inferi, qui multos post se greges trahūt pditorum hoium, & hi simul cū hęreticis
christianos conātur protrudere in baratrū. Hęretici quidē persuadēdo, Tyrāni & cogēdo, sed nō pręua
lebūt: nisi q̄tenus p mittūtur cribrare electos sicut triticū. Luc. 22. Verbi gratia. Gelasio sedēte, Trasimū
Trasimun dus Vādalus tēpla christiani nois tota claulit Affrica, cētum viginti a.tistites ex ipa terra in Sardiniā
dus relegauit. Potuisset aūt Barbarus hic suę impietatis admoueri, p ea signa quę sub id tps Cartagini fa- H
Olympius cta dicūtur. Olympius Arrianus antistes sanctā Trinitatē in publico detestatus, tribus ictus fulmini-
Barbas. bus p q̄t, ita vt cōsumptum sit cadauer cęlesti flāma. Et alius pari titulo & a mētia cum catechumenum
baptismo admouisset, hęc ꝙ effari cępisset: baptizat te Barbas (id enim ille episcopo hęretico fuit no-
Psal. 92. mē) in nomine patris, p filiū, in spiritu sancto ferunt aquā nusq; extitisse. Quo miraculo motus qui ca-
racterē expectabat, ad orthodoxos trāsijt. Porte igitur inferi nō pręualebūt aduersus eā. Tūditur tamē
fluctibus nauis in medio mari (mirabiles enim elationes maris) dormiēte domino. Matt. 8. Sed nō prę-
Bonifaci? ualebunt aduersus eā. Et sciēdū ꝙ Bonifacius tertius summus pōtifex egit ab initio suę administratio
nis cū phoca, vt Romana ecclesia esset oium aliarū caput, Est ꝙ id ęgre nec sine multa cōtētione apo-
Sabellicus stolicę sedi datū, Gręci id adse decus attrahēres, ibi christianę pietatis arcem esse oportete asseuerando,
vbi & impij. Romanus pōtifex cōtra, cōstantinopolim Romanā esse Colonīā prędicare, Romā velut
matrē ac dominā adhuc esse, quod ipsi Gręci p belle faterētur, qui suū principem Romanorū imperato I
rē suis diplomatibus & libellis inscriberēt, ipsiq; Cōstātinopolitani Romei gręca voce dicerētur. Adie-
cit & illud, apostolicā sedē Petrū qui fuit apostolorū princeps, & cui animarū potestas primū est adeo
attributa, Rome nō Bizātij fixisse, fixā & stabilitā posteris per manus tradidisse. Et Romanus ponti-
fex p hęc tenuit, vt Romana sit ecclesia oium princeps declarata: & portę inferi nō pręualebūt aduer-
sus eā. Vide ad hoc Distin. 96, Cōstātinus. Dixit autem & Dauid, exaltas me de portis mortis: videlicet
Psal. 17. adulterij adiūcto homicidio, & hostiū blasphemia, & numerati populi, 2. Reg. 24. Et sentētię latę cō-
2. Reg. 16 tra innocētem Miphiboseth, ac insipiēter cōfirmatę. 2. Reg. 19. Et nisi quia dominus adiuuit eū, paulo-
Hieronim. minus in inferno habitasset anima eius. Psal. 93, Hierony. Sup hāc petram. De hac scriptū est Esa. 28. Ec
ce ego mittam in fundamētis Sion lapidē probatū, angularē prętiosum, in fundamēto fundatū. Osten-
dit ꝓphera iis verbis, Sīō iterū rędificandā nō opera Salomonis, qui sacella dijs extruxit 3. Re. 11. Non
Psalm. 117. manu Dauid qui multū sanguinē fudit. 2. Para. 22. Sed manu eius qui dicit, sup hāc petrā ędificabo eccle K
siā meā. Cæterū ipsa cōsequentia textus nos a cōi sensu litterę excludit. Dicit enim Esaias, qui credide-
rit in illum lapidē probatum adeo, reprobatum a iudęis corā Pilato, Ioan. 19. Nō festinet, vel iuxta 70.
Hieronim. nō cōfundetur. Quis enim vnq; credidit in lapidē, nisi forte qui cōfidūt in opibus manuum suarū? Hic
est lapis de quo Zacha. 3. Sup lapidē vnum septem oculi sunt. Quis aūt vidit lapidē oculatū nō duo-
bus sed septē oculis? Sequitur in Zacharia. Ecce ego celabo sculpturā eius. Hieronym?. Clauis, lancea
flagellis, spinis & cruce: atūdine & collaphis. Bene ergo celatur lapis iste, sine manibus prę cisus de mō
te (Danie. 2) Multorū manibus, quia ecclesia cui? fundamētū erat, ex omni natione cōgregatur quę sub
cœlo est. Apoc. 7. Est igitur christus lapis & fundamētū ecclesię, probatus a patre dicēte, ipsum audite.

Matth. 17

Matt.17. Angularis quia ipse est pax nra qui fecit vtraq; vnū. Ephes.2. Est preciosus, quia mors eius p̄ tiū est mundi. Vnde illud, nō auro empti estis: sed pręcioso sanguine agni in contaminati. 1. Petri. 1. Est aūt firmiter fundatum, aut sicut dicit Esaias in fundamēto fundatum quia portę inferi nō pręualebunt aduersus ecclesiā fundatā sup̄ christum. Quindecim enim cubitis altior fuit arca omni mōte qui sub cę lo erat, ideoq; extollere potuerūt arcam, submergere nō potuerūt, quia clausit a foris ostium domin? ne ingrederentur arcā aquę Tyrānorum, hæreticorum & rectorū tenebrarū ęculi huius. Huius arcę me ridianum vnicum est, cū arca esset capacissima, quia vnicū est ecclesię fundamētum. Est autē ostiū in latere, quia latere christi aperto. Ioā. 19. Patuit ingressus ad vitā. Et porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā. Audi Esaiam cap. 33. Oculi tui videbūt hierusalē habitationē opulētā, tabernaculū quod nequaq; trās- ferri poterit, nec auferentur claui eius in sempiternū & omnes funiculi eius nō rumpentur, Exponamus hoc per verba Zach. Cap. 12. Ponā hierusalem lapidē oneris cunctis populis. Hierony. Mos est in vrbi bus palestine, vt in viculis oppidis & castellis rotundi ponātur lapides grauissimi ponderis, ad ꝗs iuue nes exercere se soleāt: & eos p̄ varietate virtū subleuare alij ad genua, alij ad vmbilicum, alij ad hume- ros & caput, nō nulli sup̄ verticē & caput, erectis iunctisq; manibus, magnitudinē virium demōstrā- tes. Est ergo sensus. Ponā ecclesiam cunctis gētibus quasi grauissimū lapidē subleuādum. Leuabūt qui dem eam, tunditur enim ecclesię fabrica p̄flantibus vēris quattuor, videlicet dæmonum, tyrānorum, hę reticorum: & eorum qui falso fratres vocātur ab apostolo, & pro virtū quātitate impugnatur. Sed ne- cesse est dum leuatur, in ipso nixu & eleuatione pōderis grauissimi: lapis scissurā aliquā vel rasuram in leuātium manibus relinquat, omne em̄ agens in agēdo repatit̄, nec tū porte inferi pręualebūt aduersus eam. Refert Herodotus de Amase rege ægypti, q̄ attulerit ędificium ex solido saxo ex vrbe Clephanti na Memphim, in quo p̄trahēdo cōsumpserunt triennium duo milia virorum electorū. Eius tectum ex- trinsecus erat 21. Cubitorū lōgitudo Quattuordecim latitudo, octo sublimitas: ex vno lapide. Intror- sum, 18, cubitorum lōgitudo, quinq; aūt sublimitas. Hoc tēplum ex vno lapide excisum est, & grauissi- mum licet, multę tamē manus pręualuerunt & trāstulerūt illud. Tabernaculum aūt Christi quod fun- dauit nō Moses sed deus nequaq; trāsferri poterit, & portę īferi nō p̄ualebūt aduersus ecclesiā, fundata ē enim supra firmā petram. Tēplum quidem primum Romę Iouis capitolini Tarquinius Demarati filius Sabino bello ędificaturum se vouerat, ędificauit autē eum Tarquinius sup̄bus filius vel nepos eius qui vouerat. Excidit autē Tyrānide anteq; absolueret. Hoc tēplum bellis ciuilibus cōsumptum est. Nolo dicere, pręualētibus portis inferi aduersus eum, potius aūt dolētibus, dirui sacella sua: latronū spelūcas Secundum instaurauit Sylla, quod in Vitellij seditionibus euersum est ac dirutum: portis inferi lamētā- tibus interire lucra sua. Tertio Vespasianus de integro reficere aggressus, opus p̄fecit, quod vna cū inte ritu principis inflāmatum est, iterum at. p̄ iterū eiulantibus portis inferi dirui delubra sua. Quartum a Domitiano perfectum est. Huius autē quarti iuquit Plutarchus quod nostris tēporibus Romę est pri- uatę diuitię omnes si quis rōcinetur, nead deauratiōnē quidē sufficeres: cū duodecim milia talētū im- pēsa excesserit. Cæterum tēplum illud Pātheō toto orbe famosum. M. Agrippa gener C. Augusti Iouī vltori dedicauit, referēte Plinio lib. 36. Cap. 15. Itē Sabellico, quod etiam tēpore Plinij sic vocabatur, vt p̄ hoc videatur a prima sua fundatione, Iouī & ijs oibus dedicatum fuisse. Huius tēpli memoria hodie in benedictione est Romę. Tēplum Salomonis bis dirutum est, & tādem aratum est: de quo Matth. 24 At ecclesia ędificata de viuis & electis lapidibus: supra fundamētum ap̄lorum & prophetarum christū cōcuti pōt, cōburi nō potest, dirui nō potest, trāsferri nō pōt, nisi a leua pręsentis vitę ad dexteram vitę ęternę, quādo implebit̄ illud, dextera illius amplexabitur me. Quare nō p̄ualebunt? Quia sup̄ hāc pe- trā serpēs imprimere vestigia vlla nō potuit. Proue. 30. De his portis infernalibus ita dicit Poeta. 6. Enei dos. Respicit Enęas subito & subrupe sinistra mœnia lata videt: triplici circūdata muro, quę rapidus flā mis ambit torrētibus amnis Tartarus Phlegetō, torquet q; sonātia saxa. Porta aduersa ingēs solidoq; adamāte colūnę, vis vt nulla virum: nō ipi excindere ferro celicolę valeant, stat ferrea turris ad auras. Tesiphone q; sedēs, palla succincta cruenta vestibulum in somnis seruat, noctesq; dies q;. Habet enim infernū noia singulis portis imposita, nō enim vnus tātum patet aditus: quia iuxta Origenem sorte tot sunt claues vitę & mortis quot porte cœlorū & infernorū: quia ỳtutes referāt Regnū cœlorū & pecca ta portas inferorū. Arca ergo Noe fluitabat sup̄ aquas, tabernaculum portabatur, & trāsferebatur, tē- plum Salomonis, cōflagrauit: ecclesia firma stabilitate subsistit quia fundamētum eius nutare nō pōt trāsferri nō potest, quia vbiq; est exuri nō potest, quia deus est, ignis cōsumens est. Porte inferi nō pręualebūt aduersus eā. Triplici iure ostēdit q̄re hęretici tā grauiter puniunt. Dehęse. Cum secundū. Primo cōtrahētes nuptias incestas, eo ipso suarū rerum dominiū p̄dunt. Itē raptor ỳginis inuitis parēti- bus cōtrahēs cum illa: volēte licet eadē. Itē ille qui illicitas ac p̄hibitas mercēs trāsferebat ad trras infi- delium vel aliubi vbi p̄ leges nō licet. Bona igitur hęreticorum qui grauius horribilius ac detestabili- us q; p̄dicti delinquunt, ipso iure de frm nrorum cōsilio decernimus confiscata vide sup̄ illud, auferte ab eo minā. Luc. 19. Et tibi dabo claues regni cęlorū & quodcunq; ligaueris super te- rram, erit ligatum & in cęlis: & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cęlis. Faber. Claues regni cœlorum p̄ doctrina Christi idest fidei Christi & ỳbo dei esse accipiendas ex Luc. 11. Intelligimus. Harum vna erat, tu es Christus filius dei. Quę sunt igitur credenda & facien- da, hęc ligauit sup̄ trram Christus, & tradidit Petro. Quę ỳo dixit nō ctedēda & non facienda, soluit ea sup̄ trram & sunt soluta in cælis. Hec exposito plusq; bis diapasson abest a cōmuni schola theolo- gorū. 19. Distin. Ita dns. 50. Distin. Fidelior. C. Vt constitueretur. 33. q. 6. Dudum. Augustinus. Remissio pectato-

Gene. 7.

2. Cor. 11

Herodot⁹

Matt. 7.

Romanus templum,

Canti. 2.

Poeta.

Origenes.

Matth. 18

Heretici

Faber. 11. q. 1. Relatum.

Augusti.

peccatorum quę ciues ad ętetnam colligit patriam: habet aliquid cui ꝑ vmbrā quādā simile fuit asyliū illud Romuleum, quo multitudinē qua illa ciuitas cōderetur terrena, cum in principio muris est clausa, quorūlibet delictorū cōgregauit impunitas. Erāt enim muri amplissimi: ciues pauci, donata est remissio criminū quorumlibet confugientibus ad tēplū pro libertate, vnde magna pars populata est. Ita dicit Plutarchus. Primis vrbis fundamētis iactis, 12. Kalendas Marij, accersitis ex Hetruria viris, qui sacris quibusdam ritibus & litteris singula edocerēt atq; exponerēt, fossa rotūda effossa, primitijs ꝙ olim quibus lege quidē vt honestis, natura aūt vt necessarijs vtebant, in eam depositis, & ad postremū ex qua quisq; ꝓfectus erat terra particulā quādā ferētibus/eodē coniectētibus & cōmiscētibus ac in figura circuli circūscripta vrbe, deinceps sacrū quēdam locum eo cōfugiētibus ꝓfugium statuētes, Asylum vocant, eoq; oēs sine vllo discrimine excipiunt: nec dño seruus, nec debitor creditoribus, nec homicida magistratibus deditur, cū dicerēt, firmū ac ratum id oibus pythico oraculo esse oportere, vt cū celeriter vrbs cōpleretur. Ab initio tradūt haud plures mille domos fuisse. Aucta est igitur Roma donatione criminum: quo ad ius & forum hoium attinet: peccata enim ille solus pōt remittere qui dixit ad Petrum tibi dabo claues regni cœlorum. Regnū aūt hoc ecclesia est, quę re vera asylū est peccatorū, & peccatorum remissio vsq; ad decē milia talenta, id q; nō semel, sed vsq; septuagies septies. Hilarius. Obeatū cœli ianitorē cuius arbitrio claues ętemi aditus tradūtur, cuius terrestre iudiciū prę iudicata authoritas sit in cęlo, vt quę in terris sunt ligata aut soluta, statuti eiusdē cōditionem obtineāt & in cœlo. Chryso. Et quidē peccata soluere solus deus potens est, & vt futura ecclesia tot fructibus impetu irruētibus immobilis maneat, cuius pastor & caput piscator homo atq; ignobilis terrarū orbe reluctāte, adamantis naturā firmitatē supet: hec in quam oīa quę solius dei sunt, se Petro polliceē daturū. A pre inquit accepisti mei cogrū remiseris peccata: remissa sint vsq; septuagies septies. De hoc vide de peni. Distin. Prima. C. mēsuram Et 26. q. 7. C. tempora. Dicit hoc loco Abulēsis ꝙ vsus clauiū nō potest exerceri in eis qui sunt in purgatorio quia sunt sub terra & nō super. Quę tamen ratio non cogit. Nā si credimus Gregorio in dialogis, multi acceperūt purgatorū sup terram. Dices/quomō ecclesia excommunicat vita functos: & absoluit excōmunicatos iniuste? Nā cæteris prętermissis, dicit Hostiensis & Ioannes Andreas in Cap. proposuit, de cōfessionibus prębendarū, ꝙ etiā vita functus summus pōtifex pōt cōdēnari de hęresi. Abulensis requirūt lōgum tractatum. Dicit & illud, ꝙ defunctis nullę indulgētię cōcedi possunt directe: nō facta videlicet cōmemoratione viuorū. Gabriel ita dicit. Cū dicitur, indulgētias ex modū suffragij applicari posse vita functis, intelligitur ꝙ nō ꝑ modum iudiciarię potestatis, sicut possunt ꝓdesse viuis, qui subsunt potestati pōtificis, sed ꝓficiunt eis ꝑ modum suffragij, dum illud fit pro eis ab alio, qđ ipsi ꝑagere nō possunt vita functi: licet nō minus ꝓfūt eis: cū si ipi fecissent viui in gratia existētes. Homo enim viuens potest absolui a iudice, & pęnitēciam impositam sub ire deuote, quorū nullum potest facere fato functus. Volūtate tamen pōtificis qui vices habet Christi pōt sibi applicari indulgētia ꝙ modum suffragij. Hęc ille. Sed nos caute pedē retrahamus ab hac in extricabili labyrintho, quā multi ingressi sunt; nescio aūt siquis regressus sit. De potestate Papę multi fecerūt lōgos tractatus de numero clauium: an sint aureę aut ferreę, de vsu earum, de purgatorio vbi sit & quomō sit: itēq; de clauiū abusu inferendo sentētiam excōicationis ꝙ rebus nihili & friuolis, aclana caprina. Vtrū clauē scientię habeat, qui nec vel legere scit expedite, & maxime si episcopus ordinans eadē rusticitate laborat. Quomō enim potest tradere clauē scientię cęc? cæcū ducēs? Vtrū brutum possit baptizari, vtrū sacerdos possit absoluere eam qua cū peccauit. An cōfessio debeat fieri laico in casu necessitatis. Vtrū Empyreū cœlum cōtraxerit aliquā infectionē ex culpa dæmonū, quia dato ꝙ sic, etiam sup ipsum cœlum Petrus haberet potestatē si cœlum pcēm cōtineretur, hec inquā & multa id genus quę nīram supant capacitatē dimittamus his ꝙ noīe sapientiū censentur. Ad hęc Hieronymus. Illęq; locum episcopi & presbyteri nō intelligentes, aliquid sibi de phariseorum assumūt supcilio, vt vel dānent innocētes vel soluere se noxios arbitrentur: cū apud deū nō sentētia sacerdotū sed reorum vita quęratur. Legimus in leuitico vbi iubentur leprosi vt ostēdant se sacerdotibus, & si leprā habuerint, tunc a sacerdote immundi fiant, nō ꝙ sacerdotes leprosos faciant & immundos, sed ꝙ habeāt notidam leprosi, & nō leprosi, & possint discernere qui mundi & immundi sint. Sic episcopus vel sacerdos nō eos qui insontes sunt vel noxios, sed ꝑ officio suo cum peccatorum audierint varietates, sciūt qui ligandi sunt qui ve soluēdi. Hęc ille Franciscus Maro. Quęritur igitur quę sint istę claues ecclesię, imo quęritur quare duę tantū ponant. Quid enim si dicamus in domo dei quę magna est iuxta Baruth, cot esse claues, quot & ecclesiastica sacramenta? Nū succēsebūt nobis pictores qui duas tantū suspendūt e manibus Petri? At iuris periti duas rantum asserunt videlicet scientiam & auctoritatem. Ex quo id loco scripture deduxerūt? Hoc aūt non capio, qm̄ sciencia est apud pręcisos, qui nullā habent clauem cuius scientia ꝓ quod sit sępe sępius, Balaā ꝓdeuia vrgente asinam) nec clauderent nec aperirent. Videtur ꝙ claues istę sint potestas ligādi & absoluendi. Vnde dns exponens quid intellexerit ꝑ claues, subiecit, quodcūq; ligaueris &c. Cōsuetudo seruatur ꝙ principibus primo venientibus in regnū offerātur claues, in signū dnātus supremi. Huius moris instar claues Petro se daturū ꝓmittit, significans ꝙ supremā potestatem in ecclesia sua illi daturus est. Erit inquit solutum quicquid ꝙ solueris ita ꝙ soluere nō est tantum a peccatis, ꝙ narū pręceptorum iuramentorū votorū ꝙ vinculis, sed a nodis emergentiam difficultatum circa ea quę sunt fidei declarando absoluere. Sic eodē modo ligare. Ligaueris inquit, nec dicit, putabis te ligare, aut pronuntiabis te ligare; sed ligaueris in veritate sup rras

Quę enim

Plutarch? Roma.
Hilarius. Matt. 18 Chrysosto
Abulensis
Andreas.
Gabriel.
Matt. 15.
Hieronim.
Scot. in 4. Dist. 14. q. 4. Arti. 3.
F. maronis
Claues.
Num. 22

Quę enim subtus terrā sunt qualia sunt quę in purgatorio sunt vel apud inferos, sicut exēpta sunt a cognitione Petri, ita ab eius iurisdictione? Trāsierūt liquidem a foro militātis ecclesię ad forū Christi regnātis in cœlo. Sed hęc tā stupenda efficatia librāda traditur Petro, ne dicat, sic volo sic iubeo, alioqui voluntarias imo prauas pōtificū ligationes & absolutiones cælestis cogeret curia approbare, quod non solum stultū est, sed & blasphemū. Caiet. Sētentia tū pōtificis maximi iusta vel iniusta timenda est ab ijs qui oues sunt. Dices. Cū in rebus sensibilibus eadē quę claudit clauis aperiat: quid necesse est ponere claues duas. Potest dici q̄ per claues has intelligitur duplex autoritās vna in foro iuditiali & altera in foro pęnitētiali, dicente Petro: ecce duo gladij hic Luc. 22. Sed Petrus vt ingenue dicā quod sentio ostēdens gladios duos, nihil tale nō dico cogitauit sed nec somniauit quidē, sed male intellectis verbis Xpi ostēdit gladios qui erāt in mēsa. Ego vt meā sententiā ,pferam (sequatur quisq̄ quod libuerit) nec pono
A clauē vnā/duas, septē, aut cētū, sed tot quot sunt necessarię ad dispensandā pecuniā dominicam, siquidem ministri christi sumus: & dispēsatores mysteriorum dei. Porro economi magni patris familię non vnā aut duas claues domus accipiunt, sed omnes claues domus. Habet aūt domus dei portas. Iuxta Apoc. 21. Pręter illas quę sunt in interioribus domus, de quibus dicitur, introduxit me rex in cellaria sua Et rursus. Lętatus Rex in aduētu nuntiorum Marodach Regis Babylonis, & ostendit eis domū aromatum, & aurum & argentū, & pigmēta varia, vnguenta quoq̄ odoris optimi. 4. Reg. 20. Ad similitudinem igitur domus magnę cui prefertur aliquis q̄ economus (Sicut habes Genes. 39. De sancto viro Iosepho) dixit dās Petro, post: q̄ detracta crate ex latere meo (Ioan. 19) ędificauero ecclesiā noi meo, ipsa est Eua mater viuētiū, Genes. 2. Tibi dabo claues eius. Nā si iā ędificata esset sup fidē Petri inquit Hieronymus, nō audiret postmodū vade post me Satana. Igitur intelligamus hāc ędificationem in futuro
B ,pmissam nō de pręsenti datā (Stante adhuc tabernaculo quod vmbram habebat ecclesię christi ędificāde) quia nun q̄ post tale edificium sup eum ędificatum cōtra Petrū pręualerēt inferi, nec in eo prauę p suasiones inuenissent locū. Gregorius. Quodcūq̄ ligaueris. Vt igitur tāta valeat homo de terra: cęli & terrę cōditor venit de cælo. Atq̄ vt iudicare caro etiā de spiritualibus possit, hoc ei largiri dignatus est factus pro hoibus deus caro, quia inde surrexit vltra se infirmitas nostra: vnde infirmata est sub se firmitas dei. Ita & Ambro. Famulus claues accepit, dominus ordinat potestates, ipse est em̄ qui vitę & mortis habet claues, & cui voluerit, tradit illas. Qui aūt pecunia emere vult ius potestatis tanq̄ fulgur de
regno ecclesię deturbatur. Dicit aūt Abulensis/q̄ claues ecclesię date sunt, nō aūt Petro, vsum tamen accepit Petrus. Alioqui si personę datę essent, quoties ille moreretur (vel a fide discederet) toties christ? deberet successorē creare, nisi id fieret quod refert Raphael de quodā, qui rogatus vt magistrum ordinis crearet apud vmbros, se ipsum instituit dicens, se quidē al orū mētes ignorare, suā probe nosse, vtilem se futurū si no si pręfecit. Quare oēs calculo electionē cōprobarunt, resq̄ vti promiserat fideliter ac pspe
C re oibus cessit. Cęterū iuxta Paulū, in ecclesia dei nemo assumit sibi honorem, sed vocatus adeo tanq̄ & Aarō, & sicut Petrus cui dicitur, tibi dabo claues, pasce oues meas. Alex. Ales ita distinguit. Peccatorū remissio potest esse tripliciter. Vel quo ad delectionē culpę, & id est dei solius. Ego sum qui deleo iniquitates tuas. Esai. 43. Secūdo modo quo ad remissionem pęnę vel solutionē: & hec est collata christo homini, qui soluit pro nobis quę nō rapuit. Tertio modo dicitur peccatū remitti quo ad cōmutatio nē pęnę: sicut dicitur voce prophetę ad Dauid. 2. Reg. 24. Trium tibi datur optio. Et illud, diē pro anno cōputaui tibi. Ezech. 4. Et hęc est collata ministris. Ad hęc Gregorius. Tu es Petrus. Cōsiderandū nobis est, cur deus eum quē omni ecclesię pręficere voleb at seipsum negare permisit, quod nimirū magnę pietatis actum est dispēsatione, vt in sua culpa disceret qualiter alios misereri deberet. Accepit ergo Petrus claues vt sit ouibus vice matris, quia ipse aliquando gestatus est manibus boni pastoris, quādo iam iā submergebat in medijs fluctibus, & audiuit: modice fidei, quare vacillasti? Errasti prius, nec semel &c. Sequitur. Et ille increpans illos, iuxta Lucā, & cōminatus, iuxta Marcū: Matthęus/
D Lucas Marcus. Pręcepit vt nemini dicerent hoc ipsum de illo, q̄ ipse esset Iesus Christus. Increpās illos. Melius iuxta Marcum legitur, & cōminatus est. Alias cur increparet Christus discipulos ob hoc responsum, ob quod tantopere, collaudatus est Petrus iuxta Matthęum & Marcū? Lege ergo, interdixit eis, siue pręcepit nē cui dicerent. Ne dicerēt eum esse christum. Nā cum antea missi sunt apostoli &. 72. Discipuli ad pędicandum: non docebant iudęos dominum esse Christum vel messiam quia, hoc nullibi legitur: sed id tantum anuntiabant ad esse regnum Cœlorum. Matth. 10. Et consequēter dicebant quis mittebat illos, videlicet Iesus Nazarenus propheta magnus vir potens opę & sermone. Luc. 24. Non itaq̄ dicebant, eum esse Messiam, quia nec dum ipsi id plene nouerant.

1. Cor. 4.

Matt. 16 Hieronimi

Gregorius

Ambrosi? Sap. 16 Actu. 8. Abulensis

Volat. an? Heb. 5 Ioan. 21. Ale. Ales.

Num. 14 Gregorius

Matt. 14

Matt. 16. Mar. 8. Luce. 9.

E Caput. viij. Prędexit Christus suis quot: & quāta passurus erat hierosolymis. Petrus autem dicens, nolo temori: vocatur satanas. Siquis vult post me venire abneget semetipsus & tollat crucē &c. Nulla datur pro anima cōmutatio, Filius hominis reddet vnicuiq̄ iuxta opera sua.

Exinde

Xinde cępit eos docere, ꝙ oportet filium hominis multa pati hierosolymis: Matthęus, oportet eum ire hierosolymam, & multa pati & reprobari, iuxta Marcū, a senioribus & scribis & principibus sacerdotū: & occidi: & post tres dies, resurgere. Et palam verbū loquebatur. Oportet eū pati multa. Hoc ideo prędixit, quia voluit ob oculos ponere oēs circūstantias mortis suę, ꝙ crucifigēdus, a quibus, quo loco & tępore, a quibus tractāda & cōcludēda mors sua. Ex quibus oibus patet ꝙ volūtarie obla

tus est aries ille hęrēs inter vepres. Dicet aliquis. Si tātopere dño placuit cōfessio solida Petri (Petros enim Grece saxum significat sicut & cephas syro sermone) vt pro remuneratione eius eū Petrū appellet & beatum & claues regni cœlorū ei peculiariter tradat, quid F est ꝙ nunc eū cum ceteris deterret & increpat ac prędicit, ne veritatē summa scitu necessariam doceant apud populū? Ad hęc Origenes. Si enim apostoli qui multo tempore iuxta eū fuerunt: & viderunt mi-

Origenes. racula vniuersa quę fecit, & testimonium phibuerunt verbis eius, ꝙ verba erāt vitę ęterne, Ioan. 6. Et illud, nunc scimus ꝙ scis oīa. Ioan. 16. Scādalizati sunt in nocte qui tradebatur, quid arbitramur passuros eos fuisse qui primū audiebant, si audissent ꝙ ipse erat Messias, viderent autē ipsum postea mori vt hoiem: & hoiem probrosum: & sepelirit? Vnde Paulus Athenięnsibus adhuc rudibus in fide nō Christum

Actu. 17 anūciat esse dei filium sed virum quendā, dicens. Tępora ignorātię despiciens deus, nunc denuntiāt oībus pęnitēciā agere, eo ꝙ statuit orbē terrę iudicare in equitate, in virū quē statuit, prędestare fidē oībus resuscitās eum a mortis. Post mortē aūt eius & resurrectionē, quādo rebus ipis quod dicebatur, poterat probari, Paulus christum & hūc crucifixum predicat gentibus, eundem & dei filium. Ante passionē ergo predicatur esse christus, nō autem filius dei: ne videtes eū post mori, ex hoc scandalū paterētur credentes C

Post crucem autem & Christus & filius dei, & mortuus, quia cōfusionem crucis abolerat gloria resurrectionis. Necessaria res est ergo, predicare christum Iesum crucifixum, inutile aūt est ipsum quidē predicare, crucē autē eius tacere, per quā triumphati sunt principes tenebrarū. Et nō sic mihi inutilis videtur

1. Cor. 1 qui Iesum quidē Christum dicit, tacet aūt natiuitatem eius ex virgine, aut stellā natiuitatē eius ostendēdem eum dicit; crucifixum aūt eum abscōdit. Hęc Origenes & Hieronymus. Hoc est igitur quod sequitur, exinde cępit eos docere, ꝙ oportet filiū hois, &c. Necessitas autē hec cōsequētis nō est, est aūt conse

Heb. 9. quentię. Ex quo enim sapiētia dei quę habitat in cōsilio: oia disponens suauiter sic ordinauit, (Sap. 8) Vt morte intercedēte sua in redēptionem earum pręuaricationum quę erāt ante legē sub lege: & tępore gratię, repromissionē ęterne hęreditatis accipiāt qui credunt in noie ei⁹) oportet opę exhibeat quod ꝓmisit. Propter me orta est hec tępestas, mittite me in mari. Ionę. 1. Oportet ergo exaltari filium hois, quia H

Ioan. 3. ipse pręcepit Mosi vt exaltaret serpentē ęneum. Nū. 21. Vt omnis qui credit in illum, nō peat sed habeat vitā ęternā. Et hisce quidē de rebus iā alias dns cōmonuerat apostolos sicut patet in hoc quod premisimus de serpēte exaltato, & filio hois exaltādo, & in illo de Iona qui fuit triduo in vētre ceti, sed sub oscūre videbatur loqui, & maxime quia apostoli ferre nō poterāt sermonē de morte Dñi Iesu, quem tori a viscęribus diligebant: nunc aūt iuxta Marcū, quando id videbātur laturi mitius & fortius, qui de domino vere sapiebāt, id eis palā loquutus est. Et palā loquebat: παῤῥησίᾳ idest libere & audacter. Neꝙ enim hoc dicebat nisi suis, sed aperte & sine inuolucro quēadmodum solebat in multis, tam & si sermo hic esset durissimus. Verū qm̄ magno affectu ferebātur in dūm Iesum: nō tulerūt mortis factam mētionē, licet, subiecisset dns: tertia die resurget. Id aūt maxime verū fuit de Petro. Sequitur ėnim. Et assumens eum Petrus. Apprehensum eū vt solēt familiarius aliquid dicturi. Ac reprehendēs, cę

pit illum increpare dicens. Absit a te domine, nō erit tibi hoc. Grece est ἵλεως σοι κύριε: hi leos si lyrie: propiti⁹ tibi domine. Sub audi, esto, aut sis, atꝙ ipsa ȳbi ommissio facit ad affectū Petri. Mulcus amor presagire facit falsum, somnia enim sibi fingunt amātes. Est autē sermo abominantis peculiaris iudæis. Pōt legi: propitius sit tibi deus, sed Hieronymus primum posuit. Peccatū quidem Petri magis fuit insipiētię: nō sapiētis quę dei sunt, ꝙ irreuerētię arguentis dei filiū. Amor enim nescit

impetū, sed dilectus meus mihi, & ego illi, Cant. 2. Sed num Petrus oblitus erat momēto tēporis christum esse filium dei viui? Absit. Sed tamē per inde ac si oīno excidisset a memoria: dominū audet increpare, dicens, nō fiet istud (ta mater eius immaculata: quid inquit fecisti nobis sic? Primū quidē seorsum illū

Luc. 2. cōueniens (quod & ipsum reuerētię causa fecit) dixit, propitius tibi esto. Demū sumpta maiore fiducia, sicut Abrahā in colloquio illo Gene. 18. Intulit verbum multę ac singularis demētię, dicens, hoc nō fiet

Prouerbiū nam obstabimus nos 12. hoies inermes, idiotę, & timidiores pisandro, qui a deo timidus fuit: vt timeret ne suam ipius animā alicubi videret, quę se viuum reliquisset. Nō igitur fiet hoc, quia parati sumus ꝙ primū captus fueris: fuga nobis cōsulere quocunꝙ nos tulerit mortis met⁹. Verū o bone Petre si hoc nō K

fiat: claues regni nun ꝙ accipies. Quod si forte inquit ga futurū p tuam sapientiā existella tū cursu & cū cursu prędidisti, qm̄ hec nō raro fallunt cōiectores: pone timorē hunc, quia reuera nō fiet istud. Hieronymus. Sępe diximus, nimiꝙ amoris ꝙ ꝙ maximi fuisse Petrū erga dūm. Quia ergo post cōfessionē suā: quia dixerat, tu es Christus &c. Audierat: beatus es Simō, ac repēte audiuit, oportet filiū hominis multa pati, nō vult destrui cōfessionē suam, nec putat fieri posse, vt vita moriatur. Assumit ergo eum i affectum suum, vel separatim ducit, ne pręsentibus ceteris: magistrum videatur arguere, habēs Zelum sed nō secundū scientiam, dicitꝙ. Propitius sis tibi domine. Nō potest fieri, nec recipiunt aures meę, vt

Rom. 10 filius dei occidatur. Et hic est articulus fidei apud sarracenos, filium dei mori nō potuisse; agētib⁹ iudęis

Origenes.

Origenes. Nō fuerat reuelatū Petro, oportere christū pati: & occidi talē ac tātum christum videli. et dei filium. Ideo accipiens eū, & quasi oblitus dignitatē christi, qm̄ filius dei viui nihil dignum increpatione dicit aut facit, cępit increpare, dicēs, esto tibi ꝓpitius, quasi christus necessariam haberet ꝓpitiationem qui ipse est ꝓpitiatio ꝓ peccatis nr̄is. Reuera nesciebat Petrus q̄d diceret. Hususmodi sunt verba adulātiū pestiū humani generis, quorū vnū refert audire. Tiberius cū aliquando in senatum venisset, surgens adulator quidā & manu silentiū indicēs, ait. Hoibus liberis libere esse loquendū, nihilq; metu dissimulādū, eorū quę ad publicam vtilitatē ptineret. His verbis cum oēs attētissimos reddidisset tantus Caro, facto silētio, auscultāte Tiberio, audi Cęsar inquit, in quo te quidē culpamus omnes, etiā si nemo palā audeat dicere Negligis teipsum, corpus q; tuū exponis ꝓ nobis, nec interdiu, nec noctu quiescens. Origenes. Matt.17 Adulator.

A Hęc nebulo ille cruce dignus Sic Antonio impatori cum Egyptiā depiret, & incensus esset, amici oleū igni sup infundētes: hoc est malū malo meditātes, psuadebant illi ipsum ab illa adamari, & cōuitiātes rigidū ac superbū vocabāt. Mulier inquiebāt, relicto regnotā opulēto, amore depit, tecum militans, cōcubinę culta speciesq; Ast immota tibi duro sub pectore mens est. Talis obiurgādi libertas simplis est lasciuientum mulierculārum aut catulorū morsibus, excitat enim tm̄ ac titillat, & hoc ipso q; dolorē facere videtur, delectat: nō aliter ac vinum alioqui remedium efficax aduersus cicutam, si pariter vtrunq; cōmiscuerint, plane vim veneni reddūt immedicabilē, q; vini calore cęlerius ad cor penetrat. Vę inquit ꝓpheta ijs qui cōsuunt cerulcalia sub omni cubito vel capite, quę cū videantur capitibus reniti, cedūt magis & obsecundāt. Nō aliter ergo ac siquis hois tubera fistulas q; habētis, medico ferro pilos incidat & rengues, hic assentatores obiurgādi libertatē his admouēt partibus, quę nō dolent neq; molestiam adferunt. Antonius. Adulari. Ezec.13. Matth.16

B Petrus itaq; timēs ne piret morte christus dns, & ꝓ cōsequēs beatitudo sua, & ipse lusisset operas suas, reliquerat enim oia vt centuplū acciperet, vt vitam ęternam, esto inquit tibi propitius. Sed psuasio hęc satanę erat, qui loquebatur per os eius: ipso ignorante. Sed audi sequētia. Qui conuersus vidēs discipulos suos: cōminatus est Petro dicēs, Vade post me satana: scādalū mihi es: iuxta Matthęū, quia nō sapis ea quę dei sunt: sed quę sunt hoium. Iuxta Matthęum & Marcum. Videns dns cęteros apostolos nō dissentire a Petri sententia stultecię plena & insipietię, cōuersus ad illos, & in vno omnes feriens, sicut in vno cōfessionē oium probauerat, graui equidē sed medicinali ac ꝓ necessario flagello Petri insipientiā ferit dicēs. Vade post me vel retro me satana, non enim est suum prę ire sed subsequi, nisi noctua mutuat lumē soli, vel currus trahit boues. Hiero. Et si enim error pietatis, error tm̄ est & error in fide, & in apostorum vertice, qui tamē nō admodū nocet: pręsente magistro. Cęterū satanę dicitur abi in gehēnam, Petro autē vade post me, hoc est noli prędre quę subsequi debes. Nolite recede ergo dm̄, sed seruite illi in toto corde vestro. 1. Re. 12. Iuxta Hilariū, in cum ꝓ quem Hierony. Hilarius.

C opinio hęc suggerebatur Petro: vt diceret, absit a te &c. Cōuersus dns, dicit satana scandalum mihi es. Nō enim cōuenit existimare, Petro satanę nomē & offensionē scādali deputari, post illa indulgę & beatitudinis & potestatis tāta prędicta. Sed quia infidelitas oīs diaboli opus est, Petri respōsione dns offēsus, cū obprobrio nominis infidelitatis istius est detestatus autorē. Satā hębręis aduersarium sonat. Vade Petrum satanam vocat dns, quia humano affectu aduersabatur cōsilio diuino. Ita totidē verbis nūc repelit Petrum, quibus ante tentantē satanā. Matth. 4. Nō sapis quę dei sunt. Sed quę hoium iudicas id quod oīs homo. Quid illud? Bonū esse viuere, & mortē omne animal fugit. 5. Ethic. Amicus optat amicum maxima bona videlicet esse & viuere iuxta hominē igitur Petrus recte sapiebat, tamē aliud dispositerat sapiētia dei: videlicet mori: vt homo viueret: & beate viueret, id aūt pater cœlestis non reuelarat Petro. Ita habes. 2. Reg. 16. Quādo ben saruię carnali mētē duci suo Dauid adiuntus erat, statim vt audiuit illatas cōtumelias in christū domini, quare inquit maledicit canis hic morturus domino meo regi? Vadā & amputabo caput eius. Ibi Rex. Quid mihi & vobis bene saruię (Zaruia soror erat matris ipi? Dauid) cur efficimini mihi hodie in Satan? Nā Semei orabat misericordiā, agnita culpa sua Abisai autē volebat vt oino occideretur. Sicut igitur filius Zaruię vocatur satan, quia occidere volebat ipsum Semei, ita ꝓ oppositū Petrus vocatur satan, quia mori nolebat christū dm̄. Male itaq; suadētes (bene dicit deo & morere) angeli apostatę appellatione cēsentur, qui verbis plenis veneno, ad illicita quasi diligētes pelliciunt. Scandalū inquit mihi es. Quare quia non sapis quę dei sunt, & deinceps tua vis de morte mea stabilire sententiam. Quę sunt aūt dei quorū ignorātia teneris? Oportet filiū dei distrahi pōcio admodū decoro: & crucifigi inter duos neq;: & mori, & die tertia resurgere: pacificatis quę in cœlo & in terra sunt, ꝓ sanguinē crucis meę. Collos. 1. Hāc summam diuini cōsilij circa redēptionē generis humani Petrus vnico verbo irritabat dicens, nolo te mori. At qui o Petre ego volo ꝓ te mori. Tu autem calicē quē dedit mihi pater nō vis vt bibā? Cum sic igitur sapias, valde delipis, ac ꝓ inde volūtati meę obsistens, de qua scriptum est, oblatus est, quia ipse voluit, scādalum mihi es. Nō q; dns Iesus persuaderet cuiusuis hoispossit declinare a rectitudine voluntatis suę, sed intelligitur iuxta illud, vt in errem inducantur si possibile est etiā electi. Sed id nō est possibile. Matth. 24, Marcus. Et cōuocata turba cū discipulis suis: dixit eis. Siquis vult post me venire, vel me sequi: Matthęus, Marcus Lucas/abneget semetipsum & tollat crucē suam, Lucas, cotidie. Tres euāgelistę. & sequatur me. Abneget: valedicat vitijs: tollat crucē, castigādo corpus. Qui enim voluerit animā suam saluā facere: perdet eā. Qui aūt perdiderit animā suam propter me, & euangelium Iuxta Marcum: inueniet eam. Hęc est noua christi doctrina: id suadere, quod inopinabile videtur ꝓ matronte. Iuxta quod dicit Augustinus, quid aliud homo in pōpa huius mundi appetit, nisi solus esse, si fieri possit, cui cuncta subiecta sint? Peruersa videlicet imitatione dei, quē si subditus imitaretur, secm̄ Zach.11. Ioan.18. Esai.55 Vide.2.macha.7.Ca. Augusti.

Genes.3. Rom.7.

Matth.6. Osee.2.

Gregorius

Iob.2.

Gene.32

Origenes 1.Reg.17.

Iulius. C.

Hieronim

Prouerbiū

Matth.11

Phil.2. Origenes. Gal.2

Matth.21.

Gregorius

Ezech.9.

præcepta eius viuēdo, per eū haberet subdita cętera, nec ad tantā deformitatē veniret, vt bestiolā timēret: qui vult hoibus impare. Inuicti esse volumus, & recte, habet enim hoc animi nr̄i natura post deū a quo ad eius imaginē factus est, sed eius præcepta erāt seruāda, quib? seruatis, nemo nos vinceret. Nūc vero dū ipsa cuius verbis turpiter cōsensimus, domatur dolore pariēdi: & nos in terra laboramus, & ve lle adiacit, pfitere aūt nō possumus: & stimulis satanę frequēter vrgemur, & cum magno dedecore su pamur a vitijs; ita qui nolumus ab hoie vinci, irā nō possumus vincere. Quāto honestius hō nos vincit q̄ vicit̄. Qui ergo recedēdo a mādatis dei, nō iuxta apostolū, in oibus vincimus (Rom.8) Sed in oibus superamur, & qui obediēdo vxori, sicut dī esse volumus, nec tamē id cōsequuti sumus: nunc vel sero resipiscamus, & audiamus vocē post tergū monētis. Quid: Hęc est via, ambulate in ea, & nō declinetis ad dextrā: nō ad sinistrā. Esai.30. Hanc vīā qui ducē prępositum viq̄ suę, cōsequetur verā libertatem quā oēs magnopere suspiramus dicētes, Pater aduenīat regnū tuū. Sed tu qui libertatē filiorū dei suspiras, vide quā itur illo. Fiat volūtas tua, de qua nunc dicit, siquis vult post me venire &c̄. Nullum enim cogit dūs: dicat licet, ego sepiā vīā tuā spinis. Is igitur qui particeps regni mei esse vult, abneget semetip fum, & tollat crucem suā cotidie: & sequatur me. Ad hęc Gregorius. Qui enim ad fidei agonem venimus, luctamē cōtra malignos spiritus sumimus. Nihil aūt illi propriū in hoc mūdo possident. Vnde ergo oia sęculi huius bona satanas promittit vsi dño christo? Sed ille nō raro mentitur. Et si hoc nō: rapit alīs do luctatur, cito ad terram prosternitur, quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena oia: nisi quę dā corporis indumenta? Hęc enim Iob ad se adiecit, cū diabolū cōtra se in cāpo, occisis filijs sublato pe culio ad pugnā nudū venire cōspexit. Dedit enim pellē & oia quę habebat p tuenda anima sua. Et cer te lōga nostra desideria increpat vita breuis. In cassum enim multa portamus, cū iuxta sit quo pgimus. Quibus onusti pgimus? Vxoribus quattuor (graue onus si vel vnā tantū duceres) filijs duodecim, magna copia Gregū: adde idola quę vna ex vxorib? ferebat secū, inscio socio viro Iacob. Ad hęc Orig. Scidit Iob vestimenta sua. Surrexit ad duellū & ad cōstantiā ostēdēdā. Nūc inquit ips est belli & coronarum cōpositio & audatię manifestatio, nec verbis pugnādū sed re. Verba enim satis multa iactabat Goliae & armorū satis super q̄ gestabat philistęus. Nā & vere talis fertur mos in aliquibus gētibus, vt cum ad durū prelium venerint, sciffis vestibus, nudo pectore, cōtra aduersarios audacissimi currant. Sic Iulius Cæsar in prelio ancipiti equū dimittebat. Nā & Iosaphat rex quia cultu indutus regio pugnabat, vis mortē effugit. Achab vero q̄ pilū mutauit nō mores, etiam in habitu plebei pugnans, occisus est. 3.Reg. Vltimo. Ecce inquit Iob corpus nudū, dorsum detectū & in flagella maiora paratū. Sicut autem dicit Hieronymus, clamat christus, siquis vult venire post me, abneget semetipsum, & ego onustus & multa suffarcinatus supellectili arbitror me eū sequi posse, qui exultauit vt Gigas ad currendam viam Quid christiano fęlicius: cui promittitur regnū cœlorū? Quid eo miserius & laborioſius: qui omni hora de vita animę periclitatur: Abneget inquit semetipsum. Quid enim vetus & carnalis homo nouerat postq̄ pelles illas induit mortis symbola, nisi sua retinere, aliena rapere si posset, purpura voratior, & tenacior polypo, vel cōcupiscere si nō posset? Huic igitur late quaganti morbo (radix oium malorum iuxta Paulū. 1. Tim. 6.) Mederi volens dūs, q̄m iniquum petendū est vt iustum accipiamus, siquis inęte vult reuerti ad delicias illas orientales vnde pulsus est in parēte suo, propter cōcupiscentiā scientię mali, abneget & sua & semetipsum. Id aūt valde laborioſum, sed regnū cœlorum vim patitur. Nulla autem maior vis, q̄ abnegare quod sumus: cum velimus esse quod nō sumus. Sed tu sequere eum qui semetipsum adnegauit, veluxta Paulū exinaniuit, propter quā abnegationē deus pater sup exaltauit illum. Origenes. Nemo post christum ire pōt: si primū seipsum nō abneget: hoc est priorē vitā carnalem peni tus exuerit, sicut serpens pellem. Sic Paulus seipsum abnegauerat: quādo dicebat, viuo ego iam nō ego viuit vero in me christus. Quasi enim deposuerat Paulus vitā suam: susceperat aūt christū in se, sicut a sina illa euāgelica, vt viueret in eo quasi iusticiā & pax nr̄a Iesus christus. Vnde illud, 2. Regū, 11. Arca dei & israel & iuda habitant in papilionibus: & dūs meus Ioab & serui dūi mei sup faciē terrę manent & ego ingrediar vt comedam & bibā & dormiam cū vxore mea? Nō faciā omnino. Tollat inquit crucem suā, quā tamen christus dominus primū tulit, & tum demum tradidit Simoni, & portādo eam, iugum suum suauius & leuius fecit. Crux itaq̄ quā christus portauit nr̄a erat, soluit enim ipse quę nō rapuit (Psalm.68) Verum portādo eā, suā fecit, quia in ea de principibus tenebrarū triumphauit. Quāto ergo magis nos nr̄am tollere debemus, si ipse maledictū factus est in cruce nostra, vt nos a maledicto eximeret legis! Gal.3. Sed sicut dicit Gregorius, suut multi qui nō suam portāt, sed crucem christi, in angaria tamē. Quod enim p angariam agimus, nō hoc ex studio amoris opamur, sed coacti. An nō Iesu crucē portat in angaria, qui quasi ad præceptū dūi carnem domat, laudibus anhelat, spūalem vero pi am nō amat? Vnde Simō crucem portat, sed nequaq̄ moritur, quia omnis hypocrita p abstinentiā corpus macerat, sed tamē per amorem glorię mūdo viuit, quo cōtra dicitur de ijs qui mūdo mortui: christo viuunt, signa Tau (T. figura est crucis) sup frontes virorū dolentium & gemētium super cunctis abominationibus quę fiunt in medio ciuitatis, hi enim soli ante vertūt iuditiū vltionis diuinę. Tollat inquit crucē suā: quia nec Noe nec Iob nec Daniel liberabūt filios suos, sed ipi iusticia sua liberabuntur. Ezech.14. Erat aūt mos, vt cruci adiudicatus, ipe sibi crucem portaret, de quo suo dicetur loco. Facit tamen quęstionē si hoc verā est, ģre nihil tale obseruatū est in duobus latronibus qui cum dño crucifixi sunt. Forte & ipi tulerunt cruces suas, sed id scribere non referebat. Forte solus Christus crucem super se tulit Iudgis

tulit iudęis dantibus opam, vt insigni cōtumelia afficeretur: qui regem se fecerat iudęorū: sicut ipſi mentiti sunt, sed mētita est iniquitas sibi ipsis. Quoniā autem nullus erat morti propinquior: ꝙ qui sibi met crucē baiulabat, inquit dñs, tollat crucē suā & hoc cotidie iuxta Lucā, vt cotidie se moriturum putet, dicēs cū Paulo, tēpus meę crucifixionis meę mortis instat. Bonū certamē certaui, meipsum abnegādo, cursum cōsummaui: crucē cotidie portando, fidē dño meo seruaui, a vestigijs eius nō recedēdo, eiꝙ in cruce cōmoriēdo: & in corpore meo supplendo ea quę deerant verbera & obprobria, pro corpore eius qđ est ecclesia. In reliquo reposita est mihi corona iusticię. Abneget igitur semetipm, & sequatur me. Augusti. Quoniā volūtas est causa peccati: si causam ipius volūtatis requiris, & hāc inuenero, nōne causā etiā eius causę quę inuenta fuerit quęsturus es? Et quis erit quęrēdi modus, cū te vltra radicem quęrere A nō oporteat? Caue enim ne putes: quicꝙ potuisse dici verius: ꝙ illud, radix oium malorū est cupiditas, hoc est plus velle ꝙ satis est, tantū aūt satis est, quātum sibi exigit naturę in suo genere cōseruande modus. Hęc auaricia cupiditas est, cupiditas porro improba volūtas est. Ergo improba volūtas malorum oium causa est. Huic igitur radici dominus securim apponens, siquis inquit vult me sequi, abneget semetipsum & tollat crucē suā quasi christi signifer & sequatur vitę ducē. Legimus apud Trāquillum rē non illepidam. Sergius Galba impator tutorē ꝙ pupillū cui substitutus hęres erat veneno necasset, cruce affecit. Implorāticꝙ leges, & cluē Romanū se testificāti, ꝙ si solatio & honore aliquo pęnam leuaturus, mutari, multocꝙ pręter cæteras altiorē & de albatū statui crucē iussit, incꝙ in ea cum secundo iussit affigi. Et hic crucē suam tulit (imo duas tulit) & in ea mortuus est. Sed quia dominū nō est sequut⁹, dicēs cū vno ex latronibus, nos quidem digne, sed leges implorabat cāti parricidij reus, a cruce trāsiuit nō in paradisum: sed ad tartara. Qui enim voluerit animā suam saluam facere &c. Anima hoc loco pro vita B accipitur. Augusti. Magna & mira sentēcia, quēadmodū sit hoīs in aiam suā amor vt pereat odium ne pereat. Si male amaueris, rūc odisti, si bene oderis, tūc amasti. Audi bene odiētē. Castigo corpus meum & in seruitutē redigo. Quare Paule! Ne male amādo, re, pber a corona bene illud odientiū. Nemo qui dē carnē suā odio habuit, sed fouet & nutrit. At si vides se cōcepisse, lasciuiat, quod nō raro fit, subiicitē da est disciplinę, neꝙ enim timendū est vt fugiat cū Agar. Virga & cibaria & onus asino: panis & disciplina & opus seruo. Eccl. 33. Seruo aūt maliuolo tortura & cōpedes, multā enim malicia docuit ocio sitas. Nihil ergo aliud per hanc sentēciā docemur, ꝙ illud, sub potestate viri eris, & ipse dominabitur tui. Per virū rōnem intellige, sensu alitatē per fęminā. Pōt intelligi verbū hoc aliter iuxta Augustinū, ꝙ videlicet martyres ne vitā suā perderēt dōm Iesum christū, alij quidē sunt ferro pempti, alij flammis exusti sicut Laurētius, alij flagris verberati sicut fere oēs martyres, alij cruciati patibulo sicut Petrus & Andreas, alij demersi pelago sicut Iemens Nazarius & Celsus, alij viui decoriati sicut Bartholomeus, alij lapidibus obruti sicut Stephanus (sed vndas numero) alij truncatis manibus: mamillis suspēdi pectines, C cōfixi lāceis & sagittis, pectinibus ferreis exūgulati, loculis plūbeis viui inclusi, insartaginibus ferreis infusa cera adipe & pice torti, spectaculū cōtumelię facti sunt in populis, ne vitā corporis plus ęquo amātes verā amitterēt, cuius vox est, ego sum via veritas & vita. Quod ꝙ dicit, propter me & euāgelium ꝑ inde valet ꝑ cōstātia euāgelicę cōfessiones, iuxta illud, propter verba labiorū tuorum, ego custodiui vias duras. Omnes enim qui pie viuere volūt in christo Iesu: psequutiones patiētur. 2. Timo. 3. Quid enim prodest hoī: si vniuersum mundā lucretur: animę vero suę detrimētū patiatur, vel iuxta Lucā. Quid proficit homo: si lucretur &c. Se aūt perdat: & detrimentū sui faciat? Lucrū animę inquit Origenes, nō stat cū lucro mūdi. Si christum lucri facere vis, cætera des pessū velut stercora oportet. Vnū e duobus eligēdum est nobis: siquide nemo pōt duob⁹ dominis seruire, aut lucrari aiam & christum cū rerū tēporalium dispēdio, si ita res ferat, vel mūdi amicitiā cōplecti, cū vitę ęternę dāno sunt aūt multi qui dum duos lepores sequuntur, nullū cōprehēdunt, de quorū numero fuit D Absalō, Abimelech, Zābri & his similes, qui ꝑ adipiscēdo regno, animę iacturā fecerūt, & breui & serua sua? Origenes. Homo quidē nō pōt dare aliquid pro cōmutatione animę suę, semel in iniquitatibus suis vēditus, quia iā nō est sui iuris, qui ipsum aiam debet. Deus aūt qui diues est dedit ꝑ animab⁹ nr̄is cōmutationē sanguinem vnici sui. De hoc dicetur Matt. 20. Ibi, aiam suam dare redēptionē. Chry. Oīa dedit nobis deus duplicia, manus: oculos, aures, animā vnā tantum, huius si iacturam feceris, actū est, scito ꝙ nō licet bis in bello peccare, nisi quod scriptum est, redēptio animę viri ꝑ prię diuitię. Prouer. 13. Diogenes cū in Philippi castra venisset, eo tpe quo parabat cū Grecis cōflgere, adductus est ad Regē. Is cū illum non nosset, rogabat nū explorator esset. Prorsus inquit Philippe explorator amentię per quam nulla addactus necessitate huc veneris, vna hora de regno simul & de vita periculū facturus, aleā ꝙ iacturus. Hic de regno & vita aleam iactabat, nos vitā ludimus ęternam & animam, quę E nullo prędo ęstimatur corruptibile. Ad hęc Plato in Phedone. Graue periculū est, siquis neglexerit animā. Si enim mors totius dissolutio esset, nimirū improbi lucrarētur, cū & a corpore & a viciorū prauitate cū animę interitu liberarētur. Nunc aūt cum anima immortalis appareat: nulla supest malorum declinatio, nulla salus: nisi vt optima & prudētissima fiat anima. Nihil enim aliud cū migrat, ad manes secum trāsfert, pręter eruditionē atꝙ educationē. Ergo & illi qui de ęterna retributione nihil audiūt: animā tamen nō parui pendētiā censent. Vę enim impio in malū. Esai. 3. Ambro. Exignus sit tibi totus mūdus pro vnius animę dispēdio. Nō auro redimitur: imo potius amittitur. Cæterū animā simul cū corpore interire dem ocritus & epicurus asserit. Pythagoras, rōnis quidem cōpotē partem nō interiturā. Animam enim tam & si deus nō sit, opus certe ęni dei esse, rōnis aūt exortē partem interituram.

Psal. 26.

Augusti⁹.

1. Tim. 6.

Sergius. Galba.

Luc. 23.

Augusti⁹.

1. Cor. 9. Ephes. 5. Gene. 16

Augustin⁹

Psal. 16.

Origenes

Matth. 6. Prouerbiū

Num. 16 Origenes. Esai. 50. Chrysosto⁹

Diogenes

Plato.

Ambros⁹ epmocrs⁹ Pythago⁹

Plutarchus.

Plutarch? Nō est cōsentaneū bonorū ac fortiū virorū corpa vna cū animis prēter naturā in cœlum trānsmitti, sed animos virtute exultos existimāndum est omnino nō repugnāte natura, diuino quoddā decreto, ex heroibus in heroas, ex heroibus in dæmones, ex his vero cū penitus veluti in mysterijs purgati expiatiq; fuerint. Depositā mortali omni ac terrena mole, non ciuili lege (sicut sæpe factum est apud Romanos, vt etiam meretrices in deorum numero referrentur) sed vt veritas & ratio dictat, in numerū deorū referri, pulcherrimū ac beatissimū statum cōsequutos. Ergo & iste animę immortalitatē posuit. Cęterū Aristoxenus

Aristoxen? cōsentiens cū sadducęis, imo amētiā eorū supans sesquipede: negauit esse animā aliquā, sed sicut in fidibus ex intēsione neruorū effici cōcordē sonū, quē Greci harmoniā vocant, ita in corporibus ex compage

Hilarius. membrorū ac viscerū & vigore, vim sentiēdi existere. Ad hęc Hilarius. O felix factura & beatum dānū diteſcere nos dñs detrimēto animę & corporis voluit, & esse sui similes hortatur: quia ipse in figura dei F

Phil.2 cōstitutus, vsq; ad mortē humilis factus, principatū potestatis totius quę in deo est accepit. Quę enim

Plinius. cōmutatio pro aia cū fuerit amissa quęretur? Actū est. Plinius lib. 4. Cap. 12. Sūt gētes quibus soles semel in anno brumaq; occidūt: régio aprica semestri luce, felici tēperie, oi afflatu noxio carens. Domus

ijs nemora lucię & deorū cultus, viritim gregatimq; p ambulāt, discordia ignota & ęgritudo omnis. Mors nō nisi satietate vitę, epulatis deliburis q; senibus luxu ex quadā rupe in mare salietiū, hoc genꝰ

sepulturę beatissimū rati. Isti quot annis primicias ferūt Apollini Pythio, Delō, quē præcipue colunt, a quo didicerūt (est enim mortis inuētor) vt se e rupibus præcipites darēt, sicq; matutinus in cerberi fauces

Psal.65. decideret. Terribilis in cōsilijs deus super filios hoium. Sed quā cōmutationē dabit homo pro anima sua? Deliberādum est igitur diu quicquid statuēdum est semel. Sciędū aūt q; priscorū cōmertia olim nō mo-

neta sed mutua rerū p mutatione cōstabāt: & id vocatur hic αντιλλαγμα, antallagma. Est igitur sen- sus. Otium rerū facturā esse faciēdā citius q; vitę, quę si semel pereat, nihil est tācharū quo possis illā re- G

dimere, quicquid dederis. Quod si tāti vitrū ideſt vita corporis, quanti Margaritum ideſt vita aię gsti-

māda est? Abneget igit semetipsū, qui animę lucrū vult facere. Neminē tamē cogit. Nō enim ad onera & terrores vocat, ad laceres coquēdo p demēso cibo alliorū, ceparū, peponum & piscium: sed ad ineffa-

Ambros? bilia bona, quorū natura ea est, vt facile p seipsam nos inuitare possit. Nec mirū: si iudęis licuit dicere,

Origenes. recordamur pisciū & alliorū (& flagellorū quare nō item quibus cædebamini, vt solueretis pensum vestrū?) & quādo sedebamus ad ollas carniū saturi. Nā sicut qui vim facit, plerunq; auertit, sic qui liberos

auditores cōstituit, multo magis attrahit. Si quęras quid sit abnegare seipsum, intellige prius quid sit ab negare aliū. Qui alium abnegauit (quisquis is sit) si cædi videat si arceri vinculis, vel ęquid aliud ma-

li cōtigerit, nō curat nō auxiliatur, nec in aliquo mouetur, quippe quē abnegauerit, & nihil sibi illius cu-

Gal.6 ræ incūbat, sed iuxta apostolū mihi ille crucifixus est & ego illi. Eodē modo vult nos dñs facere cū cor-

Matth.16. pore nro, si gfecte eum abnegauimus, hoc est nō semel aut bis sed p omnē vitā crucē nram baiulamus H

vt animā lucremur. Vnde sequitur. Filius enim hois vēturus est in gloria pris sui cū angelis suis, & tūc reddet vnicuiq; secūdū opera sua. Venit semel exanimitus forma serui assumpta, & nō habebat speciē neq; decorē (Esai. 53.) Vnde sui eum nō receperūt. Ioan. 1. Reuera aūt referebat vt talis veniret qui peccata multorū portaret, & pro eis doleret. Nō enim decebat in maiestate sua pro

Zach.3. nobis dolere, sed mutato habitu, sicut habes apud Zachariam: Iesus erat indutus vestibus sordidis alba

Psal.28. videlicet, & purpura & chlamidę, quę bene sordida dicūtur: quia in eis illius est in passione sua. Vestes hę vocātur saccus a propheta, cōscidisti saccū meum, & circūdedisti lętitia. Hinc est q; sacerdotes magnus ingressurus semel in sanctū sctōrum cum sanguine hir i oblati pro peccato populi (de quo vide la-

Figura. te p totū caput. 16. Leuitici) nō induebatur vestibus & ornatu pōtificali, sed vestimētis cōibus omib? sacerdotibus: videlicet femoralibus, tunica linea, Zona linea & cydari linea capiti imposita. Quod ex ponens Paulus ad Heb. 9. ita dicit, Christus Iesus pōtifex futurorū bonorū introiuit semel nō in taber- I

naculū manu factū, sed in ipsum cælū, nō cum sanguine hircorū aut vitulorū, sed pro proprio sanguine

ęterna redēptione inuēta. Et quia cū sanguine introiuit: rubra facta sunt vestimēta sua ideſt caro sua, si-

cut calcātium in torculari. Verū cū venerit reddere vnicuiq; iuxta opa sua, quia vt iudex veniet, aliam

Esai.63. formā aliā pōpam præ se feret, de quo vide expresse Danielis Capite. 7. Tūc reddet vnicuiq; iuxta opa sua. Alijs dicet: tollite quod vestrū est: & intrate in gaudiū dei vestri. Alij aūt audient: ligatis manib?

Matth.13. & pedibus, mittite eū in tenebras exteriores. Matt. 22. Quousq;? Donec soluāt extremū quadrātem. Si

Iosue 7. requiras, quomō Achā peccāte in furto anathematis, sex & trigita viri p peccato eius in bello occubu-

ere: & cū eo lapidato, simul cōsumpti sunt liberi sui, si verū est, filius nō portabit iniquitatem patris.

Ezech.18. Dicitur q; p peccato pris filius nō punitur ęternaliter. Tēporaliter aūt secus est, nec infręqus

in diuinis scripturis, sicut factum est tēpore Noe, & Sodomis. Deniq; parētes nri comederūt vuā acer-

bā, & dētes nri obstupescūt. Ezech. 18. Cū autē venerit filius homines in gria patris sui tūc reddet vni-

cuiq; &c. Qui enim erubuerit me & sermones meos: hūc filius hois erubescet cū ve- K

Luc.9. nerit in maiestate sua & patris & sanctorū angelorū. Nō inquit pudeat discipulum eadem

Matth.21. vel similia pati, quę scit pti illum magistrum. Magister enim vester pposito sibi gaudio, qñ eū ramis ex

Heb.12 ceptus est, sustinuit crucē, cōtemptoq; honore illo ad instar puncti, & cōfusionē cōplexus, pepēdit eū inter duos latrones, in dextera dei sedet. Vos igitur recogitate eū qui talē sustinuit a peccatoribus cōtra

ditionem, vt ne fatigemini animis vestris: deficiētes, ne erubescatis de cruce dñi dei vestri, quā ille cōtē

pto gaudio libēter p nobis pertulit. Damascenus. Ois quidē christi actio & miraculi fica operatio ma-

Damascenus. xima & diuina & sumē adorāda & admirāda est, omniū tamē admirabilissimū est præciosa ipsi? crux

& quidē cōpleuit christus in ea opus suum quod cęgat diebus sex: & cōpleto, requieuit in ea in meridię.

Vnde Paulus.

Vnde Paulus. Tātum abest vt erubescam de cruce dñi mei, vt in nullo alio sit mihi gloriādum. Vnde &
sacerdos summus sanctū dñi in frōte portat, in qua sedes est verecūdię. Qui igitur me erubuerit: par pa Gala. 6.
ri referēs (O profundū bonitatis dei) licet nō ęqua sit dñi & serui cōditio, Erubescam & ego eum, cū ve- Matth. 16
nero in maiestate patris mei &c. Dicet enim. Amē dico vobis nescio vos. Qui autē me cōfessus
fuerit & verba mea in generatione ista adultera & peccatrice, & filius hoīs confite-
bitur eum cū venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis. Quia enim mūdus omnib⁹
modis & remis & velis cōsurget aduersus professores nois Christi, & nullum nō mouebit lapidem, nu-
llam nō admouebit machinā, exilia carceres tormēta proscriptiones & omnigena mortis genera: rū hoc
statutu quicūq; cōfessus fuerit me & verba mea, contēpto mortis timore, & filius hois cōfitebitur eum
et agnoscet tanq̄ verū & ingenuum filiū & militem fidelē, qui iuxta preceptū meum p̄didit animā su
A am, vt in vitā ęternam inueniret eā. Amē dico vobis, sunt quidā de hic stātibus qui nō gu
stabūt mortē, donec videāt filium hois veniētē in regno suo. Marcus. Donec videant
regnum dei veniēs in virtute. Gręce legitur, ελελυθυιαν εν δυναμει, elelythyan enúinami idest
venisse in potētia. Caietanus dicit ꝙ loquitur de tempore resurrectionis. Lucas, donec videāt reg-
nū dei. Hieron. Poterat aplorum tacita cogitatio istius modi scādalum sustinere. Occisionem & mor Hierony.
tē in ianuis dicis ad esse, quod aūt dicis te affuturū in gl'ia & rediturum p̄mia his q̄ te confessi fuerint &
verba tua in generatione ista adultera, quę gl'iam suā mutauit in similitudinē vituli, & peccatrice, quę Psal. 105.
multum viluit in oculis mariti, quiq; vt tibi obsequerētur seipsos abnegauerūt, hoc in dies erit, & in tpa Hiere. 3.
lōga differtur. Prętuidēs ergo occultorū cognitor quid possint obijcere, p̄sentem timorē pręsenti cōpēsat
p̄mio dicēs: sunt quidā de hic stātibus & cętera, vt q̄lis est postea vēturus, ob incredulitatē vr̄am p̄senti
tpē demōstretur. ita & Hilarius. Opus erat veri ac manifesti exēpli autoritate, vt contra vim sensumq;
B iudicij optabile fieret p̄sentiū dānum lucro deinceps nō ambiguo futurorū. Postq; igitur & tollendā cru Hilarius.
cem, & perdendā animā & dāno mūdi cōmutādam vitę ęternitatē monuerat, ad discipulos cōuersus,
ait, quosdā ex ijs futuros: qui nō gustarent mortē &c. Ex cōditione aūt gustus tenuē quādam fidelibus
libationē mortis ostēdit, quō Paulus, ego inquit iā delibor. Cū inquit gustasset, noluit bibere. Mat 27. 2. Timo. 4
quia mors Xp̄i 40 horarum tm̄ erat futura. Origenes. Sciendū ꝙ aliud est mortē videre, aliud mortem Origenes
gustare, aliud mortē sequi aliquē, sicut dicit, mors sequebatur eū: aliud mortē cōprehēdere eū quē sequitur.
Videt mortē, qui a cōcupiscētia sua tētatur, gustat, cū p̄stat cōsensum. Sic Eua vidit lignū pulchrū visu. Apoca. 6
& ad vescendū suaue (id vnde nouerat?) Ecce videt mortē. Comedit & dedit viro, ecce gustus mortis
Sequitur aūt eū mors: cū dura cōsuetudinis catena implicat, vt si velit explicare sese, nō possit, incurua
tus multo vinculo ferri, sicut Manasses. Cōprehēdit & deglutit sicut Ionā cetus, vel sicut Sāson a pale- Manasses
stinis, & eo malorū ibitur, vt exoculatus, occidat seip̄m cū Philistęis. Qui aūt sequitur dñm, incōprehē- Iudi. 16.
C sibilis est a morte. Ad hęc Ambrosius. Sēper dñs sicut ad pręmia erigit futura, atq; vtilē rerū secularium Ambros⁹
docet esse cōtemptū ita etiā infirmitatē mētis humanę p̄sentium remuneratione sustētat. Arduū quippe
est crucē tollere, animā periculis: ac morti corpus offerre, negare qd' sis, cū velis esse quod nō es. Raroq;
q̄uis excelsa virtus futuris cōmutat p̄sentia. Et difficile videtur hoibus, vt spē periculis emāt, dānoq; p̄-
sentiū futurę locū mercētur gratis. Ergo bonus dñs nequis desperatione frāgatur aut tędio, q̄m vitę huius
illecebra cōstātem quoq; mouet affectū (ducet te quo nō vis) cōtinuos viuēdi successus fidelibus pollice Ioan. 21.
tur. Qui sunt illi? Si fortis es: contemne mortem, dicens, mihi viuere Christus est, & mori lucrū. Si Imbe-
cillis, fuge: submissus in porta. Actu. 9. Fugiens enim denuo pugnabit. Sed nemo potest mortē fugere, ni Prouerbiū
si vitam sequatur Christum, qui mori nescit, de qua dicitur, nō gustabit mortem, donec videat regnum
dei vel filium hominis veniētem in regno suo. Theophyl. Regnum dei vocat transfigurationem, eo ꝙ Theophy
ineffabilis eius potestas ibi refulserit, & ꝙ Germanus filius patris ostensus sit, & ꝙ dignitas secundi ad-
D uentus in splendore faciei Christi claruerit. Hanc igitur gloriam qua cum venturus sum secundo, dabi-
tur vt videant aliqui ex vobis quatenus oculis corporis videri potest. Tamen scriptum est: in cor Hoīs 1. Cor. 2.
non ascenderunt quę deus pręparauit amatoribus suis. Videbunt igitur isti qui viderint non faciem meā
sed posteriora mea vel scapulas cum Mose. Exo. 33. De hoc in consequentibus dicendum.

Caput. ix. De transfiguratione dñi in monte pręsentibus Petro: Iacobo, Ioanne, Mose & Helia: & sonante voce patris, deq; silentio apostolis imposito: donec a morte resurgeret dominus, quod verbum ipsi nō intellexerunt. Quod Ioannes baptista erat spiritu Helias.

ET post dies sex. Iuxta Mattheum & Marcum, iuxta Lucā. Fere dies octo
assumpsit Iesus Petrū & Iacobū & Ioanē fratrē eius: & duxit il- trāsfigurat⁹ est ante [illegible]
los in mōtē excelsum solos vt oraret, & trāsfiguratus est dū oraret sp̄es il
Et resplēduit facies ei⁹ sicut sol Lucas. Et facta fūt alba sicut n[illegible] le-
vult⁹ ei⁹ altera. Matthę⁹ Vestimēta ei⁹ facta [illegible] q̄lia fullo non [illegible]mentum
cus. Facta sunt splēdētia & cādida sicut nix, & refulgēs. Matth⁹ demon-
terrā facere. Lucas. Et vestitus ei⁹ albus cum eloquētes. Ea[illegible]darent glo Psal. 68
ce apparuerunt illis Moses & Helias cum eloquētes. Erāt aūt Mose[illegible]acies, agnos Apoc. 4
cus. Lucas, & ecce duo viri loqbātur cū illo erāt aūt Moses [illegible] locus: postq;
lias visi in maiestate: & dicebant excessum eius quē cōplectur⁹ erat in H[illegible] serpens

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

colligeret & pendet sententia ex precedentibus. Dixerat enim dominus: sunt quidã de hic stantibus, qui nõ
Prouerbiũ gustabunt mortem, donec &c. Quoniã igitur iuxta prouerbium, qui cito dat, bis dat: ingratum est tñ
beneficium (luxta Senecam) quod diu inter manus dantis hesit (pleriq; enim sua beneficia aspitatevermorum & supercilio perdunt, vt impetrasse peniteat, quia tãtum gratię demimus, quãtum morę adji-
mus) dãs elapsis diebus fere octo a facta promissione: ex duodecim tres selegit (in ore enim duorum vel
Deut. 17 trium stat omne verbum) qui regnũ viderẽt & claritatem in qua venturus est: nõ comitatus paucis acAgesilaus nuibus discipulis: sed cinctus vtrũq; latus innumeris sanctorũ angelorum turmis. Agesilao principi Lacedæmoniorum cũ quidã diceret al quando, promisisti: ac sępius id replicaret, per iouem inquit, siquidẽ iustũ est, sin minus, dixi quidem, sed non promisi. At illo subiiciente, atqui oportet regem prestare q;
quid vel capite annuerit: non magis inquit q̃ eos qui ad regem accedunt, petere decet iniusta & dicere.
Non est enim obligatoriũ contra bonos mores prestitum iuramẽtum. ff. eo titulo, lege contractus. Dixit aũt tres tantum, quia & si multi sunt vocati, paucis tamẽ sua secreta sacratiora reuelat deus Eccl. 6.
Ioan. 15. Multi pacifici sint tibi, & cõsiliarius sit tibi, vnus ex mille. Ex his tribus vnus tãtum recubuit supIoan. 6. 1 tus Iesu. Ex duodecim electis vnus erat diabolus. Ex vndecim vnus auricularius a secretis secretorũ. Exduodecim duo tm euãgelistę, Matthęus & Ioãnes. Ex duodeci duo mittũtur vt adducerẽt asinã & pullũ. Matt. 21. Ex duodecim tres ducũtur in mõtẽ hodie, ĩdẽ tres assumũtur seorsum & audiũt, tristis est
anima mea vsq; ad mortẽ. Matt. 26. Hi etiã viderũt dñm excitatẽ filiã Archisynagogi. Quare ergo hosMatt. 9. tres potius assumpsit q̃ ceteros, nostra nõ interest scire, nec vestra refert inquirere, cũ illud habeamus exActu. 10 ploratum, personę respectum non habere locum apud deum. Quod si ille bonus fuit, illos tres assumeMatt. 20. do quibus reuelaret gloriã regni sui, nõ facit nobis iniuriã, quia & nos videbimus eũ sicuti est post dies fere octo, idest post septẽ dies in quibus hic laboramus cũ Martha circa curam fratrum, & hominis illius
qui incidit in latrones (Luc. 10) vt in octauo resurrectionis sedeamus cum Maria. Ascendit aũt dñs in mõExo. 24 tem vt oraret, qui descẽderat prius, laturus legem populo suo. Sed ibi ascendente Mose & descendente
domino, gloria dei visa est, sed in specie fumi vel nubis, & quasi ignis ardens in vertice mõtis. Ignis terrorẽ legis significat: nubes eius obscuritatẽ: quę vmbrã tantũ habebat futurorũ bonorũ: Heb. 10. In euã
gelio aũt quod lõge excellẽtius est pro igne venit spiritus sanctus, & pro nube splendor vultus Iesu: de
quo nũc sequitur. Et trãsfiguratus est ante eos. Hieron. Resplẽduit facies eius. Ergo nõ substãtia tollitur,Hieron. sed gloria commutatur. Resplẽduit enim sol qui latebat sub nubilo vel nebula carnis suę, aut nube leuiuxta prophetã: hoc est qui latebat post parietẽ sancti sanctorũ, paululũ reuelato velo colorũ quattuor
eminuit per cãcellos & retia. Cant. 2. Et pro fumo thimiamatis qui obiiciebatur occulis summi sacerdotis: quãdo reuelabat velũ, ne videret quę erãt intra sancta sctõrũ, nubes obiecta est oculis apostolorum
quãdiu enim viuitur hic, per speculũ videmus. 1. Cor. 13. Eminuit aũt christus dñs per retia, quia ab humeris & supra altior fuit omni rõnali creatura. Eminuit esĩ vitę puritate, doctrinę, pfunditate, miracu-
rũ multitudine & magnitudine, & nũc glię maiestate, nõ quidẽ ex colloquio cũ deo sicut Moses: Exo. 34.
Hugo. Phil. 3 Sed ex naturę nrę cũ diuina plena vnitate, sicut visus est aliq̃n in spẽ electri, qñ argẽtũ fulsit p auru-
Dicit aũt Hugo. S. Vict. / q̃ dominus Iesus viuẽs visus est duobus q̃ttuor, quibus donabũtur corpa bea-
rum, dicente Paulo, reformabit figulus ille de quo Hiere. 18. Corpus humile nostrum, & configurabit illud corpori claritatis suę, in qua nũc visus fertur, quando resplenduit facies eius velut sol dierũ septẽ. Sub
Matt. 4 tilitate visus est, naicens de terra inuia. Esai. 55. Agilitate ambulans super aquas & quando collocat? cu-
supra pinaculum templi, claritate visus est hodie, refulgẽs velut sol. Induerat enim formam serui, & hãc
Paulis percelans: ostendit habitum regię maiestatis, De qua Esai. 6. Vidi dominum sedentem super solium excelsum in monte Thabor: & plena erat omnis terra vel domus a maiestate eius. Seraphin q; stabant hinc inde / Moses sunt & Helias, hoc est lex & propheę, qui Christum prenuntiauerunt venturũ
& moritutum, sicut in consequentibus dicetur: loquebantur de excessu eius. Pro hoc igitur excessu clamabant seraphin dicentes, sanctus qui omnẽ creauit, sanctus qui omnia gubernat, sanctus qui mortem
sua hominem reparauit, dñs deus: qui hominẽ glorificaturus est. Cęterum dotem impassibilitas in sacramento summę pacis accepit. Dicit enim Hugo: corpus Christi apostolis impassibilitas in sa-
mento. Erat quidem corpus Christi quando primum institutum est sacramentum passibile quidem &
Matt. 10. 34. mortale, sed prout erat in sacramẽto impassibile erat vel erat impassibiliter sicuti & modo. Sicut aũt
Ioiue ylensis dicit Abulens, Dñs vt cõciliaret autoritatẽ ea legi in tabulis deformatę q̃ legis latori qui eam manu
ferebat, voluit vultum eius fulgere: sed nõ sicut sol, velamine tamẽ egebat, vt cõtueri posset eũ populus. Apostoli pro velo lineo nube obumbrantur: quia multo intensior erat claritas vultus Christi clari-
tate vultus Mosi, & quantum distat vmbra a sole. Est autem ordo textus talis. Post sex dies a facta pro-
bã, emissione assumpsit dominus tres apostolos, & conscenso monte, cæpit orare: & interim contigit apo-
Luc. 9. cui q̃ dos illos tres grauari somno, hoc enim dicit Lucas. Petrus vero & qui cum illo erant: grauati
neriẽt in somno: & dormientibus illis secus dominum Iesum, mutatus est vultus eius: & vestes sue
Matth. 21. vel similiter candorẽ & niueũ candorẽ prę se ferebãt, & venerũt Moses & Helias: & cęperũt colloq̃ dñm chri-
Heb. 12 ceptus est, scim aũt euigilãt apli / Lucas, & vigilãtes, viderũt maiestatẽ eius, & duos viros qui
inter duos sacum illo: cum eo loquentes, & tunc perseuerauerunt Apostoli in visione illa mirabili, Lu-
ditionem, vt stum est cum discederent ab illo. Moses videlicet & Helias, Matthę?, Marc? Lucas
Damascenus. pro gaudio lib ad Iesum. Domine: rabbi pręceptor bonũ est nos hic esse. Si vis iuxta Ma-
xima & diuina & Marcus loco illius, si vis: posuerũt cõiunctionẽ copulatiuã dicẽtes. Et faciamus hic
quidẽ cõpleuit acta: tibi vnũ Mosi vnũ & Helię vnũ, Lucas & Marc?: nescies q̃d diceret. Gra-
uãbãt igit apli somno

somno, propter corpus corruptibile quod gestabant. Caro enim nunq̃ non est infirma nisi quãdo ad ma lum stimulat. Vnde illud, posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi met grauis. Vnde Helias cui grandis reuera restabat via, tempus aũt breue iuxta apostolum: vix excitante eum angelo semel & secundo, iter arripuit. Somnus autem hic precedens visionem glorię Christi, illum significat de quo ꝓphe ta, cum dederit dilectis suis somnũ, ecce hereditas domini. Et illud, multi de his qui dormiũt in puluere terrę euigilabunt. Dani. 12. Dormiunt autem & impij somnum suũ, & excitati a tuba dicente, ecce spon sus venit (Mat. 25.) Nihil inuenient in manibus suis, quoniam nihil posuerunt in manibus Christi. Dor miẽtibus igitur illis in pacẽ idipm, trãsfiguratur dominus: hoc est mutatus est vultus eius. Sciendum iux ta Abulẽsem: ꝙ cum dicitur Mosi, non videbit me homo & viuet, hoc non refertur ad visionem essen tię dei, quia Paulus viuens eam vidit. Quid enim si Paulus ponat hanc distinctionem, nescio an in corpo re an extra corpus: nam vtra pars teneri potest. Essencia enim Diuina cum videatur per intellectum, nõ causat aliquam passionem in corpore. Non ergo oportebat Mosen mori huic vitę: vt nudã dei essentiã videret. Et reuera si id ex natura sua repugnaret, oibus repugnaret. At de anima Christi nullus ambigit de Mose & Paulo Augustinus concedit: nec desunt qui id asserant de immaculata virgine. Denicq̃ in cęlo oibus id concessum est. Nec exploratum habemus verum omnes sancti qui rapiẽtur in nubibus in aera obuiam Christo: gustabunt mortem: nam Hieronymus ad Marcellam, exponens illud, 1. Cor. 15. Om nes quidem non dormiemus iuxta textum Grecum, tenet ꝙ non omnes morientur, Idem tenet. Chrysostomus. Super eundem locum. Augustinus disputat hoc, super quartum Capũ. Primę ad Thessalonic. Itaq̃ cum dicitur, non videbit me homo & viuet, refertur visio hec ad quoddam corpus luminosum, qđ formauit deus ex aere, & ostendit Mosi, posito intra concauum rupis, de quo alias dictum est. Nam ꝙ excessus & intensio luminis causet immutationem maximam in oculis intuentium, patet hoc loco, vbi habes apostolos a nube obumbrante & a voce sonante perterritos, cecidisse in terram, & timuisse valde. De hoc vide textum Danie. Capũ. 10. Verumtamen scriptum est, auerte oculos tuos a me, quia ipi me auolare fecerunt. Gregorius. Oculos auertere iubemur, quos ad videndum deum aliquantulum aperim? ne videre eum sicuti est, quãcuncum ꝑ videamus arbitremur: quando ipi seraphim stabant quidẽ & vo labant, & clamabant. S. S. S. Sed tamen quod pace eorum dicam, & ipi foris stant, imo & ipi faciẽ suã vel dei velant, vel vtram ꝑ: vt ostendant, ꝙ omnium fugit oculos, & quo propinquius videtur, eo magis inuisibilis esse cognoscitur, & super omnem conatum nostrũ se exaltatum manifestat: adeo vt si cõprehendere conaris incomprehensibilem, & inuisibilem videre, moriendum sit tibi, sicut fertur de Homero alias de Aristotile nescięte soluere problema illud piscatorum quorundam, quos ęgimus, non habemus: habemus autem quos non dum ęgimus. Itaq̃ oculi mentis quasi hoc efficiunt, vt auolet, quia per hoc tantillum quod videtur, valde remotus & auolans a nobis apparet. Accedet enim homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Ita Moses quando primum audiuit mysterium ineffabilis trinitatis secus rubum, videlicet vocem Dei dicentis, ego sum Deus Abraham: declinauit vultum in terram, & pallio obtexit oculos, non audens aspicere contra beatam visionem: rubi: ignis et vocis. Qui ergo videre vult gloriam Dei, declinet vultum, oculos contegat, corruat in terram, dormiat cum Iacob mundo, vt vigilet corde Domino Iesu Christo. Cantic. Capũ 5. Ita habes Ester, capũ. 15. Ingressa Ester cuncta per ordinem ostia (multa enim sunt nobis relinquenda retro, priorum obliti. Phili. Capũ. 3. Circa quę Martha occupatur, si peruenire volumus ad eum qui supra omnia est, intra omnia: & extra omnia) stetit contra Regem, vbi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regijs, qualia fullo candefacere non potest, eratq̃ terribilis aspectu. Cunq̃ eleuasset faciem, & ardentibus oculis, furorem pectoris indicasset, Regina corruit, & in pallorem colore mutato, lassum super ancillam reclinauit caput. Anima enim tanto sibi vilescit, quanto amplius de Dei maiestate cognouerit, vnde dicit. Loquar ad Dominum, & si breui deciniescam. Sane hęc ostia post se relinquebat sensum videlicet corporeorum, qui priorum oblitus: minabat gregem cogitationum suarum ꝑ interiora montis Dei Oreb, vbi videtur dominus Iesus Christus non in igne: non in spiritu conterente petras, non in commotione, non in igne, sed post sibilum aurę tenuis, videtur autem ab Helia: sed operiente vultum pallio, & stante in ostio spelunce carnis suæ, in corpore quidem sed extra corpus vt ita dicam. Videtur & abijs, qui cum Mose vultum declinant, cum Apostolis mundo dormiunt, & cum Regina caput reclinant super ancillam vt Regina dominetur, caro ancilletur. Et hoc sequitur in Ester, conuertit Deus spiritum Regis in mansuetudinem: & festinus exiliuit de solio, & sustentauit eam vlnis suis donec rediret ad se, & his verbis blandiebatur, surgite & nolite timere. Sequitur iuxta ordinem textus quem assignauimus, de Mose & Helia colloquentibus Dominum nostrum Iesum Christum, & excessum quem completurus erat in ciuitate illa prophetarum interfectrice, de quo excessu Origenes inquit. Extremum dilectionis Domini nostri Iesu Christi factum est & derisionis: quando postq̃ fecerunt sibi lusum filium Dei sputis illitum & palmis Cæsum, crucifixerunt inter latrones, & posuerunt super caput eius quasi derisorias litterras dicentes. Iesus Nazarenus: Rex Iudæorum. Ergo nunc manifeste intelligere poteris: quis excessus, quando ipse qui eum complecturus est, sudore primum perfusus sanguineo, exclamat. Mementum Crucem, o vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Cruce pendens, pater vt quid dereliquisti me? Matthęi. Capite. 27. Denicq̃ eo mortis genere demonstratus est: quo nullũ probrosi? tam apud gentes ꝙ apud Iudæos, dicente lege, maledictus omnis qui pendet in ligno. Bene ergo excessus dicitur, quando & viuentem flagellis cęsum crucem sibi portare coegerũt, & pẽdẽti insultauerũt, & sitienti felle succurrerũt, & mortuo latus pupugerũt, & sepulturi locus: postq̃ serpens

Iob. 7.
3. Reg. 19.
Psal. 126.
Psal. 75.
Exo. 33.
Abulensis
Augustin.
1. Thes. 4
Hieron.
Exo. 33.
Cant. 5.
Gregorius
Esai. 6.
Homerus
Psal. 63
Genes. 28
Figura.
Genes. 18
Exo. 3.
3. Reg. 19
Genes. 18
Psal. 68
Apoc. 4

appellauerunt, & resurgentem, sublatum mentiti sunt. Matt. 28, De hoc igitur excessu loquebantur Moses & Helias cum dño Iesu. Erant autem Moses & Helias visi in maiestate iuxta Lucã, hoc est simili maiestate fulgentes qua dñs Christus, licet non eadem mensura. Loquebãtur aũt de excessu mortis quẽ Origenes. cõpleturus erat, vt tãtæ gloriæ suauitas, mortis mẽtione temperaretur. Ad hæc Origenes. Sciendum qm Exo. 4 lege vultus quidem Mosi glorificatus refertur, tectus tamen velo. Deut. 34. Manus vero eius missa in sinum leprosa effecta est sicut Nix. In quo mihi videtur forma totius legis plenissime designari. In vetu eius sermo eius, in manu aũt opera designantur. Quia ergo ex operibus legis nullus iustificãdus erat nec aliquã ad perfectum duxit lex, id circo manus Mosi leprosa fit: & in sinu iubetur recondi, tanqm nihil perfecti operis habitura. Figurã. Facies vero glorificata est: sed velamine tegitur, quia sermo legis habet scie Hebr. 7 cię gloriã sed occultam, quandiu non complebat excessum illum agnus, vt librum aperiret & solueret Apoc. 5. signacula eius. Nihil ergo glorioſum habet Moses præter faciẽ: Christus autem tot? apparuit glorioſus etiã vestimenta eius idest ecclesia eius, quę visa est sole amicta. Apoc. 12. Itaqm in mõte hoc vbi domin? transfiguratus est. Impleta est promissio facta Mosi, videbis posteriora mea. Vidit enim ea quę in fine Exo. 33. sęculorũ facta sunt, videlicet verbũ caro, & gauisus est. Et necessario gauisus est Moses, qm̃ qui vultum tantũ glorificato mõtem ascendit: torus glorioſus descẽdit de mõte: in quo visus est in maiestate & gloria. Deniqm gaudebat Moses: quontã impletũ videbat quod ipse prædixerat, prophetã sũscitabit vobis Deut. 18. deus de medio vestrum: & videbat eum ad esse: & fidẽ facere sermonibus suis. Quod autẽ Moses velamẽ ponebat super faciẽ suam alloquuturus populum: duo prægurabat. Primũ qm filij israel gloriã quidẽ Christi intueri nõ possunt, vnde velãt vultum eius in domo principis sacerdotũ. Luc. 22. A vultu autem Moſi glorificato auertere nõ possunt oculos, vnde ille velabat faciẽ, per mysterium illud significãs (qđ Figura. est secundum) in fine sęculorum euacuandã gloriam suam, præsente luce euangelij. Vtrum autem Moses vere in anima & corpore venerit, qui iubente domino vita fuerat functus, & Helias cuius mors nõ legitur iten in propia persona visus fuerit, vel vtrum angeli eorum personas præ se tulerint; alijs relinquo diffiniendũ, vtrũqm possibile est, primũ tamen videtur veri?, ex quo tres euangelistę id asserunt. Oſten Luc. 1 duntur aũt mendaces & qui dñm Heliã esse dicebãt, & qui dñm Mosi cõtrarium asseuerabãt. Si gras quomodo apostoli hi tres agnouerũt Mosen & Heliam, requirãte quomodo Ioãnes baptista semes Luc. 16 tris ab vtero matris cognouit & adorauit verbũ caro vix dierũ octo in vtero immaculatæ virginis. Et quomodo Adã post soporem dixit: hoc nunc os de ossibus meis. Quomodo epulo apud inferos agnouit lazarũ in sinu Abrahæ quiescentẽ. Itaqm per spiritum sanctum potuerunt nosse eos, & cum eis pariter viderunt gloriã & maiestatem transfigurati verbi spacio horæ vnius vt nũc supponimus, breuẽ satis morulã & breuẽ ebrietatem, his qui vellent semper sic esse, Idẽ volebat & Paulus, quãdo sedẽs cum Maria 2. Cor. 12 audiuit illa ineffabilia verba, quę licuit audire nõ iten loqui. Factum est autẽ cũ discederẽt Moses & Helias a dño Iesu, inquit Petrus ad eum. Domine vel magister, bonum est nos hic esse. Melius est esse hic Theophy. ꝓ aliubi. Si vis faciam? Hic tria tabernacula. Theoph. In solita igitur visio obstupescere cũ fecerat, aut iuxta Lucam & Marcum nesciebat quid diceret, volẽs Iesum manere in mõte & nõ descendere & pati pro nobis. Sed & in hoc nesciebat quid diceret: quia quando hec dicebat Petrus, iam Moses & Helias abierant; sicut patet expresse in textu Lucę. Veritus aũt Petr? ne pertinax videretur: dixit si vis. Verum iuxta Marcum & Lucam, non habet locum cõmentum hoc Theophyli. Illi enim non dixerunt: si vis, sed sicut supra annotauimus. Sed tamen tu ne dixeris cum Petro bonum est nos hic esse, nã oportet semGenes. 28 per proficere, & ad alia quę ante nos sunt festinare: angelos ęmulari qui terunt scalam Iacob. Chryſoſto Quod ꝙ Petrus tenuem quandam futurę gloriæ imaginem vidẽs, omnia subito proiecit ex animo, dulcedine visionis quam perspexit illectus: quid diceret, si ipsam rerum faciẽ vt se habet veritas contemplaretur? Nempe deficiet spiritus eus, dicetqm cum regina Saba: vere vicisti famam tuã virtutibus tuis, bo3. Reg. 10. num est nos sic esse hic: ebrios videlicet in pace in id ipsum. Dissolui enim & esse cum Christo melius est. Faciamus igitur tria tabernacula. Quibus verbis etiam tacite reuocat dominũ: ne in hierosolymam se conferat crucifigendus. Sed nesciebat quid diceret: quia sua tãtum quærebat, amor aũt sui probroſum nomen iuxta Platonem, fons est omnium malorum. Ita Moses dicens: ostende mihi faciem tuam, neciebat quid diceret, namqm & ipse ebrius erat, sed ebrietate vere sobria. Tamen Petrus grauiter errabat Plato. qui redemptionem missam populo Dei, apud se detinere volebat, & melius illi esset finatus non fuExo. 33. isset, nihil enim nobis nasci profuisset, imo obfuisset multum, si redempti non essemus. Cæterum si iuxta Apocalipsim Ioannis Cap. 21. Expleta vineę cultura, absterget Deus omnem lachrymam ab oculo Ps. 115. sanctorum, & mors vltra non erit, neqm clamor neqm dolor neqm frigus nec caumata, quę necessitas erat Ioan. tabernaculorum? Quę propter vitanda incomoda & iniurias præsentis vitę primum instituta sunt bã, nuę autem sint mansiones illę de quibus Ioannis Cap. 14. Suo loco dicetur. Deniqm errabat: qui aũt cut ꝓgnam & victoriam Coronam petebat. Ignorabat & illud, qm statutum est hominibus semel mori Luc. 9. nerit ille apostolorum suorum oblitus penitus. Hieronymus. Erras Petre & nescis quid dicas. Noli tria Matth. 21. vel simili macula quęrere: cum vnum sit Tabernaculum Euangelij, in quo lex & Prophetę recapitu Heb. 12 ceptus est, int. Si autem quæris tria Tabernacula, nequaqm seruos cum Domino conferas, sed fac tria inter duos facula imo vnum Patri & filio & Spiritui sancto, vt quorum vna est Diuinitas, vnum sit ditionem, vt ire tuo Tabernaculum. Hoc cum præparaueris, audies Dominum dicentem: ad eum veniemus Damasce- ꝓ gaudio libationes apud eum faciemus, ponemus tabernaculum in medio eius. Leui. 26. Hoc tabernanus. xima & diuina erat pfidei nostrę, quando sedebat ad ostium in feruore diei: & vidit tres viros adire de signidẽ cõpleuit aci vnũ tãtũ tabernaculũ terẽdit, qm hi tres vnũ sunt. De hoc & lex. Tres ciuitates legabis in medio

in medio terrę fluentis lacte & melle, & in tres ęqualiter partes totam terrę tuę prouinciam diuides.
Iraq; terra diuisa in tres partes ęquales (quãta est enim lõgitudo ciuitatis tãta & latitudo & altitudo
eius, eternus enim pater, immẽsus & oĩps, itẽ filius & spiritus sanctus) in qualibet eius patre sunt tres
ciuitates, hoc est dictu, in patre est filius & spiritus sanctus, & in filio pr̃ & spiritꝰ sanctꝰ, & in spũ san
cto pr̃ cum filio. Quę cũ ita sint: noli requirere tabernacula tria, vnus est enim deus pr̃ & filius & spiritꝰ Actu. 17.
sanctus. Et iuxta sentẽtiam apostoli deus qui fecit mũdũ & oĩa quę in eo sunt, cęli & terrę cũ sit domi-
nus & oĩa portet verbo potẽtię suę, nõ in manu factis tẽplis habitat, qui tribus digitis (ecce rursus hea
tę trinitatis mysteriũ) appẽdit molẽ terrę. Bsai. 40. Sed nesciebat tãtus vir quid diceret, quid postularet
dixit aũt ꝙ deinde tũ illi suggessit, alioqui quis faber idoneus esset fabricãdis tãtis tabernaculis? Si cęli 3. Reg. 8.
cęlorũ te capere nequeũt: quãto minus te nõ capiet domus hec quã ędificaui? Quę reuera angustissima Digitus.
A erat & toto orbe famosa. Talis inquit esse debet, vt in cũctis nationibus noscetur. 1. Paral. 22. Petrus Ia- Pugillus.
cobus & Ioannes piscatores erant, fabri nõ erant, & esto essent, vnde necessaria oĩa cõpingendis tribus Palmus.
tabernaculis? Denicꝙ nec meminit cibi, nõ potus, nõ indumẽtorũ, sed omnẽ curã iactãs in dño, taberna
culorum tm̃ meminit, ita sibi totus exciderat, priorũ oblitus, imo sui oblitus. Vix dum aũt Petrus verba
finierat. Hęc inquit illo loquẽte, facta est nubes, & obumbrauit eos, & timuerũt (Mat
cus) erant enim timore exterriti: intrãtibus illis in nubem. Oborta est aũt nubes, subito vt
obũbraret apostolos, nõ iã sustinẽtes in corpore mortali tãtę glorię spectaculũ. Quod aũt exterriti erant
forte timebãt quia viderãt talẽ visionem: cũ dictum esset Moisi, nõ videbit me homo & viuet. Et rursus Exo. 33
de manue pr̃e Sãsonis scriptũ est, morte morte mur, quia vidimus dñm. Ipse aũt cũ vxore sua nõ dñm sed
angelũ viderãt Iudi. 13. Intrãtibus inquit. Quia nõ dicitur ꝙ nubes descẽdit ad illos Christũ videlicet Mo
sen & Heliã sed ꝙ ipsi intrauerũt in nubẽ quę ipsis imminebat de cęlo, vnde vox sonuit, ideo intelligẽ-
B dũ est, ꝙ illi tres eleuati sunt paululũ a terra vsq; ad nubẽ illam inclusiue, & hoc est quod dicit, illis in
trantibus nubẽ. Vnde dicit Lucas causatum timorẽ tribus apostolis. Et merito: timebãt enim se relinquit
vidẽdo dñm cum Mose & Helia intrare in nubẽ. Ad hęc Hieronymus. Requirebat Petrus e frõdibus ta 15. Capi
bernaculũ: & accepit protentorio nubẽ, de qua Esaias, ascẽdet dñs super nubẽ leuem: ea est caro verbi, Psal. 139.
quę nullo est prægrauata peccati onere. Et rursus. Obũbrasti super caput meũ in die belli, quo caro con-
cupiscit aduersus spiritum, vt nõ quod volumus bonũ illud faciamus, sed quod odimus malũ. Rom. 7.
Hoc bello factũ est vt ancilla ejceretur foras cũ prole sua: nolẽte volẽte Abrahã, qui sane hoc casu iube Genes. 21
tur morẽ gerere vxori suę. Genes. 21. De hoc habes Esai. 4. Tabernaculum erit in vmbraculum diei ab
ęstu, & in securitatem & abscõsionẽ a turbine & pluuia. Hoc est dictu. Habuit populus iudaicus suam
colũnam nubis, qua duce terram ingressus est promissionis. At nubis ecclesię super omnẽ gloriã synago Exo. 40
gę. Vmbra enim spiritus sancti illam longe dignitate pręcellit, sicut sol vmbram. Et nubis hec erit taber
C naculũ qd protegat nos ab ęstu quo caro concupiscit. Aduersus spiritum: a sagitta volante in die, a ne- Psal. 90.
gotio parambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. Omne enim quod est in mundo, 1. Ioan. 2.
aut est ęstus caro alis concupiscentię sagitta volans: aut negocium per ambulans concupiscentia oculo- Esai. 14.
rum, piscium terentium semitas maris, aut dæmonium meridianum, cuius vox est, super altra cœli exal-
tabo solium meum. Erit nobis & nubis hęc insecuritatem & absconsionem a turbine persequutionis
illatę, & a pluuia, ne prosperitate mentes fidelium dissoluantur. Ergo protegente spiritu sancto ec le-
siam suã: secura est & a turbine persequutorũ & a pluuia viciorũ. Dũ igitur Moses & Helias nubem
intrarent euanescentes ab oculis discipulorũ (par enim erat vt vmbrę legis & prophetarũ cederẽt gratię
& veritati) Ecce vox de nube dicẽs. Hic est filius meus dilectus/Marcus/charissimus
Matthę?, i quo mihi bñ cõplacui/Tres euãgeliste/ipm audite. Hic est vir iuxta cor meũ, qui fa
ciet oĩa volũtates meas. Actu. 13. Id dictũ est de Dauid, quod iuxta litterã ei cõgruere nõ potest: pecca-
D uit enim grauiter, idꝙ nõ semel aut bis: & multum sanguinẽ effudit innoxiũ: ita vt in ędificãdo tẽ- 1. Paral. 22.
plum deo viuo prę ferat ur ei Salomõ: qui fuit famosus stupidicia, & criminosus libidine: & vanitate sæ-
culi prodigiose diues. De dño aũt Christo filio Dauid: & Dauid radice, vere dicitur, faciet oĩs volunta Matth. 26.
tes meas, ipsius enim est vox illa, non mea voluntas pater: sed tua fiat. Ipse est qui peccatũ non fecit: &
peccata oium credentium tulit, ipse est in quo & per quem pater omne bene placitum suum impleuit.
Ipsum igitur audite. Vnde illud Ioel. 2. Lętamini in domino, qui dedit vobis doctorem iusticię: & des-
cendere facit ad vos himbrem matutinum & serotinum: hoc est irrigauit nos sciencia vtriusq; pagine
proferens ę thesauro suo noua & vetera. Matt. 13. Sine hoc duplici himbre, duplici fonte: terra animę no Iosue. 15.
strę arida est. Ipsum ergo amodo audite, non iam Mosen, non prophetas, qm̃ ipse est character expres-
sus substantię meę, & illum audientes, me auditis. Et videtur deus patẽr replicare auribus apostolorũ
verba illa ex ore Mosi prolata Deut. Cap. 18. Ipsum audies, vt petisti a domino deo tuo in Oreb, di-
cens. Exo 20. Vltra non audiam vocem domini dei mei, & ignem hunc maximũ amplius nõ videbo, ne
E moriar. Et ait dñs. Bñ oĩa sunt loquuti, ꝓphetã suscitabo eis & ẽ. Ipm audietis. Et audiẽtes disci-
puli: ceciderũt i faciẽ suã: timuerũtq; valde. Et accessit Iesus & tetigit eos, dixit ꝙ il
lis. Surgite & nolite timere. Leuãtes aũt oculos suos neminem viderunt nisi solum Ie-
sum secum. Quod ceciderunt, humanę fragilitatis est. Nam & cum fieret vox super firmamentum
animalia illa penata & oculata stabant & submittebant alas suas, maiestatem dei silentio demon- Psal. 68
strantes, cui silet omnis laus. Sed & quattuor & viginti seniores illi cum quattuor animalia darent glo Apoc. 4
riã deo. Procidebãt ante sedẽtẽ in throno, mittẽtes coronas suas ante eũ. Procidebãt aũt in facies, agnos
centes figmentum suum, quia velut iumenta sunt comparatione. Non ꝙ in cœlo casui sit locus: postq;

8.Cor.11 serpens secum traxit tertiã partem stellarũ. Tamẽ ibidẽ constituti, semper habent illud in ore, misericor-
dias domini in ęternũ cantabo: quia gratia dei sum⁹ id qđ sumus. Qđ igitur ceciderũt, fragilitatis est
1.Cor.4. est & humilitatis. Nã septies in die cadet iustus. Prouer. 24. Quia bonarũ mẽtium est, culpam suspicari
vbi culpa nõ est. Vnde illud. Nihil mihi cõscius sum. Ecce culpã depcatur, sed nõ in hoc iustificatus sum
ecce culpã suspicatur. Cadũt igitur iusti sed in facie, & septies in die: etiã dilectus deo & hoibus Moses
Eccl. 45. cadũt tamẽ in facie: timẽtis: ne cũ alijs prędicauerint, ipsi reprobentur. 1. Cor. 9. Nemo enim scit vtrum
odio an amore dignus sit. Eccs. 9. Accessit autẽ Iesus & tetigit eos, recepta iam priore specie, & voce
consueta consolatur illos, dicẽs, surgite, timorẽ ponite. Tactu igitur dñi fugatur ois timor, sicut solidaq
Dani. 10 sunt bases Danieli ex cõtactu angeli, & fugatus est omnis timor a Iacob, nisi quod ad tẽp⁹ claudicauit
Genes. 32. Leuãtes autẽ oculos neminem viderũt nisi solũ Iesum. Ita viso Iesu, euanuit Moses, nusq
Hieronim. cõparuit Helias: lex enim & prophetę vsq ad Ioannẽ. Hieron. Ego libera voce pronuntio, ceremonias F
Matth. 18 iudęorum & pernitiosas esse & mortiferas christianis: & quicũq eas obseruauerit: siue ex iudęis siue ex
gẽtibus, eũ in barathrũ diaboli deuolutum. Vmbra enim fugatur a sole & figura a veritate, Et descẽ
dentibus illis de mõte prędicepit illis Iesus dicẽs. Nemini dixeritis visionẽ: donec filius hois a mortuis resurgat, q Maria celauit partũ virginalẽ annis 30 & 8. Bonauentura inquit.
Marcus. Et verbũ continuerunt apud se, cõquirentes quid esset: cũ a mortuis resurre-
xerit. Lucas. Et nemini dixerũt in illis diebus quicq ex ijs quę viderant. Nemo ibi in-
Matth. 20. ficias, cęteros apostolos si visionẽ hanc beatã relatione trius agnoscerẽt: tristicia ab sorbendos, vt ne di-
Hieronim cam inuidia exarsuros in tres. Nã & alias decẽ indignati sunt de duobus: q dextras sibi partes Christi
cẽs. Futuri regni prędmeditatio & gloria demõstrata fuerat in mõte. Nõ ergo vult hoc in populos prę-
Chilon. dicari, ne incredibile esset pro rei magnitudine: & post tãtã gloriam apud rudes animos sequẽs crux scã- G
dalum faceret. Chilõ rogatus: quid esset difficile, arcanũ inquit reticere, tanta est lingue oium maxime
Eccs. 5. volubilis in cõtinentia: cũ alioqui nihil videatur factu facilius q silere, sed sapiẽti & sciẽti tẽpus esse ta-
Agesilaus. cendi & tẽpus loquendi. Nã & cum aliquando probrosus homo quidã inter tormẽta magis mutus per-
staret q pisces, ne proderet socios criminis, quantam (inquit Agesilaus) homo scelestus ad res flagitio-
sas & turpes taciturnitatem, quãtam tol. rãtiam adfert. Socrates dicebat, carbonẽ ignitum facilius in
lingua cõtineri posse: q sermonẽ arcanum. Euripides cũ ei graue olẽtia oris obiceretur a quodã: multa
enim dixit secreta in eo cõputruerunt. Aristotiles quid nam in vita difficillimũ esset interrogatus, dixit
Chrysost. tacere quę dicẽda nõ sunt. Audiuit apostol⁹ arcana verba, quę &c. Ad hec Chrysosto. Hoc maxime ri-
diculum est, q talem habentes vitã, ac suę salutis immemores, cum aliquid arcanum dixerint, rogant
audientem & adiurant, ne cuiq ipse amplius dicat, hinc declarantes: q rem reprehensione dignam cõ-
miserint. Si enim illi vt nemini dicat rogas, multo magis te priorem huic dicere minime oportuit. Si nõ H
vis sermonem efferri, sepeli apud te, certus existens, q non rumpet vterum tuum. Nam postq sermo
alteri prodisti: superflue & inutiliter ad mones & obtestaris pro dictorũ custodia. Qui enim murmur
Bisentium. uit (volat enim irreuocabile verbum) deinceps in agonia est: suspicatur & timet & linguam suam mã-
Ioan. 2 dit, timens ne cor yceus aliquis auscultauerit, n eruens ne ex musca elephantus fiat: vt quod (Verbi gra-
tia) Christus dixit de templo corporis sui, aliquis sycophanta interpretetur de templo Salomonis, sicq
superfluam & inutilem inimicitiam ijs qui dixit operetur. Tacens vero his omnibus liber est. Multi sig
nificat sicut patet in superioribus iussit tacere miracula Iesu Christi, multo magis ea diffamabant, dicentes
bene omnia fecit, Marci. 7. Illi autem tres viri quoniam audierant vocem patris dicentem, ipsum audi-
te, prędicto Christi obtemperant, & silentio pręmunt visionem cœlestem. Clarissimum patriarchę
cum mentum Lęgę meretricis, quę tecta, non indicauit harmodium & Aristogitonem tyrãnicidas. Ana
xarchus cum simili causa torqueretur, prędam dentibus linguam vnamq spem iuditij in tyrãnum ex-
pulit. Sed aues hę phenices sunt. Cęterum conquirebant apud se de verbo isto, donec a mortuis resurgat f
filius hominis: primum quidem quia morituru⁹ Dominum omnino non credebant: sicut dicetur. Lucę
Cap. 18. Secundo suspicabantur q statim post mortem & resurrectionem affutura esset regni eius glo
ria: cuius iam pignus tenebant: & primitias delibauerant. Conquirebant ergo & merito dicentes.
Quomodo Dominus Iesus Christus moriturus est: post visus est in gloria patris sui: ad quam gloriam
sancti peruenturi sunt post mortem & resurrectionem? Videbatur enim iam impletus in domino nostro
Iesu Christo finis & effectus resurrectionis. Obuiat autem ei quam diximus positioni, suspicatos vide-
licet fuisse apostolos istos tres: Dominum Christum statim post mortem & resurrectionem: gloriam
suam ostensurum credentibus: id quod ipsi obiciunt domino, sequitur enim, & interrogauerunt eum
discipuli, dicentes. Quid ergo scribę & pharisęi dicunt: q Heliam oportet primum
venire. Videtur nomen scribę cuius toties fit mẽtio in Euangelijs sumptum ex Nume. Capite. vi.
vbi dicitur, seniores populi ac magistri. Itaq scriba non significat quod forte sentire cogimur: sed quod es
Num. Cap. 11. Colligi pot⁹ est, scribas videlicet esse principes & summos viros ac sapientissimos, qua-
les essent rhetores ac sophistę apud Grecos. Et obserua q apostoli quia piscatores erant & a multis alie-
ni, allegant verba doctorum legis cum dicunt, quid ergo scribe &c. Habes de hoc Malachi. Cap. vlti.
Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam & cętera. Estq sensus. Si iam apparuisti in gloria (sed fa-
llebatur apli (tu qui xpus es & Messias in lege promissus, quo adhuc pharisęi pstolatur aduẽtu Heliç, cui il
le re pcedere debuerit nõ subseq: Aut igitur non statim a resurrectionę tua venturum est regnum (cuius
iam mors initiat sicut sępe dixisti) vanos suspicati sumus, aut aliud habet arcanum sensum propheę

vaticinium

vaticinium qui nos fugit. At ille respondens ait eis. Helias quidē venturus est, & restituet omnia. Dico autē vobis ꝙ Helias iam venit, & nō cognouerunt eū, Cognouerunt quis esset quia filius Zacharię nō tamē cognouerunt, ꝙ esset Helias in spiritu. Sed fecerunt in eo quęcunꝙ voluerunt. Quid fecerint euāgelistę nō dicūt, nisi ꝙ capite plexus est. Sic & filius hominis passurus est ab eis/ Marcus/ Et quomodo scriptum est de filio hoīs: vt multa patiatur & contēnatur. Tunc intellexerūt discipuli, ꝙ de Ioāne baptista dixisset eis. Hieronym?. Hieronim
Nisi causas nouerimus huius interrogationis, stulta videtur & extra ordinaria eorū interrogatio. Quid enim pertinet ad ea quę dicta sunt, de Helię aduētu quęrere? Traditio igitur hębreorum est iuxta Malachiam sicut dictum est, ꝙ Helias pręueniat aduentum Christi: vt reducat cor patrum in filios, sicut dictum est Luc. Cap. 1. Existimant ergo discipuli, transformationem glorię hāc esse quā in monte viderāt
A & dicunt. Si iam venisti in gloria, quomodo pręcursor tuus non apparet, maxime quia Heliam viderant recessisse. Quando autem adijciunt, scribę dicunt ꝙ Heliam oporteat primum venire, primū dicēdo, ostendunt ꝙ nisi Helias venerit, non sit secundum scripturas saluatoris aduentus. Respondit igitur dominus, dico vobis ꝙ Helias iam venit, &c. Ipse qui venturus est in secundo mei aduentu iuxta corporis fidem, nunc per Ioīnem venit in virtute & spiritu, sicut dictum est Luc. 1. Et non cognouerūt eū hoc est spreuerunt: & dederunt caput eius pro saltu vnius puellę impudentissimę. Marci. 6. Sic & filius hominis passurus est ab eis, passurus in quam iuxta quod scriptum est de illo Esai. 53. Sed quomodo Herodes & Herodias, Qui iudęi non erant sed proselyti. Dicunt dominum crucifixisse? Iuxta Marcū scriptum est vt contēnatur, & de Herode scriptum est, ꝙ irrisit dominum Christum sindone alba indutū Luce. 23.
crucifixit autem, quia remisit ad Pilatum, vt cruci suffigeretur. Ergo cum iudęis & ipse voluntatem
B suam iunxit, sicut & phariseorum factio in nece coniurauit Ioannis. Nam permitentes Herodi vt occideret Ioannem, cum possent prohibere, ipsi occiderunt. Abulensis. Ita dicit. Pharisei negabant dominū Abulensis
esse verum Messiam, sed alterum nescio quem expectandum: quem Helias prędederet iuxta vaticinium Malachię. Discipuli autem hi tres ex visis in transfiguratione, testimonio Mosi & Helię & voce delapsa e nube: cognouerunt Christum esse vere Messiam, vnde mirantur ꝙ phariseę in lege versati negarent, quem pater de cęlo quasi digito ostendebat &c. Quid est autem restituet omnia? Conuertet ad Augusti?.
dominum omnes iudęos. Rom. 11. Restituet eos quos antichristus peruerterit: ita dicit Augustinus/ Gre Gregorius
gorius. Nā & si ad cœlū raptus est Helias (4. Reg. 2) Vt perhibetur, mortem distulit, non euasit. Restituturus est enim oia. Veniet enim vt & prędi rationis munera impleat, & carnis debitum soluat. Stat igitur solutio obiectionis apostolorū secūm primā expositionē quę est Hieronymi, in hoc, quod apostoli putabant illā visionē quā viderant fuisse veram gloriam vnigeniti, quam ostendet electis in secundo aduentu, cum hec vix vmbra fuerit illius. Illam autem secundam prędedet Helias: & patet.
C

Caput. x. De hoīe habēte domi filiū lunaticū: quē apostoli sanare nō potuerūt. Et quomō sanauit illum dominꝰ, prę requisita primum fide parentis pueri. Apostoli rogant dominum secre o: quare non potuerunt eijcere dęmonem illum, & audierunt, propter incredulitatē vrām & de potentia fidei si sit vel tanta quantum granum sinapis.

D Actū est autem in sequenti die veniens ad discipulos suos (Videtur nōctu factam transfigurationem: quia non est credendum ꝙ tota illi die & sequenti nocte persteterint soli cum Christo in monte.) Vidit turbam magnam circa eos, & scribas conquirentes cum eis & confestim omnis populus videns Iesum: stupefactus est, & expauerūt, & accurrentes salutabant eum. Forte quidam splendor in solitus remāserat in facie Christi/ ex gloria trāsfigurationis, sicut in Mose ex colloquio dei. Exo. 34. Postę igit impleuit dñs verbū suū, quidā de hic stātibus nō gustabunt mortē donec videāt regnū dei, & cū tribus descēdit e mōte, vētū est ad turbę cōspectū, quę cōfluxerat ad Marci. 9
reliquos nouē aplos, & siqui cū eis erāt ex ęteris discipulis Christi, quos dñs Iesus ad radices reliquerat
mōtis: dicēs, expectate hic cū turba, postę adorauerimus, reuertemur ad vos. Offendit aūt & ibi quos-
dā & scribis disputātes nescio quid cū apostolis nouē, de quo in consequētib?. Itaq; ppls qui ꝑter spem Genes. 22
vidit dñm Iesum e mōte descēdere cū trib? aplis, obstupuit imo & siderauit & salutauit seruatorē oiuꝫ
vbis bā ominatis. Desiderio eū desiderabāt videre eū, in quē desiderāt angeli intueri, quē multi Reges Psalm. 44
desiderauerūt. Lu. 10. Sigdē imago erat bonitatis diuinę, Sap. 7. Speciosus forma p̄ filijs hoium. Et ergo
E salutē optāt, quē Simeō saluatorē vocauit. Lu. 2. Et cui iuxta mysterīū dictū est, salus nra in manu tua Iudi. 5.
est, respiciat, nos tm dñs de? nr, & lęti seruiem? regi. Bādicūt: lęti seruiem? regi, qa ois seruit? quę hoi Gene. 47
exhibet, hs admixtā amaritudinē: cū ois hō naturę lę liber cōdit? sit. Ois aūt seruit? quę deo exhibet Seruitus.
lęticiā h; qm est a nata, dicēte ppheta: mihi flectet oē genu. Quę aūt a ns fūt, ea libere exeqmur, nullā Esai. 45.
passi molestiā, Marc?. Et itrogauit eos, qd iter vos cōgrebatis? Q d nō ex ignorātia itrrogat
sed id circo interrogat: vt oib? fieret manifestū id de q̄ phariseī cōferebāt vel disceptabāt cū discipulis do
mini. Discipuli em pudore suffusi: tacebāt, tacebāt aūt & aspides surdę, phariseī, q̄ nomē dñi & potemtiā eius cōtra dęmones haud valere causabātur. Pudor in aplis hinc ortus est: ꝙ frustra tētassent sanare lunaticum. Expositi autem rei ordinem gestę: homo quidā de quo in consequentibus Sequitur enim.

Matth. 17. Matthæus: Ecce homo genibus prouolutus: Lucas/exclamauit dicẽs. Magiſter obſecrote: reſpice in filiũ meũ, quia vnicus eſt mihi. Matthæus, Miſerere filio meo: quia lunaticus eſt: & male patitur: nã ſæpe cadit in ignẽ: & crebro in aquã. Marcus: Attuli ad te filiũ meũ habẽtẽ ſpiritũ immũdũ, qui vbicũq; eũ apprehẽdit: allidit illum: & ſpumat: & ſtridet dẽtibus, & areſcit. Lucas: Et diſſipat eũ cũ ſpuma: & vix diſcedit: dilaniãs eũ. Et obtuli eũ diſcipulis tuis (tres euãgeliſtæ) & nõ potuerũt eĩcere eũ: & curare eũ. Hic eſt ergo homo qui calcaria addidit phariſæis vltro inſanientib⁹ & paratis carpere doctrinã chriſti quoties cũq; ſe offerret occaſio. Dixerat ſupra dñs. Si ego in Beelzebub eĩcio dæmones: filij veſtri in cuius poteſtate eadẽ facitãt? Nẽpe in eadẽ virtute qua ego, aquo acceperũt hãc poteſtatẽ calcãdi ſupra ſerpẽtes iſtos & ſcorpiones. Opponebãt ergo phariſæi. Si eadẽ eſt virtus in vtriſq;, quare nũc inuocato nõie magiſtri, diſcipuli nihil poſſunt cõtra dæmonia? Quæſtio hec infra ſoluitur. Dicit ergo homo hic dño. Vnicũ habeo filiũ, ac prinde vnice dilectũ, ſed nõ vna percuſſum plaga, imo multis iuxta propheta vexatũ flagellis. Pſal. 31. De his Eſaias Cap. 1. Primũ quidẽ lunaticus eſt. Hieron y. Non vere lunaticus erat, ſed putabatur ob dæmonũ fallaciã: qui obſeruãtes lunaris tempora, creaturã infamare cupiebant, vt in creatorẽ blaſphemię redũdaret Spiritus enim immũdus vbicũq; nanci citur opportunitatẽ, appręhẽſum allidit, ſciẽtiſſimus eſt enim ſupra quã credi poſſit humani ſanguinis, vt merito dixerit ſpiritus ſanctus de illo, infernus nunq; dicturus eſt ſufficit. Deniq; ingentẽ facburã arbitrãtur cũ eĩciũt ab obſeſſis corporibus, dicẽtes veniſſe ante tẽpus ad torquẽdũ nos. Matt. 8. Auguſtinus. Suadẽt & mitis modis & inuiſibilibus p ſubtilitatẽ ſuorum corporũ ad tẽpus aſſumptorũ (21. De ciuitate dei) corpora hoium nõ ſentiẽtium penetrãdo, ſeq; cogitationibus eorũ per quedã imaginaria viſa miſcẽdo, ſiue vigilãtiũ ſiue dormiẽtiũ. Quidã iracũdias ſuſcitãt, & bellorũ diſſeminãt zizania, & cõcitant odia, ſicut ſcriptũ eſt: cõſurrexit Satã cõtra iſrael, & incitauit Dauid vt numeraret populũ. Ne reputes aũt vnũ eſſe Satã in terra, hęc eſt enim oium doctorũ opinio (inquit Origenes) q; Aer iſte qui cœlum & terrã medius diuidens inane appellatur: plenus ſit ſpũalibus nequitijs, ſicut aer athomis. Nõ ergo miraberis, ſi quẽ ſemel aprehẽderit, allidat: deĩciat in ignẽ & aquã, & ſtridere faciat dẽtibus: ſpumis more ſumẽti ora compleat aresfaciat, diſſipetq; & ſic vix ſacierur pęnis eius, vt tãdẽ diſcedat: qui tamẽ non ſimpliciter diſcedit, ſed ad tẽpus Luc. 4. Et multo cõmitatior reuerſurus q; abierat, Matt. 12. Hũc igitur vnicũ filium tam anxie vexatũ, deterioribus nẽpe fortunę q; vnũ ex ſumetis attuleram tibi: cuius nutui ſicut cõpertum habeo dæmones obſequũtur: cui vẽti & mare obediunt: ſicut multorũ relatu auditui, qui cum nõ adeſſes, vicarijs tuis tradidi ſanandũ: nec tamẽ res pro voto ſucceſſit. Quo ſermone iuxta Hieronimũ, latenter accuſat diſcipulos: cũ tamẽ impoſſibilitas curãdi interdum nõ ad infirmitatẽ curãtium, ſed aduersantiũ qui curãdi ſunt fidem referatur, dicẽte dño nõ ſemel: fiat vobis iuxta fidẽ veſtram. Et propterea cũ multi leproſi eſſent tẽpore Heliſæi in iſrael, vnus tãtum mundatus eſt. Luc. 4. / 4. Reg. 5. Cap. Et illud quod nihil eſt manifeſtius: nõ poterat ibi virtutẽ vllam facere & c. Marci. 6. Capite. Reſpõdens autem Ieſus ait. O generatio incredula & peruerſa: vſq; quo tandem ero apud vos & patiar vos? Hieron y. Nõ q; tędio ſupatus ſit aliqui mãſuetus ac pius nõ aperuit ſicut agnus coram tondẽte ſe os ſuum, ſed q; in ſimilitudinem medici: ſi ęgrotũ videat cõtra præcepta ſe gerere: dicat, vſq; quo accedã ad domum tuã? Quouſq; artis perdã induſtriam, me aliud præcipiente: & te aliud perpetrante? ἕως πότε ἔσομαι. Quouſq; tandẽ. Nec eſt otioſa cõiunctio expletiua: ſed impatientiã quãdam tędiũ indicat. Curauimus Babilonẽ, hoc eſt curare voluimus, pęſum noſtrum ſoluimus, perijt labor & impęſa omnis, in his qui rurſus crucifigunt filium dei. Heb. 6. Recedamus de medio eius, pluet enim dominus ſuper eã ignem ſulphuri admixtam. Ipſe igitur ęgrotus ſe interimit, qui præcepta medici ſeruare nõ vult. Parũ eſt hoc, niſi phreneticus dicat medico, ne vltra videas faciem eam, alias ſcito te moriturum. Exo. 10. Veruntamẽ quoniam ſcriptum eſt, cum irat⁹ fueris, miſericordię recordaberis, percutis enim & medeberis, nõ enim humilias ex corde, & abijcis filios hominũ (Treno. 3.) Qui omnia diligis, & delicię tuę ſunt habitare cum filijs hominũ, hec inquã oia cum ſciamus, & illud exploratum habemus, quod dicturus es in conſequentibus, Afferte huc illud ad me. Quod enim dixit, vſq; quo tandẽ ero vobiſcum: nihil aliud ſignificauit, q; habere deſiderium ingens patiendi & hauriendi calicem illum quem accepit a patre, pro ſalute hoium. Quod autẽ iudęi vocentur generatio incredula & peruerſa: audierũt ex ore Moſi generatio praua atq; peruerſa Deut. 32. Vel iuxta prophetam: generatio que non direxit cor ſuum, nec eſt creditus cũ deo ſpiritus eius, hoc eſt, quę in præceptis dei haud ambulauit, nec credidit promiſſionibus eius, ſępe diximus, & dicturi ſumus. Incredula igitur merito vocatur. Quę enim nõ credebat ſignis quę videbat, ſicut dictũ eſt Matth. 12. Quãdo crederet eaquę quam remota erant a ſenſibus corporis? Sed oium iudęorum vna vox illa erat: niſi videro nõ credam. Imo multis viſis, velmus inquiunt ſignũ de cœlo videre. Matth. 12. Tãta erat igitur pertinacia iudaica in credẽdo, vt vix patiẽtia dei tulerit eos, in vno oẽs notans, qui adamantinũ haberet eor & ceruicem durifſimam, Et aſtulerunt eũ. Et cũ accederet, Marcus, & vidiſſet eum: ſtatim ſpiritus conturbauit illũ, & elilus in terram voluptabatur ſpumãs: Lucas, & diſſipauit eũ. Sunt enim & delitię dæmonum eſſe cũ filijs hoium, ſed intereſt. Dominus enim vt proſit & in melius ſemper prouehat creaturam ſuã: dæmones vt perdãt: elidant & agant in præcipitium aliquod. Optant enim & illi quod dixiſſe legimus C. C. Caligulam, vtinam omnis populus Romanus vnã tantum haberet ceruicem, vt ſimul omnes vno perderẽ ictu gladij, ac pio inde cum iſtiſe vidit ante vniuerſorũ iudicem, qui eum velut fulgur deturbarat, in tartara (ſiquidem poſuerũt omnem frontem: & nihil eſt quod timeant, dati in reprobũ

Luce. 10.

Prouer. 30. Auguſti?.

Dæmones

2. Reg. 24.

Origenes.

Hieronim Matth. 9

Hieroni. Eſai. 53.

Hiere. 51.

Hab. 3. Prouer. 8

Ioan. 18.

Pſalm?. 77

Ioan. 20

Prouerb. 8

Caligula.

reprobum sensum in vltimo vale torsit hoiem: quē totum nō est permissus pdere. Nō tamē diu habitabit iuxta te malignus, neq; permanebūt iniusti ante oculos tuos. Marcus, Et interrogauit patrem eius. Quātū tē pōis est, ex quo ei hoc accidit? At ille ait, Ab infantia. Et frequenter eū in aquā misit & ignem, vt eum perderet. Et hic est finis intētus dęmonū, perdere ouē illā cērenariam, quā bonus pastor vt saluaret venit. Trāsibunt aūt & lunatici isti qui iuxta sapientem vt luna mutātur & frequentius eurypo mari, ab aquis niuiū ad calorem intolerabilem, ita dūtaxat vt vernum tempus & ęstiuum in aquis feruētibus agant, hyemem in aquis niuium. Quare? Quia dedit ei deus locū pęnitentię, & ille abutitur eo in superbia. Et sequitur ibi: obliuiscatur ei? misericordia, dulcedo illius vermes. Hęc est pars eorū qui vt luna mutantur: & nunq; in eodē proposito permanēt. Sciēdum vero iuxta Paulū Rom. 1. Gregorium & Augustinū, q; quorundā peccatorū perpetrādorum satisfactio, pęna est aliorum pręcedētium: dicente Hieremia, null? est qui agat pęnitētiam super peccato suo dicēs: quid feci? Sequitur. Omnes cōuersi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadēs in pręliū. Qui enim primum cūctanter peccabāt, & quasi necessitate cōpulsi vel impulsi a cōcupiscencia sua illecti & delinniti, quę molesta & adolescētię (Gene. 39.) Demum laxātes frena lasciuię: sicut dicitur: noluisti erubescere, velut equi effrenes agūtur in pręlium per deuia quęq;: per tenebras & lubricū. Psal. 34. Interim angelo tenebrarum fodiētes calcarib? asinos istos: qui quasi iumēta computruerūt in stercore suo Ioel 1. Donec veniāt in profundum malorū. Prou. 18. Hoc est enim quod dicit Marcus, ab infantia factus est homo iste spelunca latronum. Si requiras, cum infantia peccati sit expers, & pęna inferri non debet, nisi subsit culpa: quomodo iuuenis hic ab infantia traditus est angelo satanę, qui eum collaphizaret? Forte peccato parētis id factum est, sicut alias diximus & dicetur Ioan. Cap. 9. Et obserua q; Paulus nō collaphizatur a satana, quia peccauit, sed ne extolleretur, & peccaret. Vnde & illud ex Iob, nō peccaui, & in amaritudinibus moratur oculus meus. Iob. 17. Legimus autem de alijs iuxta quod dicit Paulus, q; ex vtero matris sue segregātur in obsequium dei, sicut Isaac/Sāson/Hieremias/Ioannes baptista. Quare ita? Num personę respectus est ante deum? Absit, sed iuxta prophetam nimis profundę factę sunt cogitationes dei circa filios hoium: & plus distāt a scientia nostra q; cęlum a terra. Sed siquid potes, adiuuanos: misertus nostri. Iesus autē ait illi. Hoc si potes credere, oia possibilia sunt credenti. Quid est: siquid potes. Quo verbo confirmatur id quid diximus de mēte Hieronymi, q; frequenter salus donatur iuxta mensuram fidei eorum qui sanantur, licet hoc loco nō lunaticus sed pater eius misericordiam oraret. Vnde illud Esai. 51. Iuxta. 70. Sicut beta semicocta filijtui, Hieronymus. Qui semel incredulus est, apellatur beta cruda. Qui aūt simplici cōtemptus fide, absq; ratione & dogmatū veritate facit opera, potest dici beta cocta. Qui autē inter vicia atq; virtutes medius fluctuat, & duplici corde accedit ad seruitutem dei, claudicās vtroq; inguine rectissime vocatur beta semicocta: qui neq; calidus est neq; frigidus. Qui huiusmodi est (inquit Iacobus) similis est fluctui maris: qui a vento circūfertur. Non ergo existimet homo ille, q; accipiat aliquid a domino. Vnde sequitur. Tu dicis: siquid potes, adiuuanos, ego autē vice versa dico: si potes credere (potes aūt si velis: sed sine me nō potes velle Ioan. 15) Credēti oia sunt possibilia. Ergo vtrūq; altero indiget. Per quod ostēdit q; non ex defectu potētię curatiuę sed ex defectu fidei difficultas curę proueniebat. Deus quidē multa donat ingratis & incredulis: etiam cum nō rogatur: imo etiam cum dicunt ad illum betę istę crudę recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Iob. Cap. 21. Cęterum cum rogatur: nisi fides adsit, nō concedit petita: sed si potes credere, oia possibilia sunt credēti. Iuxta quod dicit Augustinus: nihil tam in nostra potestate est q; fides. Cętera enim potest homo: facere nolens, quia cōpellitur: credere vero nō nisi velit. Nūquid enim Petrus quando dixit, nō noui illū, fidem a corde abiecerat? Absit, Quia sicut nemo potest compelli vt corde neget, sic nec compelli potest vt corde credat & vice versa. Nemo quidem potest venire ad me, nisi tractus a patre meo, sed quoniam tractus iste liber est: si tu potes credere, potest fieri q; vis. Confer fidem huius cum fide eius quę dixit, si tetigero simbriam tātum: salua ero, & videbis q; meritō dicitur huic, o generatio incredula. Siquid inquid potes? Si nō credebas illum posse quare adduxisti ad illum vnicum tuum? Sed amor parētum nullū nō mouet lapidem, quo filijs succurrat. Ad hęc Augustinus. Ex fide ideo dicit Apostolus iustificari hoiem, nō ex operibus, Roma. 5. Quia ipsa prima data, ex qua impetrētur cętera quę proprie opera nūcupātur, in q̄b? iuste viuitur. Et nota errorē Augustini de predestinatōrum. Cap. 3. q; fides esset ex nobis: & nō donum dei. Cur autē fides nō omnibus datur quęstio est apud eundem insolubilis. Sequitur ex Marco. Et continuo exclamans pater pueri cum lachrymis aiebat. Credo domine, adiuua incredulitatē meam. Hoc est credo q; potius quod hucusq; ambigebam, adiuua fidem meam: vt cōfidam q; & velis. Nam qui adiuuari petit in quit Augustinus aliquid potest. Vnde ergo dictum est, sine me nihil potestis? Sed vide quia vt aliquid possimus: adeo habemus: qui dat nobis & velle & perficere. Misericordia enim eius pręueniet me. Prę uenit vt velit si velit, subsequetur, vi offerat ouem cum cauda Leui. 22. Vnde illud. Egressus Tobias, inuenit iuuenē splēdidum istātem pręcinctum & quasi paratum ad ambulādum. Tobię. 5. Et infra. Ego ducam & reducam filium tuum ad te. Habes angelum magni cōsilij prędicentem viam nostram, & ducem se vltro offerētem accomitem, qui nos ducit & reducit, fitq; comes noster quocunq; perrexerimus: & in via hac quā gradiemur firmat super nos oculos suos sed in bonū nō in malū. Psal. 31. Amos. 9 Genes. 28 Quod autem cum lachrymis misericordiam implorat, id circo facit, quia nulla merita habebat quę allegaret. Clamor autem signū erat ingentis ex verbis domini concepte fiducię ac melioris spei, erga dominum Christum, vnde dominū eum vocat. Sequitur ex Marco. Et cū vidisset Iesus cōcurrētē

Derechos Reservados de EL COLEGIO de JALISCO

turbā: cōminatus est spiritui immūdo: dicēs illi. Surde & mute spiritus ego pręcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum. Sed si surdus erat spiritus hic, quōmō audiuit & obediuit? Quomō stellę vocaęę: respōderūt, adsumus, quomodo & adolescēs qui efferebatur. Luc. 7. Quomodo Lazarus quatriduanus audiuit vocē dicētis: veni foras. Voluit autē dns turbam adesse, vt testes essēt tāti miraculi, cum alias turbam iusserit ejici, suscitaturus filiā Archisynagogi. Et ob seruā, ꝙ dominus nō iuuenē increpauit qui torquebatur, sed spiritum improbissimum. Homo em̄ fouēdus est, vicia eradicāda, vel curāda adhibito ignis cauterio, si vino nō sanantur. Vnde illud, de cōlo misit ignē in ossibus meis: & eruditur me. Eruditio hęc sanitas est animę, quando vexatio intellectū aperit & excitat mētem, quę male sana securitate torpebat. Vnde illud Canti. 2. Vulnerata charitate ego sum. Vulnera ista charitatis occidendo viuificādo: & pūgendo vngunt. Ita Apostolus hoiem sor nicarium iubet tradi Satanę, vt spiritus eius saluus fieret. Exi inquit ab eo, & amplius ne repetas hospicium tuū, id autē dixit dns, vt perfectam in lunatico ostēderet sanitatē. Nō enim raro cyclops iste trifaux domū suam reperit, si vacuā inueniat, ornatā licet (& scopis mundatam) sicorū foliis. Et exclamans: & multum discerpens eū, exijt ab eo, & factus est sicut mortuus, ita vt multi dicerēt: ꝙ mortuus sit. Iesus aūt tenens manū eius: eleuauit eum & surrexit. Matthęus, & curatus est puer ex illa hora, Lucas/ & reddidit illum patri suo. Obediuit igitur spiritus nequā pręcepto eius qui vectes posuit mari dicēs, huculę venies, & non procedes amplius, & hic cōfringes tumētes fluctus tuos. Cōfregit ergo cetus hic qui mare cōturbat fluctus suos in puero isto discerpēs eum & quasi mortuū relinquens, hoc est eo vsq; nocuit quo ad est permissus, exijt tamē nolens volens. Habes aūt imaginē peccatoris, qui diu assuetus ollis carnū ægyptiarū, cōsuetudinē in alteram mutauit naturam, iuxta illud: si mutare potest æthiops pellem suam & pardus varietates &c. Hic ergo nisi tenēte domino manum suam, nunq; resurget. Quod aūt dæmō exclamauit exiturus, ostendit ꝙ vere inuitus emigrabat. Ad hęc Gregorius super illud Iob. 40. Stringit caudam suam quasi cedrū. Sciēdum est, ꝙ plerunq; eis quos Satanas ęgerit, tūc grauiores culpas ingerit, cum pręsentis vitę termino illos propinquare cognouerit: & quo se cōsummaturū tētationem considerat, eo eis iniquitatū pondera grauiora coaceruat. Nā cū dominus diceret, pręcipio tibi surde & mute spiritus exi ab eo, exclamās & discerpēs exijt. Ecce eū non discerperat cū tenebat, exiens discerpsit, quia nimirum tūc penis cogitationes mētis dilaniat, cū iam termino egressus sui diuina virtute cōpulsus appropinquat, & quē mutus possederat, cū clamoribus deserebat. Erat aut spiritus hic surdus & mutus: nō formaliter sed effectiue. Interrogauit & tempus ex quo traditus fuerat huic tortori nequissimo, vt ex temporis diuturnitate miraculosa curatio cōmēdabilior haberetur. Ostenditur aūt & fragilis satanę potentia, qui toties tētauerit occidere puerū, mittendo in ignē & aquā nec tamen potuit: sed id fecit: quod est permissus, iuxta illud, animā illius serua ideſt vitā. Nā reuera Satanas pręoptaret perdere potiꝰ vitā Iob, ꝙ decē filios: ꝙ vxorem, ꝙ boues camelos asinos & oues, siquidem Iob pro decem milibus cōputabatur. Sed animā seruat. Vitā autē animę etiam tentauit, cū peros vxoris loquutus est, pone in cœlum os tuum, & morere. Dicens aūt: & morere, suadet ei vt vitā sibi abrūpat laqueo, imitatus Iudam Vtrāq; igitur mortem fugit illi satanas ore vxoris, sed neutram intulit, quia nō est permissus. Electi enim eius electe sunt, verum non raro tubetur cetus hic euomere Ionas quos vorauit, vnius quorum vox illa est, eruisti animam meam ex inferno inferiori. Psal. 85. Et cum introisset in domū/ Matthęus & Marcus. Discipuli eius secreto interrogabāt eum. Quare nos nō potuimus ejicere illum? Dicit illis Iesus, Propter incredulitatē vestram. Amē quippe dico vobis: si habueritis fidem sicut granū sinapis: dicetis mōti huic, transi hinc illuc: & transibit. Et nihil impossibile erit vobis. Cęterum hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio. Igitur omnia tacita spectabāt apostoli, nō audentes interpellare dnm, & cōsiderantes apud semetipsos quomodo egre sanatus fuerat filius, cuius pater nec calidus nec vel tepidus fuerat in credēdo, pręterea acceperāt apostoli potestatem super oia dæmonia, de quo &. 70. Gloriati sunt apud dominū. Quare ergo hunc solum inter tot a se expulsos ejicere nō potuerūt, cępit animos illorū sollicitudo quędam humana, ne aliquo demerito suo (delicta enim quis intelligit?) Hanc gratiam gratis datam perdidissent, quomodo dixit Hęliseus, anima eius in amaritudine est & dns celauit a me. Nō enim semper spiritus sanctus tangit mētes prophetarū, sicut dictum est cuidam, linguam tuam faciam adhęrere palato tuo, Sic Heliseus tentauit diuidere aquas Iordanis, nec obtinuit primavice. Sic Helias orauit ꝙ pluuia, nec id cōsequutus est, vsq; quo septies orauit. 3. Reg. 18. Verū est ergo ꝙ spiritus prophetię nō semper adest prophetis (Vide. 4. Reg. 5) Necsermo prędicatoribus, nec virtus edēdi miracula apostolicis viris, illi tamē timebāt ne suo demerito hāc gratiam perdidissent: iuxta illud, auferte ab eo minam. Interrogabāt eum ergo secreto, (nam apud multitudinē pudore suffusi silent) semotis arbitris, dicētes. Quare nos nō potuimus hūc dęmonē ejicere, cū potestas hec a Iste nobis semel sit tradita? Respōdit dns. Propter incredulitatem vestram. Ergo nō manifeste sibi metuebāt apostoli. Chrysost. Sicut multoties accedentis fidei sufficit ad effectū miraculi, sicut patet in Cēturione & Cananęa, ita multoties faciēsium miracula sufficit fides: etiam non credentibus illis, sicut patet in eo quē a mortuis excitauit beata Agnes, & in omnibus signis quę fecit Moses in Exodo. Cap. 7. & 9. 10: &c. Hoc aūt loco ab virisq; ab erat fides, quia ille frigidus erat pater videlicet pueri, & apostoli ad multū tepidi, lunaticus surdus & mutus. Apostoli enim audiunt, propter incredulitatē vestram, pater autē pueri, o generationē inquit incredulam. Potest dicere dæmō iste neq; illud ex actis, Iesum scio, scio & Paulum vos aūt qui non creditis, quomodo

Baruch. 5
Matt. 9.
Tren. 1.
Esai. 28.
1. Cor. 5
Matth. 8.
Iob. 28.
Num. 11.
Hierem. 13
Gregorius
Iob. 2.
2. Reg. 18
Matth. 27.
Ionę. 2.
Luc. 10.
4. Reg. 4.
Ezech. 5.
4. Reg. 2
Luc. 9.
Chrysosto
Cap. 19.

siomed Iesu inuocatis? Rom.10. Petite inquit in noie meo & accipietis. Ioan.16. Hieron. Ergo quotiens Hieronim
nō accipimus nō prestantis est impossibilitas: sed culpa deprecātium. Si enim habueritis fidē sicut gra
nū sinapis, &c. Hieronymus. Mons iste dæmō qui expulsus fuerat intelligitur. Vnde stulticię arguendi
sunt qui dicunt, omnes credentes ne paruā quidē habuisse fidem, quia nullus eorū mōtes trāstulerit, &
ecce dęmonia subiciuntur eis. Sed hoc genus dæmoniorū nō nisi in oratione & ieiunio, Sunt ergo for
te alia genera quę leuius expelluntur. Sunt & quę difficilius, De hoc Luc.17. Ibi domine ad auge nobis
fidē. Cęterum dęmones nihilo magis coguntur exire per ieiuniū & orationē, & sathanas adsonū cytha 1. Reg.16
rę. Nā si ieiunio & oratione cōguntur exire, quare dictū est, propter incredulitatē vēstram? Vtrūq; igi
tur necessarium erat, sed fides potius. Disponitur tamē animus credentis contra potētiam dæmonū, &
roboratur cum oratione tum & ieiunio. Apostoli aūt cōmorante dño in monte, turbis admixti: nec ie-
A iunabant neq; orabāt: fidē autē satis modicum habebant, vt pote qui nō habebāt quātitatē vnius grā
ni sinapis, tantula enim fide possunt mōtes transferri. 1. Cor.13. Quod autē dicit dns: & nihil impossibi-
le erit vobis: eodem modo intelligitur sicut illud, oia possum in eo qui me cōfortat. Sic enim cōfortan- Phil.4.
te dño sanctum Iacob: pręualuisse visus est angelo quo cum luctabatur Genes. 32. Dicēte angelo: dimi
tte me aurora est. Vnde tārę vites in Iacob? Nēpe quia iuxta Oseę. 12. Fleuit & rogauit eū, hoc est ora-
uit & ieiunauit, & credēdo luctatus est vsq; manę. Factum est tamē aliquando iuxta Beldacē ad litte Beldacus.
rā vt mons trāsferretur alio, oratione cuiusdam sancti viri: cū improperarent tartari christianis hūc lo- Eutebius
cū euangelij. Et Eusebius narrat simile de tupe, quę oratione sancti viri Gregorij cessit tūm spacij quan-
tum opus erat ad condendam ecclesiam.

Caput. xi. Iesus nolebat conuersari in iudea & quare de festo scenope
B gia. iterum prędixit eis quę & quāta passuri erat in hierusalem. ad quę
tamen illi penitus erant velut statuę.

IT inde profecti prętergrediebantur Galilęam, nec volebat quēq; Matth.17.
scire. Nō enim volebat (Ioannes) in iudęā ambulare, quia quęrebāt Marci. 9
eum iudęi interficere. Erat aūt in proximo dies festus iudęorū scę Ioan.7.
nopegia. Cū audieris, nō volebat quemq; scire vbi esset, & nō volebat in iu- Luc.12.
dęam ambulare, simul & memēto verbi illius: oblatus est quia ipse voluit, & ḡn
do voluit. Esa.53. Itē illius, baptismo habeo baptizari: & coarctor donec perficia-
tur igitur velut furtiue Galileā, & in iudęam cōuersari nolebat: ne irritaret ac sus-
C citaret ocipedes illos phariśeos vltro currentes in effusionē sanguinis innoxij cu-
ius illi sicētissimi erant (Verbi grā) Statuerant iudęorū principes, ac cōsilio definito decreuerant: Dnm Ioan.11.
Iesum quouis modo e medio tollere, illud tantum cauētes, ne fieret in die festo, nō propter festi religio-
nē, sed propter tumultū qui suboriri posset in populo: & ne perderent prędā, Verū oblata occasione iu-
dę dicētis, ego eum vobis tradidero, cōsilium mutauerunt in deterius quasi sapientes: pacti cum eo argē
teos/30. Hanc igitur ansam ne daret eis dominus, subtraxit ab breue pręsentiam, quia oia tēpus habēt
& ante condendum erat euāgelium, & facienda miracula. Nā propter eandem causam fugit in ægyp-
tū: & elapsus est de manibus volētium eū precipitare. Luc.4. Augustinus ponit alteram causam dicēs. Matth.2.
Quādo latuit vt homo, nō potentiam perditissę pudendus est, sed exēplum nostrę infirmitati prębuisse. Augusti?
Ille enim quando voluit captus est, ligatus & atconsus, videlicet quādo soporauit potentiā suam in gre Iudi.16.
mio dilectę suę. Nā & Samson tertio ligatus est, sed frustra, hoc prefigurabat, & dns sępe insidias iudęo
rū perpessus est, sicut habes, Matt.2./Luc.4./Ioan.3. Cęterum quādo voluit noster Sāson sciens & pru Figura.
D dēs manuum misit in ignem, cōcussit tēpli colūnas & mortuus est triduum. Sed quoniā erat futura men-
bra eius fideles qui non haberent illā potestatem quā ille habebat: & latebat, & se tanq; ne occideretur
occultabat, hoc indicabat factura esse membra sua, quorū ipse caput erat. Sic igitur significatū est in ea
pite, & futurum erat in corpore. Ita refert historia de sancto sebastiano viro cum primis religiosissimo. Sebastian?
Christo cotidie sedulum exhibebat officium, sed agebat hoc quatenus sacrilegis regibus esset occultum
nō passionis timore per territus, nec patrimonij sui amore cōtractus, sed ob hoc tantū sub christianyde
terrent imperij: christi militia gerebat abiecta, vt christianorū animos quos in tormētis videbat de- Iacob.28
ficere confortaret, & deo redderet animas, quas sathanas conabatur auferre. Fugit & Iacob in Messo-
potamiam, ne iram irritaret fratres, cuius benedictionem anteuerterat. Est & aliud fugę genus (oportet
enim sapiētem quendā protheum agere si res erat) de quo i. Reg. 21. Venit Dauid ad Achis regem Geth Prouerbiū
fugiens a facie Saulis. Dixerūt & serui Achis eo cōspexerūt. Nōne hunc cōcinebāt puelię per choros dicē- 1. Reg. 18.
E tes, percussit Saul mille & Dauid decem milia? Extimuit igitur Dauid hec audiens a facie Achis: ne cu
piens vitare Charybdim in Scyllā incidisset. Sūptum est autem prouerbiū ab homerica fabula, quę na
rat Vlixem dum metu Charibdis propius ad scyllam: nauem admouet, sex e comitū suorum numero
perdidisse. Saluitius putat Scyllā saxum esse in mari prominens, quod procul visentibus muliebrē for-
mam imitetur: in quod illisi fluctus, quoniā & luporum eiulatum & canum latratum videntur imitari
finxerunt illā a pube huius modi feris succinctam esse. Quoniā ergo fugere pedibus nō dabatur, muta-
uit Dauid os suum corā eo: & stultorum more collabebatur inter manus inimicorum: & impingebat
in ostia, vel iuxta Hebręos pingebat in ostys (vtens carbone pro penicillo) quasi stultus: & defluebāt Prouerbiū
salius eius

Origenes dicit q̃rãt furores, Leui.23.

Figura. Num 15

Deut.29

Exo.40.

Matth.17. Figurã. ps.83. Canti.2

Thomas.

Plinius.

Ruth.3 Figura.

Genes 28.

Plato.

Esai.5.

Ioan.3

Bachanalia.

Herodot.

Lupa.

Dñ Rom.

saliuę eius in barbã. Et sequitur. Et ait rex. An desunt nobis furiosi, quia introduxistis istum, qui furet me p̃sente. Dimittite illum hinc: ne ingrediatur domũ meã. Simulauit igitur Dauid insaniã, vt tutus esset apud hostes Israel. Quod ergo Dauid fecit: simulãdo insaniam, hoc fecit dominus subtrahendo a pharisęis p̃sentiã suam. Erat aũt in proximo dies festus iudęorum scenopegia. Dicitur aũt scenopegia a σκηνη, scenos, quod est vmbra vel tabernaculũ, & πηγνυμι, pegnymi, quod est figo, quasi dicas fixio tabernaculorũ. Vnde & Paulus artifex erat scenofactorię artis hoc est tentoriorũ. Actu. 18. Vnde vocatur pellio a Chrysostomo. Hec est interpretatio huius nominis, quicquid alij somniẽt. De hoc ita sanxit lex. A. 15, die mensis septimi a Marcio, erũt ferię tabernaculorũ septẽ diebus dño, cõgregatis fructib? terrę vestrę. Die primo & die 8 erit requies idest sabbatum. Sumetisq; vobis die primo fructus arboris pulcherrimę, est aũt malus citrea, spatulasq; palmarũ & ramos myrti, & salices de torrente, & lętabimini corã deo vestro, & habitabitis in vmbraculis septẽ diebus, vt discãt posteri vestri, q̃ in tabernaculis habitare fecerim filios israel, cũ educerẽ eos de terra ægypti. Leuit. 23. Ratio igitur institutionis festi huius ex textu isto liquet, vt videlicet qui alias obliuioſi erãt (vnde iubẽtur fimbrias in pallijs assuere, vt recordentur mãdatorũ dei) discerẽt q̃ in tabernaculis habitarint patres eorũ annis quadraginta. In q̃ cõmendabilis est dei clemẽtia, prouidẽtia atq; iusticia. Clemẽtia q̃ pepercerit eis iuxta Ezechiel. Cap. 20 toties volẽtes in ægyptũ reuerti. Prouidẽtia, q̃ pauerit eos annis 40 vestimẽta eorũ calceamẽta seruando illesa. Iusticia. q̃ cũ infra dies decẽ cõtingere potuissent terram fluentem lacte & melle: tandiu in deserto nube nõ deserente castra, commorati sunt: donec impleretur ann? quadragesimus, & interimerẽtur omnes qui a viginti annis & supra egressi fuerãt de ægypto, Vide Nũ. 26. Cap. 1 ten Deut. Cap 1. & 2. Cęterũ iusta mysterij tabernacula quę iudęi habent collectis fructibus erigere, ea sunt de q̃bus Petrus, faciam? hic tria tabernacula Et propheta o q̃ amabilia sunt tabernacula tua dñe virtutũ atria altaria, nidi quos passer inuenit, vbi reponat pullos suos. Deniq; & colũba illa quę extra arcã non inuenit requiem pedibus suis: habet foramina in cauerna macerię & in foraminibus petrę, vbi requiescit. Filij hominũ in tegmine alarum tuarum sperabunt. Psal. 35. Cauerna macerię ea est exqua crate detracta, Eua formatur, & intra quam Thomas manum misit, & requieuit spiritus eius in pace in id ipsum. Psal. 5. Foramina petrę loca sunt clauorũ. Vmbra alarũ Christi crux christi est, vbi tanq; in tabernaculo pastor cubuit in meridie Cantic. De hac vmbra dicit sponsa, sub vmbra illius desideraui, & sedi. Et requitur defructibus arboris pulcherrimę: & fructus eius dulcis gutturi meo. Myrtus bonț odoris est, & significat famã eius de quo sponsa, vnguẽtum effusum nomẽ tuũ. Cant. 1. Et rursus. Christi bon? odor sumus in omni loco. 2. Cor. 2. Salix aũt castitatis est insigne. Plinius lib. 24. Cap. 9. Salicis flos tritus cũ foljjs furfures purgat in facie. Folia cõtrita & pota in tẽperantiam libidinis coercent atq; in totum auferunt vsum, sępius sumpto. Hęc ille. Quod aũt dicit textus q̃ dies octaua huius festi erit sicut dies prima, illud signifícat: q̃ illi iusti colligẽtur in horreis cælestibus die octauo idest in resurrectione oium: qui festa legis hic spiritualiter celebrauerint septẽ diebus idest per totã vitã quę diebus iste euoluitur, in quibus Martha circa multa occupatur. Luc. 10. Trãsibit enim Ruth (ipsa est ecclesia) apud Booz vbi noctu requieſcit in spe ad amplexus eiusdem, vel ad amplexus Rachelis. Genes. 29. Transibit in quã a frõdibus & fructibus ligni pulcherrimi ad fructus ligni vitę: quod est in paradiso Dei. Hęc sunt igitur tabernaculorum festa ve a, quę in mysterio Hebręi celebrare iubentur, quibus oia in figura contingebãt, quorũ vox est, aduena ego sum & peregrinus, sicut oẽs patres mei. Psalm. 38. Hinc & illud quod legimus, Abrahã toties mutasse tabernaculũ suũ spacio annorũ cẽtum. Nã annorum 175 mortalis est, annorum 75 iubetur egredi de terra sua. Genes. 12. Vide super illud, ecce audiuimus eum in ephrata. Psal. 131. Cęterũ iuxta Platonẽ deus hoium labores miseratus, sacra festaq; instituit, in quibus humana fragilitas recreetur. Est enim iuxta Metrodorũ vita sine festiuitatibus, sicut lõga via sine diuersorijs. Ad hoc pertinet quod scriptum est in institutione festi huius, lętabimini corã dño deo vestro, id quod vere fiet in patria collectis fructibus, sicut scriptum est, dicite iusto q̃m bene, quoniã fructum adinuentionũ suarũ comedet, quãdo requiescet sub vite sua, & sub ficu sua, nullo eos hoste deterrente per circuitum. 3. Reg. 4. Erãt aũt apud Romanos sacra quędã quę bonę Deę dicebantur ad quę hoies omnino nõ ingrediebantur, vt mulctius nerẽt. Cęterũ Bachanalia noctu celebrabãtur (qui enim male agit, odit lucẽ) vbi nudus vterq; sexus impurissime cõmiscebãtur: tyrijs Pãpinisq; vincti: ex his aũt duobus festis collatis ad inuicem, intelliges quibus technis quibusq; impostoris serpẽs prudentissimus fallebat gen? humanũ, nũc castitatẽ cõmendans in sabbatis vel quattuor vestalibus, nũc eam prostituens terrarũ quęque versus. Erant & athenis sacra eleusinę cereris: quibus nemo nisi delicti conscius intererat, non impune exiturus, si secus adisse tentaret. Perse neq; statuas neq; tẽpla neq; aras extruunt, & qui hęc faciunt insanos putant, ob id vt meã fert opinio inquit Herodotus, q̃ nõ vt græci sentiũt, deos ex hoibus esse eos tos. Moris habent, excelsissimis cõscensis mõtibus, Ioui hostias immolare, omnẽ gyrũ cęli Iouem appellãtes: soli lunę q̃ sacrificant, telluri, igni aquę & ventis quibus solis gubernantur. Habẽt Romani terę portenta quę prę finita erant, Lupã Romuli nutricem, quã diuinis prosequuti sunt honoribus quę cũ vxor esset Faustuli, propter vulgati corporis vilitatẽ, lupa inter pastores idest meretrix apellata est. Habẽt & Floram eiusdem probitatis fęminam, habẽt deam Cloacinã: deos pallorẽ & pauorẽ, deã febrẽ, venerem caluam, deã mutã vnde nati sunt Lares. Denique habẽt Adonidem & deum terminum, qui nihil aliud est q̃ vnus lapis, qui cedere noluit Ioui, quãdo Tarquinius capitolũ ędificare instituit. Cũ enim eo in loco multa essent deorum sacella, oibus consultis per augurẽ: cesserunt loco, dempto lapide hoc, qui forte sũ motus esset a natura & surdus cõsequenter, non audiuit augurẽ consulentem aut cedere

cedere vellet soui optimo Maximo lenoni adulteroq; qui nutu suo totum treme facit olimpum. De his hactenus. Nos enim adoramus quod scimus: illi quod edocti sunt ab eo qui dixit, eritis sicut dij. Quia enim ipse nō potuit esse altissimo similis in cęlo, fecit quod potuit, vt velut deus coleretur in terra. Seq̄tur ex Ioāne. Dixerunt aūt ad eum fratres sui. Trāsi hinc & vade in iudęam, vt & discipuli tui videāt opera tua. Nemo quippe in occulto quid facit, & quęrit ipse in palā esse. Si hęc facis, manifesta teipsum mūdo. Manifestationē suam in iudęa vocāt manifestationē mūdo, quia propter cōcursum iudęorū ad tēplum qui dispersi erāt toto orbe hierusalē famosa ciuitas erat: vbi & erat summa totius populi, & Romanus prędes. Nec enim fratres eius credebāt in eum. Cū igitur dominus Iesus multis editis miraculis multā sibi excitasset inuidię materiā (sed apud scarabeos) apud suos (figulus enim inuidet figulo, & faber fabro) Nazaręus videlicet, apud quos eo magis contēptui erat, quo domestice notus esset intus & in ute vt illi falso opinabātur: quā flāmam magis ac magis excitabat domus ac parentū sors infima: iuxta quod lilium erat conuallium: secessit inde in Galileā. Quoniā aūt ad tēpli celebritatē & festi imminētis solēnitatē multa turba concurrebat quot annis ex circū ad facēdas prouintijs, iuxta illud ex actis Cap. 2. Erāt in hierusalē in festo pētecostes viri religiosi ex omni natione quę sub cęlo est, ibi affines dñi Iesu iuxta quod formā serui accepit, rudes adhuc (nō loquitur euāgelista de Simeone & Iuda qui & Thadęus vel Lebbęus: Iacobo & Iosepho qui fres domini appellātur) & nihil aliud ꝙ quę carnis sunt sapientes, reti propinquitatis iure: quippe qui alias Voluerūt dūm Christum ligare: rati in furorē versum: accedunt confidētius ꝙ par sit, & cōsiliū suggerūt nō inutile iuxta vanitatē capitis sui. Dicūt ergo. Trāsi hinc & perge in iudęam regni iudęorum caput, vbi licebit multos aggregare discipulos, si videāt opera quę facis. Hęc autē hortantur eum, vt qui esset glorię quidē cupidus, alias aūt subtimidus. Diu inquiunt delituisti apud Galileos, trāsi in iudęā si in summo vis esse honore apud omnes. Si de cœlo veniti, id quod frequēter habes in ore, fac id mūdo sit notum. Nemo quippe in occulto quid facit &c. Græce. καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι: Id bene antos en parrisia ine, ideſt, & quęrit ipse in libertate esse, hoc est libere & audacter loqui. Ne vero subeat tibi admiratio, cognatos domini Iesu oratione tā arrogante & impiam ac prorsus perfrictę cuiusdā frōtis habuisse ad dūm Christum, quando quidem nec illi qui summa necessitudine & carnis cognatione ei coniuncti erāt, credebant in eum. Ita verum est illud, nemo propheta acceptus est in patria sua. Ad hęc Theophyl. Nullus in occulto quid facit, id quod est formidinis, & quęrit ipse in palā esse, id quod vanę glorię. Si bona sunt quę facis videāt opera tua, & glorificent patrē tuū nescimus quē. Si autē te occultas manifestum est, ꝙ mala facies: odis lucem. Ipsa igitur propinquitate faltidierūt eum sicut illud, & quis pater eius? Quod igitur dicūt: nemo in occulto &c. Formidinem incusant, suspicātes simul quę sic bant, nō vere facta esse, dicētes vero: & quęrit in palā esse, amorē glorię etiurunt. Verū ꝙ dominus nō formidine subtraxerit se a iudęa, sequentia manifestāt. Nō formidabat, qui pharisęorū & sacerdotū vitia digito notabat, id ꝙ nō semel. Glorię vanę nō tenebatur cupiditate, quia mittens cōsiliarios suos in templū, ipse solus perstat. Gloriā tamen cū voluit: accepta a pueris cōcinētibus Osiana, Matt. 21. A Simeone & Anna. Luce. 2. A patre ad Iordanis baptisma. Luc. 3. Et in mōte Thabor. Matth. 17. Et rursus Ioan. Cap. 12. Denię vix dum editus erat in lucē & ecce exercitus angelorū cōcinunt gloria in excelsis deo. Luc. 2. Et illud: beatus venter qui te portauit. Luc. 11. Dicit ergo eis Iesus: tēpus meū non dū aduenit, tēpus aūt vestrum semper est paratum. Respōdet ad illud, si hęc facis, Non potest mundus odisse vos. Me aūt odit, quia testimoniū perhibeo de illo, ꝙ opera eius mala sunt. Christus erat odio iudęis: nō propter ignorantiā mirabiliū quę patrabat, sed quia veritatē prędicabat. Vos ascēdite ad diē festum hunc, ego aūt non ascendā ad diē festū istum quia meū tempus nō dum impletū est. Quod dicit ego aūt nō ascendā, Græce est prędentis tempo-
ris: Ἐγὼ οὐπω ἀναβαίνω, ego vpo anabeno, ideſt ego nōdū ascēdo, alioqui mentitus videri poterat (absit) qui se negauerit ascēsurum cū tamen ascenderit, festo iam dimidiato. Habant igitur dño cognati sui cōsilium cōsequēde glorię veluti sęculariter monētes ne esset ignobilis & latitaret, sed acquireret sibi nomē iuxta noia eorū qui fuerūt famosi in terra. Et dñs. Tēpus exaltationis meę prędedet ignominia crucis, dicēte Paulo, propter quod deus super exaltauit illum, sic Amā exaltationem in ligno. 50. Cubitorū prędessit exaltatio eius, qua rex Assuerus posuit solū eius sup oēs principes quos habebat. Nam & illi gloriā quęrebāt qui audierunt, ne scitis quid petatis. Videtis quo & nō qua eundū sit. Domin? vt ordinate peruenirent ad vitā: reuocat eos ad vitā. Patria est vita Christi qui ipse est & vita: via est passio Christi. Potestis bibere calicē? Ecce qua venitis, ad celsitudinē quā desideratis. Qui recusat ingredi viā, quid quærit patriam? Delectat vos magnitudo prędiorum, nō terreamini magnitudine certaminū & laborū. Ita ꝙ gloria vt cōiter sequitur fugientes: & sequētes se fugit. Theophyl. Tēpus hoc lugē di est: lamēti tempus est, cū veritate quidem obsistitur, diuina autē voluntas nō seruatur. Vestrū igitur tēpus qui cū iudęis conspiratis, & mūdo additi estis. & terrena tantū sapitis, semper est paratum. Ducite in bonis dies, iugulate arietes, coronate vos rosis: cras imo forte hodie morituri, vocate noia vestra in terris vestris, Psal. 48. Erigite turrim pertingentē ad cœlū. Genes. 11. Meū ver precedet mors & crucis obprobrium, ideo tempus meū nō dum adest. Testudines tāte magnitudinis indicū mare emittit, vt sin gularū superficie habitabiles casas integāt, atq; inter insulas rubri prędipue maris his nauigēt Cymbis Capiuntur multis quidē modis, sed maxime euectę in summa pelagi, toto dorso (per trāquilla fluitantes) eminente. Quę voluptas libere spirādi in tm fallit oblitas sui, vt solis vapore sicato cortice, non queāt mergi, inuitęq; fluitent oportuna venantium prędę, sed fefellit eas vernum tempus. Titus captis

Ioan. 4. Cap. 7

Cantic. 2.

Matth. 5.
Marc. 6.
Marc. 3.

Luc. 4. Theophyl. 1. Reg. 10.

2. Reth. 7

Hester. 5. Matth. 26 Augusti. 8

Theophyl.

Esai. 22. Sap. 2.

Titus

hierosolymis,

hierosolymis, omnia circũ loca cadaueribus replêuerat. A finitimis aũt gẽtibus ob victoriam coronam
Plinius. offerentibus respuit, dictitans se tali honore inoignum, nõ enim se esse taliũ operũ auctorem: sed Deo
ira cõtra iudęos demõstranti suas manus prębuisse. Et hic coronã quam apud exteros respuit: apud suos
promeruit. Sed si tẽpus dñi nõdum aduenerat, quare & ipse ascendit post quattuor dies ad diem festum?
Ascẽdit, sed secreto, sed nõ ad delitias, quibus soluũtur cõmuniter hoies diebus festis. Nã quãdiu pascha
Luc.12 cũ suis nõ manducauit, nec baptismo baptizatus est Sanguinis sui, coarctabatur reuera. Tẽpus inquit
vestrũ semper est paratũ, lata est via amęna & prona & a multis deteritur, verum labyrinthus est vnũ
Matt.7. tantum habens ingressum imo multos, exitum nullũ, Verũ quis recte factis grassetur ad immortalitatẽ
si cælum datũ est ijs qui terra indigni erant? Nã reuera in tanto principũ Romanorum numero (vt decę
teris taceã) vix paucos reperies tolerabiles, paucissimos probos, plerosq; ostẽta potius q̃ hoies: & hũa-
ni generis pestes. Iulius sanguine parauit imperiũ, vnde amicissimorũ cõiuratione periit. Augustus res-
Cęsares. titutor pacis tẽporalis, alias ęquus. Sueto. Cap. 15. Sub cuius imperio nascitur rex pacificus. Tiberius tristi-
ssimus otium mortalium, luxuriq; auariciq; & cedibus vacans: Caligulę nepotis astu periit. Caligula fax
humani generis dictus, qui vnã ceruicem optabat Romano populo, cõiuratione occiditur. Claudius ve
boleto. Nemo portẽtum Romani imperij, qui imperij Romani maiestatẽ parẽtum cędę polluit, libidi-
nis adeo effrenatę vt matri vim intulisse credatur, sua ipsius manu periit. Galba ęquitia & auaritia in-
pugione transfixit. Inuasit & imperium vitellius, hõ ingenio ędo: vẽtri natus, & q̃d vsu in his venit ę
uitia par, periit morte otium ędissima, per vrbẽ tractus. Post tot tyrãnides successit tolerabil' princeps &
iuxta humanã iustitiam laudabilis fere per otia Vespasianus. Successit & huic Titus delitię Romani po-
puli. Domitianus cędę illustrum virorũ inuisus otibus, suorum cõspiratione sublatus est. Nerua bonus &
& clemẽs, & qui semper de otibus bene meritus esse videatur. Optimus omnium Traianus. Quãta fue
rit in eo bonitas acclamationes fieri solitę principibus declarãt, cum Augusti fęlicitatẽ bonitatẽ Traia
ni his ad precarentur. Taceo de cęteris, quia vix inter sex vnũ reperies qui dignus fuerit mediocriter Ro
Domitius insanię tribuẽdum videtur potius q̃ impudẽtię. Fertur enim equis auriga, nec audit currus habenas, du
cũtur enim hoies sensualitate nõ ratione: tẽpus vidẽtes paratum. Et tamẽ Octauian? Augustus vir eru
ditus & perspicax & perpetuo sanus, id quod raro reperies in his qui sedẽt in lateribus aquilonis, nõ se
mel deponenda imperij mole cogitauit: & fecisset, si nactus fuisset in cuius humeros citra publici statu
Augusti?. detrimẽtum onus reclinare potuisset. Sed aues istę bene ominatę raro orbẽ nostrum inuisunt. Inter ces
tum qui imperium inuadũt, vnum vix reperies Gregoriũ qui deponat. Tẽpus enim vestrum semper est
paratum, & tamẽ multi retibus vẽtos venantur, & cerui hiantes ficut Amã & Adonias nõ raro cele-
duntur. Vide Esther. 6. & 7. Cap. Nõ potest inquit odisse vos mũdus. Quare ita? Omne animal diligit
bi simile. Eccl. 13. Et volatilia aggregãtur ad ea quę sunt sui generis. Vnde illud. Venite coronemus nos
rosis. Sap. 2. Venite ędificemus turrim. Genes. 11. Venite sumamus vinũ, comedam?, cras moritur. Esa. 22
Alij dicũt, venite inũdemur sanguini, deglutiamus insontẽ sicut infernus viuentem. Venite occidamus
eum. Matt. 21. Vides quomodo otia animalia aggregãtur ad sibi similia. Non ergo potest mũdus odisse
amicos suos, qui vt ei morẽ gerãt ambulant vias difficiles, nec in vacuum, nã comedent & ipsi fructus
viarũ suarum. Prouer. 1. Me aucẽ odit, quia testimoniũ perhibeo de illo &c. Vnde illud. Ecce inquiunt
hęres venit, qui olim somniabat: venite occidamus eum. Oderãt eum inquit scriptura & adeo oderant
vt nec possent illi qui cũ pacifice loqui, cũ frater esset, sed nõ ex matre, imo dominus Iesus os erat & cor
ro iudęorũ, sed ex matre tãtum. Et venite inquiunt videamus si sermones sui veri sunt, quibus testificat
Genes. 37. de mũdo q̃ opera eius mala sunt, morietur: ipsissima cõdemnemus eum. Nam grauis est nobis etiã ad vi
Sap. 2. dẽdum. Vide cõsummati odij manifesta signa. Nõ possumus videre (tolle crucifige eum) non possumus
audire: nõ pacifice loqui, occidamus eũ. Quare? Quia testimoniũ perhibet de hoibus huius mũdi, quia
la sint opera eorũ. Vos igitur qui ciues mũdi estis: hospites ęsti, & ore aperto vẽtos hauritis, qui Dauid
deserto, toto corde sequimini Absalonẽ, ascẽdite ad diẽ festum, ego cõuertam festiuitates vestras in luc-
2. Reg. 15. eum, & cãtica vestra in planctum, &cẽ. Prętcrit enim statua mũdi huius quã adoratis in puncto, iuxta
Amos. 8 Iob: & velut somniũ horę vnius iuxta Dani. Cap. 2. Ego aũt nõ ascendam. Hierony. Impossibile est
Hierony. placere omnibus, nec tãta vultuum quãta sentẽtiarum diuersitas est. Nõ oibus placebat dominus Xps,
nec rursus apud omnes veritas quã prędicabat pariebat ei odiũ, quia inter cõfertos palearũ cumulos &
aceruos, reliquit sibi dominus septẽ milia grana, quorũ quodlibet pro decẽ milibus cõputatur, qui veri-
tatem complexi sunt, & pro illa tuenda in area huius ęculi ferreis tribulis attriti sunt, & cõculcati pedi-
3. Reg. 15 bus multorũ tumẽtorũ. Verũ nõ in perpetuum triturans triturabit, nec vexabit frumentũ rota plaustri,
nec vngulę suis cõminuet eũ. Esai. 28. Nã frumẽtum reponetur in dominicis horreis. Matth. 3. Vę aũt
Matth. 17 Assur virga furoris mei. Esai. Cap. 10. Sequitur. Conuertantibus aũt in Galilęa stupebãt om
Marci. 9. nes in magnitudine dei. Oibusq; mirãtibus, in oibus quę faciebat, dixit ad discipu-
Luce. 9 los suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Futurũ est enim vt filius ho
minis tradatur in manus hoium: & occident eum & tertia die resurget. Et contrista
ti sunt vehemẽter: & ignorabãt verbum: & timebãt interrogare eũ: iuxta Marcũ, Lu
cas ita dicit. Erat velatũ ante eos verbũ: vt non sentirent illud, & timebãt eum interro
gare de hoc verbo, Quod stupebãt omnes in magnitudine operũ domini, refertur ad sanationem
Lunatici. Es

Lunatici. Et iuxta Augustinū: omnes quātum reor mirabātur, sed nō omnes cōuertebāntur, quia iuxta Paulū nō omnes obediūt euāgelio. Rom. 10. Sed multi ingrediuntur rete Petri, & ex tam multis piscib? vix vnus & alter apponitur Christo in mēsa. Ioan. 21. Et is āssus (Laurentius) trāsiuim? enim per aquā & ignē: & eduxisti nos in refrigerium. Deniq; ex septē animātibus mūdis arcam ingressis vnum tātum offertur dño in holocaustum. Mirātibus igitur oībus opera Christi, iterum atq; rursus ingerit suis de excessu mortis suę sermonē dicēs. Ponite in cordibus vestris. Forte autem apostolo, titillabat aura quędam ppłaris glorię, qui talem nati essent doctorē, qui & admirabil' esset apud oēs, in cuius noīe & ipsi eadē patrarēt miracula. Vos inquit de victoria tractatis, deq; spoliis diuidēdis: de sedēdo in mōte testamenti. Augustus Nō meministis scriptum esse, nō glorietur accinctus ęque vt discinctus: Id potius vobis curādum, vt imitemini magistrū, & facta ris quod me videritis facere. Iudi. 9. Futurum est oīno, vt filius hois tradatur in manus hoium. De hoc dictū est Matth. 16. Hoc ergo figite alte in cordibus: crucē flagella & cōtumelias omnis generis, hac enim itur ad astra. Grece tamē nō est, ponite in cordibus vestris: sed εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν ista ota hymon idest in aures vestras: hoc est diligēter auscultate quę dicturus sum. Refertur enim ad sequētia. Porro in auribus dixit potius q̄ in cordibus, propterea q̄ nō essent intellecturi. Sequitur enim mox, & cōtristati sunt vehementer, & ignorabant verbum. Nimirū videbatur illis Dominus reuocare cicatricē: quę iam p tēpus coierat, & obduxerat cutē. Quę enim grauius dolēt: etiā ante tactū cōdolescūt. Augustus filiarū suarū & neptis infamē vitā morte ipsa grauius tulit, nec eas aliter appellare consuescuerat, q̄ tria carcinomata sua, nimirū q̄ earum nō sine cruciatu recordaretur. Quod si Cęsar vitam infamē filiarum dolebat, multo magis apostoli mortē eius ptopter quē omnia reliquerāt. Ignorabāt em morte Christi mortē abolēdam. 1. Cor. 15. Cōtristati sunt ergo, & vehemēter cōtristati, nec aduertebāt quod sequutū est, tertia die resurget. Illud aūt obseruandū quomō apostoli tristātur idq; vehemēter, nō intellectis verbis Christi: tradetur filius hois in manus hoium. Sed adeo amore in hęserāt dño amari digno sup amorē mulierū, vt nō sustinerēt ęquis auribus audire: q̄ esset moriturus, idq; licet nō crederent fieri posse vt mors dñaretur Christo, qui mortuos vita donabat. Hoc enim significat euāgelista cū dicit ignorabāt verbum hoc, occidēt eum. Quod autem timēt interrogare, primū quidē reuerētię fuit erga magistrum, tum & timoris & sobrietatis, ne audirent quod Petrus, vade post me satana. Velatū ergo erat eis verbum, & oīno eos latebat, mors Christi, & nihilominus contristatur. sed nō audēt interrogare, nisi q̄ suspicabantur illum parabolice loqui, sicut multa eos docuerat in parabolis.

Psal 65. Genes. 8. 3. Reg. 20. Prouerbiū Aug. Cęs. Matt. 16.

Caput. xij. Christus ascendit in tēplū ad festū scenopēgię quasi occultus, & murmur multū erat de eo, diuersę q̄ opiniones in ppło. Mirātur quomō docēt quę nō didicerat. Longū sermonē cōfert cū Iudęis, q̄ illi vt legem seruent circuncisionis, legem soluunt de sabbati obseruantia: idem autem fecit dominus sanando paralyticum in sabbato.

TAutē ascenderunt fratres eius: tunc & ipse ascendit ad diem festum: nō manifeste sed quasi in occulto. Ascēdit ergo vt impleret legē, qui legē tulerat Exo. 25. Tribus tēporibus apparebit omne masculinū tuum in conspectu dei. Ascēdit tamē occulte, quia nō gloriā quęrebat sed vtilitatē hoium amator oium deus. Quādo autem moriturus venit, nō occulte venit, sed acclamāte turba benedictus qui venit in nomine dñi. Matt. 21. Nisi q̄ gloriā tunc oblatā pro sua in nos clemētia & bonitate libēter accepit optimus & maximus dñs deus. Iudęi ergo quęrebā eū in die festo: & dicebāt. Vbi est ille? Et murmur multus erat in turba de eo. Nemo tamē palā loquebatur de illo propter metum iudęorū. Requirebāt dñm in die festo, vel q̄ alias nō defuerat ab eo tēpore q̄ factus annorū duodecim ascēdit in templum cum parentibus, factus sub lege, vt eos qui sub lege erāt redimeret, vel quod vetus est, requirebāt eum quia iam pridem statuerant apud se: phariseī maxime vt nacta occasione, manus illi injicerent. Cū igitur ad esset quidem nec tamē prodiret in publicū, cępit scindi incertum studia in contraria vulgus, impleto illo, hic positus est in ruinā & resurrectionē multorum, & reuelabūtur multorum cordiū cogitationes. Luc. 2. Alij dicebāt bonus est, quorū tetigerat deus corda & quibus patet de cœlis reuelarat. Matt. 16. Alij autē, nō. sed seducit turbas, planus enim est. Et si requiras ab istis serpētibus per quorum ora satanas loquebatur, in q̄ seduxit turbas, iste qui viam dei in veritate docet: Nō habēt quid respondeāt: quādoquidē non sunt illi qui loquuntur, sed ipūs blasphemię qui loquitur in illis. Sicut aūt dicit Dionysius hoc multis, ac ministeriis homini fęliciter lubricū & inutile, nam insanę gloriationis causa exuitęs multis quidā excedentiū naturā humanā cupiditatum latet, quod multis accidit. Id cęci locum non habeat in eo qui peccatū nō fecit, nec peccare potuit, ędificat tamē nos quibus dicitur: beati estis, cū male dixerint vobis hoies. Matth. 5. Hūc enim humiliat, & hūc exaltat. Et iuxta eūdē Dionysiū reprehēdere quidē prę terita valde facile est (atq; vtinā sutor ne vltra crepidā) res vero pulchras aggredi: difficile & paucorum Oium facillimū est verbis ductare bella. Quod est e plaustro loqui, at periculum facere, paucorum neq; absq; Theseo. Hec dicebat Seruius consul, quia accusabatur, q̄ per imprudētiam imperitiamq; ductandi exercitus, pręcipuum robur Romani exercitus amiserat. Certe res magnę magnis itē periculis emunitur. At qui fecit deus vt post multos deuoratos labores nō ludamus operā & impēsas. Murmur multus erat de Christo

Gal. 4. 1. Reg. 10. Matth. 22 Dionysius Seruius

Psal.57. erāt de Christo in populo, Christus aūt dñs tanq̄ surdus nō audiebat, Quare ita? Nunquid nō habebat sapiētia dei q̄d mōis illis reſpōderet mille p vno? Sed ipſe tacēdo. Loquetur aūt cū res tulerit, & loquēt velut parturiēs. Bſai. 42. Apelles perfecta opa ſua proponebat in pgula trāſeuntibus, atq̄ poſt ipm tabulā latēs: vicia quę notabāt auſcultabat, vulgū diligētiorē iudicē q̄ ſe prę ferēs. Ferūtq̄ a ſutore reprehenſum, q̄ in crepidis vna intus pauciores feciſſet anſas. Eodē poſtero die ſupbe emendationem priſtinę admonitionis. Cauillāte circa crus, indignatū proſpexiſſe denūtiantem: ne ſupra crepidā futor iudicaret

Chryſoſto Alioqui cęcus male de coloribus diſputat. Et iuxta Quintilianū fęlices eſſent artes, ſi ſoli artifices de ipſis iudicarent. Ad hęc Chryſoſto. Illā quidē exiſtimo opinionem multitudinis eſſe, bon? eſt, hāc vero principū ſacerdotū, nō, ſed ſeducit turbas. Nā & ſepulto dño, ita cōcionati ſunt apud pilatū iſti zelatores rei publicę. Dñe recordati ſumus (ſero quidē o boni) q̄ ſeductor ille & c̄. Nos aūt audiamus Paulū. Vt ſeductores, & veraces. Nā peruerſorū derogatio: virę noſtrę approbatio eſt. Quia iuxta Gregorīū tam oſtē

Matth.27. Gregorius ditur aliquid nos habere iuſticię, ſi illis odio ſumus, qui deo ſunt odibiles iuxta Paulū. Rom.1. Gloriatio noſtra nō ab ore hoium petēda eſt, ſed a conſcientia, teſte incorruptibili. 2. Cor.1. Dixerūt iudęi de Paulo vaſe electiſſimo, tolle de terra huiuſmodi peſtē, nec enim fas eſt eū viuere, Actu.22. Vide itē Cap.18. in principio. Bene dixit dñs de eo adhuc vaſe contumeliæ (Rom.9) Vas electionis eſt mihi iſte, Actu.9. Veris igitur credēdū eſt! Nō ergo de capite nro xpo tātū, murmur multus ſpargebatur in populo, ſed q̄d pręceſſit in capite, id futurū eſt in mēbris. Tā turpe eſt aūt laudari a turpib?, q̄ turpem eſſe, aut laudari obturpia. Quod aūt dicit, nemo palā loquebatur de illo, nō ad phariſęos & ſacerdotes referas, hi enim nō in abditis & cōclauibus de crahebāt gloriā Chriſti, qui alias male loquuti ſunt de deo. Pſal. 77. Qui igitur palatū habebāt ſanum, & colūbarū oculos: hec apud ſe dicebāt, Hic homo bonus eſt, viam veritatis docet, opa eius deū clamāt, verba eius poteſtate plena ſunt, totus eſt deſiderabilis. Nulli nocuit, miſtis profuit, medicinas ſuas gratis impartitur, pauper incedit: verax eſt, nā ſobrietatē in eo laudare ſuperfluum fuerit. Hec apud ſe dicebāt multi quibus mens ſanior erat: tamē propter metū iudęorū digitū oris imponebāt. Quotiēs autē factū eſt vt nō populares mō ſed ipſe Chriſti vicarius futurus diceret, nō noui illum. Iā aūt die feſto mediāte vel circa mediū feſti aſcēdit Ieſus tēplum & docebat.

Luc.22 Et mirabantur iudęi dicētes. Quomō hic litteras ſcit: cū non didicerit. Aſcēdit ergo dominus dimidiato feſto, propter bonos, qui dicebāt, vere bonus eſt, nō aſcendit autē in principio feſti, ne irritaret ſcorpiones illos. Et mirabātur iudęi dicētes. Quomō &c̄. Inſipientię plena interrogatio. Cur eā nō idem rogant de Amos propheta qui paſtor erat ſicomoros vellicās, quo maturius matureſcerent, & tamen dicit Cap.3. Nō faciet dñs verbum, niſi reuelauerit ſecretum ſuū, &c̄. Cur nō idē quęrunt de Hieremia, cui dicēti, A. a. a. Neſcio loqui, reſpōſum eſt, quę mādauero tibi loqueris: nō quę didiſceris in tuis diatribis. Quare nō idē de Ezechiele, qui manu dei cibatur volumine legis? Cap.2. Quomodo ingreſcit litteras? Intellige ergo iudęos diligēter examinaſſe ante actam vitā Chriſti ab infantia vſq̄ ad ipſius quod prędicauit in gētibus, nā legem Moſi quā doctus eſt ad pedes Gamalielis: ſtercus reputauit,

Actu.22. vocatus a Chriſto. Dominus Ieſus patris ſapiētia erat per quē deus cuncta cōdidit, ſicut ſcriptū eſt, cuius

Prouerb.8 ipſo eram cūcta cōponens. Quia aūt & homo erat, vidimus eū plenum gratia & veritate Ioan.1. Iecit

Auguſti? Colloſ.1. Mirabātur tamē iudęi. Vnde? Auguſtinus. Multi nouerāt vbi natus, quēadmodum educatus, nunq̄ viderāt enim diſcentem litteras: audiebant autem eum de lege diſputantē etiā adhuc puerū: legentem, teſtimonia proferentē, quę nemo poterat proferre niſi legiſſet, nemo legere, niſi litteras didiciſſet, vnde mirabantur. Sed quare id nō rogauerūt quando annorū. 12. Sedebat in tēplo inter doctores legis audiens illos & interrogans? Theophy. Profecto inquiunt, ex ſerpēte illo cunctis animātibus ſapientiore litteras habet, cū non didicerit, ſicut quis videns pauperem repēte diuitem factum, vnde inquit habet hic omnia hec? Nēpe ex furto. Vide quo proceſſit ſtorū inſania!

Theophy Reſpōdit aūt Ieſus & dixit. Mea doctrina nō eſt mea, ſed eius qui miſit me. Si quis voluerit volūtatem eius facere: cognoſcet ex doctrina vtrum ex deo ſit an ego a meipſo loquar. Qui a ſem etipſo loquitur, gloriā propriam quęrit. Qui aūt quęrit gloriam eius qui miſit eum hic verax eſt,

Ioan.7. & iuſticia in illo nō eſt. Poſſemus dicere cum Platone in Menone (ſed aliquando bonus dormitat & inſanit Plato) noſtrum addiſcere eſſe quoddā reminiſci, q̄ videlicet anima cuiuſliber noſtrum

Plato. ſępe reuerſa fuerit in hoc ſęculum poſt multa ſęcula & multa rurſus annorū curricula. Quod ſi verum eſt, iudæorum nulla eſt quęſtio, quia iam in ſęculis quę nos pręceſſerunt dominus Ieſus didicit hanc ſapientiā quā nunc docet. Hec redicula ſunt, in nobis dico: in Chriſto veriſſima, qnia Dominus

Prouerb.8 me in initio viarū ſuarum, ab ęterno ordinata ſum, anteq̄ terra fieret, nōdum erāt abyſſi & ego iā concepta eram. Hāc igitur ſapientiā quam filius q̄r ętērnā generationem accepit a patre, ex tempore factus homo, docuit in tēplo ſancto ſuo, ſicut ſcriptū eſt Prouer. 9. Sapientia ędificauit ſibi domum & c̄. Ira quę alibi exponentur. Cū ergo dicit dominus. Mea doctrina nō eſt mea, ſenſus eſt: doctrina quā do-

Bſal.11. ceo vos, nō habeo per exercitum litterarum, habeo aūt pęręternam generationē, vel ſi ad hoiem referas, habet per id quod requieuit ſup eum ſpiritus ſapiētię: intellectus, cōſilij: fortitudinis, ſcientię & pietatis & timoris domini. Eodē modo dicendū de prophetis & apoſtolis, iuxta quod dicit Petrus: nō enim

2. Pet.1. volūtate humana allata eſt aliquando Prophetia, ſed ſpiritu ſancto inſpirati, loquuti ſunt ſancti homines. Et quod magis mireris: ſpiritu ſancto moti loquuti ſunt perditi hoies ſicut Balaā et Cayphas

Ioan.11. Iob.38. Eſt ergo generalis regula omnis bona doctrina nō eſt eius qui docet: ſed eius qui poſuit in viribus hois ſapientiam, qui dedit gallo intelligentiam, &c̄. Si quis vero voluerit facere voluntatem eius qui miſit

qui misit me (nullꝰ enim cogitur, quia cogi non potest) recognoscet doctrinam meã, an ex deo sit, an arte quauis magica acquisita Vos igitur qui dixistis audiente Mose, omnia quę loquutus est dominus faciemus & obedientes erimus, quod verbis promisistis, opere exhibete (nõ enim auditores legis sed factores iustificabuntur ante deum, Rom. 2) & tunc cognoscetis vtrum doctrina mea ex deo sit an non: vtrũ doctrina aliud ab eo quod docuit lex & prophetę. Cognoscetis doctrinã meam quadrare cum vita vestra, nunc autem cum alia promiseritis: alia exhibeatis: pugnat ex diametro doctrina mea cum moribus vestris. Cognoscetis ꝙ a me ipso non loquar, sicut nec Moses qui legem dei ad vos detulit. Non loquimur autem hic de iudaicis ceremonijs, has enim dominus in multis dedit pessum, & morte sua ex toto abrogauit: de quo alias. Ceterum qui a semetipso loquitur (vno deo excepto patre & filio & spiritu sancto) qui suę glorię studet & suo marsupio, qui aliud docent aliud faciunt, qui alligant onera super humeros aliorum, quę nec digito attingunt, qui vngunt & non pungunt: qui more cauponum aquam vino miscent, hi siquid boni interdum docuerint: receperunt mercedem suam hic: gloriam quam quęrebant, duplici contritione alio conterendi. De quorum numero erit antichristus: de quo Matt. Cap. 24. Qui autẽ quęrit gloriam eius qui misit illum (ipse est dominus Iesus, factus obediens patri vsqꝫ ad mortem, hic verax est, veritatem docet, quia docet quod doctus est vt doceret, legatum enim misit pater ad gentes iuxta Abdiam, cuius legationis summa illa est, Pœnitentiam agite, credite euãgelio, Marci. 1, Baptizami ni in nõe patris & filij & spiritus sancti, Marci. 16. Et salui eritis, appropinquauit enim regnum cęlorũ Et iniustitia in illo non est, quia sicut non aliud doceo ꝙ quod lex vos docuit, siquis eam spiritualiter calleat (alias littera occidit) ita non aliud facio ꝙ lex prescripsit, imo multa supra legem operor, sed sum legis conditor, ideo iniustitia in me non est. Nonne Moses dedit vobis legem: & nemo ex vobis facit legem? Quid me queritis interficere? Respondit turba & dixit. Dęmonium habes. Quis te quęrit interficere? Quid est inquit ꝙ tantopere gloriamini de lege quam per manus Mosi primum & secundo ad vos misit dominus deus? Quam isto nullus ad plenum prestare potuit (Actu. 15.) Vos tamen fere in nullo obseruatis. Vnde id probas? Lex ita loquitur Deut. Cap. 6. Diliges Dominum deum tuum, & proximum sicut teipsum. In his duobus preceptis tota lex recapitulatur, vos autem quomodo legem impletis, qui me interficere quęritis, hominem qui bene meritus sum de vobis? Si hunc inquitis dimittimus, venient Romani. Ioan. Cap. 11. Si hunc dimittis, non es amicis Cęsaris. Ioan. Ca. 19. Et illud, expedit vt vnꝰ moriatur. Ioan. Cap. 11. Parum est autem ꝙ nemo ex vobis facit legem, in super & qui mortuos vestros vita donauit interficere vultis, & donastis vita homicidam insignem. Vos inquit miramini, quomodo litteras sciam: quas non didici, ego illud maxime de miror, quodõ omnes iactatis legis scientiam & nullus ex vobis prestat opera, digna videlicet talione illis respondens. Ad hęc igitur insana plebs Heliotropio versatilior, quę superius dixerat, bonus est: nunc stimulata a pharisæis (qui insidias suas deprehensas videbant de perdendo vitę auctore) addunt homicidio contumeliam non leuem (sicut edocti erant), & dicunt, Dæmonium habes. Hoc tamen dixit turba ignorans consilium Iudæorum de occidendo Domino nostro Iesu Christo. At sanctus Dauid cum audiuit ex ore prophetę. Tues vir qui fecisti hanc rem, non pretendit excusationes in peccatis, non dixit ipsi Nathan, Dæmonium habes, quis interfecit Uriam? Nihil tale dixit, sed po[illegible] qui Domino Iesu Christo. Audi Hieremiam. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel ipsi & Reges eorum principes & sacerdotes & prophetę eorum. Hieronymus. Quauis sit impudens & pro cax vultus furantium, tamen erubescit, cum in furto fuerit deprehensus. Qꝫ igitur attritę frontis sint Iudæi: inde ostenditur, ꝙ ne id quidem prestant quod latrones: sed peccatum peccato attexentes, Dæmonium inquiunt habes. Mentiris: filius meus vixit, tuus mortuus est. Respondit Dominus Iesus Christus & dixit eis. Vnum opus feci & omnes miramini. Vnde mirabantur. Videbant quasi contraria in vno eodemqꝫ opere. Diuina potentia quia solo verbo sanatur Paralyticus, sabbati violatio: peccatum maiestatis Iesę. Hinc ergo admiratio de nodo isto plusqꝫ Herculeo populo rudi. Propterea Moses dedit vobis circuncisionem: non quia ex Mose est, sed ex patribus. Et in sabbato circuncidit is Hominem. Si circuncisionem accepit homo in sabbato vt non soluatur lex Mosi mihi indignamini: quia totum hominem saluum feci in sabbato. Ego si legem soluí: hominem liberaui, vos ad malum soluites. Neqꝫ a vobis qui in grauioribus rebus legem soluitis me accusari oportuit, qui legem euertitis. Medici si estis, curate vos met. Isti habentes albuginem & squamas in oculis: festucas acutissime cernebant (mirabile dictu) in alterum oculis. Sed erant iam, quos nulla ciconia irrisit atergo. Grande quippe & detestabile malum ꝙ homines ad suos defectus communiter talpa sunt cęciores ad proximorum autem maculas leuissimas licet oculatissimi & lynces. De hoc vno opere mirabili videlicet de paralytico quode quadraginta annis sanato, dictum est Ioannis Cap. 5. Suscipiunt igitur omnes opus inaudit[illegible] & admirandum, sed censores reipublicę illud calumniantur (o profundũ cęcitatis iudaicę) ꝙ sabbatũ erat quãdo dixit ęgroto tolle grabatũ tuũ, sabbato eñ reꝫeuit deus ab omni ope suo. Sed eo mõ intelligit requieuisse, quo intelligẽdũ est laborasse. Hęc est calũnia quã toties inurũt ei, vcs ꝙ bñfecerit multis in sabbato. Quis hos Catões cęsorios nõvelit cũ a sirõ detrudi i tartara? Ego inqꝫ hoiem sanitate donaui i sabbato, vos odiũ reponitis ꝙ dilectiõe (ps. 108) Vos mortẽ mihi molimini i sabbato, vt nõ vi ifert sabbato: Igit more phaęis phanatici isti ex dei mirabilib⁹ duriores redũt. Nũqd aũt tãta ẽ sabbati obseruatio vt hoiem arceat a reb⁹ necessarijs? Id ita esse nõ ame accipite, sed a Mose vestro quẽ mordicus tenetis) iuxta litteram occidentẽ

Exo. 24.

Matth. 23.

Hiere. 17

Matt. 3.

2. Cor. 3.

Hiere. 2.

Augusti⁹.

Num. 15.

Iudęi.

occidētem. Quęritur ergo, cuius sit maior autoritas sabbati obseruatio: an circūcisionis? Nēpe circūcisionis, quia licet vtrūq; simul Moses tradiderit, tamē circūcisio lōge olim mandata est patribus. Genes. 17. Vos aūt in sabbato circūciditis hominē, qui sabbato edit? est in lucē, nec p hoc videmini violare sabbatū (& ita est reuera) ob pręceptū circūcisionis lōge antiquius ac iuxta mysterū forte sacratius, cui putatis iure cedere debere sabbati obseruantiā. Si igitur hoiem circūciditis in sabbato, ne lex soluatur: & sacerdotes in tēplo operātur ea quę ptinēt ad cultū dei, nec videtur violare sabbatū, quo iure mihi succenseris, q̄ totum hoīem sanitate donauerim in sabbato, idq; citra sanguinis effusionē? Chrysosto. Vides ergo quo pacto tūc maxime stat lex, cū soluitur: & sabbati solutio legis obseruatio est. Vt nisi sabbatū solueretur: necessarium sit legē solui quā deus vobis cōstituit. Quod dicit, totū hoīem saluum feci, propterea dicit: q̄ iudęi vnā tātum paruculam infantis pręputiū dēdo, quasi curabāt, vt nisi sanguis funderetur in carne, peccatum originale nō expelleretur ab anima. Dicit autem Abulen. Sup Genesim: q̄ iudęi partulos defunctos ante diem octauū circūcidebāt vita functos. Dicit iten illud. Parens pueri si eum octaua die nō circūcideret, morte plectebatur. Dicit & illud. Si puer parētum incuria nō esset circūcisus, & veniens ad adultam ętatem, se circūcidi nō faceret, eandem pęnam subibat. Et sciendum q̄ ex nullo textu scripturę habetur q̄ circūcisio sit iuris sacerdotū. Nam Abraham seipsum circuncidit & suos. Gene. 17. Et Sephora filium suum. Exo. 4. Et Iosue pręcipitur, circūcide secundo filios israel. Quo tempore populus, Circūcidendus multus erat nimis: sacerdotes admodum pauci. Quilibet ergo circūcidebat filios suos vernaculos. Quod autem dicit, circuncide secundo vocatur secunda circuncisio, quia inrepollata fuit annis/40. Doctores autem iudæorum rogati, quare annis/40/nullus iudęorū est circūcisus, toto inquiunt: illo tēpore nō pflauit Boreas, qui vētus q̄ frigidus sit, aptissimus est sanando infanti recens circunciso. Vides doctorū legis cęcitatē cimeriam. Dicit autem Augustinus sup illud quod diximus, Sephorā vxorē Mosi circūcidisse filiū suum: adhūc modū. Viri sublimis culpa graue peccatū est. Id circo nō immerito infestum sibi angelū Moses vidit in via: & paratū ad vindictam. Pergebat Moses ad filios israel, & signū iustitię in filio incircūciso nō ferebat, in q̄ gl'iari sciebat iudęos, vt aut ipse sollicitator diceretur, aut nō ab eodem deo missus, qui abrahā elegerat. In Madiam enim habitans: filios suos minime circuncidere quos aut ducere secum ad ægyptum nō debuit, qui cæteros ibat inde educere, aut certe circuncisos asiremini opera mea in sabbato: vt intelligatis licita esse opera mea in sabbato, q̄ dei sunt opera. Sed rem. Nolite iudicare secūdū aspectū sed iustū iudiciū iudicate. Poterant illi obijcere, homo tristis te equiparas Mosi tanto viro dei? Ad hęc dominus. Nolite, &c. Quasi dicat. Nō quia sses habet apud vos plus autoritatis q̄ ego, ex personarum dignitate ferre debetis sentētiam, sed a natura hoc est enim iuste iudicare. id autem iuxta Augustinum: magni reuera laboris est, non perire iudicare sed causas. Quis est ergo qui non iudicat iuxta faciem? Qui equaliter diligit. Nec tamē mines diuerso modo pro suis gradibus honoramus, timere debemus ne personam accipiamus, quia non est potestas nisi a deo. Quę autem a deo sunt: ordinata sunt. Nec enim laudam? verbum Pauli dicentis percutiat te deus paries de albate, ad summum sacerdotem qualē qualē: nā correxit verbū suum Paulus dicens, nesciebam fratres q̄ pontifex sit. Sed nunquid vere Paulus ignorabat illū esse pontificē? Nō credideram. Quomodo ergo se excusat? Cessit tumultui. Itaq; Paulus gemino nomine concedit turbę, primum agnoscens esse pontificem, qui reuera nil aliud erat q̄ paries dealbatus, simea in purpura. Deinde comitium esse quod illis comitium videbatur, cum non esset, nisi libera reprehensio. Verum vt ego liberę quod sentio dicam: da mihi vnum ex his qui sedent in cathedra pestilentię, qui non iudicauerit iuxta faciem, & facies peccatorum aliquando non acceperit (sed vna hirundo non facit ver) & ego confitebor dicam, non solius dei iuditium esse iuxta veritatem. Verum vt redeamus in gratiam cum apostolo, scimus q̄ humana iuditia multis alijs de causis claudicare solent, q̄ ex personarum respectu, ideo vere dixit Paulus, scimus q̄ solius dei iuditium est secundum veritatem. Scriptum est enim, ego sum iudex & testis, qui cœlum & terram impleo. Hiere. Cap. 29. &. Cap. 23.

Abulensis

Cap. 5

Exo. 4.

Augusti?

Augusti?

Rom. 13.

Actu. 23

Paulus.

Psalm.

Rom. 2

Caput. xiij. Christus palam docebat & libere, nec tamen iudęi aliquid in eum audent, Christus cum venerit, nemo scit vnde sit. Quęrebant illum apprehendere nec tamen potuerunt. Miserūt ministros vt apprehenderetur, & reuersi sunt infecto negotio: dominus autem dixit. Quęretis me: & nō inuenietis, & quid illi ad hec respōderit, Flumina aquę fluent de ventre credentium.

Ioan. 7.

Icebat ergo quidam ex hierosolymis. Nōne hic est, quē quęrūt interficere? Ecce palam loquitur: & nihil ei dicunt. Nūquid vere cognouerūt principes: q̄ hic est Christus? Sed hunc scimus vnde sit. Christus autem cum venerit nemo scit, vnde sit. Hic inquiunt qui occulte ascendit ad diem festum, ecce docet palam, & apparet potestas, quod non putabatur. Et mirantur quidam qua potentia non teneretur, cuius mors tanto desiderabat. Quid sibi vult pharisęorū tā p̄posterū silētiū: q̄ absentes loquitur plaustro, cęterum cum adsunt, nec My audent mutire? Nunquid cognouerunt principes q̄ hic est dominus Christus? Nihil ei dicunt, nihil ei faciunt: concludunt enim

enim Dominus leonum illorum rictus. Ad iacebat velle: licet voluntas non deesset. Itaq; non plene intelligentes potentiam Christi, putauerunt principum esse scientiam, q; ipsi cognouerunt eundem esse christū ideo pegcerūt ei, quē oībus neruis occidēdū quęsierunt. Atq; ita silētio suo approbāt qđ ante impugnabant. Qui enim tacet, cōsentire videtur. Loquitur istē cōfidēter nullius magnitudinē virtus nec in cōclaui sed in tēplo, quo oēs cōuenīunt, sacerdotes aūt & phariſęi prudētes & scientes domi delitescunt. Quid ergo cōsequitur, nisi illos vere agnouisse dominum Iesum esse Christum dūt? Nemo mortalium sapit oībus horis, & sapiētium est mutare cōsilium. Sed apponūt sibi ipsi questionē dicentes. Sed hunc scimus vnde sit &c. Sed si nemo scit vnde oriundus sit Christ?, quomō interrogati sacerdotes, vno ore respōdēt, in Bethleem Iudę, iuxta vaticinium Michę: Vt igitur occidāt eum, sciunt vnde sit, vt in eum credāt: nesciunt vnde sit nesciunt vtrum sit albus an pullus. Itaq; excepto virginis cōceptu & partu, quę duo solus post virginē nouerat Ioseph, alterū reuelatione angeli, alterū quia ipe affuit. De christo iuxta carnē bene sciebāt Iudæi. Si igitur scriptura & genus christi, quia de domo Dauid, & locum natiuitatis eius, quia Bethleem, & nomē quia Emanuel, & tēpus aduētus eius nō tacuit, quia septuaginta hebdomadę abbreuiatę sunt &c. Vnde opinio hec apud Iudęos nata est, quid nescirent vnde venturus esset? Quia videlicet dixerat propheta, generationē eius quis enarrabit? Vnde sequitur, Clamabat ergo Iesus in tēplo docēs: & dicēs. Et me scitis & vnde sim scitis: & a me ipso non veni sed est verus qui misit me, quēvos nescitis. Ego scio eū: & si dixero q; nescio eū ero similis vobis mendax, sed scio eū: quia ab ipso sum: & ipse me misit. Faber. Et me scitis ac si dicat, dicitis q; me scitis, & vnde sim: ac neq; me scitis neq; vnde sim scitis. Augusti. Et me scitis, & me nescitis: scitis vnde sim: quia a Nazareth imo a Bethleē, cuius parētes nostis. Secundum aūt q; forma dei lacticabat sub forma serui, a me ipso nō veni. Quia si ego sum qui sum, a me ipso tamen non sum, & ideo a me ipso nō veni. Aduentus autē eius incarnatio est eius. Id circo enim dicitur Dominus Christus venisse & missus esse, quia in terris visus est, & inter homines versatus. Alioqui nec carnem e cælo attulit (absit) nec deus eius modi naturę est qui migrare possit alio, quia cœlum & terram ego impleo. Et dato per possibile vel impossibile q; essent cœli tot numero quot sunt stellę & tot orbes terrę quot stillę pluuiarum: nihilominus verum esset cœlos & orbes terrarum ego impleo. Scio ergo a quo missus sum: quia eadem est scientia patris & filij & spiritꝰ sancti. Et si dixero q; nescio eum, & cætera. Hęc conditionalis vera quidem est, cuius tamen vtraq; pars est falsa. Quia nec ille dicturus est nescio patrē, nec mentiri veritas potest. Non tamen pro hoc Iudæi digni sunt reprehensione, q; patrem Domini iuxta quod Christus deus est de deo non nouerint, qui natura inuisibilis est, nec sensibus corporis percipi potest. Sunt autem per hoc venia indigni, q; doctrinam filij dei patris non audiunt, nec credunt in eum qui recta perducit ad patris notitiam, qui enim videt me videt & patrem meum. Cæterum hec verba altissima de eterna filij diuinitate apud multos qui iuxta carnem tantum sapiebant, fabulę videbantur egq; sine capite. Quid enim cæcis cum speculis? Et quia capere non poterant verba eius, non autem poterant: quia non credebant, non credebant, quia nolebant: nolebant autem, quia non erant ex ouibus Christi prędestinatis. Ioan. Cap. 10. Querebant eum apprehendere & nemo misit in illum manus: qui non dum venerat hora eius. Hora autem eius voluntas est eius, de qua scriptum est si ergo me quęritis, sinite hos abire. Ioan. Cap. 18. Et rursus, ꝓpter me orta est hec tempestas, me sors cōprehendit: me sortes dirigente, ego sum caper ille sortibus comprehensus, cuius sanguine sanctificatur sanctum sanctorum & sanctum, mittite me in mare. Iudęis ergo non deerat animus homicida, sed deerat occasio, imo deerat diuina prouidentia: sicut scriptum est: oritur sol: & occidit, & ad locum suum reuertitur, & gyrat per meridiem. Ergo ortus Domini nostri Iesu Christi habuit tempus suum in plenitudine temporum. Gal. Cap. 4. Habuit & mors sua, quando sorte diuina comprehensus est. Habuit & resurrectio eius, tertia videlicet die a denorato iona, habuit & ascensio eius, quadraginta: mansionum expleto de cursu, vt peruenirētur ad montem dei Oreb. 3. Regum. Cap. 19. Et hec quattuor mysteria, quattuor verbis comprehendit spiritus sanctus dicens, oritur sol, occidit, ad locum suum reuertitur, gyrat per meridiem. Nemo inquit in eum manus misit. Absit. Nam nec caput peccati in Iob ausus est mittere, sed tu o deus extende paululum manum & tange cuncta quę possidet. Sed & Dauid non in Regem iniquum sed in simbriam eius mittens manum statim a corde suo percutitur. Nemo ergo in illum misit manum: ne seuiret in eum diuina vltio, sicut in Hieroboam. 3. Regum. Cap. 13. De turba autem multi crediderunt in eum, & dicebant Christus cum venerit: nunquid plura signa faciet, q; quę hic facit? Ita iuxta quod scriptum est: abscondisti hec a sapientibus & reuelasti ea paruulis: impleri cernimus. Sacerdotibus & phariſęis in sua incredulitate manentibus, reuelatur dominus Iesus Christus paruulis iuxta ſęculum: qui persuasi sunt a doctrina & miraculis Domini nostri Iesu Christi. Qui si non plene agnouerint veritatem (quis autem plene agnouit, si Paulus videt per speculum, si Moses videt nescio quę posteriora diuinę maiestatis,) dicebant tamen quod veritas habet Dominus Iesus Christus alius non videtur nobis expectandus, nam esto q; veniat nescio quis alius Antichristus qui se Christum mentiatur, num plura signa facturus est, q; hic fecit? Nam si hic non est Dominus noster Iesus Christus, vnde tanta virtus in verbis eius! In potestate spiritus imperat, venti & mare obediunt ei. Matthęi. Capite. 8, Sequitur. Audierunt phariſęi turbam murmurantem de illo hęc: & miserunt principes & phariſęi ministros: vt apprehenderent Iesum Christum. Egressa est iniquitas inquit propheta de Babylone a senioribus & iudicibus, qui videbantur regere populum. Videbantur inquit, in veritate autem peruertebant & euertebant.

Matt. 2

Matth. 1.

Daniel. 9. Esai. 58.

Faber.

Augusti.

Exo. 3.

Baruch. 3 Hiere. 23.

Ioan. 18. Leui. 16.

Ecēs. 1.

Christus.

1. Reg. 24.

Matth. 11.

Exo. 33.

Forte. 3. die scenopegię Daniel. 13.

Esai.1. Cū enim capita ęgrotarēt, mœrēt corda tristicia sęculi quę mortem operatu(2.Cor.7) Afflixerunt le-
prā subiecto corpori. Egressa est iniquitas, vnde iustitia, vnde doctrina, castitatis amor, honorū cō tem
pt?, iniuriarū obliuio, studiū bonorum quę oculi nō viderūt dimanare expediebat ad populū. Pro his
igitur omnibus multę pestes egressę sunt, auaritię studiū perpetuum. Hiere. 6. Iniuriarū retaliatio: bo,
Cap. 1 norum odium, & veritatis, ad vium cēsura vitę alienę. Sed audi Esaiam. Omnes principes tui infideles
ecce fontē omniū malorū socij furum: omnes diligūt munera, pupillo nō iudicāt, causa viduę nō ingre,
Daniel. 5 ditur ad eos, nisi prędecat otium regina pecunia. Statim enim vt audierint sonitum eius vel a lōge, omnia
3. Reg. 2 ostia pate fiunt, & sequitur, pete mater mea, nec enim fas est tibi quicq̄ negare, quia sicut ego alias di-
xi, pecunię obediūt omnia. Eccl. 10. Isti sunt igitur qui mittunt ministros nō qui interrogent num ipse sit
Christus, sicut alias miserunt ad Ioānem (Ioan. 1.) Sed vt apprehendāt eum, cuius nōdum venerat hora.
Cato. 1 Sed audiamus Augustinū, imo Catonē, referēte Augustino. Nolite existimare maiores nostros armis
rempublicā fecisse maiorem, ex paruula. Si enim ita esset, multo pulcherrimam nos haberemus, quippe
socioru atq̄ ciuium prętera armorum atq̄ equorū maior nobis copia est q̄ illis. Sed alia sunt quę il-
los mognos fecerūt, quę nobis nulla sunt, domi industria, foris iustum imperiū, animus in cōsulēdo liber
(esto mecum prudēs lector) neq̄ dicto neq̄ libidini ob noxius. Pro his nos habemus luxum, auaritiam,
Daniel. 5 publice egestatem, priuatim opulentiam. Laudamus diuitias (vt ne dicā adoram? statuam auream) seg̃
mur inertiam, inter bonos & malos discrimen nullum, & vt coronidem imponamus huic nostrę oratio
ni, omnia virtutum prędmia ambitio possidet, fures possident, quo factum est: vt qui pellicere debuerant
populum ad doctrinam Christi, hi vt partes suas tuerentur, sua quęrentes, non bonum reipublicę, inito
consilio, ministros mitterent qui cōprehenderent veritatem & iustitiā & eum qui de populo illo tā op
time benemeritus fuerat, & hoc postq̄ audierunt talia de eo iactari in populo, cū venerit nescimus qui
Christus: nūquid plura signa faciet q̄ hic facit. Videbant enim gloriam Christi in dies augeri, illorū ve
ro penitus aboleri apud populum. Dixit ergo eis Iesus, Adhuc modicum tempꝰ vobiscū
sum, & vado ad eum qui me misit. Quęretis me & inuenietis: et vbi ego sum vos nō
Iudi. 16. potestis venire. Sex menses fluxuerunt a scenopegia vsq̄ ad pascha Christi. Miserunt ergo qui ap-
Figura. prehenderent Samsonem nolentem, & persuadent Dalilam oblata pecunia: vt inquirat a viro suo, vbi
sit fortitudo sua, sed quia non dum venerat hora eius vt comprehenderetur: deluśa est diligentia Philis-
thinorum. Nescitum est enim in quo vel maxime esset fortitudo eius. Quia ergo non poterant compre-
hendere nolentem Heliseum, missi sunt vt apprehenderetur a docente, inuitantur enim ad mensam &
Prouerbiū apposita est eis ciborum magna prędparatio: 4. Reg. Cap. 6. De qua in consequentibus dicitur, nunq̄ lo-
quutus est homo. Interim autem dixit eis. Adhuc modicum. Tacet Ioannes aduentum lictorum, qui
bus prędsentibus, dixit, adhuc modicum tempus & cætera. Quoniam inquit scio futurum: vt quęratis
me, nec inuenietis: quandiu prędsens sum, apprehendite me, credentes in me. Et iuxta prouerbium: noli
Hesiodus. cite tempus. Rebus enim in omnibus inquit hesiodus. Illud optimum erit: siquis tempus spectaueris ap-
Occasio. tū. Surrexi cunctanter vt aperirem dilecto, ille autem iam alio declinarat. Canti. Cap. 5. Inde ille voces
coruinę. Domine Domine Domine aperi nobis. Matth. 25. Cap. Tantam enim vim habet oportunitas
vt ex honesto inhonestum: ex damno lucrum, ex beneficio maleficium faciat. Inuenies enim spinam vbi
nuper asparagus erat, vt non sine causa veteres oportunitatem diuinitate donasse videantur, quia hec
Matt. 25. uiter rerum omnium naturam permutat. Ad huc modicum tempus vobiscum sum, quęrite me dum sum
præsens est, ne audiatis malo vestro, nescio vos. Quid est autem quęretis me & non inuenietis? Et q̄nq̄
inquiri potest: nec inueniri? Vel vbi quęri potest nec inueniri, si nusq̄ de est? Verum iuxta formam sen
non vbiq̄ est Dominus noster Iesus Christus, sed sedet ad dexterā patris. Hanc igitur prędsentiam co
poralem multi iudæorum qui ad prędicationem Petri conuersi sunt: requirebant dicentes. Quid face-
Actu. 2. mus fratres? Denicq̄ quęrent eum nec inuenient illi de quibus scriptum est, conuertentur ad vesperam
Psal. 58. & famem patientur vt canes & circum ibunt ciuitatem: requirentes quem prędsentem non agnouerunt
Matth. 25. imo agnitum ad crucem petierunt, prędferentes ei Barabban. Vnde illud Osee. Capite. 3. Dies multos ex-
pectabis me, non fornicaberis: & nō eris cum viro, sed ego expectabo te. Hęc est forma status iudaici
in prędsenti tempore: non fornicantur cum idolis: nec tamen subiecti sunt viro suo Domino Iesu Christo,
to, sed expectant ei subiici in fine sęculorum. Et sequitur in Osee. Quia dies multos sedebunt filij Israel
sine Rege & sine sacrificio & sine altari & sine Ephor & sine teraphim, vel sacerdotio & manifestatio-
nibus, & post hec reuertentur & quęrent Christum Dominum Deum suum & Dauid Regem suum,
Hieronym Chaldaice Messiam suum, Hieronymus. Post passionem Domini nostri Iesu Christi vsq̄ ad prędsen-
tem diem Paulominus quater centessimus annus expletur, (dicamus nos, a natiuitate sua anno 1511
Matth. 24. est) & quantum tempus resideat vsq̄ ad diem iudicij nec angeli norunt. Hi sunt ergo multi dies quibus
in ęclesia synagoga & mulier adultera hordeo pascitur, & sedet contracta sine Rege Christo & sine
sacrificio: templo subuerso, & sine instrumentis sacerdotalibus, sed tādē reuertētur & quęrēt regē suū Da
Canti. 5 uid: Sępe q̄dē ęgplus ille miserat manū suā per foramē, vt aperiret ei: & ęa cūctabāt surrexi & dormitabā
milis, ille alio declinarat. Quęsiui illū & nō inuenī, vocaui & nō respōdit mihi. Sequitur. Inuenerūt me
custodes qui circum eunt ciuitatem, percusserūt me: vulnerauerūt me, tullerum pallū meū. Adiuro vos
Zach. 2. filię hierusalē si inueneritis dilectū meū, vt nūtietis ei, q̄ amore lāgueo. Cāt. 5. Hic textus expōne nō
Amos. 6 eget, si ppēdas quomō iudęi dispsi in q̄tuor vētos. Cęli iuxta Zachariā, ablato regno, palātes palpe-
Treno. 5 sicut cęci pietē, ęa occidit eis sol in meridie: quē pnē cōtēpserūt. Cęterū dns Iesus in q̄tū deus est, &
ā difficilis sit inuētu, si solus est qui frustra nunq̄ quęri potest, neq̄ cū inuenitur nō pōt. Bonus est enim
sperantibus

spẽrãtibus in se, animę quęrenti illum. Quomõ tamẽ inueniri nõ possit nõ video, si in illo mouemur & sumus. Actu. 17. Quid est aũt quod sequitur: & vbi ego sum vos non potestis venire? Dixit prius, vado ad eum qui misit me, & nũc rursus, vbi sum. Ibat igitur per mortem ad patrem, cũquo erat & in quo se cundũ quod deus. Ire igitur ad patrẽ sequalitatẽ, creaturę est impossibile, ire autẽ gloria immortalitatis credẽtibus in eum qui iustificat impium possibile est. Istis aũt quibus cũ loquebatur quatenus infideles erãt, hoc etiam erat impossibile. Vnde dicit: vbi ego sum vos nõ potestis venire. Possibile est vt ætrahamini a pãtre meo, refert autẽ vestra, ne tracti, retrorsus ab eatis cum vxore Loth. Dixerunt ergo iudęi ad semetipsos. Quo hic iturus est, quia nõ inueniemus eum? Angustia iudęorum erat ne Iesus euaderet lupos inantes, cornos carniuoros. Nunquid in dispersionẽ Gentiũ iturus est & docturus gentes? Nũ ibit docturus iudęos per orbe dispersos, vbi nõ poterimus exercere potestatẽ in illum? Actu. 2. Iudęi qui erãt in Grecia, Gręci vocantur: sicut & aduenę Romani: iudęi q̃ erãt Romę? Quis est hic sermo quẽ dixit: quęretis me: & non inuenietis: & vbi sum ego: vos nõ potestis venire? Hoc igitur timebã perditi homines, ad malũ quidẽ toti oculati ante & retro, ad bonũ prorsus inertes talpę, ne si venisset desideratus cunctis gentibus, innotesceret q̃ quoquo versus fama nois eius, iudęorum de vnius dei cultu tanq̃ Vnicornium singularis superbia se sup terrã magnificare nõ posset. Nã reuera niniue cõuersa, exaruit cucurbita Ionę. Mirabile est aũt quod dicunt, quo iturus est, quia nõ &c̃. Qui enim summe desiderabant vt abiret, ne eum amplius vel somniarẽt, vel viderent: quomodo nũc dicunt, quo iturus est, quia eum nõ poterimus inuenire, tanq̃ si eo abscedente, illum quęsituri essent? Potius ergo debebãt rogare vt q̃ citius abiret. Et tamẽ si nõ erat futurũ vt absens desideraretur, nihil magnũ dixisset, quo vado nõ potestis venire. Quis est inquiunt iste sermo, quęretis me? Opingue & crassum cerebrum, & cornea fibra, adhuc quęritis eum, & non creditis venisse, errantes ab vtero, nec crederis, donec intret gẽtiũ plenitudo, & hic est sermo quem dixi vobis. Verũtamen isti ꝓphetabãt ignorantes q̃ dñs relicta hereditate sua & domo sua, & anima sua, quia facta est mihi quasi Leo in silua: & dedit cõtra me vocẽ dicens, tolle tolle crucifige eũ, trãsiturus erat ad gẽtes, sicut est dies hęc, illi aũt interim famẽ patiũtur, vt canes, quia dixerũt, nõ est nobis pars in Dauid. 2. Reg. 19. In nouissimo aũt die magno festiuitatis: stabat Iesus & clamabat dicens. Siquis sitit: veniat ad me & bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre ei? fluent aquę viuę. Obserua multos libros excidisse nobis: sicut liber Nathã, Gad, Ahię: Addo, Semeię, Ozzi: bellum dñi. Libri iudicum: Samuelis. Lamentationum, Iesu filij Anani. Vbi autem scriptum sit, flumina & cętera, nulli bi legimus, & tamẽ scriptum est, quod dñs scriptum testatus, inquit Hieronym?. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credẽtes in eum. Non dum enim erat spiritus datus, quia Iesus non erat glorificatus. Merito igitur dominus in nouissimo die festiuitatis alloquitur turbas quasi viatica illis impartiens domum rediturus, ne deficerent in via. Cũ his enim qui diebus inter medias delicias erant intenti, in tempestiuum erat colloqui. De die isto nouissimo dictum est supra, vbi expositum est, quid esset scenopegia. Quod autem Dominus Christus clamat: desideriũm suum explicat salutis humanę, sicut alias dicit, o mulier si scires donum dei: & cætera. Siue igitur ipse sitiat: siue ipse nobis propinet fontem aquę viuę gratis, verunq̃ vnum & idem significat. Qui credit in me sicut dicit scriptura, hoc est sicut credere in me docet scriptura, videlicet opere & sermone, vel qui credit in me id quod de me scriptura credendum docet esse videlicet Christum Dominum Iesum deum & hominem, de huiusmodi credentibus flumina magna fluẽt & c̃. Hoc facile quis deprehendet, si quidem Petri linguam, Pauli impetum, & Stephani sapientiam consideraverit: quos dicentes, nihil effugit, sed omnes sequuntur, tanq̃ a fluminibus quibusdam impetu ruentibus rapti. Sunt autem flumina hec iuxta Ambrosiũ. Septem dona spiritus sancti, quæ tamen non omnia de ventre singulorum fluxerunt, sed alij datur sermo sapientię & cætera. 1. Corin. Cap. 12. Quidam ergo vnum effundunt flumẽ quidam duo vel tria. Paulus autem forsitan ipse est de quo loquitur scriptura Eccli. Cap. 24. Ego effudi flumina, ego quasi fluuius dorix exiui de paradiso. Et tanto impetu fluxit Paulus (Ruebat enim de excelso tertij cæli) vt abundantius omnibus laborauerit. 1. Corint. Cap. 15. Abundantiorem & copiosiorem populorum multitudinem potauerit: omnibus omnia factus, vt omnes lucraretur. Et hic est qui olim ignes vomebat & cędes & minas in discipulos Domini nostri Iesu Christi. Hoc autem dixit de spiritu & cætera. De quo scriptum est, nonne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? Ecce autem musto cum pleni sint, omnium nostrum qui adsumus (adsumus autem pęne ex omni natione quę sub Cœlo est) linguis loquuntur, cum nunq̃ excesserunt fines regni iudæorum (Matthęi. Cap. 10.) Sed spiritus hic quem accepturi erant credentes in Dominum nostrum Iesum Christum: non erat eo tempore datus quo Dominus Iesus Christus hęc loquebatur, & subici Euangelista causam, quare non erat adhuc dat? quia videlicet Iesus Christus non erat glorificatus. Sed si spiritus sanctus non erat datus ante Domini Christi glorificationem & consessum ad dexteram patris, de quo spiritu scriptum est. Numeri. Cap. 11. Congrega mihi septuaginta viros, quos tu nosti q̃ senes sint ac magistri populi, & duces eos ad ostiũ tabernaculi, faciesq̃ ibi stare tecum, vt descendam & loquar tibi & auferam de spiritu tuo tradamq̃ eis, vt sustentent tecum onus populi, & non tu solus graueris? Dicendum iuxta Chrysostomum, q̃ equidem de hoc fonte spiritus sancti & antiqui patres biberunt (consequente eos petra. 1. Cor. 10.) Sed parci? & tenui? & sibi solis: nisi hoc excepto q̃ Moses impetrauit ex modico oleo q̃d penes se habebat 70. senibus ad sustinendũ onus populi illi?, quãdiu Iesus nõ erat glificatus. Nũc aũt posteaq̃ nõ de stilla olei Mosi, sed de plenitudine xpi hauim? Ioã. 1. Dicẽte Ioele, effundã de spũ meo sup omnẽ carnẽ, nõ stillę defluunt

A

Ioan. 8.

Aggęi. 2

Ionę. 4.

B

Hiere. 12

Ioan. 19.

Psal. 58.

Ioan. 7.

C

Ioan. 4.

Apoca. 22

D

Ambros?

2. Cor. 12.

1. Cor. 9

Actu. 2.

E

Chryſoſto

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

Psal.45. defluūt ex capite Aarō in orā vestimētorum suorū, sed flumina de vētre credētiū, quę lętificāt eccleśā dei viuētis. Nō igitur erat spiritus datus in figura ignis & linguarū & in tā larga effusione, quia Iesus nōdum erat glorificatus. Nō erat datus sub hoc noie spiritus sanctus, datus tamen fuerat sub noie prophetę, sicut Helisęus accepit spiritum duplicē. Hieronymus. Gloria saluatoris patibulū triūphantis est.

Hierony. Luce.23. Crucifigitur vt homo exaltatur & glorificatur vt deus, dicēte Luca: vidēs aūt centurio quod factum fuerat, glorificauit deum dicens, vere hic homo iustus erat. Et quid est quod vidit factū esse? Fugit sol, terra tremuit: mortui excitati sunt, percutientibus pectora sua oībus qui aderāt, oībus dixi pro multis, nam q̄dam eorū more insaniētiū prēter euntes mouebāt capita sua. Glorificatus est igitur dns mortēs, resurgēs & exaltatus supra omnē principatū &c. Et pro gloria triplicis huius triumphi datum est ecclesię paupculę hoc donum donorū maximū & in tāta abūdātia. Nā si antea nō dabatur, quo spiritu impleti sunt prophetę, qui de futura hac gratia prēloquuti sunt? Quo spiritu Hieremias sanctificatur in vtero? Ioānes baptista repletur spiritu sancto adhuc ex vtero matris suę? Simeon respōsum accepit, nō visurum se mortē priusq̄ videret dūm Christum. Luc.2. Oportebat igitur primum glorificari dūm: dicēte eo: si autē abiero mittā vobis spiritum paracletum. Si requiras iuxta Augustinū, quare & modo nō loquitur christianus variis linguis, sicut & tunc? Dicendū q̄ iam ecclesia loquitur oībus linguis, & quod prēfiguratū est in illis paucis, impletū est in toto mūdo. Ea dona si tu nō habes, ama vnitatē ecclesię, & q̄cquid habēt, & ego habeo, tuum est. Oculus solus videt in corpore: sed nūquid sibi soli? Imo oībus mēbris. Si alquis ictus in pedē veniat, auertit se oculus inde vt nō prēcaueat? Rursus sola manus operatur in corpore, sed nunquid sibi soli? Nā si ictus aliquis eat in faciem: nunquid dicit manus, nō me moueo, quia non tendit ad me? Nunquid dicit, non sum custos fratris mei? Veniat igitur & bibat qui voluerit: de plenitudine Christi, quandiu fons patet iuxta Zachi.13. Non excidat sibi lacunas quę per ęstū arescunt: ne & ipse fiat quasi mirice in deserto in terra salsuginis. Hiere.17. Augustinus. Non promisit diuitias honores potestatem in hoc sęculo, in quo qui plus potest, satis modicum potest. Hec autem oia dantur etiam hominibus impijs, ne magnipēdātur a bonis. Nō promisit ītgitur nitatē quā oēs optāt antēq̄ veniat, cū veniēt murmurāt. Nō pulchritudinē quam vel morbus vel senectus excludit. Vitā ęternam promisit, vbi nihil timeamus: vnde non emigremus, non moriamur, vbi nec decessor plangitur: nec successor spatur.

Luc.1. Augusti?. Ioan.16. Genes.4 Hiere.2. Augusti?.

Caput.xiiij. Quidam dicebant: hic est Christus, alij hic est propheta, & facta est dissensio in populo. Rogantur ministri quare non comprehenderint dominum Christum, & quid responderunt, deq̄ Nicodemo agente & tuente partes Domini nostri Iesu Christi.

Vetur? est:

EX illa ergo turba cū audissent hos sermones ei?, dicebāt. Hic est vere propheta, alij dicebāt: hic est christus. Quidam aūt dicebant H nunquid a Galilęa venit christus? Nōne scriptura dicit, q̄ de semine Dauid & de bethleē castello vbi erat Dauid venit christus? Dissensio itaq̄ facta est in turba propter eū, quidā aūt ex ipsis volebāt apprehēdere eum, sed nemo misit super eum manus. Intēdit ergo Ioannes describere quę erāt de Christo opiniones in iudęa, postq̄ alij euangeliste descripserāt in Galilęa: quē dicūt hodie &c. Hęc ergo pplitā varia dissona a mine eius quod videbatur. Quia olim nihil aliud videbat Moses (verbi gra) q̄ ardētē rubū, erat tamen angelus in rubo qui nec ardebat nec videbatur: & tamē vox eius vere audiebatur. Ita & hic, alij dicunt, ppheta est, id aūt verū est, alij dicunt, hic est christus: & hi vere loquebātur, sed acrius videbāt q̄ primi vtrunq̄ tamē verum, quia & Christus rubus erat de pētoribus natus, quorū plures enumerat Matthi. I Et angelus erat magni cōsilij ante sęcula genitus ex patre no vtero. Alij dicūt, nunquid a Galilęa venit Christus? Nō, sed de semine Dauid de ciuitatula Bethleem. Et hi similiter verū dicūt. In quo ergo fallebātur isti? Cōis erat opinio iudaicī ppli, Christū dūm nō in Bethleē sed in ciuitate Nazareth natū esse, quia ibi reuera fuerat nutritus, & ibidē parētes sui habebāt domicilij: cū & a Galilęa auspicatus ibi prędicationē suā. Totū aūt hoc verū erat, excepta natiuitate sua sub bndicta de qua dictū est. Luc.2. Ex hoc aūt vno (paruus enim error in principio, maximus est in fine) q̄ in Bethleē natus est, & parētes habuerit ex eadē ciuitate: ac pro inde de Tribu Iuda, tota eorū qui fallebātur argumētatio refellitur. Descēdēs dns de semine Dauid, habuit parētes Bethleemiticos. Nihil aūt obest, si enutritus est in Nazareth, quia & id scriptū erat: Nazareus vocabitur. Matt.2. Cæterū si quitot factionibus circa veritatem de Messię aduētu inter se dissidebāt, doceri vellēt veritatē, poterāt rogare parētes vel affines dūi Iesu: qui ad diē festū, & ab eis discere de natiuitate christi dūi, nū in Nazareth aut in Bethleem editus esset. K lute. Poterāt illud itē edoceri, q̄ vere de tribu Iuda parētes sui Origenē traherēt. Hęc enim nō loge petē dē erant, cum adessent a quibus doceri possent rē admodum necessariā. Nec enim hec secreta erant, cū notum esset etiam cęcis & tonsoribus iuxta prouerbium, quisq̄ iudę? de qua tribu esset, & de qua ciuitate, id summe cauente lege. Leui. Cap. 25. Et euidentius Num. Cap. 36. Ibi nubant quibus voluerit, tantum vt suę tribus hominibus, ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in Tribum. Quod autem quidā voluerūt apprehēdere dūm Iesum, forte erant ex factione phariseorū, quorum facta quia mechabantur, eis mortem gerebant. Deus autem dissipauit ossa eorum qui hominibus vt placeant vestrate cōprehē

Matt.27

Luc.1. Augusti?. Ioan.16.

Genes.4 Hiere.2.

Augusti?.

cõphẽdere volũt. Sic itaq; dissensio multitudinis occasiõ est sctis euadendi, sicut legis in actis Cap. 23. De apostolo Paulo. Quod & id ipsum ecclesię cõtingit, sub typo miraculi, diuiso siquidẽ mari in diuisiones, ipse sunt hęreticorum sectę cõtra sese pugnãtes (sicut sactes tercẽtum vulpiũ, Iudi. 16) Filij israel graduntur per siccũ via regia, sequẽtes angelum magni cõsilij. Venerũt ergo ministri ad põtifices & phariseos. Reuertuntur aũt ex leonibus & tenebrarũ ministris verũ in oues: dicamus quid audatius, versi in euãgelistas, venerũt aũt, malũ apportãtes iũtium & amarũ valde omen: si admittentes aspicias, quicq; prędã prędolabantur tam diu cõcupitã Dñs aũtẽ cerberos istos delusit hiantes, & anima christi sicut passer erepta est de laqueo venãtium. Et dixerũt eis põtifices & pharisęi. Quare nõ adduxistis illum? Respõderunt ministri. Nunq; sic loquut? est homo: sicut hic loquitur. Vides energiã verborũ christi: Leones venerãt & infideles, testes veritatis agnitę reuersi sunt A hoc est volẽtes capere, capti sunt, sed ad vitã, qui vitã capere volebãt ad mortẽ. Ita habes de Saul. 1. ꝯ 19 Qui misit semel secundo & tertio apparitores qui capẽtẽt sanctum Dauid, qui oẽs capti sunt a spũ sancto, & cęperũt simul cum cuneo prophetarũ quos inter erat Samuel laudes dicere dño. Nunq; inquiunt sic loquutus est homo. Ita enim demulsi sunt animi istorũ satellitũ ad verba domini Iesu, quęadmodum spiritus Saul resocillabatur, tãgẽte cytharam suã sancto Dauid. Nã iuxta prouerbiũ, animo egrotãti medic? est oratio. Id maxime verũ est, si eger sis, id q; nõ ex malicia. Nã huiusmodi animos inuidia tabidos si oratione leuare velis: erit procul dubio irritare crabones, & ignem suscitare bene cõditũ. Sed postq; Nabal carmeli digessset viuum, loquuta est ei vxor sua prudẽtissima, iten illud. Pater si rẽ grandẽ dixisset tibi propheta facere debueras. 4 Reg. 5 Ad hęc lupi illi. Nunquid & vos seducti estis. Nunquid ex principibus aliquis credit in eũ aut ex phariseis? Sed turba hec quę nõ nouit legẽ: maledicti sunt. Semp ergo boni isti sui similes esse pergũt: habẽtes frequẽter in ore suo ꝙ B bum hoc: seducit turbas, seducti estis, seductur ille dixit. Nępe illis solis sol tustitię illuxerat, cętetis tustinẽtibus tenebras triduanas. Exo. 10 Cũ aliquãdo prędes Berillus dixisset inter cętera beatę Sabinę: cõiunxisti te christianis: oblita es natalis tui, & deorũ quorũ iram vereor ne incurras, reuertere ad domum tuã & dimitte hanc nefandã virginẽ seraphiam, quę male ficijs te & plures demẽtauit a deorum cultura, Sabina subiunxit. Illius sanctę puellę de qua dicis, maleficijs eius me suasam, vtinam & tu suaderẽris, sicuti & ego suasa sum, agnosceres enim veritatẽ: ad quã omnis homo natus est. Certi si seducti sumus, si persuasi, ab eo qui viam dei in veritate docet, seducti sumus. Quod aũt dñs verax sit, & veritatem doceat ipsi sunt testes, qui eũ cõprehensum miserunt. Et vide mihi quibus argumẽtis ijsq; Achilleis cõclusionem hãc blasphemam inferunt, videlicet eum seductorẽ esse. Nũquid aliquis ex princib? credit in eum? Ambro. Vt iuste viderẽtur, nõ credidisse, si multos cõspirationis suę fecissent socios, quia quod a paucis defenditur, solet minus probatum videri. Vulpes aliquãdo capta laqueo, vix abscisa cauda cuã C sit. Conuocatis ergo cęteris, persuadebat quo turpitudinem suam celaret, vt omnes caudas sibi ampũtarent, superuacuum videlicet onus & indecens: & nulli vsui aptum. Cui vna ex illis respondit. Hęc tu nisi tibi hoc conduceret, nobis non consuleres. Hoc & isti. Referebat enim admodum suã ipsorum, vt nullus crederet in dominum nostrum Iesum Christum, sed ipi essent populi miserabil' anchora sacta. Ab argumento igitur insipientię pleno contra ministros syllogizant, ꝙ videlicet turba est quę credit: ipsi secus, qui apud Esaiam principes vocantur Sodomorum. Sed audi Hieremiam. Indurauerunt faciem suam supra petram, & noluerunt reuerti. Ego autem dixi. Forsitan pauperes sunt & ignorantes viam Domini nostri Iesu Christi. Ibo ergo ad optimates, ipsi enim cognouerunt viam Domini, & ecce magis ipsi confregerunt iugum. Hieremi. Cap. 5. Hieronymus. Cernens populi infidelis pertinaciam, hoc mecum ratione tractabam. Forsitan vulgus ignobile dei non potest nosse doctrinam. Pauperes enim sunt verbo Dei, qui opera victitant manuaria: & id circo excusabile est, quia propter imperitiam Dei non valet nosse mandata. Pergã ad eos qui pręsunt populo & loquar eis, ipsi enim voluntatem Domini Iesu Christi cognouerunt. Et ecce ipi magis confregerunt iugum. Quos magistros putabam: inuenti sunt peiores discipulis, & quanto in diuitibus maior auctoritas, tanto maior insolentia peccatorum. Sed turba hec inquiunt maledicta est, & inquit ad hęc Rebecca ideft ecclesia, super mẽ veniat fili mi hec maledictio, & sanguis eius ideft vltio sanguinis eius super vos. Vere ergo dixit. Chrysostomus ꝙ prestat proba ignorantia detineri; icq; falsa opinione mancipari. Nam qui nescit, facile ratione conuincitur, qui vero scire se credit cum nesciat non potest facile veritatem suscipere, sed maiore sudore opus est, vt antecq; vera inculcentur, falsa ex eius animo ejciantur, quia in charta vbi nihil scriptum est, facillime scribitur, litteris vero plena: non similiter cere, necesse est em priora delere. Illud non est prętermittendum, quomodo rudis populus & maledictus iuxta sententiam istorũ: qui soli sapiunt, Galilei gens semi pagana, confines enim erant Gentibus: & Samaritani Gens ex lex Chananęi ethnici, & pe- B ccatores & vt vnico verbo concludam Dæmones ipsi Dominum Iesum Christum confitentur Christum Dei, soli autem Sacerdotes & principes populi, penes quos erat religionis caput, id detractabant tollentes clauem scientię, & alios prohibentes ne crederent: & dicentes, nisi populus hic execrabilis ita ꝙ expoltulantibus Phariseis, cur qui missi fuerant non obtinuerint mandata, quasi qui iam seducti essent a veritate: non excusant metum multitudinis: sed in genus fatentur, siquidem hoc animo adisse Iesum vt eum caperent, sed breui oratione vetum efficaci sic velut incantatos ac transformatos, vt quod destinarant, reluctantibus animis efficere non potuerint. Et nescio si aliquod testimonium ferre potuerit synagoga phariseis presentib?, qđ magis traduceret illorũ prędũ cor incredẽdo. Verũ illi velut aspides surdę dissimulãt furorẽ animi sui, & mini? ministris ꝙ pro destinata malicia sua respõdunt: cum dicunt:

Exo. 14.

Psal. xxv.

1. Reg. 16 Prouerbiũ

Sabina.

1. Reg. 25

Matt. 12.

Ambrosius Vulpes.

Cap. 1. Hierony

Gene. 27 Matth. 23 Chrysost.

Luce. 11

Nũ & vos qui nostri estis: qui a Satana estis: seducti estis cũ promiscua multitudine? Sed huic multitudini reuelauit deus, quod Petro quãdo dixerunt, o rex Israel, benedictus qui venit in nõie domini. Et p

Matt. 16. his maledictis Christus dominus factus est obprobriũ hoium, & tanq̃ male dictum in cruce pependit.

Gala. 3. Dixit Nicodemus ad eos ille qui venit ad Iesum nocte, qui vnus erat ex ipsis. Num quid lex nostra iudicat hoiem, nisi prius audierit ab ipso, & cognouerit quid faciat

Ioan 8. Doledũ quidem est in tam cõferta multitudine scribarũ, seniorum principum sacerdotũ & populi capitũ vnum tãtum reperiri qui veritati patrocinaretur, tot hinc inde impetitq̃ calũnijs, si iuxta prouerbiũ vni cesti nec Cathoni credendum est, & iuxta philosophum vna hirundo non facit ver. Veruntamen si hoies tacuerint: veritas ipsa loquetur dicens: ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso, & testimoniũ perhibet de me qui misit me pater. Veruntamẽ Nicodemus vnus licet, tamẽ pro decẽ milibus cõputatur, quia magister erat in Israel de quo Ioan. Cap. 5 Et quia in ore duorũ vel trium testium stat omne

Deut. 17. verbũ, habemus Saulũ qui & Paulum doctorem legis, doctũ ad pedes Gamalielis. Hic aũt quale testimoniũ perhibuerit veritati, qui edoceri velit, legat caput. 9. Actorũ apostolicorum. Deniq̃ iuxta eundẽ Lucã in actis Cap. 6. Multa etiã turba sacerdotũ obediebat fidei. Nicodemus igitur cũ intelligeret sacerdotes & phariseos obstinatis animis cõiuraſſe in mortẽ domini Iesu, ita moderatur oratione suã, vt & veritati ferret nõ leue suffragiũ & irã eorum effugeret. Ea enim loquutus est, pro innocẽtia domini tueda quę pro improbo quoq̃ viro sed nõ dum testibus cõuicto dici poterãt. Nõ opponit Christum excusando velut in fontẽ (erat enim discipulus christi occultus) sed obijcit q̃ dãnatur in auditus. Obijcis aũt nõ ex meritis christi, sed ex vi legis dicẽtis, iuste quod iustũ, &c. Nos inquit legẽ habemus, quę nullũ

Leui. 24 (vti scitum est) cõdemnat, nisi aut deprehẽsum inflagranti delicto, vel confessum libere, vel conuictum testibus idoneis. De hoc habes in actis. Cap. 6. & Capite. 24. Item Cap. 7. in Iosue. Item Nũ. 1. Ca. Si ergo hic mos seruatur apud nostrates inquit Nicodemus iuris consultissimus, & idẽ mos seruatur apud Ethnicos, estq̃ ius cõmune apud omnes gẽtes quę rõne vtuntur, cõcedamus saltẽ hoc iuris huic, quod cõmune est omniũ, & ab ipsa lege datur maleficis. Quid aũt equius quid ve modestiꝰ dici poterat in prõ ciuiũ veritatis? Volebat aũt Nicodemus vt eũ audirẽt isti aspides surdę, quia forte & ipſi incãtarentur

Cæsar, & mutarẽtur in alios viros, sicut qui missi sunt vt cõprehenderent illum. Sed audiamus oronem Cęsaris in senatu clemẽtia plenã. Omnes qui de re dubia in medium cõsulcant patres conscripti, odio vacare debẽt, gratia, ira, misericordia atq̃ cæteris animi affectibus qui plurimũ in causa sunt: vt quid verum sit nõ ita facile animus perspiciat. Nulli homini suę iniurię paruę videtur, multi etiam grauius ferũt q̃ par sit. Sed alijs alia licẽtia est. Multo insignius peccãt, qui alto & excelso loco constituti sunt q̃ qui humili & obscuro. Quę in priuatis iracũdia dicitur, in summo imperio superbia & crudelitas, vt quo amplior fortuna minor sit peccandi licẽtia. Nam q̃ decius cõsul tam acerbe de pęna disseruit cõtra coniuratos, vt nouum supplicij excogitandi diceret: ego & si cereo selo, eũ reipublicę causa dixisse, quę dixerit, eius

Actu. 22. tamẽ sententię nõ subscribo. Tãtum enim abest vt maiores nostri per exquisitos cruciatus voluerint Romanũ ciuem necatum iri: vt lege etiam sit cautũ: ne verberari quidem possit. Ergo dimittamus eos dicentes aliquis, catilinę q̃ exercitum augebimus? Minime, sed ita censeo, publicandas eorũ pecunias, ipsos in vinculis per municipia habẽdos, neuquis postea de his ad senatũ referat, aut cum populo agat. Qui aliter fecerit, cõtra rempublicam oiuniq̃ salutẽ fecisse credatur. Verũ quia iste vnus tãtũ erat, nõ personalis prevalut oratio portij Catonis, & cõiurati omnes laqueo necati sunt intra carcerẽ. Lẽtulus, Cethegus Statilius Ceparius cum cæteris. Catilina aũt prælio cõcidit. Sed audiamus quem finem habuerit oratio Nicodemi protuenda veritate. Sequitur. Resp̃derunt & dixerunt ei. Nunquid & tu Galilę a Galilęa, multo minus Messias, ergo est falso propheta, morte pro inde dignus: Christus rãmẽ nõ Galilęus erat, sed Bethleemites. Et reuersi sunt vnusquisq̃ in domũ suam. Galilęum vocãt per contemptum: quasi dicant. Huic turpę quę ad legis scientiã per inde est quasi Midę aures adcytaram Apollinis venia dari potest, quę ignorantia potest prętendere, tu aũt qui magister diceris Israel hec ignoras, & prouincia Galilęę prophetа nullus surrexit? Scrutare inquiunt scripturas: quo verbo eum ignorantię & desidię notãt in euoluẽdis sacris codicibus. Prętermisso aũt q̃ nugãtur isti doctores, forte aures mentiuntur, sed nihil refert, nam a Galilęa suscitauit magnus propheta Helisęus: & Tobias & Debbora. Quod argumẽtum est, nõ surrexit: ergo nõ surget: Sed & hoc prętermisso, q̃ a Nazareth verus propheta nõ surrexit, quid valet obiectio ista ad verba Nicodemi? Nec enim ille dixerat dominum Iesum prophetam esse, non enim de hoc magnopere laborabatur, sed quisquis is esset hominum, prophetari debere rum ve, seruandum cuiq̃ eo iuris ordinem, nec condemnandum (procula Ioue & a fulmine) antequam diretur. Sed quod tu iudicium requiris iuxta iuris & rationis ordinem, vbi iuor iudex est: & testes ipsi qui accusatores. Sciebat enim Pilatus: q̃ per inuidiam dominum Iesum tradidissent sibi.

Matth 27. Sententia. hoc in hominibus acerbissimum, eum qui multum sapit minime potentem esse. Hoc quidam experti dicebat, qui inuitus Mardonium ducem sequebatur exercitus, malo ipsius & totius acies. Quare ergo eũ sequeris? Hospes inquit, quicquid ex deo fieri oportet, id homini in cuitabile est. Nihil verius. Vnus erat Nicodemus, & illi multi & sapientes apud semetipsos iuxta prophetam, & tamen iste vnus dissipauit

3. Reg. 10. omne consilium eorum (sicut olim ille bonus Chusi Arachites) non quia potens, non quia sapiens inter tot Ciceronum repulit argumenta, vt stabilire non possent consilia quę apud se statuerunt: Quia quę Deus statuis apud se, id homini in cuitabile est. Itaq̃ reuersi sunt vnusquisq̃ in domum suam in facto

Psal. 20. negotio

negotio. Forte autem quidam ex eis (quod opinando dicimus) imitantes Achitophelem, laqueo vitam finierunt. Sed id ipsi viderint. Nos hoc vnum scimus; ꝙ nondum venerat hora eius, vt transiret de hoc mundo ad patrem. Ioan. Cap. 13.

Caput. xv. De muliere comprehensa in adulterio & quo iure dominꝰ absoluit illā & remisit in domum suam.

A

IEsus autē perrexit in montē oliueti: & diluculo iterū venit in templum. Et omnis populus venit ad eū, & sedens docebat eos. Adducūt aūt scribę & pharisęi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerūt ei. Magister hęc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege aūt Moses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc aūt dicebant tentantes eum: vt possent accusare eū. Mediator dei & hominū homo Xpꝰ Iesus, qui salutem nostrā venerat operaturus in medio terrę: postꝙ bonā diei partē in populi doctrina exegisset, quoniā carnem gestabat mortalem, imminēte nocte, secessit in mōtē oliueti in cuius decliuio erat Bethania gratū dño ac nō in frequens hospitiū, in domo Mathię. Apud hierosolymitas enim velut Samaritanus habebatur, sicut patebit in cōsequentibus. Post quē igitur nox (debuit enim per oia fratribus Assimilari) rursus diluculo sol iustitię ortus, venit in templum: & omnis populus cōfluxit ad eum, quia in veritate nunꝙ sic locutus est homo. Verbum autē Regni Cœlorum quod ipse prędicabat in cognitū erat apud iudæos: illud tantum docebantur: si me audieritis, bona terię comedetis. Vnde illud Deut. 11. Terra ad quā ingredieris possidendam, nō est sicut terra ægypti de qua existi: vbi facto semine in hortorū more aquę ducūtur irriguę: sed montosa est & campestris, de cœlo expectans pluuias, quā dominus deus tuus semper inuisit, & oculi illius in ea sunt a principio anni vsꝙ ad finem eius. Hec ibi. Item illud Genes. 27. Det tibi deus de rore cœli &c. De regno cœlorū nihil somniabāt: maxime cum multi eorū Sadducęi videlicet qui a iustitia hoc est eędem nomē accepérant: animę immortalitatē nō crederent. Sedens igitur docet velut magister (Scimus enim ꝙ adeo venisti magister. Ioan. 3) Docebat eos, eo habitu significans se nihil timere pharisęorū insidias, quia sagittæ paruulorū factę sunt plagę eorum. Nostis inquit Augustinus, quē admodum sibi faciunt de tantillis sagittas infantes. Quid ferunt aut vnde ferunt? Quę manus aut quod telum? Vere plagę eorū similes sunt eis quas pueri inferunt cum suis aculeatis sagittis. Dominus Iesus quę pridie tenere volebant, nunc docet, & in templo sedēs docet, & omnis populus venit ad eum. ipse interim cōmanducātibus linguas iurasꝙ dolore. Sed nunc operę pręcium est audire, in quo insidias tendūt clementię domini nostri Iesu christi. Adducūt ei mulierem in flagranti crimine adulterij (malū nō in frequens apud deuotum femineum sexum) comprehensam. Iam ergo id exēplo fatum habeant pharisęi, ꝙ pertrahentes eā in templum et ad templi dām, e templo extra here nō licet. Nō em in tēplo dānantur homines vltimo supplicio, sed absoluūtur, dicēte Salomone. 3. Reg. 8. Si peccauerit tibi populus (nō est enim homo qui nō peccet) & iratus, ætatur, dideris eos inimicis & captiui ducti fuerint in terra inimicorum longe vel prope, & egerint pœnitentiā in corde suo (obserua verbū, in corde suo) & cōuersi, te deprecati fuerint dicētes peccauimus, iniquē egimus, impie gessimus, & reuersi fuerint in toto corde & orauerint contra terram (Require de Daniele ētā re) ciuitatē & templū tuum: exaudies in cœlo pręces eorū. Hec igitur mulier peccauit, tradita est in manus inimicorum suorū, qui estis vos, cōuersa est in toto corde suo: orat in corde venia peccati sui, dicens peccaui in coniugem, iniquē egi contra me, impie gessi contra te qui iudex crederis viuorum & mortuorum, miserere mei iuxta magnam misericordiam tuā. non potest non exaudire illā iudex iustus cui illam statuistis. Augustinus. Dicebant iudæi apud semetipsos. Verax putatur, māsuetus videtur, de iustitia illi calūnia nectenda est. Sed num quoquo modo ad illum pertinebat illius causę examinatio, qui nec iudex erat nec sacerdos? Quid dicimus, nō erat iudex? non sacerdos? Nonne eum cāꝙ inpostorem & seductorem traducebāt per ora vulgi? Nūc aūtē (si deo placet) magistrū eum vocant, cuius sententię cuiꝙ arbitrio stare velle se simulant, steterunꝙ etiam nolentes. Reuera aūt omni fariam ad eum pertinebat causę illius decisio, qui solus poterat legē reuocare quā tulerat. Lex quidē illam ream constituebat: sed secreto dei iuditio apellatum est a lege ad legis cōditorem: qui nō vult mortē peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Verūtamen legis lator nō reuocauit legē de adulteris: nō dispensauit in lege, sed exposuit quomō & a quibus sit exequutioni tradeda. Vt nō perdat (inquiunt isti boni) māsuetudinem, in qua populis amabilis factus est, sine dubio iubebit eam solui (oino verum suspicamini) & hinc occasionem nanciscemur occidendi illum. Hę sunt sagittę eorū, & hę plagę eorū. Sed nos interim loci cōgruitas de adulteris aliquid dicere cogit. Vide Herodotum de candaulo Lysidorum rege & de eius vxore. Lege & Hiere. 29 Mechati sunt &c Et super hoc Hiero. Vide Platonē inde amo... prope nescio quid delirantē. Nō te pigeat videre Augustinū casum nouū referentē Anthiochię de quoda viro qui auri libram debebat creditori. Refert autē audite Plutarchum de Alexādro loquētem in hunc modū. Quod pulcherrimū & gratia Regali dignissimum fuit, mulieres in genuas modestissimas ꝙ captiuas quidē nullū ex eo turpe vel audisse vel intellexisse vel expectasse cōstat, nec eas perinde ac in hostium castra, verū etiam in sacris ędibus rastisꝙ virginum cubilibus conseruatas, & nullius prospectas oculis vixisse. Et profecto Darij cōiugem vniuersas decore ac forma Reginas ante se, quę admodū & Darium cunctos specie ac

Ioan. 8. Leui. 20. Plal. 75.

Hebr. 1 Ioan. 7. Plal. 6

Actu. 25 Plal. 62. Augustin?

Asylum.

Dani. 6.

Augustin?

Ezech. 18.

Herodot?

Plutarch?

Darius

proceritatē vires ſupaſſe memorię traditum eſt. Similimas q̄ parētibus fuiſſe puellas. Has igitur ſi quā
do Alexāder aſpiceret, dicere p̄ iocum ſolebat, dolores oculorum perſiq̄ ſunt puellę. Cōtra dum earum
Iudith.15. formis ſuę cōtinētię & modeſtię ſpectimē oſtendebat: ipſas velut exantmes ſtatuas prętermittebat. Ale-
Gene.34. xāder enim ſeipſum magis q̄ hoſtes domare opus Regiū exiſtimans (id quia nō fecit Holofernes caput
amiſit) nō has aut quāptam ante ſuam coniugem pręter vnā Barſenem attigit. Interim notāda ſingula-
ris inſania emor & Sichen filij ſui & totius populi circūcidentis ſe vt vxorem duceret idem Sichen quam
violarat. Et cum vxores dotatę veniāt in domum virorum, ipſe vice verſa augere inquit dotē, & mu-
nera poſtulare: libēter tribuā quod petieritis, tātū date mihi hanc puellam. Huiuſmodi eſt amor cęcus.
Orpheus. Nā Orpheus cātu deos inferos demulſit, ab amore aūt ſuperatus eſt vxoris. Argeus quibuſdam laudan-
Argeus. tibus nō ſuas ſed quaſdam ex vxo ib? alienis, per deos inquit de vxoribus aliorū nihil temere dicēdum
eſt. Ipſas prorſus ignorari quales ſint: prętet q̄ ab iis quibus cū viuūt. Verū hic oppoſitum videm?. Nō
Num.12. enim maritus adduxit mulierem in adulterio cōprehenſam ſed phariſęi. Hęc inquiunt mulier modo dep-
henſa eſt. Lex fęminas ancillas propemodum fecit maritis. Vnde per legē ſacrificium Zelotypię offere
Iudi.16. compellebātur. Quoniā igitur ſępe audiimus vxores adulteras occiſas a viris: legē id permittente, de vi
ro nihil tale legimus: ipſe quod de iure nō poſſunt, de facto faciunt, idq̄ nō raro. Quid eſt aūt quod fad-
unt de facto? Adulterātur frequēter, negant impudēter, nec raro viros e medio tollunt, id quod ſępe qui-
dem tētauit Dalila, fecit aūt ſemel: quia nō niſi ſemel fieri poteſt. Sed ad rē. Qui olim Suſannā de adul-
Rom.2. terio ſollicitarant, ex adulteris facti teſtes & iudices, nūc ipſi fiunt accuſatores & teſtes & iudices: cū di-
A. Igellius. cunt, lex eam iubet lapidari, eā mox trademus populo lapidandam, niſi tu aliter cēſes. Sed quid reſpōdit
is cuius ſolius iudiciū eſt ſecundū veritatem? Deſcendā & videbo. Geneſ. 18. Nam iuxta A. Gellium iu-
Hiſtoria. ditia feſtinata pęnitētia nępe parimat. Vide. 2. Reg. Cap. 16. Optime, & obſerua locum illum diligenter
Vnde Gręci cū vrgentur ad ſentētiā ferendam ante q̄ de cauſa liqueat, reſpondent, patres ſuos apudan-
tipodas ſolem nō vidiſſe: ſed expectaſſe donec & ipſis oriretur. Dicunt enim properum eſſe viatorē, qui
craſſis adhuc tenebris aggreditur viā: Vnde cū fęmina quędam virū interemiſſet & filiū eiuſdem quia ab
eis optimę indolis filiū quē ex priore marito ſuſceperat cōperiſſet occiſum, adducta ad iudicem Dolobe
llam, ipſe Athenas ad Areopagi cognitionem can q̄ ad iudices grauiores cauſam detulit: quia nec abſol
uere duplici cędę contaminatā, nec punire rurſus iuſto dolore cōpulſam ſuſtinebat. Illi in ſpecta cauſa,
& accuſatorē & fęminam poſt centum annos redire iuſſerunt. Ita dominus qui ſciebat phariſęos vnde-
cunq̄ feneſtram quęrere qua ingreſſi accuſarent eum, quid reſpōdit zelatoribus legis Moſaicę & patro-
Exod.32. nis caſtitatis, quā ipſi nec a limine ſalutabāt: Verba quidē nihil reſpondit, ſed inclinatus in terram
deorſum: digito ſcribebat. Anteq̄ enim ſe inclinaret in terram, nō in terra ſcribebat ſed in lapi-
Ezech.18 de. Iam fructuoſum aliquid erat terra de domini literis paritura. In lapide ſcripſerat, ſignificans duritiem
Auguſti?. iudęorum, In terra ſcripſit, ſignificans fructū chriſtianorū. Scripſit ergo in terra, nolo mortem peccatoris &
quia ante in lapide ideſt in lege ſcripſerat. Leui 20. Adultera lapidetur. Auguſtinus. Peccata noſtra pęnā
merentur nō veniam: animāt me tū dñe publicani, meretrices & latrones, qui de vētre ceci eruct, fauce
cipiuntur paſtoris. Licet enim domine in cūctis operibus tuis ſis mirabilis mirabilior tū crederis in opere
Pſalm.88 bus pietatis. Si pęniteo, parcis, ſi redeo ſuſcipis: dum differo pręſtolaris: ſi dormito excitas, ſi cūctor pul-
ſas, dicisq̄ de ſingulo nouies, ſeruate mihi puerū Abſalon (2. Reg. 18.) Et illud, miſericordiā aūt meā nō
diſpergam ab eo. Quod ſi nō me correxero, tor iudicibus aſtabo, quos me pręceſſerunt in ope bono, tor
arguētibus cōfundar, quod mihi prębuerunt bene viuēdi exēplar, licet nō ignorem, q̄ quāto ſuperior eſt
deus hoc e: tāto peccata noſtra inferiora ſunt eius bonitate. Nā & quod dominus inclinatus ſcribit, bo
Genes.3 neari ſuę acceptū ferre debemus, ne vultum cōfunderet fęminę, quę nudata erat caſtitate, id qđ videre
Luce.15. licet in parentibus noſtris. Nō ergo dixit dominus, nō lapidetur, ne legē videretur abrogare. Nec rurſus
Eſai.11. dixit, lapidetur: abſit, in tēplo enim erat, & ad pedes eius qui ouem cēteuariam quę ſi eurus venerat. In-
clinatus igitur ſcribit in terra nescio quid: illud ſcio q̄ ſcripſit inclinatus, quia nō ſecundū viſionem oculo-
rum iudicabit, nā adulteram publicā modo quodam mirabili abſoluit, adulteros ſecretos contra faciem
ſuam ipſorum ſtatuit, alienā, qui ſine peccato eſt dęe. Opus ſuū probet vnuſquiſq̄ inquit Paul?. Gal. 6.
Nunquid enim ſi ſacerdos malus eſt, inde ſolatium capiet ſubditus? Vnuſquiſq̄ reuera onus ſuum portabit. Cū ergo perſeuerarent interrogātes: erexit ſe, & dixit eis. Qui ſine peccato
veſtrum: ἀναμάρτητος, anamartitos: primus in illam lapidem mittat. Quid ſi dicamus phariſęos illos & ſcribas numero 40, deuouiſſe ſe nō manducaturus, donec lapidarent illum, ſi cōtra legem
5.q.7. Qui ſine pecca- to Cap. poſtulat?. pronūciaret, ideo q̄ armatos veniſſe lapidibus? Forſaſſe enim ideo inſtabāt, ſed malo ſuo, nā inuenit
Actuū. 25. in foueam quā fecerant. Quid ergo dicit iudex? Lex iuſta iuſtos ideo habeat miniſtros, ac pro indefeſſis
Pſal. 7. veſtrum impecabilis eſt, hoc enim ſignificat vox illa anamartitos, licet illi perme vt primus in illa lapi-
Gregorius dem mittat. Gregorius. 14. Mor. Cap. 15. Ad alienā punienda peccata iſti feſtinabant, & ſua reſpicere
Reuocantur ergo ad cōſcientiā intus, vt prius propria corrigāt, & tunc aliena (ſi zelū dei habēt) reprehē-
dāt. Hinc eſt q̄ cūctribus Beniamin in carnis ſcelere fuiſſet obruta, collectus omnis iſrael, vlcīſci inquie-
Iudi. 20. tatem voluit. Sed tamen ſe. ſel & iterum in belli certamine ipſe proſtratus eſt: tertia aūt vice peccatrice
Figura tribum valde feriens, pene funditus extinxit. Quid eſt q̄ in vltione ſceleris iſrael inflamatur, & tamen
prius ipſe proſternitur, niſi q̄ prius ipſi purgandi ſunt, per quos aliorum culpę feruntur, vt ipſi iam mū-
di per vltionem veniant, qui aliorū vicia corrigere feſtināt? Nicolaus. Vmbrici cū controuerſias inter ſe
habēt: pugnant armati ſicut in bello, & qui ſuos aduerſarios in teremertas, iuſtiorē cauſam habuiſſe vi-
dētur. Primus igitur lapidem illi mittat, qui cū Paulo dicere poteſt, nihil mihi cōſcius ſum. 1. Cor. 4. Qui

ſine pec-

sine peccato est inquit. O vocē libertatis plenā & quā ille solus vsurpare potest, qui dixit. Sed quare non instant, quis te constituit iudicē nostrum? Tu quis es, qui iudicas de aliorū interiori cōscientia? Cū id dei solius sit: qui loquitur p prophetam, prauū licet cor & profundū ego dñs scrutor. Nēpe metuebāt sibi, ne adhuc acrius ferirentur. Chrysippus in libro de honesto & voluptate imaginē iustitię facit fierięq̄ solitā esse dicit a pictoribus rhetori usq̄ antiquis ad hūc ferme modū, referente. A. Gel. lib. 14. Cap. 4. Forma atq̄ filo virginali, aspectu vehementi atq̄ formidabili, luminibus oculorum acribus: neq̄ humilis neq̄ atrocis, sed reuerēdę cuiusdā tristitię dignitate. Ex imaginis aūt istius significatione intelligi voluit iudicē qui iustitię antistes est, oportere esse grauem: sanctū, seuerū, incorruptum, inadulabilē, cōtraq̄ improbos nocētesq̄ immisericordē atq̄ inexorabilē, erectū q̄ & arduū ac potētem vi & maiestate equitatis veritatisq̄ terrificum. Et quidē huiusmodi facies iustis grata, iniustis molesta est. Id vobis manifesto sit inditio atq̄ argumēto, q̄ postq̄ iudex erexit se, & intuitus est eos dicēs, qui sine peccato est vestrū (memēto Iudę & Thamar) primus lapidē mittat, nō sustinuerunt verbū (imo lapidē aut fulmē quo percusserat cōscientias singulorū) Quin nec faciem eius: nam cōtinuo fluxerunt sicut cera a facie fulminis Sequitur. Et iterū se inclinans scribebat in terra. Forte illud iuxta Ambrosiū, vides festucā, quę est in oculo fratris tui, trabē aūt in oculo tuo nō considerās? Quid enim si dicamus pharisęos istos castitatis patronos nō semel ad eūdem offendisse lapidem adulterij: cū fęmina hec semel offenderit: Et illi nullum reperiunt accusatorem ista aūt multos, eosq̄ nō vltimę classis. Vę tamen impio in malum. Esai. 3. Sequitur. Audientes aūt hęc, vnus post vnū exibāt incipientes a senioribus. Vsq̄ ad postremos, & remāsit solus Iesus, & mulier in medio stās. Discipuli tamen ibi aderant. Scribebat igitur dñs in terra, vt aliud agēdo, & multo diuersius ab eo quod rogabatur: pharisęos ad quęrendū in solēciores redderet, quo de inceps ex respōso maiore verecundia discedere cogerentur. Terra inquit terrā accusat. Bis ergo scripsit in terra, quia tabulę legis bis exaratę fuerunt populo illi adamātini cordis. Zach. 7. Scribebat aūt in terra iuxta Hieronymū eorū peccata qui accusabāt, & oīum peccata mortaliū, iuxta illud, recedentes a te, in terra scribētur. Alij dicūt q̄ scribebat illa verba, qui sine peccato est vestrum. Scripsit bis, primum refellens sycophātas illos, secundo scripsit, absoluēs adulterā. Quod aūt scripsit sentētiā proferens inclinatus, illud significat q̄ manus Mosi alioqui grauissimas suis manibus hyacinthis plenis leues reddidit, nā manus Mosi minimus digitus grossior erat dorso veri Salomonis. 3. Reg. 12. Requirē dum est aūt num inueterati isti semē Chanaam & nō Iuda secū habitātes & mantisā suā prius inspicientes, ac sic a cōscientia perculsi: abscedunt? Bona verba, meliora loquere ac saniora. Quare ergo vnus post vnū egrediuntur, incipientes a senioribus? Forte seniores ętate & capulatij, iuniores erāt libidine. Iraq̄ fraudati a spe sua, nō inuenientes ansam vt accusarēt eū, abscedūt. Fugit enim impius, nemine persequēte: Prouer. 28. Verū cōscientia mille testes est iuxta Prouerbium. Bias interrogatus quę nā res in vita metu careret, bona cōscientia respōdit. Petiāder rogatus, quid esset libertas, recta cōscientia dixit. Quod si requiras ab istis proditoribus castitatis quare nō adduxistis & adulterum? Respōdebunt id quod legis in Daniele. Cap. 13. Aperto ostio, abijt, & nequiuimus cū cōprehendere. Quid aūt si adulter aderat inter pharisęos? Nec mireris hoc, quia & alias Thamar accusata, & sentētia prolata a iudice (sed incōperētī) inquit, dicite iudici, q̄ sentētia sua ipso iure nulla est, alioqui agnoscat quis deposuerit pignora hec penes me, eius enim vterū porto, ipse aūt nesciens, in gemellos sententiā protulit, qui est crimi nis caput. De hoc diximus alias. Erigens se aūt Iesus, dixit illi. Mulier vbi sunt qui te accusabant? Nemo te cōdenauit. Quę dixit. Nemo domine. Dixit aūt Iesus. Neq̄ ego te cōdēnabo. Neq̄ ego te cōdemno, κατακρίνω, catacrino. Vade & iam amplius noli peccare Hęc est prima pars iustitie, vt eos qui idonei testes nō sunt vel accusatores iudex bonus a suo ableget tribunali. Illis igitur digressis, erexit se iudex iustus & patiens: & dulci alloqui cōpellans mulierē: ne forte absorberetur maiore tristitia, mulier inquit vbi sunt qui in te sęuire volebāt (potius cōtra me) Nam ego nescio vbi sunt: quia indigni sunt scientia mea. Vt video inquit illa: cōsulētes rebus suis, fugerūt ne audirent quod Dauid ex ore Nathā, tu es vir qui fecisti hac rem. Discesserūt igitur, ne forte paterentur eadē vel similia quę senes illi apud Danielē. Cap. 13. Nemo te cōdēnauit. Nemo dñe. De? qui iustificat quis est qui cōdēnet? Nū Iesus qui cū lachrymis & clamore valido orauit pro nobis patrē? Verū apud te nullus iustificabitur, aut sicut dixit Moses seruus tuus: nullus apud te. Perse innocens est, & ideo tu potes me cōdēnare, qui solus potes facere mūdū de immūdo cōceptum semine. Iob. 14. Sed nunquid creatura clemētior erit suo creatore? Igitur neq̄ ego te cōdemnabo. Augustinus. Sed quid est domine? Nunquid faues peccatis? Nō plane: sed vade & iam amplius ne pecces. Ergo et dñs dānauit, sed peccatū, nō hominem. Nā si peccatorū fautor esset, diceret, neq̄ ego te cōdēnabo, vade & viue vt vis, de mea liberatione esto securus. Ego quātuncūq̄ peccaueris: te ab omni pęna etiam gehenę & inferni terroribus liberabo. Nō hoc dixit, sed noli deinceps peccare, ne deterius tibi aliquid cōtingat, quia si nō vigilaueris: mouebo cādelabrum tuum de loco suo. Apoc. 2 Cōfecimus aūt clemētiam dicētis, neq̄ ego te cōdemnabo cū sęuitia C. C. C. Qui malo totius reipublice Romanę natus est. Cū enim ad saginam ferarū muneri prępararatarum carius pecudes cōpararentur: ex noxijs laniandos ambitus, & custodiarū seriē recognoscens, nullius inspecto elogio, stans tantū modo, intra proticum mediam, a caluo in caluum duci imperauit tanq̄ pecora ad victimam. Denicq̄ quosdam ad bestias dānauit, nō ob aliud: nisi q̄ nunq̄ p genitū suum de ierassent, Ad hęc Augustinus super illud Hiere. Cap. 3. Si dimiserit vir vxorem suam. In euāgelio postq̄ Christus dixit adulterę, neq̄ ego te cōdēnabo, quis nō intelligat, debere ignoscere matrimonium, quod videt ignouisse dominū amborum? Nec iam se debere adulteram dicere, cuius pęnitentis crimen.

Hiere. 17. Chrysipp?

Psal. 67. Ambrosi? Matth. 7

Exo. 17.

Hierony. Hiere. 17.

Prouerbiū

Genes. 38.

2. Cor. 2

2. Reg. 12

Hebre. 5. Exo. 34. Augusti?

Ioan. 5. Caligula.

Augusti?

crimẽ, diuina credit miseratione delectũ. Sic Dauid Saulis filiã quã pater eiusdẽ ab eo separatã dederit
2.Reg.3. alteri, tanq̃ noui testamẽti prefigurator, sine cũctatione recepit, imo diligẽter repetijt. Alioqui si vos o
vim impunitatem hinc datã putatis vxoribus vestris, siquis vestrũ sine peccato isto est, primus in illam
Augusti⁹. lapidẽ mittat. Et hinc factum est inquit Augusti⁹, vt quidã prẽsumptores fidei inimici, hoc caput de mu
liere adultera e suis codicibus auferrẽt. Legit igitur isti, quid imperator Antonius nõ vtiq; christianus
de hac re cõstituerit, vbi maritus vxorẽ de adulterij crimine accusare nõ sinitur, cui moribus suis nõ pre
buit castitatis exẽplũ ita vt ambo dãnentur, si ambos pariter impudicos cõflictus ipse cõuicerit. Per in
Ambros⁹ quum enim mihi videtur esse, vt pudicitiam vir ab vxore exigat, quã ipse nõ exhibet. Hec ille de adul
terinis conju. Lib.2. Capite.8. Ambro. Nemo te cõdẽnauit. Nã cũ reus occiditur, persona magis q̃ cul
pa punitur. Vbi vero culpa deponitur, absolutio persone est, pena peccati. Amplius ne pecces, hoc est,
lex de adul ex quo te Christus redemit, corrigat gratia: quã pena nõ emendaret, sed plecteret. Subijciamus pro coro
teris. nide huius pericopes legẽ de adulteris feminis, que cõdita est a sex & sexaginta episcopis anno domini
sexcẽtesimo: 81. Regnãte in hispania & Gallia Sisuando Gotho: Femina in adulterio deprehensa que
cõgressa est viro vxorato, tradatur potestati vxoris eius quo cũ adulterata est, vt vlciscatur se iuxta be
neplacitum suum. Item altera lex siqui reperti fuerint vicio sodomitico subiecti, q̃ primũ castrẽtur, absi
cindãtur & tradãtur episcopo, qui eos in carcerẽ detrudat vbi pẽniteãt, porro vxoribus eorũ liceat nu
Lex altera. rũ essent equales, absoluebatur potius reues q̃ dãnabatur. Si queras quare hoc potius q̃ illud. Respõdet
philosophus: multis nominibus visum esse conuenire, vt reliquis paribus, reo magis q̃ actori faueatur.
Vel q̃ accusator accedit paratus, ac prẽmeditatus, reus ad multa nõ prouisa compellitur respõdere. Vel q̃
cõsentaneũ sit reum vt qui maiore periculo dicat, ob metũ quedam prẽtermittisse potius q̃ actorem. Vel
q̃ in ancipiti negotio, potius ad eã partem oporteat vergere, vbi si forte sit erratum, peccetur leuius. At
minus est malũ absoluere nocẽtem, q̃ innocẽtem dãnare, prẽsertim in capitalibus causis: vbi si contin-
gat errare iudicem: non est quo sarciat in posterum erratum suum, extincto homine. Contra si clabatur
innocens, poterit alio iudicio pẽnas dare. Vel q̃ accusatio propior est suspitioni malevolẽtie q̃ defensio,
sicut in prẽsentiarum factum est, & ideo qui iudex fuerat interpellatus a malevolis accusatoribus, fac-
tus est aduocatus adulterẽ, subiecit tamen, amplius noli peccare.

Caput. xvi. Ego sum lux mũdi, & de hoc multa. Ego vado & quẽretis me: & in pecõ vro moriemini. Tu quis es? Principiũ qui & loquor vobis. Cum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis: & c.

Iterum ergo loquutus est eis Iesus dicẽs. Ego sum lux mũdi. Qui
sequitur me: nõ ambulat in tenebris, sed habebit lumẽ vitẽ. Di-
dictũ est Ioan.1. Ibi, erat lux vera. Principio annotandũ, q̃ cum Dñs dicit, sum lux
mũdi, ostendit q̃ ante aduentũ suum immũdũ, mũdus in tenebris erat, id quod pre
figurauit, q̃ sol quarto die creatus est, vt intelligas tria tempora prẽcessisse eius ad
Ester.8. Cap.2 uentũ videlicet ante legẽ, sub lege, & in initio gratie. In ortu quidẽ suo noua quã-
dam lux orti visa est populo dei de qua Lucas, claritas dei circũfulsit illos. Capi-
Et Matthęus, ecce stella quã viderant prẽcedebat eos, sed lux ista paucis illuxit, ni
rum/30. Cepit explicare radios suos, prẽdicare regnũ cœlorum, & sanare quẽuis morbum, vnde eger
Psal.35. adolescentule quaqua versum currere in odorem vnguẽtorũ suorum. Canti.1. Secundo annotandũ: q̃
ẽ. Cor.15 cũ dicit sum lux: ostẽdit: q̃ est maxime a nobis cognoscibilis. Nihil enim videri potest sine lumine, lumi-
ne ipso excepto. Videbimus enim aliquando lumẽ in lumine tuo, hoc est videbimus deum nõ perspecu
Seneca. lum, nõ in enigmate, sed facie ad faciẽ. Ad hęc Seneca. Quid est in quo erratur, vt cũ omnes optẽt vitã
beatã, vix vnus ex centũ illam attingat? In hoc videlicet q̃ nolunt illud sine quo nõ bene viuitur. Nam
& illi qui beati sunt, nõ propterea sunt q̃ bene viuere voluerunt, sed quia bene vixerunt. Mali aũt be-
ti esse volũt: bene viuere nolũt. Nam cum summa vitę beatę sit solida securitas, sollicitudinis co
causas: & per insidiosum tramitem, nõ tantum ferunt sarcinas sed trahunt, ita lõgius ab effectu
petunt semper abiicedũt, & ferũtur retro, quod euenit in labyrintho properantibus, ipsa illos ve
implicãt. Certe ibant nunc q̃ post dies septem cõprehenderet sanctum Iacob, si per inde vacui
Gene.35. sicut Iordanẽ transierat. Nũc autem quattuor comitatus vxoribus: reuertebatur in patriam, ac
Figura. sa prole multo q̃ cũ pecore. Qui aũt sequitur eũ qui exultauit vt Gigas ad percurrendã viam, nul
Matth.8. cet sequatur, cõsequetur tñ nunc̃, quippe qui nec illud habuit quod habet vel vulpes. Sed adrem. Ana
Anaxago xagoras rogatus, ad quid homo natus esset, respõdit nõ minus impudẽter q̃ mendaciter, solis
ras. dẽdi causa natus est homo. Et hãc vnam vocẽ mirãtur omnes philosophi, ac tãto philosopho digna iu-
dicãt. Illud aũt cõsequitur nunc̃ hac positione, vt homo cæcus homo nõ sit. Deniq; vt iste nõ videatur oi-
no desipere, nõ defuerũt qui dicerẽt, Christũ dñm solem fuisse istum oculis carnis visibilem expositũ &
Ioan.1. publicũ nõ tantũ hoibus sed etiã & iumẽris ad videndũ. Sed si sol iste est christus dñs, quomõ verum est
dia per ipsum facta sint: Sed hec quoniã vel cęcis nota sunt, transeamus ad alia. Vocatur tamẽ deus sol
iusticię in Malachia Cap.3. Et Ioannes dicit, deus lux est, & tenebrę in eo nõ sunt vlę, quo sermone ob-
Hieron⁹ tenditur iuxta Hieronymũ: oia aliorũ lumina aliqua sorde maculari. Inde illud Virg iuxta eorde: Deus
meus illu-

meus illumina tenebras meas. Cęterū referente Plutarcho, Anaximāder/Metrodorus, Crates ſolē omnium planetarū ſupremum aſſerunt: poſt quem lunā, infra hos errātes inerrantesq; collocāt. Plato poſt hęrentiū ſitum primū locat Saturnum, ſecūdo Iouem, tertio Martē: quarto luciferū, quinto Mercurium ſexto Solē, ſeptimo Lunā. Solem Anaximāder terrę ęqualē dixit, Heraclitus aūt latitudine pedali, Epicurus tātus eſſe quātus apparet. Xenophanes cōplures ſoles arbitratur, Lunas q; per alios arcq; alios terrarū tractus. Id q; argumēto eſſe poteſt, q; iuxta Plinīū aliquando viſi ſunt ſoles duo, nō nunq; & tres Hęc & multo plura philoſophi illi qui ſapiētes habiti ſunt nugati ſunt. Quoniā enim anteq; verus nobis oriretur ſol, nullus homo de cęlo deſcēderat, qui tenebras has cimerias fugaret, licuit vnicuiq; ſicut dicit Lactātius ſuam de ſole luna & aſtris deq; beatitudine Academiā inſtituere. Verūm quod veritas dicit id tantū verum eſt: qui ſequitur me, nō ambulat in tenebris. Nā ſi de ſole iſto materiali intellīgas, q; ſequitur me: nō ambulat in tenebris, ſequere eū qui mane oritur: & videamus ſi nō in tenebris ambulabis. Nōne cum occiderit, quātuncūq; poſt illum curras, in tenebris remanebis? Licet enim tu eū nō deſeras: ipſe tamē deſeret te. Quid quod ille ſemp tendit ad occaſum, tu aūt forte ad oriētem feſtinas. Vocatus eſt aliquādo Cæſar ſol oriens, imo ipſe ſeipm vocabat, itidē & Pōpeius, idē legimus de Alexandro ſed ſoles iſtos quicūq; ſequuti ſunt, quia in tenebris ambulabāt, ligatis manibus proiecti ſunt in tenebras exteriores. Illū ergo ſequere quē tenebrę nō cōprehēderūt, de quo Tobias: quale gaudiū eſt mihi, qui lumē cęli nō video? Illum ſequere de quo inferni incolę dicturi ſunt, ergo errauimus (ſero ſapiūt phryges) a via veritatis, & iuſtitię lumē nō illuxit nobis. Verū quod pace eorū dico, nugātur, illuxit enim eis ſed ipſi oculos ſuos clauſerunt, aut declinauerūt cū ſenibus illis capularīs, ne recordarētur iuditiorū dei iuſtorū. Vnū eſt autem quod vel maxime auertit homines a ſequela ſolis huius, quoniā via qua eos ducit ardua eſt, & angusta, & a paucis teritur, hanc q; primū ingreſſus fueris, atergo in ſequetur te Pharao cū exercito ſuo, a frōte aūt Edom, dicēris, nō tranſibis per me, alioqui armatus occurram tibi. Nū. 20. Ita dicebat Hieronymus Iouiniano ęquāti nuptias virginitati. Ne glorieris q; multos diſcipulos habeas, ſi lius dei docuit in iudęa, & duodecim illum apoſtoli tātū ſequebantur. Torcular calcauit ſolus, & Petri quoq; erga eum trepidauit cōſtantia. Phariſęorū aūtē doctrinę omnis popul⁹ applaudebat dicēs: crucifige crucifige eum. Ioan. 19. Nā reuera iuxta prouerbiū difficilia quę pulchra. Euſebius. Principatū gerens, ne reminiſcaris iniuriarum & diſſenſionum & inimicitiarum, ſi quę tibi priuscū aliquibus intercēſſerūt nō enim ad regnandū promotus es, vt te ipſum vlciſcaris, ſed vt cuſtos eſſes magnę deę iuſtitię miniſter atq; interpres. Principatū quem geris, exorna, teipſum aūt nō immutes. Locū tuum ne dimiſeris. Rectorē te poſuerūt, &c. Ne magis alios hoies reuerearis, q; teipſum, neq; magis de linguas, ſi nemo reſcituras ſit, q; ſi omnes. Epictetus. Sicut ſol nō expectat prięces & pręſtigias vt exoriatur, ſed ilicō fulget; ita & tu ſpōte bene fac, & ęque ac ſol amaberis. Ita dicit iux mūdi, eſtote clemētes ſicut pater veſter, q; ſolem ſuum oriri facit ſuper omnes. Ipſe eſt Chriſtus deus noſter. Qui igitur ſequitur ſolem qui occaſum neſcit, habebit lumē vitę. Dixit Eſau fr̄i ſuo Iacob. Gradiamur ſimul, & Ero comes vię tuę. Et ille. Noſti domine q; paruulos habeā teneros & oues & boues fętas, quas ſi plus in ambulando fecero laborare, morīētur vna die cuncti greges. Prędedat dn̄s ante ſeruum ſuum (in columna nubis, vel ſicut ſtella Magos) & ego ſequar veſtigia tua paulatim, ſicut videro paruulos meos poſſe: donec perueniā ad montem dei Oreb. Id futurū eſt ſero licet, ſi nō reſpicias cum vxore Loth, ſi nō recedas a via, mugias licet pro vitulis recluſis. 1. Reg. 6. Si nō dormites cum Helia. 3. Reg. 19. Nē forte audiat: neſcio vos. Dixerunt ergo phariſęi. Tu de te ipſo teſtimoniū perhibes, teſtimoniū tuū nō eſt verum. Reſpōdit Ieſus & dixit eis. Et ſi ego teſtimoniū perhibeo de me ipſo: verum eſt teſtimonium meū: quia ſcio vnde veni & quo vado: vos aūt neſcitis vnde venio aut quo vado vos ſecūdū carnē iudicatis: ego nō iudico quenq;. Et ſi iudico ego: iuditium meū verum eſt: quia ſolus nō ſum, ſed ego & qui miſit me pater. De ſe ipſo in neutram partem loquendū philoſophus docet. Nā ſeipſum laudare nulla cogēte neceſſitate, ac dicere: nullo licet audiente nō ſum ſicut cęteri omnes, inſignem ſtultitiam arbitratur Paulus. 2. Cor. 11. Se ipſum aūt vituperare, id licet tolerabilius (fuimus enim nos aliquando inſipientes inquit magnus Paulus vas electionis) delecti tamē animi eſt, niſi fiat deo tantū teſte, vt dicas, peccaui domino. 2. Regū. 12. Deus propitius eſto mihi peccatori, loquar dn̄o cum ſim cinis. Geneſ. 18. Quod ſi aliquoties viri ſancti meritorū ſuorum recenſent catalogum, ſemper tamē coronas ſubijciunt pedibus dei. Apoc. 4. Sicut Dauid gloriatur apud Saulem q; occiderit Leonē & vrſum, ſed vt fidem ſibi cōciliaret de occidendo Goliath. Sic Iob Cap. 31. Per totū Gregorius. Iob id circo res geſtas & virtutes ſuas tā latius narrat, quia inter increpationis verba deprehenſus & percuſſionis verbera a ſpei fiducia mētē ſuā labe factari cōſiderat. Multa quippe & egiſſe ſe mala ab amicis ſuis audierat. Et ne verbis pariter & flagellis preſſa in deſperationem mens corruat, hāc per ſuarū virtutum memoriā ad ſpem reformat, vt nequaq; ſe debeat in calamitate dęjcere, qui trāquillitatis ſuę tēpore meminerat tā ſublimia egiſſe. Paulus vero peccata nullo cogēte explicuit. 1. Timo. 1. Reuelationē aūtē illā beatā, vix neceſſitate adactus, poſt annos quattuordecim retulit, nec tamē apertius, ſed ſcio hoiem inquit. Quod vero dn̄s ſe lucem mūdi dicit, principio quidem quid magnū de ſe dicit? Qui perpetua mūdum rōne gubernat, tempus ab quo ire iubet, & ſta. Filis manēs dat cūcta moueri terrarū cæli ſoliſq; ſator. Loquitur tamen de ſe pro captu noſtro, cui ſilet omnis laus. Refert aūt noſtra & admodū refert ſcire, q; ipſe ſit lux mūdi: quē qui nō ſequitur, toto errat cœlo. Pro inde & ſi ipſe de ſe ferat teſtimoniū: teſtimonium eius ſumma veritate fulciatur, eſto id iura nō permittant, quod tamē refe-

Plutar. Plato. Xenophanes. Lactātius. Matt. 20 Cap. 5 Sap. 5. Figura. Exo. 14. Hierony Eſai. 61. Geneſ. 55. Figura. 3. Reg. 19 Geneſ. 18 philoſopha Luce. 16. Titum. 3. Luce. 18. Gregorius 1. Reg. 17 2. Cor. 12 Pſal. 68

rente Val. Max. Aliqū cōceſſum eſt alicui. Sed nemo verius hoc facere potuit q; Chriſtus dn̄s qui non quęrit

quęrit gloriā suam sed est pater eius q̄ quęret. Et testimoniū ei⁹ verissimū est. Vnde mēr̄ito ipse dicit. Ego sum qui testimoniū perhibeo de me ipso, quia is sum qui mētiri nescio, mētiri nō possum etiā si velim, vtrūq; aūt impossibile. Verū est ergo testimonium meū, quia scio vnde veni & quo vado, vtrunq; vos ignoratis. Dictū autē est in prędcētibus, q̄ dñs Iesus habuit testimoniū ab angelis a dæmonibus, a pastoribus a Magis, a Simeone & Anna, a Ioāne baptista sępe sępius: a patre de cœlis, & a suis o⁹ib⁹ & tamē si nullū esset hoīs de me testimoniū inquit, si solus de me testificarer: nihilominus si sciretis qui sim: & vnde venerim, nō tam atrox mihi cōuitium irrogaretis, dicentes veritati: testimoniū tuum non est verum. Hominem igitur possunt falli & falliere, mētiri & mēdatiū dicere, in me nullum istorum cadit.

Prouer.8. Quare ita? Nihil ex me loquor, sed ex ore eius vnde prodij primogenitus ante omnē creaturam, nec alio tēdo q̄ ad exaltandā gloriam eius a quo missus sum. Cæterū iudęi scire vnde venerat dñs Christus aut quo ibat, nō poterant, quia sciri nō potest, pōt tamen credi. Quomō autē possit sciri reuelatione patris vel filij, dictū est Matt. 11. Et 16. Cap. Quid est aūt, vos secundum carnē iudicatis? Id tamē de me creditis quod videtis: fide videlicet Græca. Hoiem tantū creditis, cuius testimonio nō statur, si quādo de se ipso testificatur, nisi iuxta quod iura sanciunt: aliquādo statur iuramēto alicuius decisorio, quia aliter liquere nō potest de causa. Et hoc modo videlicet iudicare iuxta visionē oculorū, christ⁹ dñs nullum iudicat, sed cor ipsum rimatur & intuetur. Iudicū igitur vestrū prauum est, quia impie dānatis in vestrū ipsorū malum, quod amplecti debueratis vtraq; manu, ego nullum iudico. nūc enim tempus est misērēdi. Iudicādus enim veni nō iudicaturus, & causa mea quasi impij iudicabitur, verū si iudicarē aliquē iudicium meū verū esset: quia nō sol⁹ ferrē sentētiā, sed ego & pater qui misit me. Et in lege vestra scriptū est: q̄ duorū hoīum testimoniū verū est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso, & testimoniū perhibet de me qui misit me pater.

1. Reg. 16. Psal. 11. Iob. 56

Dante. 15 Id quidē scriptū est Deut. Cap. 17. In ore duorū vel trium peribit qui interficietur. Nemo occidetur, vno cōtra eum dicente testimonium. Id tamē si esset vsq; quaq; verum, diceretur vere littera legis interfectrix. Nā duo testificati sunt cōtra Susannam: nec tamē stetit testimoniū eorum, nō autem stetit: quia separati sunt ad inuicem. Cōtra sanctū Naboth nō duo tantū, sed maior forte pars ciuitatis stetit, auctrice tanti sceleris impiissima Iezabele. Stetit aūt ad tempus, tamē recidit sup caput eius, quādo præcipitata est esse scriptura, in ore duorū &c. Ad hęc Chrysost. In hoib⁹ quidem in ore duorum vel trium testium stat nic; homo cū a se ipso dignus fuerit fide, testimonio nō indiget in aliena re. In propria vero cū testimonio alieno indigeat, nō adhuc dignus est fide. Hic vero totū est cōtrarium. Et enim in propria re testans & ab alio testimoniū habens vnicum tm̄ videlicet a patre, dixit se fide dignū esse. Dicebāt ergo ei,

5. Reg. 21. Chrysosto

Vbi est pater tuus? Sed si pater Christi est deus vane rogant vbi sit, vnde nō merentur audire resp̄ōsum. Respondit Iesus. Neq; me scitis, neq; patrē meum. Si me sciretis, vtiq; & patrē meum sciretis. Hęc verba loquutus est Iesus in gazophylatio docēs in tēplo, & nemo apprehendit eū, quia non dū venerat hora eius. Isti quidē simpliciter videntur interrogare, tamē iuxta Theophyl. improperabant ei, quasi ex adulterio vel fornicatione genito, & propriū genitorē ignorāti, sicut modo vocātur. S. P. Vel tanq; homini, quē naucipenderent, eo q̄ pater eius putabatur Ioseph, quasi dicāt, Ignotus & tessis homo est pater tuus, quid toties nobis nescimus quē patrem inculcas? Nisi forte tu es alter Melchicędec, cuius parētes scriptura non dicit, apator proinde & ametor.

Theophyl. Heb. Cap. 7. Et dominus Iesus. Neq; me scitis &c. Sciri nō possum nisi patris reuelatione: qua vos indigni estis. Quod si me sciretis & patrem meū sciretis, nō enim tā ouum ouo simile, patris enim filius imago est absolutissima oibus numeris. Quod aūt dicit textus, forsitan & patrē meum: p⁹o forsitan Græce est αν, an, esto; cōiunctio explectiua, quasi dicat, sine dubio cognouisseris & patrē meum, cū patris & filij vna sit essentia: maiestas & gloria. Hęc loquutus est Iesus in Gazophylatio. Est aūt gazophylatium locus frequens populo, in quo cōferebātur donā quę vsibus templi donabātur, quę tamē oīa veluti deo cōsecrata: inquęstum vsumq; sacerdotū cedebāt, id quod nō infrequens est apud multos ex nostratibus, quorū vox est, qui altario deseruiūt &c. 1. Cor. 9. In alia significatione accipitur Gazophylatiū. 4. Reg. 12. Et Luc. 21. De quo videbitur ibi. Quod aūt nemo in eū manum miserit, Ioannes reddit causam, quia oītempus habēt. Dixit ergo iterū eis Iesus. Ego vado & quęritis me, & in peccato vestro (infidelitatis) moriemini. Quod licet videre Romę vbi iudęi publice viuunt. Quo ego vado vos nō potestis venire. Dicebāt ergo iudęi. Nunquid interficiet semetipm, quia dicit: quo ego vado: vos nō potestis venire? Rogo inquit Hieronymus, post tot documenta tot exępla scripturę, vnde in nobis crescit impunitas delinquendi? Quis est hic præsumptionis spiritus tantā in animo nostro operatur audatiam, vt cū sanctos hoiem de leuibus etiā culpis videamus esse punitos grauiter, & nos cotidie in maioribus & pluribus delinquētes, ęternos in media dānatione fore credamus? Quanq; leue nunq; sit: deum etiā in exiguo contēnere, qui nō tātum ad qualitatem peccati aspicit: sed ad personę cōtemptū. Quis nō leue putaret, q̄ Oza imprudēs arcā manū correxit: qui inclinārāt boues lasciuiētes? Et tamen mortuus est atq; vtinam nō in peccatis suis. Quid de eo qui lignā fabbato colligebat? Nū. 15. Et tamen præcepto dei lapidatur. Quid de propheta domini quem pseudo propheta seduxit, & reduxit, & quia comedit cōtra quod in mādatis acceperat, a leone suffocatus est. Bis peccare inquit Menander: nō est viri sapiētis. Nā quis est homo qui nō aliquando dormitet, si iustus 7 dit septies in die? Prouer. 24. Dicebat autē & Scipio, nō est sapiētis viri dicere ευχ ομαι, vt omen, idest nō cog-

Hieronym. 2. Reg. 6. 5. Reg. 13 Menāder.

nō cogitabam. Primus lapsus imprudētię datur, quis enim sapit oibus horis? Verū itērum ad eundē offendere lapidē insipiētis est, nō imprudētis. Nā vulpes difficile capitur iterū in eodē laqueo. Vides iudicia dei ab yssum multā, qualiter nec semel pepcit prophetę, qui tamē falsus est? Quāto deteriora patietur qui filiū dei cōculcauerit, & sanguinē eius polluerit in quo sanctificatus est, & spiritui gratię cōtumeliā fecerit? Nempe in peccatis suis morietur. De hoc. Nū. 16. Ignis egressus a dño interfecit 250/ viros qui offerebāt incēsum. Loquut? ꝙ est dñs Moſi dicēs. Precipe Eleazaro filio Aarō sacerdoti, vt tollat thuribula quę iacēt in incēdio (igne dispersо) quoniā sanctificata sunt in mortibus peccatorū, producatęq; ea in laminas & affigat altari, vt tegnāt ea pro signo & monimēto filij israel: ne videlicet similia peccantes: & ipsi in peccatis suis moriātur. Et obserua quoniā isti viui sepulti sunt cōtra cōmunē consuetudinē Et intelligendū est ꝙ simul eodē momēto tēporis ducēti quinquaginta qui thuribula acceperunt, quorū dux chore erat cōsumpti sunt ab igne in atrio tabernaculi, & Dathā & Abirō cum suis coniuratis absorti sunt cum tabernaculis & vniuersa substātia eorum. Ita nec illi interitum sagierunt istorū, nec isti illorum incendiū, impleuerāt enim mensuram peccatorū suorū. Nūc igitur vos nolite illudere, ne forte constringātur vincula vestra a carnificibus satanę, sicut factū est in Absalon, cui satanas scalas ademit. Nisi ꝙ nō raro multi ipsi fiunt suorū ipsorum carnifices: vt nulli sit dubiū ꝙ in peccatis suis moriantur. Adhuc inquit escę erāt in ore ipsorum, & ira dei venit super illos, & in peccatis mortui, nunc apud inferos digerūt coturnices. Tu aūt memor esto verbi illius, omnis qui inuenerit me, occidet. Peccator enim immortali existēs, pęnę eternę adiudicatus est, licet stertat cū Iona, iā enim forte diuina cōprehēsus est. Verūtamē iuxta Senecā tūc cōsummata videtur malitia hois, cui nō solum turpia delectāt, sed & placent. Quādo aūt dicūtur placere? Cū iuxta Augustinū, pudet nō esse impudētem, quādo prędicātur in triūphis tiuitatū: & dicimus, erit sicut hodie, sic & cras & multo amplius. Itaq; tacētibus pharisęis ad ỽba christi & animū homicidā celātibus: quādiu oportunitatem nanscisceretur perpetrādę impietatis sue, subiecit dominus quod prēmisimus, ego vado & quęritis me. Queretis autem nō studio credēdi sed persequē di, quibus verbis tacite cōuenit & percutit cōtētiam eorū cauterizatā, qui quātumcūq; niterētur pertur bare cōsiliū dei, nō poterāt, sed postq; inquit impleuero id ad quod a patre meo missus sum, vado ideſt pergam p̄ mortem & resurrectionis gloriā ad eū quo cum sum: & a quo nunq; recedēs missus sum. Vos aūt nisi cōuerti fueritis credēdo: in peccato vestro moriemini: qui ēm nō credit, iā iudicat? est, & ira dei manet sup eum. Quod aūt dicit, quo vado, nō potestis venire, id palā est, primū quidē manēte incredulitate, quomō ire poterāt in gloriā quam oculus non vidit deus absq; te quam prēparasti diligētibus te? Qui nō credit, quomodo diligit? Inuisa quidē amare possumus, incognita minime. Fides autē est oculus mētis, sicut oculus est causa cognoscēdi homini. Hoc est dictu, sicut oculis cognoscimus hominē, sic fide deum. Secūdo quia nō sunt cōdigne passiones huius temporis ad futurā gloriam, ad quā iuxta formam seruilem iuit dñs Iesus, per viam crucis suę. Dicēdo aūt, ego vado: ostēdit ꝙ nullo cogēte, crucē tulit humeris suis, nisi forte Abrahā angariare potuit filium suū Isaac, vt onus lignorū sub iret, cum Abraham annorū/150/Isaac aūt inueni annorū/30/vt pie credimus. Ad hec iudęi. Nūquid interficiet semetipm, &c, O impiam & insanā vocem. O filij scelesti & degeneres, viparum progenies, adeo nihil boni de homine isto viro iuxta cor dei, qui tot apud vos miraculis patratis, oibus clarus & charus euasit: sentire potuistis vt id solum ꝙ interficiat semetipsum vijs eius super esse arbitraminī, videlicet vt vel sic effugiat manus vestras? Quasi vos ipsos ipsi interficere nō possitis, exemplo amici vestri iudę mercatoris pessimi Nū, quid inquiūt interficiet semetipsum. Impius Tiberius Cæsar mortem adeo leue suppliciū putabat, vt cū audisset vnū ex reis Carnulium noie anticipasse eā exclamauerit, carnulius me eualit. Ut cuidam precā, ipęnę maturitatē respōdit, nō dum tecum grām rediit. Suetonius. Hoc ergo timēt carnifices isti, ne dominus Christus sibi mortē inferat, vt effugiat manus eorū. Seneca. Quęris amice quod sit ad libertatem iter? Quęlibet in corpore tuo vena. Hec gentilis iste dixit. Sed nebulonibus istis, si ad esset voluntas ese occidēdi, deesset forte animus, sicut legimus in Nerone, qui ferrū iugulo ad egit quidē, sed adiuuāte epaphrodito a Libellis. Rursum ꝙ alias ꝓcurrit se precipitaturus in Tiberim, sed & tibi defuit animꝰ. Quid igitur erat impedimēto: q̄ minus ex tot mortis generibus vnā quā mallēt arriperēt, vel traderēt se principi suo: qui eos in astra ex altaret cū Simeone illo, & inde precipites daret in tartara? Nū interficiet semetipsum? Hoc est, num anteuertet voluntatē nostram: atq; ita liberabitur a molestijs persequēcium eum? Quod enim illi animo homicida decreuerāt se facturos nacta oportunitate, hoc opinabātur illum perpetraturū, vt manus illorum euaderet. Et dicebat eis. Vos deorsum eitis: ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis: ego nō sum de hoc mūdo. Dixi ergo vobis ꝙ moriemini in peccatis vestris. Si enim nō crediderit is ꝙ ego sum: moriemini in peccato vestro. Quod dicit deorsum: & de hoc mūdo, eadē est sententia. Quomō autem dominus iesus est de hoc mūdo, per quē factus est mūdus? Vnde illud. Clarifica me o pater apud te metipsum claritate quā habui priusq; mūdus fieret apud te. Nō erat igitur de mūdo quia cōuersatio eius cælestis erat non terrena, illi aūtē de mūdo erāt, quia puluis erāt, & mundum amabāt, & qui poterāt, cum mūdo gaudebant, & dies suos in bonis ducebāt & quia mūdum dilexerūt, cum mūdo trāsierūt: cui figura in trāsitu est, dicente propheta: mane sicut herba floreat & trāseat, vespere decidat, induret & arescat, & aridum in ignē mittetur & ardebit. Ad hec sciēdum ꝙ Apollinarius hęreticus male intellectis verbis istis: non sum de hoc mūdo, dixit ꝙ corpus christi nō fuit verum corpus ideſt ex quattuor elemētis cōflatū sicut corpora nostra sed de sursum attulit corpus cæleste. Obstat aūt ioannes dicēs. Miles lācea latus eius pupugit, & cō tinuo exiuit sanguis & aqua. Sāguis vnus ex quattuor humoribus, aqua vnum ex quattuor elementis, ostēdit

Pſal. 35 Heb. 10. Figurā. Gene. 4 Seneca. Auguſti. Eſai. 56 ioan. 8 Eſai. 64. Rom. 8 Gene. 22 Seneca. apollinari? ioan. 19.

Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

Chryſoſto oſtẽdunt ꝙ verũ corpus accepit. Chryſoſt. Nõ ſum de mũdo ideſt de numero veſtrũ qui mũdanã curatis. Dixi ergo vobis, idcꝫ ne memoria excidat denuo replico ꝙ moriemini in peccatis veſtris, ſi nõ crediderit is, ꝙ ego ſum, nec ſubiecit, Chriſtus, propheta, Meſſias, vel deſideratus cunctis gẽtibus, nihil horũ ſubiecit, ſed vtitur verbo eſſentiæ ſuæ, iuxta quod dixit duci eorũ, ego ſum qui ſum, hoc eſt nomẽ meũ. Niſi

Exo. 3. ergo crediderit is ꝙ ego ſum quẽ pater miſit redẽptorẽ & redẽptionem populo ſuo, moriemini in peccato incredulitatis, quod eſt peccatorũ maximum, ſicut fides eſt fundamẽtum eccleſiaſticæ ædificij, iuxta il-

Matth. 16 lud, ſuꝑ hanc petrã ædificabo eccleſiã meam. Vnde infans cꝫ primũ attingit fores eccleſiæ: illud principio rogatur, quid petis? Reſpõdetur, fidem. Dicẽbãt ergo ei. Tu quis es? Dicit eis Ieſus. Princi-

pio qui & loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui & iudicare, ſed qui me miſit ve-

rax eſt, & ego quæ audiui ab eo hæc loquor in mũdo, & non cognouerũt ꝙ patrẽ ſuũ

Chryſoſto dicebat deum. Chryſto. Cõſiderãda eſt amẽtia iudæorũ, qui poſt tempus tãtum & ſigna mirãda &

Eſaiæ. doctrinã cœleſtẽ interrogãt quis ſit vt merito cõqueratur dñs per ꝓphetam, cognouit bos poſſeſſorẽ ſuũ p

& aſinus præſepe domini ſui, iſrael aũt me nõ cognouit. Tu igitur phariſæe ſtulte & cæce qui ſapiẽtia le-

gis tumes, & ne hoc cognoſcis quod boues quod aſini (animal prorſus ſtolidum & a muſis prorſum alie-

Matth. 21 num) interroga aſinũ illum ſuper quẽ nullus hoium ſedit, cꝫ obſequens fuit dño ſuo, interroga piſcẽ illũ

Matt. 17 in cuius ore Petrus inuenit ſtatherẽ, interroga ficum illã quã dominus verbo ſuo radicitus arefecit, inter-

roga parẽtes puellæ & matrẽ iuuenis vita donati: interroga cæcos illuminatos, & dæmones e corporib⁹

pulſos, roga mare ſe datũ verbo tantũ, & hi omnes docebũt te, id quod nũc tu animo obſtinato & cæ-

co rogas dicẽs, Tu quis es. Principiũ inquit. Sciẽdũ ꝙ Græce ly principiũ nõ eſt nominatiui caſus ſed ac-

Auguſti⁹. cuſatiui poſiti vice aduerbij ita videlicet, τὴν ἀρχὴν, Ten archen. Quod aũt Auguſtinus expoſuit, cre-

Chryſoſto natiui caſus, quod verum eſt. Chryſoſto. Ita legit. A principio loquor vobis quaſi dicat: ſermones meos d

indigni eſtis audire, nõ ſolum vt dicã vobis quis ego ſum. Vos enim oia tẽtãtes loquimini, & hæc oĩa

poſſem arguere & vos punire, vnde ſequitur: multa habeo &c. Quidam doctor ſic legit. Principio vel

in primis quod & loquor vobis ideſt a principio dixi vobis me eſſe verbũ patris, & modo, & Paulo an-

tecꝫ obijceretis mihi hãc quæſtionẽ dixi, me eſſe lucem vitam & ſeruatorẽ mũdi. Poteſt & hic eſſe ſenſus

vt rogat⁹ dñs quis eſſet, reſpõderet: Hoc primo loco dicã, is ſum q̃ loquor vobiſcũ, nã cætera de me indig-

ni eſtis qui audiatis. Poteſt ſic intelligi, vt hæc cohæreant cũ his quæ proxime ſequuntur. Multa habeo de

vobis dicere, primũ ob id ipſum ꝙ loquor vobis: quo beneficio vos præbetis indignos, multa habeo quæ de vobis dicam, hoc eſt multa ſunt de quibus vos accuſem & cõdẽnem, plura habiturus, ſi dicã quis ſum

nimirũ deus homo. Nã id acceſſiſſet illis ad cumulum impietatis, cũ hæc ipſa quæ iam audierãt, incitarit

Chryſoſto illos & inflãmarẽt ad cõſilium perdendi illum. Sentit & alias Chryſoſt. Ita hæc verba, principiũ &c. Vt

Chriſtus nihil reſpõdere dignatus ſit, ad id quod interrogãt, Tu quis es: vt qui digniores eſſent qui audi-

rẽt, quid ipſi eſſent, nimirũ impĩj & ſcelerati, cꝫ quis eſſet dñs, cui inſidiabantur. Ita ꝙ quod Auguſtinus H

conatur exponere Chriſtũ dixiſſe ſe eſſe principiũ, nihil tale probatur ex hoc textu. Quid enim intelli-

geret iudæi, ex verbis dñi, dicẽtis credite me eſſe principium: Quod principiũ, vel cuius rei principiũ? De

nicꝫ quã conſequẽtiam habet, ſum vel credite me principium, & multa habeo de vobis loqui? Tamẽ cui

hæc nõ placẽt, cõſulat alios. Certe ex textu græco nullo modo elicitur iſte ſenſus. ego ſum principium vt

credite me principium. Caiet. Hæc dicto principium eſt græce accuſatiui caſus, aut eſt aduerbium. Et in

caſu quidẽ accuſatiuo cõſtruere hunc textũ fateor me neſcire: propter quod aduerbialiter hũc textum in-

telligo. Primũ quidẽ dico vobis: quia & loquor vobis. Multa poſſum de vobis loqui & iudicare. Hoc

eſt in primis quia & ego perſonaliter loquor vobis prædicãdo, manifeſtãdo myſterium ſalutis mũdi, ideo

poſſum multa de vobis tum loqui teſtificãdo iniurias mihi a vobis illatas, tum iudicare damnando: licet

dicit infra ſi nõ veniſſem &c. Hoc igitur ſignificatur, ꝙ quia Ieſus loquutus eſt eis, ideo multa de ingra-

titudine & pertinacia eorũ poteſt loqui & iudicare. Sicut cõmemorando eorũ facinora, explicat ſe iudicẽ, I

nõ actu, ſed potẽtem iudicare ſi velit. Et hoc eſt primũ quod reſpõdet quærẽtibus, tu quis es. Sed quia iu-

ditium in futurũ ſeruabatur, ideo modus explicãdi ſe iudicem tancꝫ officij veri quidẽ ſed futuri, introdu-

citur cum aduerbio τὴν ἀρχὴν archen, & cõiunctione aduerſatiua, ſed trãſeunte ad officium præſens, ſed qui mi-

ſit me: &c. Ordina ergo ſic. Primũ dico quia & loquor vobis, multa poſſum de vobis dicere & iudicare

ſed quoniã hoc ſeruatur in futurum, dico præſens officium meũ, qui me miſit, verax eſt &c. Ita ꝙ præce-

tibus iudæis, tu quis es, reſpõdet quo ad præſentia: ſum miſſus legatus a verace verax ad loquendũ mun-

do. Cũ ergo rogatis vt dicam vobis quis ſim: id tãtum dico, me eſſe qui loquor vobiſcum. Multa habeo

de vobis loqui, hoc eſt ſi loqui vellem, multis vos poſſem noibus dãnabiles oſtẽdere homicidas adulte-

ros: rapaces, inuidos: & vacuus oĩbus bonis: ſed ſecretũ meum mihi. Vos aũt implete menſuram patrum

Eſai. 24. veſtrorum Matth. 23. Nõ enim veni iudicare, ſed ouem quærere quæ perierat. Sed qui miſit me verax eſt.

Luce. 15. Quo ſermone oſtẽdit doctrinã ſuam veritate plenã eſſe, cum ipſe ſit veritas & filius eius qui verax eſt.

Hoc aũt dicit dñs, vt inducat & ſuadeat eos ad credẽdum. Si enim credãt, multa inde bona cõſequẽtur F

primũ quidem credẽtes, cognoſcẽt quis ſit dñs chriſtus, id aũt vitæ æternæ eſt pignus. Secũdo in peccatis

ſuis nõ morietur. Tertio accipient poteſtatẽ vt filij dei nominẽtur & ſint. Quod aũt dicit, & ego quæ au-

1. Ioan. 5. diui loquor, (nõ dicit, quæ vidi: quia ea ſunt in explicabilia) auditio eius nihil aliud eſt cꝫ eius æterna ge-

neratio, per quã accepit ab æterno eſſe & ſcire & poſſe quicquid velit. Poteſt intelligi iuxta quod verbũ

caro factum eſt: & tũc auditio eius, eſt plenitudo gratiæ ſpiritus ſepti formis quæ infuſa eſt animæ illius

beatiſſimæ: de qua Ioãnes, vidimus eum plenum gratia ad remiſſionẽ pcõrũ, & veritate in rectitudine

præceptorum.

prēceptorum suorū. Quod autē sequitur:nō cognouerunt q̄ patrē suum dicebat,nō mireris. Quādoqui dē Philippus cōsequēti tēpore dixit ad dīm christum,ostēde nobis patrē.Ioā.14.Isti autē quomodo de patre eius somniarēt vel diuinarēt potius? Quado a seclo nō est auditū vt quis duos patres haberet. Verū isti ideo nō cognoscebāt:quia nō credebāt. Dixit ergo eis Iesus. Cū exaltaueritis filiū hominis:tunc cognoscetis q̄ egosim: & a me ipso facio nihil: sed sicut docuit me pater hec loquor. Et qui me misit,mecum est, & nō reliquit me solū:quia ego quę placita sunt ei facio semper. Nō de oibus qui aderāt loquebatur dominus christus. Vide in actis. 2. Nūc inquit me rogatis,quis sum cognoscetis id,cum me exakaueritis in cruce. Vexatio enim aperiet intellectum,que n culpa incredulitatis clausit. Quomō? Euersa ciuitate & templo,& ablato a vobis regno:tunc dicetis:merito hec patimur(sero sapientes)quia peccauimus in fratrē nostrū: videtes angustias aīmę illius,dū deprecaretur nos,vt ingrederemur ad cōuiuiū (Luc.15)Vt ingrederemur rete petri:& nō audiuimus:id circo venit super nos ista tribulatio. Tūc ergo cognoscetis. Potest aūt & sic exponi iuxta quod refert Lucas:multi ex iudęis qui cōuenerāt ad spectaculū illud:serpētē videlicet exaltatum in deserto,reuertebātur percutiētes pectora sua. Luc.23. Iten in actis.2. Multi ex iudæis ad cōtionē Petri cōpūcti corde:dixerūt apostolis. Quid faciemus fratres? Videbāt se enim inuenibili crimine dānatos nec inferius eo de quo dicitur:peccastis domino peccatū maximū. Ascēdā ad dīm,si quo modo qui vero eū deprecari pro scelere vestro sta q̄ qui receperūt sermonē Petri,qui p ignorātiā postularāt dominū obstinatis vocibus ad crucē, baptizati sunt,& appositę sunt domino in die illa aīmę circiter tria milia. Et hi sunt de quibus nūc dicit dīs,cū exaltaueritis filiū hominis tūc cognoscetis. Quid? Quis sim,vnde venerim,quis me misit, & doctrinam meā summa veritate suffultā. Vnde Augustꝰ. Differo cognitionē vestrā, vt interim impleā passionē meā. Quare ita: Vt nemo desperet quorūcūq̄ cōcius sibi delictorum,quando deus omnem pacientiam ostendit in paulo. Nam & latro qui dominum Iesum blasphemns impetebat e cruce transfertur in paradisum. Crux ergo Christi exaltatio eius est:dicente Paulo:propter quod & deus super exaltauit illum. Crux Christi gloria eius est, quia a cruce agnosci cępit quis esset:quia vere filius dei erat iste. Matth.27. A cruce cognouimus:q̄ a se ipso facit nihil qui tamē omnia quę vult facit in cœlo & in terra. Psalmus.113. Cognouimus & illud:q̄ qui eum misit in mundum:nō reliquit eum solum. Quod si clamauit in cruce:se derelictū,in eo derelictus est, vt impleret ad quod missus est. Alioqui nisi derelinqueretur vt mortem gustaret triduo(sed viuebat Ionas in vētre ceti)non agnosceretur,dicente domino,cū exaltaueritis filiū hominis:tunc cognoscetis,quis sim. Quod aūt sequitur:quia quę placita sunt ei facio semper:sępe expositum est:q̄ voluntas patris & filij eadem est Iuxta formam autem serui quam assumpsit,loquitur ipse:non mea voluntas sed tua fiat. Ipse enim solus plenissime impleuit voluntatem patris,qui peccatum non fecit. De cæteris generalem sententiam protulit Ioannes,si dixerimus:peccatum non habemus,veritas in nobis non est.1.Ioan.1.

Genes. 42.

Num.21

Exo.32

Augustꝰ

Luce.23

Phil.2

Heb.2

Ionę.1

Esai.53

Ioan.8

Capūt. xvij. De multis qui in Iesum crediderunt ad quos multa dixit quę necessaria erant ad cognoscendam veritatem. Ipsi quoq̄ multa respōderunt gloriantes se filios Abraę neminiq̄ vnq̄ seruisse.

Hęc illo,multi crediderunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad eos qui crediderunt ei iudęos. Si vos manseretis in sermone meo,vere discipuli mei eritis,& cognoscetis veritatem:& veritas liberabit vos. Discipuli mei eritis. Quo fructu? Cognoscetis veritatem:& quid prodest mortalibus veritas? Veritas liberauit vos. Vnde nisi a morte æterna? Multi inquit crediderunt ex ijs qui audierunt. Quare non omnes? Quia nolucrunt. Et nunquid non tetigit Deus corda omnium qui audierunt? Tetigit,sed multi auerterunt scapulam recedentem: & ablerunt alius in villam suam: alius ad probandum quinq̄ iuga boum & cætera. Ad hos igitur qui crediderunt,sermo christi dirigitur,si manseritis in sermone meo. Mansio hec per charitatē fit: qui enim manet in charitate in deo manet & deus in eo,q̄a deus charitas est. Qui manet in vnitate & pace:in deo manet:quia ipse est pax nostra:qui habitare facit vnius moris in domo.ps.67. Sicut aūt dicit Hieronymꝰ. Nō quęritur in christiano initia sed finis:q̄a Paulus male cępit,& tñ bonū cursum cōsumauit. Iudas bñ cępit(sed tñ cępit)male aūt laqueo vitā finiuit. Vos igitur si manseritis in eo quod cępistis cognoscetis plenius veritatē(ex pte enim cognoscimus in presenti:etiā Paulus.1. Cor.13. Et veritas liberabit vos. Quid est hoc? Audi Paulū. Iā nō estis ancillę filij:sed liberę. Et quō ex seruis & filijs ancillę fecit nos christus ingenuos? Ipse ex libero factus seruus. Forma em serui accepit. Vñ? Ex carne eius cui? verba sunt:ecce ancilla dñi. Pro seruitute igitur qua nr Iacob seruiuit apud Labā annis/20/duas ancillas accepit vxores & totidē liberas:duas vel sorores:ex q̄b vxorib? his q̄ttuor:filios genuit duodeci liberos oēs,q̄a apd dīm nō est seruus nec liber. Sacramētū hoc magnū est. Denicq̄ apud Esaiā ita loquitur dīs. Seruire me fecisti in peccatis tuis, & prębuisti mihi laborē. Seruiuit igitur dīs p nobis seruitute durā,& lōgā annos/33/vt nos libertate donati,sedeamus ad mensam suam in regno eius,& ille transiens ministret nobis Luc.12. Ad hęc iudei. Respōderunt ei. Semen Abraę sumus,& nemini seruiuimus vnq̄ quomodo tu dicis:vere liberi eritis. Artificiose loquuntur libertatem ab extremis tuentes. Non intelligentes enim quę sit vera libertas; ea enim non mutat statum fortunę: Corpus extimens

Figurā. Colloss.3 Cap.4

Luce.12

1.Pe.2 Epheſ.6. eximens a iure ſerui(alioqui Paulus non diceret cum Petro, ſerui ſubditi eſtote in omni timore dominis nō ad oculū ſeruientes)ſed animum a metu mortis,a prauis cupiditatibus, a tyrānide diaboli, reſpondēt indignabundi,tumebāt enim nobilitate maiorum iuxta carnē, Nos ingenui ſumus,ex ingenuis nati,& poſteritas Abrae,nec vlli vnq̄ ſeruiuimus. Eſto. Sed maledictus homo qui cōfidit in homine,ſit licet ille Abrahā,ſit Dauid,ſit Ezechias aut Ioſias,quia nec Noe nec Daniel nec Iob liberabūt filios ſuos,ſi increduli fuerint. Quis enim iuxta prouerbiū laudabit patrē,niſi improbi filij? (Ait Dionyſiodorus) illi videlicet quicū ipſi nulla re preſtent,maiorum quorūdā virtutibus nituntur,eorūq̄ gloriā ad ſuā laudē frequēter vſurpent. Quid eſt aūt,nullivnq̄ ſeruiuimus? O amētiam ſingularē. Nū ægyptijs nō ſeruierūt & Babylonijs? Et manus Ioſeph in cophino. Quid eſt illud,eduxi vos de fornace ferrea,cōfregi catenas de ceruicibus veſtris,vt ambularetis erecti? Leui.26. Nunquid ad preſens tributa Romanis non ſoluitis?

Ezech.14. Dionyſiodorus. Pſal.80.

Chryſoſt. Et Cap.7. Gene.15. Quod ſi ſemē ſe iactāt Abrae meminiſſe debēt Thamar & Balę & Celphę,& Raab & Ruth. Ad hec ſciendū iuxta Chryſo.q̄ tres ſeruitutes iudei ſeruierūt grauiſſimas,quarū nullā deus illis intulit, nō pre dictā. De prima dicitur ad Abrahā. Peregrinū erit ſemē tuū annis/430/& affligent eos,& cętera. De ſe cūda Hieremias Cap.29. Et cū fuerint impleti/70/anni.&c. Et quia expreſſum erat tēpus huius ſecūdę captiuitatis videlicet anni/70/Daniel nō ante deprecatus eſt pro iudeis captiuis,ſicut habes Dani.9. Donec implerentur anni/70/videlicet ne fruſtra oraret,& audiret id quod Hieremias Capit.7. Tu noli orare pro populo iſto,& non obſiſtas mihi,ſicut olim fecit Moſes Exo.32. Quia nō exaudiam te. Et obſerua interim quomodo Daniel deprecans pro peccatoribus,meminit meritorum patrum precedentium Denicq̄ inducit ipſam ciuitatem,ceu mulierem aliquam captiuam,& ait. Oſtende facie tuam ſuper ſanctuarium tuum. Poſtq̄ circunſpectis oībus,neminem vidit qui poſſet deum reddere propitium, ad ęditia autem captiuitate dicitur Dani.8. Quę durauit tempus & tempora & dimidium temporis. Quartā eis predixit dominus Ieſus Luce. Cap.19. De qua iten Oſee Cap.1. Voca nomen eius abſq̄ miſericordia hoc de decē tribub?. Et Cap.3. Multos dies imo multos annos ſedebunt filij iſrael ſine rege, Quę cū ita ſe habeāt,qua frōte dicūt boni iſti,nulli vnq̄ ſeruiuimus? Quod ſi legas & librum iudicum, videbis eos manifeſte nugari. Legimus & Exo. Cap.1. Mortuo Ioſeph & fratribus,ſurrexit in terra rex nouus qui norabat Ioſeph,&c. Eant nūc & dicant iudei,nemini ſeruiuimus vnq̄,& meminerint quomodo preeorum cędebantur flagellis,vt oſtum ſoluerent: hoc eſt conſuetum numerum laterum. Exo.5. Quomodo

2.q.7.§nec Sco.4.Di. 36.q.prim. Prouerbiū inquiunt tu dicis,liberi eritis? Reſpondit Ieſus. Amen amen dico vobis:q̄ omnis qui facit peccatum,ſeruus eſt peccati: ſeruus autem non manet in domo in ęternum, filius autem manet in eternum. Si ergo vos filij liberaueritvere liberi eritis. Scio q̄ filij Abrae eſtis: ſed quęritis me interficere: quia ſermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem loquor,& vos quę vidiſtis apud patrem veſtrum facitis. Vos inquit de alia ſeruitute intelligitis (a qua reuera immunes non fuiſtis, ſicut patet ex dictis, ſed eſtis & nunc iuſtius

Geneſ,39. ta prouerbium ſeruorum ciuitas) ego vobis aliam ingero,quę vera ſeruitus eſt,qua ſeruitute Ioſeph dominus erat here ſuę,& hera ancilla erat ſerui ſui. De hac dicitur,maledictus Chanaam, ſeruus erit fratrum ſuorum. Geneſ, Cap.9. Seruorum ciuitas dicitur prouerbialiter de conuictu hominum improborum ſura ciuum aut ignobilium. Eſt ciuitas in Thracia,& in hanc Philippus collegiſſe dicitur velut inſentinam in- fames ac moribus improbatis vt ſycophantas: falſos teſtes pręuaricatores & id genus alios ad numerum duum milium autore Theopompo. Narrat & Plinius de gente Heſſenorum in Syria ad quos fugitant vſq̄quaq̄ nocentes. Quę ſola in toto orbe ſine vlla fęmina viuit, omni venere abdicata ſine pecunia ſocia palmarum. In diem ex equo conuenarum turba renaſcitur, longe frequentantibus quos vita feſſos ad mores eorum fortuna fluctus agitat. Ita per ſęculorum milia (incredibile dictu) gens ęterna eſt, in qua nemo naſcitur, tam fęcunda illis aliorum vitę pęnitentia eſt. Lib.1. Cap.17. Hęc ergo ſeruitus corporis propter peccatum inducta eſt in filijs Cham, qui patris verenda retexit, ac deinceps in omnes dimanauit ad quos dicitur, qui facit peccatum, ſeruus eſt. De hoc Cham, ita dicit Philo. Erat ipſi Noa inuidus

Philo. cæteros filios Cham, qui ſemper magicę ac veneficę ſtudens, Zoroaſtis nomen conſequutus eſt. Is patrem odio habebat, q̄ alios vltimo genitos ardentius amabat, ſe vero deſpici videbat. Potiſſime vero idem inſenſus erat patri ob vitia. Itaq̄ naCtus oportunitatem, cum Noa pater madidus vino iaceret, illius virilia comprehendens, taciteq̄ ſubmurmurans, carmine magico patri illuſit, ſimul & illum ſterilem per inde atq̄ caſtratum effecit. Neq̄ deinceps Noa fęmellam aliquam fęcundare potuit. Hec ille. Hic Noa donatus eſt cognomento ianus ob beneficium inuętę vitis, ſiquidem iano Arameis ſonat vi-

Eſai.52. ti fer & vini fer Hæc eſt igitur vera libertas, peccatorum excutere vincula, iuxta quod dicit propheta, ſolue vincula colli tui captiua filia Syon. Cum audis captiua, intellige veram ſeruitutem, nam quando hec dicebat propheta, iudei libertate fruebantur. Et illud Eſai. Capite.sc. Quis eſt iſte libet repudij: quo dimiſi matrem veſtram, aut quis eſt creditor meus, cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus veſtris venditi eſtis, & in ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtram. Hieronymus. Pu-

Hierony. tatis mea duritia matrem veſtram terrenam hieruſalem eſſe protectam, & q̄ ego mentis rigide dederim ei libellum repudij, & non potius quod verum eſt, intelligitis illam ſuo ame vitio receſſiſſe. Diten-

Zacha.7. te enim me ad eam, quieſcite agere peruerſe: diſcite bonum facere, audire me noluit, ſed auertit recedentē. Sed forſitan libellū repudij oſtēdere nō poteſtis: & aliquis creditor meus exigēs pecuniā cū nō eſſem in ſoluēdo: vos in debiti cōpēſationē ſuſcepit. Nō eſt ita, ſed ſcelera vra vos dęmonib? vēdiderit vt pūctis ſęli voluptatib? irretiti: & vos parētē, & illa cōiugē derelinq̄ret. Vndē adulteram mēm vram

vltima te-

vltra tenere nō potui, sed volentem abire permisi, quia illa iuxta me discooperuit, & suscēpit adulterum
Esai. 57. Vide & Cap. 28. Optime, Quod autem peccatis suis vnusquisq; venundetur, dum proprio arbi
trio derelicti, nostra voluntate vel ad bonum vel ad malum ducimur, Paulus dicit. Rom. 7. Ego autem
carnalis sum, venūdatus sub peccato. Et quomodo auari & raptores serui sunt Mamonnę, sic omne pe
ccatum dominatur peccatoribus. Hec ille. Ad hęc Augustinus. Plerumq; homines cum dominos malos Augusti⁹.
patiuntur: venales se petunt, nō quęrētes dominum non habere, sed saltem mutare. Seruus peccati quid
faciat? Quem interpellet? Apud quem se venalem petat? Deinde seruus hominis aliquando sui Domini
duris imperijs fatigatus, fugiendo, requiescit. Seruus peccati quo fugit? Secum se trahit, quocunq; fuge- Iob. 10.
rit. Non fugit seipsam mala conscientia, fugerit licet Adam ad vmbram. Genes. 3. Et Ionas in mare, ta
men nemo est qui de manu eius possit erui. Fugiamus ad Christum, qui solus nos potest manu mittere
A non imitemur Agar, venales nos petamus, vt eius sanguine redimamur. Gratis inquit venundati estis,
& vere gratis: nili q; multi ordinem peruertunt naturę. Quomodo? Omnibus meretricibus dantur mer-
cedes, tu autem dedisti mercedes amatoribus tuis, vt intrarent ad te vndiq; ad fornicandum tecum. Eze.
Cap. 16. Hieronymus. Non es imitata callidas meretrices, quę solent difficultate augere libidinis precium Hieron y.
sed dedisti quę accipere debueras, Vnde illud ad regem quendam, peccati autem seruum & vere seruum 3. Reg. 21
Venundatus es vt faceres malum. Non potest igitur homo peccatum facere, nisi prius venundetur: & cū Esai. 28
inferno ineat pactum iuxta prophetam. Et quod illud fędus? Addiximus nos satanę perpetuę seruituti,
pro peccato quod eo suadente commisimus, & nemo potest duobus dominis seruire. Quę igitur nobis
reliqua spes? Si vos filius liberę manu miserit, liberi eritis. Augustinus. Non tamen dicat Christianus, li- Augusti⁹.
ber sum, seruus eram faciam a modo quod volo. Nemo me prohibeat a volūtate mea. Sed si ista volū-
tate libera peccatum facis, seruus es peccati. Noli ergo libertate abuti ad peccādum, sed vtere ad bene de
B oibus promerēdum. Erit enim volūtas tua libera, si fuerit iustitię ancilla. Cęterū quādiu nō quod volu-
mus agimus, sed captiui abducimur, & velle adiacet nobis: nec possumus perficere, quia lex in mēbris Rom. 7.
repugnat legi mētis, nō habemus perfectam libertatem: sed sumus ex parte serui, appropinquat tamen
redemptio nostra. Luc. 21. Nullum autem ociū seruis multorū dnorum, & qui iubēt cōtraria. Ad hęc Pla Plato.
to in Gorgia cui peccare grauiter licet, prope miser est. Qui peccauit grauiter, iam miser est. Qui pecca
tinō luit pęnas, miserior, porro cum laudatur in desiderijs animę, omniū miserrimus & deplorat⁹. Mul
tis enim peccati refertam animam ad inferos descendere: extremum est omnium malorum, Cum igitur
ad iudices peruenium, Asiatici quidem ad Radamantum, is eos sistens: vnius cuiusq; animam intuetur
cuius tamen anima illa fuerit non attendens: sed plerumq; magni persarū regis vel alteri⁹ potētis obuiā
animā cōtemplatus, nihil in ea inspicit sanū, sed perturbis atq; iniusticia quasi quibusdā cicatricibus infe-
ctā, qualia cuiusq; actio impressit cōtraxitq; animum, nihil recti habentem, nihil a seruo cauterizato di
C fferētem, pręterea ob peccādi licētiam mollemq; lasciuiā & in actibus singulis in tēperātiam in cōpo-
situm penitus acturpem. Animū igitur sic affectum cōtemplatus, statim ibi transmittit vbi meritas luat
pęnas, si sanabiles sunt. Sin secus: ex his exēpla sumuntur, ex quorum numero sunt Tyrāni multi, regea
potentes, ciuitatum gubernatores, quippe cum hi ob ipsam, peccādi licētiā grauissima ac pfanissima pe
ccata cōmitāt. Attestatur aūt nobis Homerus, q̄ reges & potētes inducit apud inferos omni tēpore cru- Homerus.
ciatos, ceu Tātalū, Sisyphū & Titiū, & iuxta poetam sexto eneidos, hic genus antiquū terę Titania
pubes, fulmine deiecti, fundo volūtur in imo, hic Aloidas geminos immania vidi, corpora qui manibus
magnū rescindere cœlum Aggressi: supiscq; iouem detrudere regnis. Vidi & crudelis dātem supplicia Rhamnea pę-
nas, dum flāmas iouis & sonitus imitatur olympi & cętera. Pro inde arduum est o callicles ingētiq; lau
de dignum, vt quis magna peccādi licētia cōstitutus, iuste trāsigat vitam, paucisq; tales reperiūtur, Itaq;
iudex cum aliquem eiusmodi deprehēdit, nihil aliud circa ipsum nouit, sed id tātum verū sit malus. Cūq;
id compererit, dimittit in tartarū, obsignās vtrum sanabilis vel insanabilis videatur. Bonos vero & qui
D suis cōtēti fuerint ad insulas trāsmittit beatorū. Ego igituro callicles ab istis sermonibus flector, & iam
cōsidero qua ratione iudici sanissimū animū ostēdere possim. Quā obrē oēs populi spernēs honores, co-
nabor reuera q̄ maxime potero, bonus viuere atq; mori. Hec ille. Et putes te (paucis exceptis tu autem
prudēter sepa prętiosum a vili) Paulū audire nō Platonē. Ita dicit & Augustinus. Homo nihil agit cō
tra naturā, nisi cū peccat, qui tamē supplicio redigitur ad naturā. Cū igitur libertate donamur a Christo Augusti⁹.
intellige iuxta Chryso. q̄ iugū tibi seruitutis relaxauit, nō vt exilias aut calcitres, sed vt absq; iugo com Chrysosto
posite incedas, vt qui portas sup te dūm christū, incedas in quā rectus, sicut dicit Leui. 26. Qui igit facit 1. Cor. 6.
peccatū seruus est pcti, seruus aūt nō manet in domo in ęternū, excluditur em̄ domo cū libuerit dño, si-
cut scriptū est: ejice ancillā & filiū eius. Gene. 21. Domū hāc quidē p quā ecclam intelligim⁹, mali idest
pcti serui intrāt cū liberis & seruis iustitię: nō tñ manēt in ea in ęternū, qa veniet iudex cuius soli⁹ iu- Rom. 2
diciū est sed m veritatē, & separabit hędos ab ouibus, seruos a filijs, pisces malos a bonis & paleā a frumē
E to & arenā a stellis & margaritis. De hoc habes Gene. 47. Emit Ioseph oēm trām ægypti, vēdētib⁹ sin Abulensis
gulis possessiones suas p frumēto. Abulē. Trāstulit igit Ioseph ægyptios, de ciuitate i ciuitatē ita vt nu
llus ægypti⁹ remaneret in loco natiuitatis suę, sed indigenas fecit aduenas: q̄d facilē ē, vt Pharao caperet
possessiones realē ois terę: sic ex ciuibus & liberis facti sunt coloni & serui, ex quo seruorū more omnes
verterūt solū. Erat aūt olim apud Athenienses equi caracter frōti impressus seruitutis argumētū. Aliquā-
do aūt apud Siciliam aduerso Marte prelijatibus Athenienſib⁹, multi ex eis huiusmodi caractere intrōte
inurebātur, et sic vēdebātur in seruos. Sed ingenuitatis & pudoris quā p se gerebāt significatio, eorū plu Seruitus.
rimis adiumēto fuit, Empti enim aut statim a dominis manu mittebātur, aut in magno honore habiti

apud dominos permanebāt, quia nō omnis qui serui caracter prę se fert, seruus est, oīs aūt qui facit peccatum, seruus est peccati. De hoc Eccl.10. Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorē egrediens a facie principis, positum stultū in dignitate sublimi, & diuites sedere deorsum. Vidi seruos in equis, & principes ambulātes super terram, quasi serui essent. Verūtamen quādo Mardochęus per ambulat vrbem in equo de sella Regia, Amā principe precedēte & clamāte, hoc honore cōdignus est, quē rex voluerit honorare, nō per errorem principis sed prouidētissima dei prouidentia factum est, qui nō raro deponit potētes seruos peccati de sede, & exaltat humiles. Nā Amā iste peccati seruus depositus de equo sellę regię exaltatus ex in ligno. Scio ꝙ filij Abraę estis, &c. At qui idem possunt dicere Agareni, idem & idumęi. Sed hec quota gloria est? De lapidibus potest deus excitare numerosam prolem Abraę. Abraham patet iussus immolare vnicum, nec momēto pro crastinauit quod iussus est, vos aūt quęritis quomodo occasione inuēta me interficiatis filium eius, cuius verbo ille iussus paruit. Quare aūt tātum vultis perpetrare scelus? Quia verbum meum non capitur a vobis. Non capitur autem, quia toti estis carnes, & anguillarum more toti in cęno versamini, quia carētes pennis, ad liberiorem auram ideſt vitam spiritualem nunꝯ aspiraſtis. Si filij estis Abraę, patrem exprimite moribus. Mores vestri Amorreum potius referūt iuxta Ezechielem, aut Sodomitas iuxta Esaiam. Cap.1. Ego quod vidi apud patrem loquor, vos quę vidistis apud patrem vestrum facitis. Abraham enim sustulit filium suum (iussus) & immolauit: iam enim cruentauerat dextrā si ad voluntatem respicias, vos sufferre vultis & filium dei: si oportunitatem nanciscamini, refert tamen admodum inter patrem vestrum & vos, qui estis filij eius iuxta carnem. Vtriꝯ homicidę estis: sed vos veri homicidę, ille pater multarum gentium vocatus, quia fecit illam rem, & non pepercit filio suo propter deum. Potest sic intelligi illud quod dixit dominus, quę vidistis apud patrem vestrum, vt pater iste sit diabolus vel Cain qui homicida erat ab initio, de quo in cōsequentibus dicetur, & sic exponit ordinaria, vt sit sensus, quę vidistis apud diabolum vel apud Cain: hoc facitis. Potest legi iuxta Chrysosto. Hoc facite & sic planior est textus. Verum iudęi cum respōdent, pater noster est Abraham, alium patrem intellexisse videntur in verbis domini dicentis: quę vidistis apud patrem vestrum, facitis. Nam quomodo faciebant opera Abraę, si opera Abraę bona erant, eorum autem praua? Dicunt itaꝯ. Pater noster vere est Abraham, quem tamen nobis alium patrem ingeris, prę ter Abraamum? Dicit eis Iesus

Si filij Abraę estis, opera Abraę facite. Nunc autem quęritis me interficere: hominē qui veritatem loquutus sum, quam audiui a patre meo. Hoc Abraham nō fecit: vos facitis opera patris vestri. Arguit a destructione consequentis ad destructionem antecedentis. Iā inquit non semel audiuimus ꝙ filij sitis Abraę: sed requiro cum bona venia, vnde illę voces audite vocem domini populus Gomorrę? Semen neꝯ filij scelerati, blasphemantes sanctum israel, filij desertores, sodomorum principes? Sodomorum principes generosam Abraę famꝫliam nuncupari audiuimus. Populum olim in hæreditatem dei selectum, improbabiles esse hostias, pertęsa ieiunia, abominabiles solēnitates, auertēdi a conspectu adeuntium oculi dei, obstruendę ab auditu prēcātium aures. Quare? Manus vestrę plenæ sunt sanguine: & nō cuiuscūꝯ, sed sanguine agni immaculati, nō ob aliud, nisi qa verba mea non habent locum in vobis, quia veritatem loquor vobis, quā audiui a patre meo. Hec si ita se habēt, vnde tumēt corda vestra ꝙ filij sitis Abraę, cum vel vmbram virtutis eius non exprimatis. Dicit aūt Boetius in tertio innobilitate generis hoc est optimum, ꝙ per id est imposita ipsis in genuis quędā necessitas, ne a maiorū suorum probitate degenerēt. Vnde illud. Attēdite ad petram vnde excisi estis, & ad cauernā laci de qua prēcisi estis, ipi sunt Abraham & Sara. Horū igitur imitamini opa: quotū tanto pere suscipitis noia. Caro enim nō prodest quicꝯ. Beati aūt qui audiūt verbum dei & custodiūt illud. Hinc iudęos ad baptisma venientes Ioānes viperarū partus vocabat. Nūquid enim Abrahā vipa erat. Erō ergo vocātur filij quorū exprimūt mores. Nihil aūt mihi cōducit inquit Origenes martyr pr: si nō bn vix ero, & ornauero generis mei nobilitatē. Gratio nostra inquit Paulus testimoniū est cōcietię, non aūt atriū plenū fumosis imaginibus: quia iuxta Platonē nullus rex nō ex seruis est ortus, nullus seru? nō ex regibus. Oia ista lōga varietas miscuit, & sursum deorsumꝯ fortuna mutauit. Nonne Iacob seruiuit apud Labā annis 20? Ettn ex ipo nati sunt reges circiter 40. Sed & alibi legimus (miserabile dictu, miserrimū visu) Reges 70 amputatis pollicibus, micas legere sub mēsa Adonibeze. Itaꝯ si filij estis Abraę, exprimite patrē in moribus, & nō vipas: nō scorpiones. Quid est aūt, vos facitis opa prīs vr? Nā in pcedētibus dixerat, quę vidistis apud patrē vrm facitis. Quis est iste pr, cuius opa iudęi tātopere imitātur? Id paulisper differamus. Quāto aūt plus valeat institutio ꝯ genus, Lycurgus elegāter ostēdit: prolatis apud multitudinē duobus canibus, quorū alter in generosa matre natus, ꝓpter institutionē grauiter ferā isequut? alter grosior sorte parētib?, ꝙ istitut? nō eēt, ipte relicta fera: ad odorē cibi restitit. Dixitq itaꝯ ei: nos ex fornicatiōe nō sum? nati, vnū prem habem? deū: dixit ergo ei Iesus. Si deus pr vr esset: diligeretis vtiꝯ me. Ego em ex deo pcessi & veni. Neꝯ em a meipso veni, sed ille me misit. Quare loqlā meā nō agnoscitis? Quia nō potestis audire sermonē meū. Qđ dicūt ex fornicatiōe nō sum?, plane nugāt, sicut et i eo qđ dixerūt, nulli vnq̄ seruimus? Nā phares filij Iudę ex fornicatiōe nat? est, vnde illi nati sunt, sicut dictū est Matth. Cap.1. Qđ si intelligāt ꝙ nō sunt nati ex Agar ancilla, in amaritudine fellis loquūtur, nō parcētes vel ipi Abraę, qui carnē nullo iure culpato cōcubitu vsus est. Qđ aūt plane nugētur hi boni Sycophātę, ps legēti. Nos (inquiūt patres istorū) preuaricati sumus in deum nostrum: & duximus vxores alienigenas de populis terrę, imo sup induximus, viuētibus prioribus, sicut habes Malac. 2. Et nūc si est pnia in israel, percutiamus fędus cū domino Deo nostro, & proiciamus vniuersas vxores, & eos qui de eis nati sunt. Iratum decretum est.

Esther. 6.
Luce. 1.
Cap. 25.
Genes. 22.
Chrysosto
Textus.
Psal. 1
Boetius.
Luc. 3.
Origenes.
Plato.
Iudi. 1.
Exemplū.

decretum est. Vtrum autem & opere expletum ipsi viderint, textus nō dicit. Sciēdum autem iuxta Hie ronymum super Esaie. Cap. 26. ℔ in suggillatione dñi: iudei ita loquuti sunt; quasi dicerēt iuxta Abulē. Hierony.
Non sumus ex fornicatione sicut tu, quod ideo putabant, quia Ioseph videbatur minus aptus ad generandum, imo quia nō semel aut bis christus patrem testatus est se habere cęlestem. Nam & Luc. 3. Putabatur esse filius Ioseph. Dicamus & illud, ℔ patrem Romuli & Remi hucusq; ignorāt historiographi, Romulus.
& nihilomin? illi fuerūt famosi in terra, nati licet ex incestu. Isti aūt nūc patre gloriātur Abrahamo, nūc inquiunt vnum patrem habemus deum. At qui deus pater est omnium nō iudęorum tantum, sicut testatur Paulus, quādoquidem & Abraham quo parēte gloriantur, pater multarum gētiū vocat? est. Quid autem impudentius ℔ homines tam nefandos patrem suum dicere deum, quos Ioānes nec hominū nomine dignatus est: sed progenies vocauit viperarum? Ad hec dominus, si deus pater vester esset, diligere
A tis me filium eius: & iuxta ℔ homo sum, caro & frater vester. Nunc autem pro dilectione reponitis odium. Psal. 108. Ego enim deo processi & veni. Processi natus, quia deus: & veni, homo factus: iuxta qđ attestatur & Nicodemus magister israelis, a deo veniſti magister. Quare loquelam meam nō agnoscitis Quia nō potest audire sermonem meum. Nō potestis autem, quia nō vultis. Sicut dictū est Petro, loquela tua te prodit. Matt. 26. Et quę est loquela christi? Doctrina euāgelica, quę paupertatē spirit? cōmēdat, ad castitatē hortātur, ad patiētiā inuitat humilitatē māsuetudinē: & cōtemptū vitę huius trāseū tis velut somnū noctis vnius, regnū cœlorū promittit vere pęnitētibus. Hāc loquelā iudei nō agnoscebāt, quia toti carnis erāt, & iuxta Hieremiā a minimo vsq; ad maximū oēs auaritię vacabāt, vnusquisq; ad vxorē fratris hinniebat. Hiere. 5. Amabāt primos accubitus in cęnis, & vocari ab hoibus raboni. Hierc. 5.
Vnde loquūtur in Exo. 20. Nō loquatur nobis dñs, ne forte moriamur; sed tu Moses loquere nobis. Verūtū inquit si oino res fert vra, audire nomē patris vri, quē moribus vris ex primitis, is nō est Abraham
B nō est deus, absit enim vt tā pius tā bene meritus de oibus pater meus tā nocētes viperas, aculeatos scorpiones, rapaces lupos, tā dolosas vulpes habeat filios. Vos ex patre diabolo estis: & desideria patris veitri vultis facere. Ille homicida erat ab initio & in veritate nō stetit: quia nō est veritas in eo, cū loquitur mēdacium: ex proprijs loquitur, quia mēdax est: & pater eius. Ego autem si veritatem dico vobis nō creditis mihi. Habetis igitur triplicē patrem deum quia creauit: Abrahā quia genuit: Satanā, quia docuit & instruxit, dignū videlicet patella Ambrosi?
operculū. Hic pater iuxta Ambro. Sic amat filios suos vt perdat & secū detrudat in tartara, sicut gluto porcellum vt deuoret. Hic est igitur pater vester, cuius dēsideria &c. Quo sermone. Ostēdit illos paratissimos filios diaboli, vt pote qui anteuertant iussa patris, paratissimi ad implenda desideria eius. Pater ergo mire affectos homicidij mendatijq; libidini, quę maxime propria mala sunt diaboli. Vnde illud. Si
C ejcias nos hinc, permitte nos ingredi porcorum gregem. Matth. Cap. 8. Qui permissi, momēto temporis omnes illos suffocauerunt. Dæmone siquidem vrgente vel dæmonibus, Pharao cum suo exercito ingressus est mare Rubrum, quando ad vnum omnes submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Sed vndas numero. Nec tamen nos debemus eo vsq; desipere: vt dicamus cum Manichęis, esse quādam naturam mali, & gentem quandam tenebrarum cum principibus suis: vnde diabolus Origenem ducat, & hinc dicunt natam vel genitam carnem nostram, & secundum hoc dictum putant a domino vos est patre diabolo estis, ℔ essent illi velut natura mali, ducentes Origenem de gente contraria tenebrarum. Et hanc positionem tam deliram tenuit Augustinus annis nouem cum esset manichęus. Tangit aūt hoc loco ordinaria aliū sensum horū verborū, vos ex patre diabolo estis, quasi iudei generari potuerint autore & patre diabolo: sed iste intellectus nullo modo cōgruit huic loco. Dicit aūt Augustin? in- Augustī?.
cubos & succubos dęmones a tam multis affirmari: vt impudētię videatur id velle ire inficias. Doctor nr̄ ita dicit in 2. Distin. 8. Tractādo quas opationes pōt angelus exercere in corpe assumpto. Quātū ad generationē dicendū, ℔ illa fit virtute seminis decisi a mare in fęminā: in qua seruatur virtus patris, sicut Doctor nr̄
D cōiter dicitur, si ipse angelus pōt illud semē ab aliquo succūbēdo recipere, & seruare illud in sua natura- li qualitate cōuenienti suę generationi naturali, quo vsq; illud trāsfundat, ipse nihil facit ibi, nisi quia primo recipit in corpe illo assumpto: illud quod postea mouet localiter in aliquā cui est incubus. Et si illud semē antę ℔ sit receptum in matrice, nō amittat suā qualitem naturalē, pōt per ipsum fieri generatio sicut si immediate transfunderetur a primo decidente in eandem matricem. Et hoc modo attribuitur dę- Incubi.
moni generare, quia primo fit succubus, & postea incubus semen a decidente primum transfusum transfundit in vuluam. Hęc ille. Homicidę tres. Primus, Diabolus. Secundus Cain. Tertius Iudæi. Dicitur autem Diabolus homicida: non propter aliquem singulariter, sed pro toto genere humano quod peremit, in quantum in Adam omnes moriuntur: siquidem inuidia eius mors introiuit in orbem, imitantur autem illum qui sunt ex parte eius ideſt vos qui estis filij eius: vultus enim desideria eius perficere. Iam enim mysterium operatur (2. Thess. Cap. 2.) Estis igitur vos vice Satanę hoc est vicarij
E eius. De hoc Apoca. Cap. 6. Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum nomen illi mors, & infernus sequebatur eum, de quorum numero vt videtur estis, qui desiderijs patris vestri obsequimini. Iste igitur cui nomen mors accepit potestatem a deo super quattuor orbis partes interficiendi in gladio, ideſt in bellis vnde iuxta poetam bellum ab inferis emittitur in hunc orbem. Nam si in bello non est regnū diaboli, vbi quęso est infame, eo enim autore non raro sterilitas occupat terram, locusta, brucus, eruchā & rubigo inuadit segetes, grando & tępestates subripiunt frumenta e manibus, & impletur illud, videbis Ioelis. 1.
& inde nō comedes. Visę sunt olim in Gallia locustę sex alarū: bidentes, qui via depastę sunt, strāgē operientes velut nix. Chronica. Accepit potestatem interficiendi morte, & bestiarum immissione, de quibus 4. Reg. 7.

nūc sup sedemus, illud tātum refricātes memorię, quot hoium examina propter insanum ſeminārū amorē male perierunt. De his aūt bestijs vide: Nū. Cap. 21 In principio. Vide 3. Reg. Cap. 11. In principio. Vide, Genes. 34. Iudi. Cap 20. Hoc vnum dicam. Quot annis pugnatum est a Romanis ciuilibus bellis p violata pudicitia Lucrecię? Quot a Grecis pro rapta Elena? Vere ergo dicitur, ille erat homicida ab initio, & in veritate non stetit. Voluit enim sedere in monte testamenti, quando ceteri stabant, ideo tanq̄ Gregorius fulgur e cęlo prąceps ruit, & sic corruit, vt nulla sit spes resurgendi. Gregorius. Si angelorum substantia a mutabilitatis motu fuisset aliena, bene ab autore condita, nequaq̄ in reprobis spiritibus a beatitudinis suę arce fuisset aliena. Quid est, bīt ruines, suę arce? Id qđ nūc veritas dicit, in v̄itate nō stetit. Quę cunq̄ igitur sit illa beatitudo in qua cōditi sunt apostatę spiritus (non enim viderunt deum per essentiā ea vocatur a dño veritas in qua nō steterūt nisi forte nescio quā morulā vel morulas, de quibus cōsulendi sunt maiores nr̄i. Dicit aūt Augustinus de angelis, simul cōdens naturā, et simul largięs gratiā, ex quo Augusti? infertur q̄ creati sunt in gratia, & in hac gr̄a vel in hac veritate nō stetit. Nā gratia est beatitudo inchoata, quia est pignus hęreditatis ęternę. Eph. 1. Et ita Gregorius dicit, bñ ab autore condita. Posset dici q̄ Genes. 1 bene cōditi sunt, quia oia quę deus cōdidit erāt valde bona. Gratiā aūt acceperūt per bonum motum in deū. Nō deest tamē qui dicat, 7/diebus oēs angelos perstitisse, in gr̄a, Septimo enim die deus vidit omia, & erāt valde bona. Geraldus o domis. 1. Sen. Distin. 4. q. 4. Sed quia hec probari nō possunt ex scriptura, illud teneamus, q̄ in veritate nō diu stetit: attn̄ videtur stetisse, qui dicitur, cecidisse, quāto autē tempore steterit, ipse solus nouit: qui eum e cælo velut fulgur deturbauit. Fulgure aūt nihil velocius, licet sit Luce. 10. cōtra naturā ignis. Nō igitur stetit in veritate: quia nō est veritas in eo: nō magis q̄ lux in tenebris. Est enim mēdatij pater, hoc est inuētor Is enim & deum apud Euam detulit, dicēs, scit enim de?, q̄ in quocūq̄ die comederitis, aperientur oculi vr̄i, & hoiem apud deum, cū dixit, nūquid Iob frustra timet deū? Genes. 3. igitur loquitur mēdatiū, ex proprijs loquitur. Hoies cū mētiuntur, aliena vtūtur ad inuētione & fraude, Iob. 1. diabolus re propria vtitur: nā Eua mortē vēdimiauit, vnde serpens vitā promiserat, & ęcitatem mentis vnde lumē oculorū expectabat: & seruitutē inuenit, vnde putabat se inuēturam libertatē. Potest autem Augusti?. dici iuxta Augustinū, q̄ hoc loco diabolus nomē sit operis, nō naturę: iuxta illud, cur efficimini mihi homo die in satā? 2. Re. 19. Et sic noīe diaboli Cain significatur, cuius imitatores facti iudęi, saluatorē peremerūt, qui salutē mūdi venerat operari in medio terrę. Sicut enim Satanas simulauit se nescire prąceptū tm Psal. 75 ditū hoi, quādo dixit, cur prącepit vobis deus? Sic & Cain interrogatus de fratre quē occiderat, finxit se Augusti?. nescire, & propterea vocatur diabolus, & cū loquitur mēdatium ex proprijs loqtur. Augusti. Nullo ergo modo dixerimus, eos qui asserūt aliquādo esse mentiēdū, id asserēdo esse veraces, ne quod est absurdissimū & stultissimū credere, veritas nos doceat esse mēdaces. Quale est enim vt esse adulter iādum ne mo discat a castitate, proximū offendēdū nemo discat a charitate, & esse mētiendū discamus a veritate Porro si hoc nō docet veritas: nō est verū, si nō est verum nō est dicēdum, nunq̄ est mētiendum. Nisi q̄ Plato. iuxta Platonē (si tamē illi id serio dixit) solis perturijs amātiū dij dāt veniam. Permittitur & medicis nū Thales. gari aliquoties, vt dicāt ęgrotis pharmaca facilia esse haustu. Thales rogatus, quātum distaret a mēdatio veritas: quātum inquit oculi ab auribus. Eneidos. 6. Est autem diabolus mendax etiam cum verū loquitur, non enim dicit veritatem, nisi vt fallat, de quo vide in actis Capite. 16. Dolens (inquit) Paulus q̄ spiritus pythonicus per os fęminę veritatem diceret: hāc videlicet, isti hoies serui Dei excelsi sunt, qui anuntiant vobis viam salutis, dixit spiritui. Prącipio tibi in noīe Iesu christi, exire ab ea. Inquirit au Augusti?. tē Augustinus, in qua lingua loquutus sit serpēs Euę mendatium illud famosum, eritis sicut dij &c. Satanas loquebatur, sed ore serpentis. Si enim hodie non desunt qui latratus cānum intelligant & luporum vlulatus, & barritum elephantorum & cantum gallorum: quare non magis rudis adhuc mulier scire potuit & intelligere sibilum serpentum, cum multos sciamus auium voces discernere? Nam & constat diabolus eius lingua vti, cuius corpus intrauerit, nec aliter falleret mulierem. In hoc non est magnopere laborandum, quia mendatium quocunq̄ idiomate dicatur, mendatium est, etiam si linguis loquamur angelorum. Pericles cum amicus eum rogaret: vt pro causa eius falsum deieraret, his ad eum verbis vsus est Pericles. Oportet me amicis opitulari, sed vsq̄ ad deos. Si me sympratin Tis philis, allamechri theon. Aul? Gellius Lib. 1. Capite. 3. Siquidem iuxta sententiam maiorum iuste negatur, quod iniuste petitur. Quidin iustius q̄ negare veritatem.

Caput. xviij. Dominus Iesus quia veritatem dicebat iudęis, vocatur Samaritanus, vocatur & a Demone possessus: & tandem lapides tollunt vt eum velut blasphemum lapident. Iesus cedens furori eorum, abscondit se. & cętera.

2. Reg. 21

GO autem si veritatem dico vobis: quare nō creditis mihi. Ne iudęi se excusarent dicentes: non credimus tibi, quia homo peccator es, innocentiam K am tuetur cum dicit. Quis ex vobis. Causa domine per se nota est, innocentiam tuam tas nulli adulatur: sed tu es qui fecisti hanc rem. Et illud. In faciem ei restiti, quoniam veriniam reprehensibilis erat. Gal. 2 Veritas amara est, quia retulit ad patrem fratrum, oderant eum. Genes. 37. Est & rugosę frontis, qui tamen iuxta Menandrum in lucem etiam non quęsita venit, & fortior rege, vino & mulieres. 3. Esdre. Cap. 3. Dicit autem Augustinus verbum aureum, si mens nostra veritatem qua creata est

eterna est posset intueri, nullo modo lux corporea esset manifestior q̃ illa quę verissime dicũtur de beatissima trinitate. Vnde sequitur, q̃ ea quę sunt manifestiora in natura, nobis sunt occultissima: quę tamẽ in se sunt ipsa luce clariora. Ad hęc Lactãtius. Fuerũt philosophi illi antiqui digni cognitione veritatis propterea q̃ eam nullum non mouendo lapidem quęsierunt. Alij a patria peregrini sicut testatur Hieronymus de Platone, alij sua reliquerunt sicut Gymnosophistę, quos inuisit Apollonius de quo Hieronymus in primo prologo libri vitę Cap. 1. Alij sibi oculos eruerunt. Alij se ipsos castrauerũt, vt ocio expediti veritatem consequerentur. Sed quia veritatem sine lumine fidei hoc est suo Marte requirebãt currebant quidem sed extra viam, ac pro inde toto errabãt cęlo, vnde luserunt laborem & impensam. Nã q̃ Academici philosophi eo venerũt amẽtię: vt dicerent, veritatem q̃dẽ nullam esse, esse tñ aliqua verisimilia, quorum impudens mendacium Augustinus hoc refellit argumento. Si nulla est veritas, quomodo est aliquid verisimile: Si veritas tibi nunq̃ visa est, quomodo affirmas hoc simile esse rei, quam nunq̃ vidisti? Iten ex his philosophis quidam dubitant vtrum nam sint aliqui dij. Quidam multos esse credunt. Quidam nullum esse contendunt. Quidam deos si sint, nostra non curare opinantur. Quidam negant esse animam aliquam, alij mortalem animam asseuerant, alij immortalem. Alij prędicãt metamorphosim animarum. Tales mundi animam deum dixit. Anaximãder cęlestia sidera deos esse, Socrates & Plato vnum vnigenitum suapte sponte natum, singulare verum germanumq̃ bonum, hec autem omnia in mentem spectant, mens igitur deus, abiuncta quędam forma idest nulli omnino materię mixta, nulli patibili rei coalita. Democritus deum mentem ignitam mundi animam. Epicurus specie humana deos, cogitatione autem non sensu prędeptibiles prę exilissima imaginum natura. Eraclit? omnia ex fati prędicto euadere dixit, hanc autem eandem & necessitatem esse, quę naturę prevalet vniuersę iuxta Taletem. Anaxagoras dixit promiscue ab initio manebant corpora, mens vero diuina digessit ea oi umq̃ procreationes effecit. Et vt inquit Plutarchus labitur Plato & Anaxagoras in eo vel maxime, q̃ deum res humanas curare, aut hominum causa iuxta Platonem etiam mundum construxisse censuerũt. Animal enim cum beatum sit, & senij ex pers, tum bonorum numeris omnibus cumulatũ: omnisq̃ omnino exors mali, humanarum procul dubio securus est sollicitudinum: alioqui qui miser non sit: si opificis structorisq̃ more efferendas onerum moles subeat: archi tectandi ve mundi cura angatur. Age vero si deus est, huiusq̃ procuratione administrantur humana q̃ ob rem cum deterrimo quoq̃ fortuna pclare agere solet, cõtra cum prestantissimo quoq̃ pessime! Ecce tibi Agamenon regnatorq̃ bonus simul atq̃ accerrimus armis, ab adultero adulteraq̃ acceptus, dolo intereremptus est. Hercules cũ de rebus humanis optime meruisset, noxijs plerisq̃ monstris orbe defecatora de ianua venenatus, & incautus consectus est. Ex quibus verbis videtur Plutarchus prouidentiam dei negare (imo absolute delirans, negat) & notare positionem Platonis de prouidentia dei in rebus, cum magis ipse turpiter labatur. Diagoras Milesius, Theodorus Cyrenensis Eumerus Thegeates deos prorsus nullos esse censuerunt. Euripides. Fuit tempus cum soluta erant mortalium omnia, & vita belluina, violentiq̃ administra. Postea vero ex lex vita inductis antiquata est legibus postea vbi inquit manifestaria arcere delicta lex poterat, clam vero delinquebant multi, tum quidam peritus vir mendaci adorsus oratione veritatem restringere, & suadere mortalibus q̃ deus esset, in senescibili per annos vita, qui hęc & audit & videt mentecq̃ prępollet collatus est, Tollamus inquit poetica deliramenta, congruenter callimacho ita dicente. Si deum nosti, scito quoq̃ q̃ factu nihil deo impossibile. At qui deus non omnia posse palam esse. Quando quidem si deus est, faciat inquit atram niuem, ignem q̃ gelidum & qui sedet vt stet: adde illud si libet, faciat ex homine asinum & versa vice. Pro inde Plato ille grandiloquus cum inquit, de? afformauit mũdum ad sui exemplum ipsius: olet obsoleta Arcadum cascorumq̃ nugamenta, Nam quo pacto deus sepsum intuens, ipse mundum affinxit, aut quomodo globosum, cum sit ipse etiam breuior homine! Sed Ego arenam video metiri, an potius insanire, tot insanorum philosophorum opiniones & deliramenta recensens, qui tamen omnes hoc vnum constanter asseueratunt, sine veritate mundum non posse subsistere. Vnde mendaces vbiq̃ male audiunt. Apud Persas tria tantum peccata sunt: quorum vnum mendacium est idq̃ grauius. Apud Corinthios qui mendacium dicit, lapillum gestat in ore mense integro. Apud Romanos vno mense arcetur ab Ambrosia in altero sęculo. Apud nostrates mendax certo dentium multatur numero. Et qui semel falso iurat, perpetuo arcetur a testimonio ferendo. Denicq̃ iuxta leges Gothorum excluduntur a testimonio ferendo homicide: sorti legi, serui fures, peccatores notorij, qui venena propinant, qui vim intulerunt fęminis, qui semel falsum deierarunt apud iudicem & qui sortilegos consulunt. Subijciamus illud in laudem veritatis: Deus autem veritas est. Dominus noster Iesus Christus aitans iudici: & rogatus, num Rex esset, ego inquit in hoc natus sum, & veni in hunc mundum, non vt Regno clarus & conspicuus essem: (quidem Regnum meum (non enim abnuo me Regem esse) non est hinc, sed vt testimonium perhibeam veritati. Adde q̃ pro hac tuenda, mortuus est, vt tenet doctor noster in tertio. Namq̃ q̃ rara auis in terris sit veritas: qui scire velit: legat tertij Regum. Caput. 22. Hinc Moses toties imperium mittentis deprecatur. Blasias quia tacuit: quando loquendum erat pro veritate, virum se labijs pollutum vocat: Helias Iezabelem veritas fugit, qui Regem Achab non timuit, Hieremias seductum se conqueritur a domino Iesu Christo quia missus est prędicare veritatem. Cap. 20. Ionas missus prędicare excidium Niniue fugit in Tharsis. Petrus interrogatus, tertio negat veritatem. Hinc est q̃ doctores nostri concedunt sanctos veteris testamenti licet alias iusti essent, mentitos fuisse: sicut Saram, Gen. 18. Idem legimus de Rachele, Gen. 31. De Iudith, Ca. 10. De Ioseph, Gene. 44. & Ca. 42. De Iacob, Gen. 29. De Aaron, Exo. 4. Tantę mo-

Lactanti.
academici.
Tales.
Anaximã.
Plato.
Democrit?
Epicurus.
Eraclitus.
Anaxagoras.
Plutarch?
prouidẽtia
Agamenõ.
Hercules.
Diagoras.
Euripides.
callimach?
Persa.
Ioan. 18
Scotus.
Exo. 4.
3. Reg. 19.

Augusti⁹. Tãtę molis est in oĩbus omnia vere loqui. Hęc igitur cũ ita sint, si iuxta Augustinum, beatitudo quam
2.q.8.gſqs. prestolamur nihil aliud est q̃ gaudiũ de inuẽta veritate, si hãc ex ore meo auditis: qui mẽtiri nescio, mẽtiri nõ possum (ois aũt homo mẽdax) quare nõ creditis mihi? Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatẽ dico vobis: quare non creditis mihi? Positum est hic, arguet ελεγχει, elenchi, pro potest arguere. Et arguere dixit: pro cõuincere, nõ pro accusare, nam id est elenchin, alioqui non
Matth.ſ.26. semel delatus est tanq̃ legis trãsgressor, cõuictus aũt, absit: iterũq̃ absit, ecce agnũ Dei qui solus potest peccata remittere. Et tamẽ vocatus est homo vorax, Matth.11. Seductor, Matt.27. Ioan.7. De quo vide
Amasis. sup illud, nõ erãt cõuenientia testimonia. Si veritatẽ dico vobis quare nõ creditis? Eadem est sentẽtia cũ precedenti. Amasis cũ priuatus ageret, sępe in necessitatem coactus furabatur, qui cum negaret: ad oracula ægypti vbi furtum fecerat adductus, raro cõuincebatur, frequenter absoluebatur. Regnũ adeptus, id egit Quicũq̃ dij eum absoluerãt, horum templa nec curę habuit, neq̃ aliqua re ad stabilimentum do P
nauit, neq̃ adiens sacrificauit, vt pote mẽdatij auctores. Qui autem eum pronũtiauerũt furem, hos tan
q̃ vere deos & veritatis cultores maxime coluit. Verũtamen dæmones nõ ideo veritatẽ colũt, quia veritatem diligãt, absit, sed vt semel verum predicẽdo: cẽties mẽtiantur: sicq̃ imponãt hoibus, & in prętio
sint apud eos. Qui ex deo est: verba dei audit, propterea vos nõ auditis: quia ex deo nõ
Psal.5õ Prouer.6. estis. Dixerãt iudęi in suptoribus, nos vnũ patrem habemus deum. At qui de⁹ verax est, veritas est, veritatẽ diligit: ecce enim veritatem dilexisti, mẽdatium odit, perdes omnes qui loquũtur mendatium. ps.5.
Sex sunt quę odit deus, ex quibus tria ad mẽdatium referũtur, linguam mendacem odit, testẽ fallacẽ, p
ferẽtem mendacia. Si igitur deo patre auctore gloriamini, doctrinam eius audite. Quia sicut viam si cę
Tullius. Gregorius cus commõstret sequẽdus est: ita veritatem quicũq̃ doceat audiẽdus est. Nam & iuxta Tullĩ, cuius aures clausę sunt, vt veritatem ex ore amici audire nõ possit, huius salus desperanda est. Gregorius. Si enim
verba dei audit, qui ex deo est, & audire verba eius nõ potest: quisquis ex illo nõ est, interroget se vnuſ
quisq̃, si verba dei aure cordis percipit, & intelliget vnde sit. Cæleſtẽ patriam desiderare veritas iubet, C
carnis desideria cõterere, pro veritate ad mortem vsq̃ certare, a mũdi gloria declinare, aliena nõ rapere,
propterea largiri, post deum veritatẽ colędam. Pẽset vnusquisq̃ vestrum apud se: si hę voces dei in cor-
dis sui auribus radices miserunt, & q̃ iam ex deo sit, cognoscet. Propterea vos nõ auditis, quia ex deo nõ
estis: mores em̃ vestri pugnãt ex diametro cũ ẏbis meis. Respõderunt ergo iudęi & dixerunt ei
Nõne bene dicimus nos: q̃ samaritanus es tu: & dęmonium habes? In quibus verbis fi-
Iij Belial manifeste explicãt cuius ũij sint, qui tã optime de illis meritum, samaritem vocant (Samaritę
Theophy. Matt.12. aũt nõ egregie iudaizabant) & possessum a dęmone: quasi dicerẽt: hoiem ex legem & eutheon vel epi-
lepticon, quẽ dęmones ipsi cõfitebãtur Christum dei: vel inuiti. Matt.8. Forte aũt quia sępe cogitatio-
nes eorum traduxerat, dęmoniũ habere cogitabãt: putantes a dęmonibus ei reuelata cordis eorum arca
na, vel quia dæmones pellebat e corporibus. Isti igitur ex abũdantia cordis loquebãtur & eructabãt quo
plenj erãt, digni qui a dęmonio asportarẽtur vltra fluuium piscis & sulphuris Acherõtis, aut Tesipho-
netraderẽtur flagellãdi scorpionibus, donec cõfiterentur id quod dæmones ipsi. Nõne inquit tu rẽ ipsam
declaras, id quod nos iam diu opinabamur, q̃ samaritanus cum sis, iudęus videri velis, & dæmoniũ ha
beas, cũ partem tuum deum voces? Quę dolẽt (iuxta prouerbiũ) ea quidem molestum est cõtingere, &
Prouerbiũ vnusquisq̃ inuitus audit sua incomoda, maxime ea quę sint cum aliqua infamia cõiuncta, veluti turpi
tudinem generis, vitium forme: & pro inde ciuilitatis est, nemini suum refricare vulnus, nec hulcus tãge
re. Sed tu quam ciuilitatẽ requiris in regulis istis, qui vel visu ipso nocent? Qui fanda obĵciũt & nefan-
Hiero.⁹. da, qui iuxta prophetam docuerunt linguã suam loqui mẽdacium, & acuerũt eam sicut serpẽtes. ps.13⁹.
Ad hec autẽ quod manifestudo dñi Iesu respõderit (erat enim mãsuetissimus sup omnes habitãtes terrã.
Nũ.12) Audiamus. Ego dęmoniũ nõ habeo, sed honorifico patrẽ meũ, & vos inhono-
rastis me: εγω δαιμονιον, cõtumelia afecistis: nec leui. Ego aũt nõ quęro gloriam meam est qui
quęrat & iudicet. Amen amẽ dico vobis, si quis sermonẽ meum seruauerit, mortem
nõ gustabit in ęternum. Ad samaritani cõuitium q̃q̃ apud vulgus promiscuum magni probrij
so ducebatur, tamẽ quoniã nihil aliud erat q̃ vęsani hois & furore perciti cõtumelia, per inde quasi il-
lum barbarũ vocassent aut hoiem tressem furiosum vel, p. o nihilo respõdere duxit. Scriptum est enim, ne
respõdeas stulto iuxta stultitiam suam, ne similis illi videaris. Prouer.26. Respõdet aũt ad illud, dęmo-
niũ habes (blasphemiã in spiritum sanctũ) q̃ id manifeste cedebat in iniuriam dei patris. Per quod do-
cemur iuxta Augustinũ, vt quoties nos aut fama nostra lędit, malũ malo nõ medeamur, sed vin-
mus bonitate nostra malitiã fratris. Hec enim facientes, carbones ignis cõgregamus sup caput eius, qui
Augusti.⁹. Rom.12 bus inflãmetur ad redamandum. At cum gloria dei lędit, ibi dẽtes ostẽdamus: dicẽtes dura cerui
corde incircunciso, vos semper spiritus sancto rebelles fuistis. Et hic est qui cum lapidibus impeteretur, p
saxis crepitãtibus orationẽ reposuit flexis genibus. Dęmoniũ nõ habeo. Vere ego dixit Petrus, cui ma-
Ioan.8. Gregorius lediceretur: nõ cõminabatur. Gregorius in dialogo. Cõstantius vir sanctitate famosus, ad sui cõspla-
tionem multos attrahebat. Erat autẽ pusillus forma exili atq̃ despecta. Multis igitur concurrentibus ad &
Exemplũ. visendũ, vnus quidã eo viso, derisit dicens. Vah ego grãdem hominẽ credidi, iste de homine nihil habet
pomillio est, Zacchęus est. Hũc complexus vir sanctus, gratias egit dicens. Tu solus es qui habilis ocu
los aptos in me. Nã qualis q̃q̃ vnusquisq̃ apud se lateat, cõtumelia illata probat. Atq̃ vtinam talione cõ
tẽti essemus, & nõ pro verbis multi reponerẽt alapam dicẽtes, sic respõdes põtifici? Ioan.18. Ego inquit
dęmoniũ nõ habeo. Gregorius. In quibus verbis quid aliud q̃ superbia nostra cõfunditur, quę si exagi-
tata vel leuiter fuerit (trãge mõtes & fumigabunt, ps.10⁷) Atrociores reddit iniurias q̃ accepit (o infa-
mẽ vitã-

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

mẽ vsurã) facit mala qui potest, minatur quę nõ potest. Vnde illud Iudith. 1. Indignatus Nabucodonosor rex propter cõpremptos legatos suos, iurauit per thronũ & regnũ suum, ꝙ defenderet se de oibus regionibus his, & tamẽ in Bethulia amisit ducẽ exercitus: & exercitus ipse ex magna parte interijt. Loquitur enim supbia in corde istorum. Turpe est vt accepta iniuria taceas: sed respõde stulto iuxta stultitiã suam ne sibi sapiẽs videatur. Nam qui cõspicit, ꝙ accepta cõtumelia taces, nõ putat ꝙ patientiã exhibes, sed ꝙ illata crimina recognocis. Sed inde vox ista nascitur, quia cum in terra gloriã quęrimus, placere ei qui nos de cælo cõspicit nõ curamus. Poterat dñs dicere ad plaustra ista cõuitijs onusta, qui dicit quę vult, audiet quę nõ vult, vos ne dęmoniam habetis, nõ vnum sed singuli vestrum legionem integrã, qui & facti estis spelunca latronum, & si hoc diceret, verum diceret: sed nõ erat tempus eo tempore ne nõ veritatem prędicare, sed iniuriam retaliare videretur. Medicus enim cum esset patiẽtia sibi opus
A erat. Quomodo medicus nõ curat quicquid audiat ad phrenetico, sed quomõ conualescat & fiat sanus, insanus, nec si pugnum ab illo accipiat curat. Ille facit nouavulnera, medicus veterem febrem sanat. Sic & dominus ad iudęos tanꝙ ad phreneticos venit: vt quicquid audiret vel passus esset, cõtemneret: hoc ipso eos docẽs humilitatem: vt sanarẽtur a supbia dęmoniũ inquiens nõ habeo, Sicut aũt dicit Plutarc. Nobilissima & summa virtute ornata ingenia quia nõ ad volũtatem cõsilia sua referũt, multitudini peraro placere cõsueuere. Si vero publicos errores hoium peccãdiꝙ licentiam comprimere studeãt, ad intolerabile sui fastidium vulgus accẽdunt, per inde ac medicorum vincula quę tam & si ad pulchrum naturę ordinem mẽbra componãt, toleratu tamẽ difficillima sint. Hinc cõsilium illud nõ continẽdum Parisatis Artaxerxis matris ore prolatũ ad quosdam, quo cõsulebat, vt quoties principẽ alloquerẽtur, byssinis & mollibus vterẽtur verbis, quia veritas semper sui similis est, malum parit partum. Quid ergo dicit veritas? Dæmoniõ nõ habeo, sed honorifico patrem meum, sicut alias dixit, in domo patris mei oportet me esse Luc. 2. Et rursus, nolite facere domum patris mei domum negotiationis, &
B mus mea domus orationis est &c̃. Matth. 21. Et pater nõ mea volũtas sed tua fiat. Vos autem cõtumelia affecistis me. Hilarius. Et nũquid dñs christus a nobis honorem mẽdicabat? Num a somno stupidis, nũc deluxu noctium fessis, nũc post rixas & cędes dierũ male cõscijs, post cõuiuia ebrijs? Non. Sed tamen si ego dñs vbi est timor meus? Si pater vbi honor? Vos inquit de quibus omnifariã meritus sum optime in honorastis me, etiam pręferẽtes mihi virum vndequaꝙ scelestum & sordidum Barrabam videlicet. Legimus de Cęsare adhũc modum. Huic principi Reges amici & socij populi Romani singuli in suo quisꝙ regno cęsareas vrbes cõdiderũt, & cũcti simul ędem Iouis olympici Athenis antiquitus inchoatã pficere cõi sumptu destinauerunt, genioꝙ eius dedicare. Ac sępe regnis relictis nõ Romę modo sed prouintias peragrãti cotidiana officia togati, ac sine regio insigni more clientum prębiterũt. Quo quid posset honorificẽtius homini cõtingere nõ video, a rebus quidẽ humanis. Vos aũt populus meus & quos
C oues & filios peculiari quoddam nomine dignatus sum, contumelijs affecistis me. Ad hec Plato. Quod dijs amicum est sanctũ est, quod nõ amicũ profanum est. Itaꝙ mercatura quędam est inter deos & homines sanctitas hęc. Nihil enim nobis est bonum quin illi prębeant. Quę vero a nobis accipiũt, quid illis cõferunt? Possunt ne ex acceptis a nobis aliqua ex parte iuuari? Itaꝙ honorem sibi exhibitum gratũ quidem habẽt, nõ autem vtile. Soli tamẽ deo inquit Paulus honor & gloria. Ego tamẽ nõ quęro gloriam meã, quã si auerem sicut Abimelech, oblatam nõ fugerem. Ioan. 6. Ad crucẽ requirẽtibus nõ occurrerem. Est qui quęrat de quo Paulus, propter quod deus pater sup exaltauit illũ: & dedit illi nomẽ &c̃. Et rursus. Ipse est qui cõstitutus est a deo patre iudex viuorum & mortuorũ. Vnde illud. Ego sum q̃ sum Absꝙ tuo imperio nõ mouebit quisꝙ manũ aut pedem Genes. 41. Est qui quęrat & inquirat, o filij aduratricis semẽ adulterum & fornicarię filij, super quẽ lusistis, dilatastis ora velut a mẽtes, dicentes, Vah qui demolitis templum dei. Est & qui iudicet ideſt vlciscatur tot in me irrogata scomata, quãdo ego cũ lachrymijs & clamore valido orabam pro vobis, & iram iudicis flexi ad clemẽtiam. Si igitur non sanius
D sapueritis videte: ne deterius vobis cõtingat. Itaꝙ vos in honorastis me venum datũ decoro pręcio denariorum triginta. Pater exaltauit eductum de carcere & vẽtre ceti, & dedit mihi omne ius in cœlo & terra. Amen amen dico vobis, siquis sermonẽ meũ seruauerit. &c̃. De hoc dictum est ibi, beati qui audiunt verbum dei Luc. 11. Qui igitur tali pastus fuerit cibo mortem ęternam nõ videbit. Si enim lignũ vitę quod erat in medio paradisi vitam donabat: per multa sęcula, multo magis sermo christi trãsfusus in animę viscera, pręseruat eam ab omni corruptione. Dixerunt ergo iudęi. Nunc cognouimus ꝙ dęmoniũ habes. Ergo hactenus temere diximus, dęmoniũ habes, nõne benedicim?, sed vnde cognouerunt, Christum dęmonium habere? Quia verba eius manifeste falsa reputabãt, & impossibilia: illa videlicet: siquis sermonem meum &c̃. Sed sapere secundum carnem mors est. Qui enim vere sapiebat, verba inquit vitę ętęrnę sunt verba tua, quę seruãtes, cõseruabunt in vitam ętęrnã, quia mortem nõ videbit secundam. Abraham mortuus est: & prophetę mortui sunt, & tu dicis: siquis sermonẽ meum seruauerit, mortẽ non gustabit in ętęrnum? Nunquid tu maiores patrę
E nostro Abrahã: qui mortuus est: & prophetę mortui sunt? Quem te ipsum facis? Esse mortem primã & secundam, sicut resurrectionem primã & secundam, oibus palam est qui sacras litteras vel a limine salutauerũt. De morte secunda dicitur cuidam episcopo Apoc. 2. Nomẽ habes ꝙ viuas, & mortuꝰ es. Et Paulus. 1. Timo. 5. Vidua in delitijs viuẽs, mortua est. Et illud: qua hora comederis mortem morieris. Mors prima illa est, statutum est hoibus semel mori, Heb. 9. Quod siquis dicat esse tertiam mortem pęnę videlicet ętęrnę: de qua dicitur, sepultus est in inferno, Luc. 16. Et illud. Mors peccatorum pessima, nõ obsto, dum modo illud nobis cõcedatur, dominum Iesum de altera quidem morte loqui cũ

Prouer. 26. Prouerbiũ Augustin. Plutarch. Parisatis. Ioan. 2. Matth. 5. Hilarius. Aug. Cæ. Matt. 15. Plato. 1. Tim. 1. Apo. 20. c. 21. & 2. C. Gene. 2. Psal. 33

Matt.8. dicit, mortē nō videbit in ęternum: & de altera iudęos intelligere, quādo dicūt, Abrahā mortuus est. Et obserua ꝙ christus dixit, mortem nō videbit, illi aūt repetūt dicētes, mortem nō gustabit. Christus p verbum videbit significauit mortē spiritū actione immaterialissima qualis est visio. Iudęi cęci de morte corporis intelligētes, actionem materialissimam qualis est gustus, repetūt: dicētes, nō gustabit. Potest autē dici cōgruēter: ꝙ mors secūda de qua dñs dicit: dimitte mortuos sepelire mortuos suos: est quidam (vt ita dicam) gustus & delibatio mortis tertię & ęternę. Vnde illud. 2. Paralip. Cap. 21. De rege impio Ioram. Percussit eū dñs alui lāgore insanabili, Cūq; dies succederet dies, & tēporum spacia voluerētur, duorū annorū expletus est circulus, & sic lōga cōsumptus tabe, ita vt egereret etiam viscera sua (qualis em vita talis & mors) lāgore pariter & vita caruit, mortuusq; est in infirmitate pessima, quia de morte mala & secunda: quā hic gustarat biennio, trāijt ad tertiam & ęternam, vnde sequitur, & nō fecit ei populus iuxta morem cōbustionis exequias, quia deletus erat de libro viuētium Psal. 68. Vide autē quomō vere ratores boni isti sui similes esse pergūt: dicētes, nūc cognouimus ꝙ dęmonium habes, nūc reuera penit? mētem perdiderūt. Sicut enim accepta cōtumelia bonus fit melior, dicit enim Paulus, diligētibus deum oia cooperātur in bonum, & illud, bonū mihi quia humiliasti me, ita accepto beneficio, vęsanus fit insolētior: sacrassatus enim recalcitrat. Deut. 32, Abrahā inquiūt mortuꝰ est, & prophetę, quis est enim homo qui viuet & nō videbit mortem? Psal. 88. Si Abraham eam vidit & Isaac & Iacob & Moses & Aarō, & Sāson & Iosue qui stare fecit solem, & Ezechias, qui solem itē retrocedere fecit, dño obsecūdante

Rom.8

Mors. 5. Aeg. 1. volūtati eius, 4. Reg. 20. Si Dauid vir iuxta cor dei ingressus est viā vniuersę carnis, qui tamē sermonem dei seruauit, sicut oēs hi quos recēsuimus, num tu maior es his oībus, qui vere mortui sunt? Quē teipsum facis? Dicēdo tātū videlicet esse sermonis tui, vt seruatus, seruet a morte. Fabri cū sis filius. Erige tibi stamodo alijs promittis quod nō sunt cōsequuti viri ad vnguem iuxta cor dei? Quomodo alijs promittis, quod ipse nō habes? Qui similis nobis per oia videris. Quē teipsum facis, qui id ꝓmittis quod solius dei est? Nūquid tu maior est patre nostro Abrahā? Debebāt inferre: nūquid tu maior es deo (cuius sermo seruatus, nō prohibuit quin moreretur Abrahā & prophetę omnes, cui dicas, siquis sermonem meum & cē) sed passio impediuit cognitionem veritatis & ordinē cōsequentiamq; sermonis. Respōdit Iesus, ad illud quē teipsum facis. Si ego glorifico me ipsum: gloria mea nihil est. Est pr me? quig; glorificat me: quē vos dicitis, ꝙ deus vester est: & nō cognouistis eum, ego autē noui eum. Et si dixero ꝙ nō scio eum, ero similis vobis mēdax. Sed scio eum: & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit & gauisus est. Ad illud rel pōdet, nūquid tu maior es, &c. Ad hęc igitur tam insanas cōtumelias sic respō. um suum temperauit dñs Iesus, vt quoniā nōdum erāt capaces cęlestis mysterij, sub indicaret quidem se maiorem esse prophetis: & ipso Abraham, & idem se ex diuina potētia posse prestare re quod verbis pollicebatur, cęterum apud rudes arrogātię specie vitaret, & cōmotos crabones: amplius nō irritaret. Si ego inquit glorifico meipsum &cē. Ille teipsum glorificabat: qui pēnas pulchriores explicabat etiā extra nidum dicēs. Nō sum sicut cęteri. Itē ille qui pręcepat omnes deos exterminari de terra, vt ipse solus dicetur deus ab ijs nationibus quę potuissent Holophernis potētia subiugari. Ad dñs Iesus nō suam sed patris gloriam quęrebat. Patris autē & filij & spiritꝰ sancti vna est diuinitas, ęqualis gloria, cęterna maiestas. Lactātius. Christus dei filius veniēs veritatem docere, fidelitatem patri suo exhibēs, illud in primis docuit quod Moses, & populus primum audiuit a deo videlicet audi israel, dñs deus tuus deus vnus est.

Luc. 18. Iudith. 5

Lactantiꝰ

Exo. 20. Deut. 6. Vnde dñs Iesus nunq; se deum dixit, licet diceret se esse Messiam, Ioan. 4. Et remunerauerit cōfessionem Petri dicētis tu es christus filius dei, Matt. 16. Et verba Thomę dicētis, dominus meus & deus meus, & dixerit inter orādum, hec est vita ęterna, vt cognoscāt te solū deū verū, & quem misisti Iesum christum. Ioan. 17. Nō enim seruasset fidelitatem, si missus: vt deos tolleret de terra (quorum numerus infinitus erat etiam apud iudęos tempore Manasses) & vnum assereret, induceret alterum prętergere. Et propterea licet deus esset, cui nō erat rapina vt diceret se patri ęqualem & cōsubstātialem, nouit tamē deus vocari in terra, sed filius hominis: idq; sępe sępius, sicut patet per totum de cursum euāgelij. Nō igitur glorificauit teipsum vt pōtifex fieret, imo interdixit apostolis ne alicui dicerēt, ꝙ ipse esset Iesus christus. Et tribus ne dicerēt visionem quā viderāt in mōte, Matt. 17. Quod tamē verbis noluit dici & vulgari in populo, operibus & re ipsa euidēter ostēdit. Nō igitur ipse se glorificauit pater tamē? mirac ulis & cęlestibus signis doctrinam eius cōfirmauit de cœlo, dicēs, ipsum audite. Quod si more humano gloriam mihi arrogarem apud homines: inanes esset hec gloria quę pręterit velut vmbra. Nabucodonosor enim heri caput suum exaltabat supꝰ nubila, hodie fęnum sicut bos comedebat. Heri Christꝰ audiuit: o rex israel, hodie audit, nō habemus regem pręter Cęsarem. Verūtamē si gloriam affectare

Iohan. 20. 4. Reg. 21 Phill. 2. Hebr. 5 Matth. 16 Dani. 4. Matt. 21. ab hoibus mēdicarem illam est enim in cælis pater meus qui glorificat me, quoties resfert, & glorificabit, si ita res tulerit, quem vos dicitis ꝙ pater vester est, verum sicut exaltātur cęli a terra, ita exaltantur K vię eius & cogitationes suę a vestris, quia reuera nō cognouistis eum: sed quem ore cōfitemini, factis negatis. Ego autem noui eum, nemo enim nouit patrem nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Et si dixero ꝙ nescio eum &c. Et dominus Iesus cum sit veritas, mētiri nescit: mētiri nō potest, sed nec mēdacium dicere, & sermonem eius seruo, sicut alias diximus exponētes illud, inueni Dauid filium Iesse virum iuxta cor meum: qui faciet omnes volūtates meas. Cęterū ꝙ Abrahā laudibus plusq; satis est supastra extollitis (quo autore generis vestri gloriamini, a cuius moribus longissime ab estis) interim mihi inuidentes,

Actu. 13

inuidētes, ꝙ fabri cum sim filius (vt dicitis) illi me prefetam, de hoc nihil nūc dicā, tamē illud velim vobis persuadeatis, ꝙ magnus licet fuerit in oculis dei (id quod verū est) exultauit tamē, sibiq; felix futur? visus est, si cōtingeret ei diem meum videre, id quod multi iusti desiderauerūt. Et reuera nō est fraudatus a desiderio suo, vidit enim a lōge licet, & gauisus est. Chryso. Diem hūc christum in ligno pēdētem significare videtur, quē in arietis oblatione Isaac prefigurauit. Alex. Ales dicit cū Augustino, ꝙ Abraham cognouit trinitatē personarū in vnitate essentię: quādo tres vidit & vni loquebatur, dicēs: domine si inueni gratiam oculis tuis, ne trāseas seruum tuū. Ecce vnitatē. Sequitur, lauētur pedes vestri, & requiescite sub arbore &c. Ecce trinitatē, tres enim erāt, q̄ lauari iubētur, & requiescere in vnico tabernaculo patris fidei nostrę. Ad hęc Augus. Si diē suum voluit dūs tempus suum intelligi, testimoniū profecto perhibuit Abrae, ꝙ fide fuerit incarnationis imbutus. Secūdum enim hoc habet tēpus, diuinitas aūt eius oīe tempus excedit, per quē cōdita sunt tempa. Potest etiam dies hic exponi iuxta eūdem Augustinū de incarnatione Christi: quādo Abraham vocato seruo, dixit ad eum, tāge femur meum, & iura mihi per deū cœli. Ego diē hūc pro meo captu eum intelligo de quo dictum est, in semine tuo benedicētur oēs gentes Genes. 22. Est igitur dies hic, tota vita christi & morsejus: resurrectio & cōsessus ad dexterā patris, quem diem Abrahā videre nō potuit sine summa exultatione, semē suum videlicet sedere in dextera maiestatis dei. Vidit aūt Abrahā nō faciem sed posteriora. Exo. 33. Post tergum enim suum vidit arietem hęrētē coruibus. Et hoc ad mortem eius pertinet: ꝙ aūt post triduum viuum reduxit filium ad matrem: immolato ariete, gloriā resurrectionis Christi prefigurauit, sicut Ionas post triduum viuum euomitus. Ad hec illi carnales & qui nihil aliud suspicabantur esse dominum Iesum ꝙ hominem, cōmunē conceptum cōsuetudine viri & semine: ista respondent. Quid est hoc? Quinquaginta annos nō dum habes: & Abraham vidisti? Chryso. Quadraginta legit. Sciēdum ꝙ ab ortu Abrae vsq; ad predicationē christi numerātur anni bis mille, quattuor & quadraginta. Quid est ergo, quinquaginta annos nō dum habes? Esto enim haberet centum, esto quingentos, esto mille: num videre poterat domin? oculis ipsum Abraham. Dūs quidē nō dixit, ego vidi Abrahā tamē vtrūq; verum est, ꝙ vterq; alterum vidit, neuter vidit alterum. Verum quādo isti de ęterna generatione Christi suspicarentur aliquid, si doctor eorum Nicodemus audiens dūm differentem de spirituali regeneratione per aquam, tam crasse respondit, nunquid potest homo vterum matris repetere cum sit senex? Domini Iesu parentes agnoscebant, idq; argumento erat euidēti dominum annos quinquaginta nōdum nactum, ideoq; plusq; admirantes, & quasi attonti facti dicunt. Num tu antiquior es parentibus tuis: qui apud Nazarēos nō admodum senes versantur? Vix enim dum parens tua annum attigit quinquagesimum, quę te ante annos ab hinc viginti circiter in templo reperit, cōferentem cum doctoribus nostris quędam mysteria ex lege nostra. Dūs autē velut prouocatus eorum conuitijs, & pullos suos degeneres quidem & notos ad volandum prouocans: vnū protulit verbum: quo subobscure quidem aperuit tamen quis esset: iuxta ꝙ in principio erat verbum & deus erat verbum apud deum, iuxta naturam enim diuinam tempus non nouit neq; sęcula, sed semper idem fuit ante sęcula, & paterna vsus voce (sic enim loquitur Deus pater ad Mosen, ego sum qui sum) Amē amen inquit dico vobis, anteqū Abraham esset ego sum. Tulerunt ergo lapides vt iacerent in eum, Iesus aūt abscondit se: & exiuit de templo. Deus cum iuxta Dionysiū ens & intelligibile non sit, sed super vtrumq;, nemo vlla intelligentię actione diuinam substantiam potest consequi, potest tamen assequi passione, dicente domino, nomen meum I.H.V.H: non reuelaui eis Et rursus. Cui voluerit filius reuelare. Matth. Cap. 11. Vnde proculus. His qui ad summum bonum venire cupiunt, non sciencia & exercitatione ingenij opus est, sed quiete & tranquillitate, quę quidem diuina fides est, quę nos ad summum bonum trahit. Quod autem dominus dicit, sum ante Abraham, contra Fōtinum hereticum est, qui Christum asserit ante Mariam non fuisse. Hanc igitur vocem, ego sum anteqū Abraham fieret, veluti blasphemam (solus enim deus habitat ęternitatem, Esai. Cap. 57) Tamq; lymphatici & maniaci non sustinent, sed ad lapides currunt, qui corda gestabant adamantina, & incircuncisa, id quod iam attentarant contra Mosen Exo. Cap. 17. Dominus autem Iesus qui calamum casum non contriuit, cessit furori eorum, quibus adhuc persuaderi non poterat mysterium incarnati verbi, de quo Paulus Eph. Cap. 3. Mihi minimo sanctorum data est gratia hęc, euangelizare in inuestigabiles diuitias Christi in gentibus & cętera. Itaq; sicut alias per medium illorum transijt, qui eum precipitare voluerunt, ita nunc clam egressus est templum, ipso facto prenuntians: ꝙ relinquenda esset eis domus sua sicut tugurium in cucumerario. Et vide vęsaniam gentis huius, qui nullo seruato iuris ordine, ipsi fiunt testes iudices & carnifices, idq; intra ambitum templi, quod nullo modo licebat. De quo vide 4. Reg. Cap. 11. Non enim laudamus quod fecerit Salomon Banaię super Ioab. 3. Reg. Cap. 2. Dicit enim lex Exo. Cap. 21. Si quis per industriam occiderit proximum & per insidias, ab altari meo euellam eum, vt moriatur. Sed isti habentes furorem amentem pro zelo dei ad lapides currunt, vęsania arma ministrante. Dominus igitur repens pro odio dilectionem, abscondit se, ne tanti sanguinis iusti rei essent ante deum. Ita tamen dixerat ad eos dominus ore Mosi, abscōdā faciem meā ab eis, & cōsiderabo nouissima eorū, hoc est videbo & subsanabo & ridebo in eorū interitu. Tu aūt fruere aliena insania: & si semel tenueris, non dimittas, donec benedicat tibi, & accipias nomen quod nemo scit. &c. Apoca.

Chryso. Alex. Ales Genes. 18. Augusti. 9. Genes. 24. Figura. Luc. 2. Deut. 32. Exo. 3. Dionysius Exo. 6. Proculus. 23. q. 3. Tolerandi. Matt. 12. Luc. 2. Genes. 32 Apoc. 2.

Caput. xix. De cęco a nariuitate, quem dominus noster Iesus christus luto facto ex sua saliua mirabiliter illuminauit id factū est die sabbati.

Et prętereſ

ET prǽteriens Iesus, vidit hoiem cęcũ a natiuitate. Et interrogauerunt eum discipuli sui. Rabbi quis peccauit: hic an parentes sui: vt cęcus nascęretur? Respõdit Iesus, Neq; hic peccauit neq; parentes sui: vt cęcus nascęretur: sed vt manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me: donec dies est. Venit nox quãdo nemo potest operari. Quãdiu sum in mundo lux sum mũdi

Esai. 59
Psal. 5

Augusti⁹.

24. q. 5. Cap. 1. De pęn. Distin. 5. Cap. Productior. Si iuxta prophetã oẽs cęci editi sumus a natura nouerca, in tã profundissimis tenebris cõstitutis, rogabit nos aliq̃s quis ostẽdit nobis bona? Nam quis promiserit nobis scientiã boni & mali ex scriptura nouimus. Ad hęc propheta. Signatum est super nos lumen vultus tui. Augustinus. Hec interrogatio cotidiana est oĩum stultorũ, qui etiã cęci accusare audẽt ordinẽ rerũ, cũ tempora prǽsentia putãt esse peiora q̃ prǽterita fuerunt, siue de ipsa futura vita quę nobis promittitur dubitãtium vel desperãtiũ, qui sępe dicũt, quis nouit si vera sunt, aut quis venit ab inferis, vt ista nũciaret? Magnifice igitur & breuiter sed intrinsecus videntibus, ostẽdit quę bona quęrẽda sunt, respõdens illorum interrogationi, qui dicũt, qs ostẽdit nobis bona, signatũ est inquit sup nos &c̃. Hoc lumẽ est totum hois & verum bonum, quod nõ oculis sed mẽte cõspicitur. Signatum aũt dixit in nobis, sicut denarius signatur regis imagine. Bonũ ergo eius est verum atq; ęternum, si renascẽdo signetur. Nullus igitur adeo cęcus editus est a natura matre oĩum (paucis exceptis qui mẽte capti edũtur, prǽtermitto & mõstra quędam de quibus Plinius. Libr. 7. Cap. 2.) Qui cũ venerit ad annos discretionis, nõ intelligat vel illud, quod tibi non vis alteri ne feceris. Tobię. 4. Et illud, hominẽs per rationẽ prǽstare iumẽtis, tũ & illud, esse aliquẽ vnũ nescio quẽ deũ, qui res humanas moderet: hoc em̃ p lumẽ rationis nobis cõcreatũ intelligimus sicut multa alia: nisi sunt mõstra quędam (vt diximus) quę in iumẽta degenerarunt, sicut dicit propheta: qui dixerunt in corde suo, nõ est deus, nõ est prouidẽtia, nõ est alia vita q̃ prǽsens, nõ est ratio reddẽda de actibus nostris: sed hois & iumẽti vnus est interitus, & ęqua cõditio. Hę igitur voces nõ hoium sunt sed iumẽtorum qui cęci nati sunt: & nunc̃ eis illuxit sol iusticię. Hi similes sunt ancilę senecę, de qua ille, rem incredibilẽ tibi narro amice, sed veram, Nescit se esse cęcam (alter Balaam) sed rogat pedagogum vt recedat de domo in qua est: dicẽs domum tenebrosam esse. Ita Paulus dicẽtes se esse sapiẽtes, stulti facti sunt, quorum stultitiam ex parte attigimus Cap. Prǽcedẽti. Isti igitur cęci difficile ad sanitatem veniũt, quia se esse cęcos nesciũt nesciũt autẽ quia in ergastulo exilij huius editi sunt a nouerca matre. Cęci qui aliquãdo viderunt, ducẽ quęrũt, nos sine duce erramus, dicentes: nõ sum ego sicut cęteri hoies, illi sunt vel talpę: vel ad multũ cyclopes, aut Arimaspi, vel cęcutiũt cum Iacob, nos sumus Argi oculati ante & retro ad malum, more nocturarum videntes in tenebris, iuxta quod dixit Hieremias, sapientes sunt vt faciãt mala, bene autem facere nesciũt. Hac aũt cęcitate nihil reor esse miserabilius: benefacere nesciũt: habitus enim malefacẽdi versus est in alteram naturam, sicut dicit & Iob, scientiam viarum tuarũ nolumus. Vidit igitur dñs cęcum a natiuitate: nõ clamantem, nec cęcitatem suã agnoscẽtem, qui putabat tenebras lucẽ esse, quẽ quia domin? forte attẽtioribus aspexit oculis, tanquam prębuit apostolis sciscitãdi dñm, num peccato eius factum esset parẽtum vt, vt cęcus nascęretur. Theophyl. Nũ apostoli qui piscatores erãt, musarum academias nunq̃ vidĕ a limine salutauerãt audierãt de metamorphosi aiarũ ex Platõe, vt dicãt, peccauit, vt cęcus nascęretur

Genes. 48.
Capr. 4.
Cap. 21.

Theophy.

Quęstio tamẽ nõ oĩno vana est. Dixerat dñs paralytico, amplius noli peccare, ne deterius tibi cõtingat Iuquiunt ergo isti. Esto q̃ propter peccata paralyticus ęgrotauerit, de hoc quid dixeris? Num & iste peccauit: Nõ. A natiuitate enim cęcus est. Num parẽtes? Sed filius nõ portabit iniquitatẽ patris. Quod si iij moriũtur in tempore nõ suo propter peccata parẽtum: misericordia dei est: ne malicia imitentur eorum. De quo vide 3. Reg. 14. Nã q̃ filius quem Dauid suscepit ex adultera: vita functus est infantul⁹, cõfirmauit dñs sentẽtiam parẽtis dicẽtis, reddet quattuor oues pro vna, & infans hic fuit vnus ex quattuor sęcũdus Annõ, tertius Absalõ, quartus Adonias. Iste itaq; nõ peccato parẽtum orbus oculis natus est, tamẽ nõ raro peccato parẽtum edũtur filij cęci, surdi, muti, supfluis digitis, paralytici, mẽte capti & duplexãdi & tempus deo vacãdi. Hoc ergo modo palam est filios peccato parẽtum mulctari sed in corpore, Ideo quod dictum est, filius nõ portabit iniquitatem patris, de pęna ęterna intelligitur, ea enim nunq̃ infertur filio, peccãte parẽte, sed anima quę peccauerit, ipsa morietur. Sortit? sum inquit sapiẽs animã bonam. Abulẽsis. Animę sunt magis vel minus perfectę, secũdum quod sortiũtur corpora magis vel minus bene complexionata. Quod si animę crearẽtur extra corpus, nulla esset inter animas rationales ęqualitas in perfectione. Tãta igitur potest esse differentia in animabus in perfectione naturali, quanta potest esse in corporibus informãdis ab eis: sic intellectus & volũtas sunt inęquales in multis. Videmus etiã multos ex vtero matrum mẽte captos, rationis oĩno expertes: velut anima immersa sit materię indigestę. Guillielmus paris. Vtrum aũt ad infusionem animę curãdę expectet deum totum corpus esse organizatum dubium est. In multis enim videmus diminuta corpora, sicut & in multis supflua vidĕ digitos, vtrunq; sexum &c̃. Sicut enim deus nõ reuocat animam, abscisso pede vel manu: ita nõ expectat vt partes iste sint formatę. Nõ igitur peccato parẽtum iste cęc? natus est, sed dei prouidẽtia, vt manifestẽtur magnalia dei in illo. Et num iniuria afficietur homo, tot annos cęcus existẽs: nõ obaliud nisi vt glorificetur deus? Sed quę iniuria? Nequius oculo quid creatum est? Vtinã nos annis centum eadẽ affi ceremur vt tãdem cum oculis corporis acciperemus de manu dñi & oculos mẽtis. Verum cũ dicit, vt manifestẽtur opera dei, ly vt, nõ tenetur reduplicatiue sed cõsequutiue quasi dicas: ille quidẽ natura errante & deficiente

Esai. 59
Psal. 5
Eccẽs. 5.
Sap. 5.

Seneca.

Figura. 2. Reg. 12.

Eccẽs. 5
Ezech. 18.
Abulensis.
Anima.

guillielm⁹

Problema.
Eccl. 31

Eccl. 31

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

& deficiẽte in necessarijs (id quod nõ raro fit) cęcus editus est, tamẽ opera dei in eo manifestabũtur. Vt si anthropographus aliquis discipulo describendum hoiem aliquem tradat, et dicat, dimitte mihi oculos: vt ostẽdam in eis artis meę peritiam, vel ipse discipulus dormitabũdus oculos nõ affigat imagini. Ita Apelles his imaginẽ veneris depinxit alteram a vertice vmbelicum vsq; alteram a talis vsq; ad pectus, neutram perfecit: sed neq; est inuẽtus anthropographus aliquis qui ambas illas imagines perficeret propter operis pulchritudinẽ, & artis subtilitatem. Apelles.

Nõ est occultatum vnum aliquid ex ossibus meis a te, qui ea in occulto cõpegisti, quãdo pelle & carnibus vestisti me: & coagulasti sicut lac. Siquidẽ manus tuę fecerũt me & plasmauerũt me totum in circũitu, & sicut videtur, oculos prętermisisti prudẽs & sciens (sicut costam creasti in Adã supfluam vt ita dixerim, summe aũt necessariam vxori fabricãdę primo omnium parẽti) vt post ãnos triginta eos ex limo formares (dignũ opus tãto plaste) & ostẽderes te esse eundem figulum, qui formasti primũ hoiem de puluere terrę. Vt manifestentur inquit opera dei. Theophy. Simile est illud, vt iustificeris in sermonibus tuis, ps. 50. Nõ peccauit Dauid: vt iustificaret deus, sed ga ex ope peccãtis Dauid cõtigit iustificare deum. Nam cũ deus quidem tãta illi dedisset, quãta accipere dign? nõ erat, ipse aũt trãsgressus legem: cędem cum adulterio cõmisisset, & regno abusus esset in cõtemptum dei quid aliud ex facinore accidebat, ꝙ oino ꝙ deus qui iudicabatur & disceptabat cum Dauid (Nathã interprete) iustificaretur & victor appareret, Dauid dãnato? Quia a quo regnũ acceperat, illius leges reiecit propter istud ipsum ꝙ rex erat. Nam si priuatus fuisset, nõ duo illa mala facile simul cõmittere potuisset. Vincit & aliter deus, cum iudicatur, nõ habere prouidẽtiam de hoie, cum tam acriter punit peccatum secretũ tãti regis, tãti vatis. Sequitur. Me oportet operari opera eius qui misit me. Quę opa? Cõis sentẽtia est doctorum ꝙ opa dei circa creaturam, siue creationis siue gubernationis, institificationis aut glorificationis cõmunia sint toti benedictissimę Trinitati, ideo opa patris mittẽtis opera sunt filij qui missi? est, vocat tamẽ opera dei patris ea quę ipse opabatur, in quibus patrãdis potẽtiam dei patris prę se ferebat. Oblitterata enim erat de memoria hominũ gloria dei patris, dicẽte spiritu sancto, vnaquęq; gẽs fabricata est deum suum, imo multi noui & recẽtes venerunt in terram iudęam, derelicto vno antiquo & vero deo. Dns aũt Iesus cuius verbis nõ per inde fides adhibebatur, factis sibi mirabilibus fidem cõciliabat, vt crederetur filius eius esse, qui cõditor est cœli & terrę, cuius tamẽ cultus vt dicebam fere euanerat de memoria hoium, quẽ dominus quasi ex post liminio reuocabat ad terras. Vnde dicit, quandiu sum in mũdo, lux sum mũdi. Cuius mũdi? Qui lucem prędentem licet, & magnam nõ tamen agnouit, tã profunda cęcitate laborabat, tam profunde stertebat, Augustinus. Mens sine oculis carnis humana est: oculi autẽ carnis sine mẽte beluini sunt. Quis enim nolit se esse hoiem etiam cęcum, magis ꝙ iumentum cum oculis lynceis? Et quidem oculos si semel amiseris, actum est. At oculos mẽtis etiam centies amissos recuperare licet. Vnde probas? Quãdiu sum in mũdo, lux sum mũdi. Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestrę nõ cõfundentur cęcitate. De his animę oculis dicit Augustinus. Nunquid homo iste etiam si in originali natus nõ fuisset, viuẽdo nullum peccatũ cõmiserat? An quia oculos nõ habebat, cõcupicẽtię minime inuigilabat? Quãta mala cõmittũt cęci. Mens mala clausis oculis nõ videbat? Sed nouerat cogitare & cõcupiscere aliquid forte quod cęcus nõ posset implere, Sed in corde iudicari a cordis inspectore tãtum possumus. Si igitur cęcus es, accede quãdiu lumẽ adest: quia venit nox, & forte est in ianuis: quãdo nemo poterit operari, cuius rei testes sunt quinq; virgines stultę. Quę est igitur hęc nox in qua nulli fit copia operãdi? Media nocte clamor factus est. In hac nocti veri hębrei donãtur libertate *marí* transito, ægyptij submergũtur quasi plumbum. De hac nocte in qua nemo potest operari, intelligitur illud, Ligatis manibus & pedibus, proijcite in tenebras exteriores. Huic igitur quo minus operetur duo obstant & quia in tenebris est profundissimis: & quia ligatas habet potẽtias quibus operãdum est. In hac nocte dives ardebat, & stillam aquę tãto incẽdio restringẽdo mẽdicabat. Dolebat, angebatur, satis patiebatur: nec ei subueniebatur, & conatus est benefacere. Quomodo? Mitte inquito patet Abraham Lazarus ad fratres meos, vt illis dicat quid hic agitur, imo quid patior C miser quãdo viuebas tempus erat operandi, modo iam in nocte es. &c. Hoc cum dixisset: expuit in terram: & fecit lutum ex sputo: & liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei. Vade: & laua in natatoria siloe, quod interpretatur missus. Abijt ergo & lauit, & venit videns. Nouũ certe malagmatis genus, nã quo materia vilior: eo sapiẽtia mirabilior artificis. Nam qui cęlum & solem fecit, ex eadem materia facere potuisset & hoiem, sed infirmitatis causa ex limo factus est. Nec tamẽ hoc mirabilem vim creatoris detexit, sed intẽdit, quoniã in luto & faucilla tãtam posuit harmoniam: tales sensus tam varios & oimodos, & tãtum philosophari valẽtes. Quid enim fit ex luto nisi lateres & tegulę? Verũtamen optimus artifex inde formauit tam pulchrum oculũ, cui tãtam vim indidit: vt aeris tãtam altitudinem prospectet & exiguę pupillę adiutorio tot corporum species simul cõprehendat, & interim nõ laborat, imo oculus nõ saciatur visu, cum pedes & manus cito lassentur, quoniam cum sit membrorum oium maxime necessarium, ipsum labore prẽmi nõ permisit. Est enim oculus corpori: quod sol mũdo. Illudq; mirabile ꝙ oculos iã cæcos, iterũ luto excæcat sapiẽs medicus, & actũ agit, vt nobis videtur, vt loti a luto videant Quę? Eum qui primũ totum hoiem ex luto formauit. Illud obseruãdum: ꝙ Naamã iussus lauare septies in Iordane, recedebat indignans, cũ vtiq; magna esset id temporis opinio Helisei. Hic aũt cęcus potest quidem dicere, ego cũ sim cęcus: iste iterum excęcat me luto. Quis vnq; est sic sanatus! Sed nihil horũ dixit, sed abijt & lauit, & vidit. Credibile enim erat, a pluribus abeũtem illicis oculis visum, & re insolita oium in se oculos cõuertisse. Cũ enim nõ facile esset creditu, cęcum visum recuperasse, multos vię lõgitudine testes Momos & diligẽtes spectatores nõ sine risu rei insolẽtia cõparat, vt attentiores facti

iam non

Apelles.

ps. 138.

Iob. 10.

Genes. 2

Theophy.

4. Reg. 17

Deut. 32.

Augustin.

Augustin.

ps. 55.

Exo. 14.

Matt. 20

Luc. 16.

Augustin.

Chrysosto

Oculi.

Eccs. 1

4. Reg. 5

Chryſoſto Hugo.ſ.v.

ſam nō poſſent aliis eſſet dubitare, Quod ſiquis roget quomō ablato luto viderit: me modū neſcire ꝓfi teor inquit Chryſoſt. Neq; enim ipſe qui curatus eſt nouerat, ſed factū vidit & factorem, modum deprehendere nō potuit: qui aūt poſſet, cęcus exiſtens? Hugo. Natura ad ſeruitutē cōdita creatorem ſuū de mō ſtrauit, ſed erat ſimilitudo peregrina ad excellētem & dīantem maieſtatē. Duo aūt ſimulacra propoſita ſunt homini, in quibus inuiſibilia dei videre potuiſſet: vnum naturę & alterū gratię. Simulacrum naturę erat ſpecies magnitudo ordoq; huius mūdi. Simulacrum gratię erat humanitas verbi. Nā fecit deus ex luto noſtro medicamētum, adiunta ſaliua ſua, quo liniuit oculos noſtros, & dixit ad nos, ego ſum q̄ loquor tecum, Ioan. 4. Itaq; ipſa dei ſapiētia niſi prius corporaliter cognita fuiſſet, nunq; lippiētis animę acies ad illam ſpiritualiter contemplandam illuminari potuiſſet iuxta Gregorium. Ne ergo tu in verbo

Gregorius

dei deſpicias homo formā ſerui, per illam enim illuminaris ad diuinitatē. Quaſi lutum tibi videtur & Limus terrę, quod deus aſſumpſit ad vnitatem perſonalē, ſed vide quantā luto quod pedibus tuis cōculcatur, tui qui cęcus natus es, oculi illuminātur. Lutū inquit poſuit ſup oculos meos. Si factū aſpicias, nihilo magis profuit ſuper oculos poſuiſſe q̄ ſuper pedes caput aut manus. Si ad myſterium, ideo ſuper oculos poſitum eſt lutum, vt ad memoriam reuocet homini, quis heſterno die fuerit. Quaſi dicat cęco nato.

Eccli.10 Geneſ.18

Quid ſuperbis terra & cinis? Memēto quid fueris, quid es, quid futurus es, & vnde tumeas nō habes. Id ſi ſaperēt parētes noſtri, vt dicerēt cum Abraham: loquar ad dīm cum ſim cinis, nequaq; fidē prēſtarent ȳbis ſerpētis dicētis, eritis ſicut neſcio qui dīj. Dicerēt enim, ego ante horas ſex e limo formatus, deus quomodo fio? Tu igitur terra terra terra vnge hoc collyrio oculos tuos: & abi in cognitionē tui & noſce te ipſum, & recipies viſum. Dic prior iniquitates tuas, ecce luto ſuper oculos, vt iuſtificeris, ecce lumen oculorum. Sedebat igitur cęcus nō procul a templo mēdicans. Siloe aūt vnde piſcina naſcitur fons eſt ad radicem mōtis Siō. Siloe autem lingua ſyrorū interpretatur miſſus. De hoc igitur fonte ad nos miſſo de

Hiere.22. Eſai.45.

ſinu patris dicit Zach.13. Vnde & illud. Ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere.

Ambroſi?

Reuera cū ipſe poſſet vſum videndi Saulo reddere (Actu. 9) Eum tamē ad Ananiam miſit, vt eius benedictione Saulo refunderētur oculi quos amiſerat. Itidē & hoc loco cęcus ad fontem mittitur ideſt ad ſacramētum pęnitētię, vbi ſenectus oculorum renouatur, & peccator deponit oculos lupinos Sauli, & accipit colūbinos Pauli. Verum Saulus ante ſacramētum baptiſmatis nouo ſanctificationis genere ſpiritū ſanctum accepit, ab eo qui potētiam ſuam nō alligauit ſacramentis. Et patet. Sequitur. Itaq; vicini & qui viderāt eum prius q̄ eſſet cęcus, dicebāt. Nonne hic eſt qui ſedebat: & mendicabat? Alij dicebāt hic eſt, alij autem nequaq;: ſed ſimilis eſt ei: ille vero dicebat: ego ſum. Aperti enim oculi vultum trāſformarāt: vel rei nouitas in dubium vertebat miraculum. Iuxta tropologiā vtriq; verū dicebāt. Ille ēm erat ſed nō erat ille. Saulus q̄ & Paul?, nō erat Saulus cęcus, erat aūt Paulus vidēs. Vnde illud: 1. Reg. 19. Quod in prouerbium abiit apud Hebręos. Num & Saul inter prophetas? Ita de Saulo: nōne inquiunt, hic eſt qui eccleſias deuaſtabat nudius tertius? At qui tūc cęcus erat

Actu.9.

Receptis oculis: palynodiam recātauit dicens, hic eſt Chriſtus, hic eſt filius dei. Et multo magis cōfundebat iudęos, q̄ prius vexarat chriſtianos. Itaq; diſſentiētibus iudęis inter ſe, cęcus ipſe, imo iam ſum idē ille mēdicus & cęcus a natiuitate: quē ſępe vidiſtis ducem vię, ſequētem, vt vox quoq; agnita fidem aſtrueret miraculo. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti ſunt tibi oculi? Reſpondit ille homo qui dicitur Ieſus, lutum fecit: & vnxit oculos meos, & dixit mihi, vade ad natatoria Siloe & laua, & abij & laui & video. Sciēdum q̄ res hęc nō ita vnde facta eſt ſicut referetur a Ioanne. Oportet ergo intelligere, q̄ aut cęcus dixerit, quid vultis mihi facere, aut q̄ ei ſine interrogatione dictum fuerit, bono animo eſto, permitte luto quod fecit Ieſus vngi oculos tuos, & illuminaberis. Homo inquit ille imago bonitatis diuinę: cui proprium eſt benefacere, cum nihil illum rogarem: & ſi rogarem, nihil aliud rogarē q̄ id quod claudus qui ſedebat ad ſpecioſam portā templi orauit Petrum &

Actu.3

Ioānem, vidit me ſedentem & nihil minus cogitātem q̄ de lumine oculorū, & miſeratus plaſma ſuum dedit nō poſtulatus id quod habebat, nā argētum & aurum nō habebat: vnxit oculos meos, & laui &

Ephe.5

video, quia abūdātius poteſt dare q̄ nos petimus aut intelligimus. Et ecce oblatam occaſionem calūniandi opus adorādum domini Ieſu, quia admixto ſaliuę luto digito ſuo, aliquid ſeruilis operis feciſſet in ſabbato. Sequitur enim. Et dixerunt ei. Vbi eſt ille, Ait. Neſcio. Adducūt eum ad pharioſ qui cęcus fuerat. Erat aūt ſabbatū quādo lutū fecit Ieſus: & apperuit oculos eius. Iterū ergo interrogāt eum phariſęi, quomodo vidiſſet. Ille aūt dixit eis. Lutum mihi poſuit ſuper oculos, & laui & video. Dicebāt ergo ex phariſęis quidā. Nō eſt hic homo a deo, qui ſabbatū nō cuſtodit. Illud principio annotādum, q̄ volēres miraculum obauberę, glorioſius faciūt. Circūducentes enim hoīem nō ignotū qui a pueritia mēdicabat cęcus exiſtēs, nūc videntem oibus manifeſtum faciūt: oculos ferētem de nouo formatos e luto, mirabile dictu, mirabile viſu ab illo hoie qui dicitur Ieſus, quē cęcus quidē de noīe nouerat, de facie enim quomodo noſſet? Vnde cum rogatur, vbi eſt ille, neſcio inquit nam miſſus ab illo in fontē Siloa, quādo reuerſus ſum vidēs, Ieſus declinarat a loco illo, quem tamē etiam tacēte cęco, oculi eius nouiter producti manifeſtum faciebāt. Cę co igitur cōſtituto in medio malignātium, nihil metuēs, cum rogaretur de lumine oculorum, ſimpliciter vt res habebat exponēs: turbari ſunt inſipiētes corde, & in hāc vocē proruperūt. Nō eſt hic homo a deo tam & ſi patrem deum habet in ore. Nam ſi deum haberet patrem, nō violaret ſabbati religionē huius modi factis, quod deus ita eſſit obſeruari. Quibus factis? Digitis duobus ex ſaliua & puluere lutum fecit & liniuit oculos cęci. Pro hoc igitur crimine maieſtatis leſę, hic homo nō eſt a deo, vt merito dicat Auguſtinus, q̄ diabolus inuidia eſt diabolus. Et Malachias diſpergam ſuper vultū veſtrū ſterc? ſolēnitatū veſtrarum, &

Cap.2.

veſtrarū, & ſabbata veſtra odiuit anima mea, facta enim ſunt mihi moleſta. Dicit aũt Auguſtinus, ꝙ Matth.12.
prꝫceptū de ſabbato nō eſt morale, ſicut illud, nō occides, nō furaberis, ideo in caſu neceſſitatis apoſto-
li fricabāt ſpicas. Verū in caſu neceſſitatis etiā furari licet. Patet tamē ꝙ nō eſt morale, quia omo ceſſa-
uit ſabbati obſeruātia, dicāt licet doctores ꝙ religio ſabbati ex ea parte qua eſt morale tranſlatū eſt ad
diem dominicā. Quod aũt dicũt, nō eſt hic homo a deo, ſciẽdum iuxta Chryſoſtomum, ꝙ phariſęi nec. Chryſoſt.
Vel ſomniabāt chriſtū eſſe filium dei. Qui enim nō reputabāt eſſe hominē dei, quomodo dignitatē vni
geniti cōſectarēt? Ad hꝫc Abulēſis. Dato ꝙ medicis nō liceret bene facere in ſabbato (id aũt opinari ab Abulenſis
ſurdū eſt) licebat tamē chriſto, quiverbo tātum medebatur, quod medici nō faciũt. Tamē aliquo modo
dici poterat, ꝙ curationes medicorum (nō quidē omnes) magis licite fiebant in ſabbato, ꝙꝫ ſanationes
chriſti. Quare? Quia multę curę medicorū nō poterāt in diem ſequẽtem differri ſine ęgrotātis detrimẽ-
A to, ſicut patet ad ſenſum, multę aũt ſanationes chriſti poterāt in diem poſterum differri ſine detrimẽto
ęgrotātis, ſicut patet in cęco nato. Hoc quo ad ſolutionem ſabbati materialiter, dictū ſit. Alias opera
chriſti opa erāt dei patris. Poterat aũt hebręus ſabbato aſinum e fouea extrahere, & ſi de iure nō poſſet
faceret de facto, nec tamē poterat, ꝙꝫis mille aſinos lucraretur: bis mille paſſus cōficere vno die ſabba- Actu.1.
ti. Dicit & hoc loco Abulēſis, ꝙ ſorte ab ipſo Moſe vel ab aliquo propheta vel viro ſancto, vel extra- Abulenſis
ditione antiquorū Iudęorū habitū eſt, ꝙ iudęi ſabbato poſſent mille paſſus in directum progredi, iux-
ta illud, ſabbati habēs iter. Quid ſi iter ſabbati erāt bis mille? Quid ſi plures? Dicit idē doctor ꝙ oia prę
cepta quę erāt in duabus tabulis permāſura erāt, excepto prꝫcepto ſabbati in quātum erat ceremoniale.
Sed vnde habemus hāc cōcluſionē, ꝙ nōne prꝫcepta erant moralia, & hoc vnū tantum partim morale
partim ceremoniale? Ita exponūt omnes doctores cātholici, dicẽte domino vnum verbū, ſabbata veſ-
tra neomenias & kalendas odiuit anima mea. Et illud quod prꝫmiſimus ex Malachia, diſpergam ſuper
B vultum veſtrum ſtercus ſolēnitatū veſtrarum. Vide de conſe. Diſtin. 2. Cap. Miſſas, & doctores noſtrū
in 3. Di. 27. &. 37. Nō eſt igitur hic hōa deo vt plebs ſtulta opinatur, qui prꝫceptum de obſeruātia ſabba-
ti toties in lege repetitum nauci nō facit. Et reuera nullū prꝫceptū ex decalogo toties replicatur in lege
ſicut prꝫceptum ſabbati, ſicut habes Exo. 16. 20. 31. Cap. Leui. 16. 25. 26. 25. Cap. Nū. 28. Cap. Deut. Ca. 5
Multis locis. Item in Eſaia, Hieremia & Ezechiele pluſꝫ decies. Quod de cæteris prꝫceptis decalogi
Dominus non legimus. Tamen iam ſolemnitates veſtras odiuit anima mea, & facta ſunt mihi mo-
leſta, laborabi ſuſtinens, vt dominus laborē ſuſtineat vbi iudęi requiem inueniunt. Verū iniqui ſunt cę-
tus illorum, poſtꝫ in die feſto quo ipſi libertate donati ſunt manus miſerunt in hęredem. Matth 21. Sed
dimittamus paululſper momos iſtos, qui nocte matre & ſomno patre geniti ſunt iuxta Heſiodum: quib? Heſiodus
mos eſt, ipſos quidem nihil operis edere, ſed aliorū hominū deorū ve opera curioſis oculis cōtemplari,
& ſiquid eſt omiſſum aut perperam factū (vti ipſis videtur) id ſumma libertate carpere, & tranſeamus Iob. 14.
C ad ſequẽtia: habẽt & ipſi momū ſuum, cuius tribunali ſiſtẽdi ſunt, qua hora nō opinātur, qui greſſus eo
rum dinumerat. Alij dicebāt. Quomō poteſt homo peccator hꝫc ſigna facere? Et chiſ-
ma erat inter eos, Dicũt ergo cęco iterum, Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos
tuos? Quē tu putes illum, ex hoc ꝙ vt dicis aperuerit tibi oculos? Ille aũt dixit. Reuera prophe-
ta eſt. Nō crediderunt ergo iudęi de illo: ꝙ cęcus fuiſſet: & vidiſſet, donec vocaue-
runt parentes eius qui viderat, & interrogauerunt eos dicentes. Hic eſt filius veſ-
ter quē vos dicitis, ꝙ cęcus natus eſt? Quomō ergo nūc videt? Hoc argumẽtū aut obiec-
tio quomō poteſt homo hꝫc ſigna facere, ad hoiem tantū eſt, ſiquidē antichriſtus & multi conurati ſui
dabũt ſigna & portẽta adeo multa & ſtupẽda, vt electi ipſi inducātur in errorē, ſi fieri poſſet. Matth. 24
Vide. Matt. 7. Itaqꝫ ſigna ſctitatē q̃dē nō faciũt, oſtẽdũt tñ aliqñ. Intereſt tamē, ꝙ ſigna quicūqꝫ fecerũt
vel facturi ſunt, fecerũt inuocato nomine chriſti, vel permittẽte domino Ieſu chriſto, vt probẽtur electi,
D oportet enim hereſes eſſe inquit Paulus, vt qui probati ſunt manifeſti fiant, nū miniſtri chriſti ſint, num
antichriſti. Domiuus aũt Ieſus ſigna quę fecit, propria potẽtia & vi maieſtatis ſuę fecit, qui portat om- 1. Cor. 12.
nia verbo omnipotẽtiæ ſuę. Et ſecũdū hoc vere dictū eſt, quomō pōt homo peccator virtute propria hꝫc
ſigna facere? Id enim omo adinatō. Quod aũt ſequitur: chiſma erat inter eos, iuxta illud accipiendū eſt,
Ioan. 7. Alij dicũt, bonus eſt, alij aũt impoſtor, eſt, ſeducit turbas. Momi igitur iſti qui humano paſcũtur
ſtercore ſicut bꝫues apud Boetos, quorū cor quaſi mare feruens quod quieſcere nō poteſt (Eſa. 57) Hi ſunt
qui nūc ſecũdo rogāt cęcum ſententiā, dicẽtes. Tu quid dicis de homine illo, nec tamē eū ſuo cōpellāt no
mine, quia nemo poteſt dicere dominū Ieſum niſi in ſpiritu ſancto, ſicut nuper audiui, cū dęmō quidam 1. Cor. 12.
adiuratus rogāretur vt diceret dñm Ieſum, reſpondebat, Rau, Rau. Itaqꝫ cęcus nihil veritus, ingenue & Dęmon.
ſimpliciter quod credebat cōfitetur, propheta inquiens eſt vere, niſi vos altius aliquid & ſublimius de
eo creditis, qui legis eſtis doctores, necꝫ enim cęcus iſte plene cęcitatē mētis depoſuerat. Adeo aũt mira-
culū illud famoſum erat & admiratione dignū, vt multis ex ijs qui videbāt, perſuaderi nō poſſet, hoiem
illū eundem eſſe, qui cęcus natus fuerat, quę tamē omnia in gloriam cedebāt chriſti. Defecerũt enim ſcru
tātium cōſilia maligna, & res indiuerſum cedebat. Vocāt igitur parētes cęci &c. Chryſ. Cōſidera quot Chriſoſto
modis miraculū obtegere conati ſunt. Verū huiuſmodi eſt veritatis natura, vnde magis oppugnatur, in- Pſal. 65.
de clarior fulget. Nec ſic credicū factū eſſet, & ſi omnes vellet illud predicare, quemō perſuaſum eſt, mul-
tis illud impugnātibus. Itaqꝫ reſpōderunt eis parētes eius. Scimus ꝙ hic eſt filius noſter,
& ꝙ cęcus natus eſt. Quomodo aũt videat neſcimus: aũt quis eius aperuit oculos, ne- De cōſi. di
ſcimus ipſum interrogate, ętatem habet, ipſe de ſe loquetur. Duo igitur parētes cōfitẽtur 4. cum pro
duo eũt inficiari, reuera aũt parētes bene nouerāt quod inficiebātur, relatione filij, ſed ob metū iudęorū paruulis,
ſic loquũtur, nā teſte euangeliſta, iam inter ſacerdotes & phariſeos cōuenerat (ſicut dicetur) vt qui dñm
Chriſtum

Chryſoſto Hugo.ſ.v. iam nō poſſent aliis eſſet dubitare, Quod ſiquis roget quomō ablato luto viderit: me modū neſcire ꝓfi teor inquit Chryſoſt. Neq; enim ipſe qui curatus eſt nouerat, ſed factū vidit & factorem, modum deprehendere nō potuit: qui aūt poſſet, cęcus exiſtens? Hugo. Natura ad ſeruitutē cōdita creatorem ſuū de mō ſtrauit, ſed erat ſimilitudo peregrina ad excellētem & dñantem maieſtatē. Duo aūt ſimulacra propoſita ſunt homini, in quibus inuiſibilia dei videre potuiſſet: vnum naturę & alterū gratię. Simulacrum naturę erat ſpecies magnitudo ordoq; huius mūdi. Simulacrum gratię erat humanitas verbi. Nā fecit deus ex luto noſtro medicamētum, adiunta ſaliua ſua, quo liniuit oculos noſtros, & dixit ad nos, ego ſum q loquor tecum, Ioan. 4. Itaq; ipſa dei ſapiētia niſi prius corporaliter cognita fuiſſet, nunq; lippientis animę acies ad illam ſpiritualiter contemplandam illuminari potuiſſet iuxta Gregorium. Ne ergo tu in verbo

Gregorius dei deſpicias homō formā ſerui, per illam enim illuminaris ad diuinitatē. Quaſi lutum tibi videtur & Limus terrę, quod deus aſſumpſit ad vnitatem perſonalē, ſed vide quontā luto quod pedibus tuis cōculcatur, tui qui cęcus natus es, oculi illuminātur. Lutū inquit poſuit ſup oculos meos. Si factū aſpicias, nihilo mag⁹ profuit ſuper oculos poſuiſſe q̄ ſuper pedes caput aut manus. Si ad myſterium, ideo ſuper oculos poſitum eſt lutum, vt ad memoriam reuocet homini, quis heſterno die fuerit. Quaſi dicat cęco nato.

Eccli.ō Geneſ.18 Quid ſuperbis terra & cinis? Memēto quid fueris, quid es, quid futurus es, & vnde tumeas nō habes. Id ſi ſaperēt parētes noſtri, vt dicerēt cum Abraham: loquar ad dñm cum ſim cinis, nequaq; ſidē prēſtarent ȳbis ſerpētis dicētis, eritis ſicut neſcio qui dr̄. Dicerēt enim, ego ante horas ſex e limo formatus, deus quomodo ho? Tu igitur terra terra terra vnge hoc collyrio oculos tuos: & abi in cognitionē tui & noſce te-

Hiere.22. Eſai.43. ipſum, & recipies viſum. Dic prior iniquitates tuas, ecce luto ſuper oculos, vt iuſtificeris, ecce lumen oculorum. Sedebat igitur cęcus nō procul a templo mēdicans. Siloe aūt vnde piſcina naſcitur fons eſt ad radicem mōtis Siō. Siloe autem lingua ſyrorū interpretatur miſſus. De hoc igitur fonte ad nos miſſo de

Ambroſi? ſinu patris dicit Zach. 13. Vnde & illud. Ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. Reuera cū ipſe poſſet vſum videndi Saulo reddere (Actu. 9) Eum tamē ad Ananiam miſit, vt eius benedictione Saulo refunderētur oculi quos amiſerat. Itidē & hoc loco cęcus ad fontem mittitur ideſt ad ſacramētum pęnitētię, vbi ſenectus oculorum renouatur, & peccator deponit oculos lupinos Sauli, & accipit colūbinos Pauli. Verum Saulus ante ſacramētum baptiſmatis nouo ſanctificationis genere ſpiritū ſanctum accepit, ab eo qui potētiam ſuam nō alligauit ſacramentis. Et patet, Sequitur. Itaq; vicini & qui viderāt eum prius q̄ eſſet cęcus, dicebāt. Nonne hic eſt qui ſedebat: & mendicabat? Alij dicebāt hic eſt, alij autem nequaq;: ſed ſimilis eſt ei: ille vero dicebat: ego ſum. Aperti enim oculi vultum trāſformarāt: vel rei nouitas in dubium vertebat miraculum. Iuxta tropologiā vtriq; verū dicebāt. Ille ēm erat ſed nō erat ille. Saulus q̄ & Paul⁹, nō erat Saulus cęcus, erat aūt Paulus vidēs. Vnde illud: 1. Reg. 19. Quod in prouerbium abiit apud Hebrēos. Num & Saul inter prophetas? Ita de Saulo: nōne inquiunt, hic eſt qui eccleſias deuaſtabat nudius tertius? At qui tūc cęcus erat

Actu.9. Receptis oculis: palynodiam recātauit dicens, hic eſt Chriſtus, hic eſt filius dei. Et multo magis cōfundebat iudęos, q̄ prius vexarat chriſtianos. Itaq; diſſentiētibus iudęis inter ſe, cęcus ipſe, imo ingt ſum idē ille mēdicus & cęcus a natiuitate: quē ſępe vidiſtis ducem vię, ſequētem, vt vox quoq; agnita fidem aſtrueret miraculo. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti ſunt tibi oculi? Reſpondit ille homo qui dicitur Ieſus, lutum fecit: & vnxit oculos meos, & dixit mihi, vade ad natatoria Siloe & laua, & abij & laui & video. Sciēdum q̄ res hęc nō ita vnde facta eſt ſicut teſtatur a Ioanne. Oportet ergo intelligere, q̄ aut cęcus dixerit, quid vultis mihi facere, aut q̄ ei ſine interrogatione dictum fuerit, bono animo eſto, permitte luto quod fecit Ieſus vngi oculos tuos, & illuminabe

Actu.3 tis. Homo inquit ille imago bonitatis diuinę: cui propriū eſt benefacere, cum nihil illum rogarem: & ſi rogarem, nihil aliud rogarē q̄ id quod claudus qui ſedebat ad ſpecioſam portā templi orauit Petrum & Ioānem, vidit me ſedentem & nihil minus cogitātem q̄ de lumine oculorū, & miſeratus plaſma ſuum:

Epheo.5 dedit nō poſtulatus id quod habebat, nā argētum & aurum nō habebat: vnxit oculos meos, & laui & video, quia abūdāntius poteſt dare q̄ nos petimus aut intelligimus. Et ecce oblatam occaſionem calūniandi opus adorādum domini Ieſu, quia admixto ſaliuę luto digito ſuo, aliquid ſeruilis operis feciſſet in ſabbato. Sequitur enim. Et dixerunt ei. Vbi eſt ille, Ait. Neſcio. Adducūt eum ad phariſęos qui cęcus fuerat. Erat aūt ſabbatū quādo lutū fecit Ieſus: & apperuit oculos eius. Iterū ergo interrogāt eum phariſęi, quomodo vidiſſet. Ille aūt dixit eis. Lutum mihi poſuit ſuper oculos, & laui & video. Dicebāt ergo ex phariſęis quidā. Nō eſt hic homo a deo, qui ſabbatū nō cuſtodit. Illud principio annotādum, q̄ volētes miraculum obnubere, gloriōſius faciūt. Circūducentes enim hoiem nō ignotū qui a puericia mēdicabat cęcus exiſtēm, nūc vidētem oibus manifeſtum faciūt: oculos ferētem de nouo formatos e luto, mirabile dictu, mirabile viſu ab illo hoie qui dicitur Ieſus, quē cęcus quidē de noie nouerat, de facie enim quomodo noſſet? Vnde cum rogatur, vbi eſt ille, neſcio inquit nam miſſus ab illo in fontē Siloa, quādo reuerſus ſum vidēs, Ieſus declinarat a loco illo, quem tamē etiam tacēte cęco, oculi eius nouiter producti manifeſtum faciebāt. Cę co igitur cōſtituto in medio malignātium, nihil metuēs, cum rogaretur de lumine oculorum, ſimpliciter vt res habebat exponēs: turbari ſunt inſipiētes corde, & in hāc vocē proruperūt. Nō eſt hic homo a deo tam & ſi patrem deum habet in ore. Nam ſi deum haberet patrem, nō violaret ſabbati religionē huiuſmodi factis, quod deus ceſſit obſeruari. Quibus factis? Digitis duobus ex ſaliua & puluere lutum fecit & liniuit oculos cęci. Pro hoc igitur crimine maieſtatis leſę, hic homo nō eſt a deo, vt meritō dicat Auguſtinus, q̄ diabolus inuidia eſt diabolus. Et Malachias diſpergam ſuper vultū veſtrū ſterc? ſolēnitatū veſtrarum, &

Cap.2.

vestrarū, & sabbata vestra odiuit anima mea, facta enim sunt mihi molesta. Dicit aūt Augustinus, ꝙ Matth.12.
præceptū de sabbato nō est morale, sicut illud, nō occides, nō furaberis, ideo in casu necessitatis apostoli fricabāt spicas. Verū in casu necessitatis etiā furari licet. Patet tamē ꝙ nō est morale, quia omno cessauit sabbati obseruātia, dicāt licet doctores ꝙ religio sabbati ex ea parte qua est morale translatū est ad diem dominicā. Quod aūt dicūt, nō est hic homo a deo, sciēdum iuxta Chrysostomum, ꝙ pharisęi nec. Chrysost.
Vel somniabāt christū esse filium dei. Qui enim nō reputabāt esse hominē dei, quomodo dignitatē vni
geniti cōiectarēt? Ad hęc Abulēsis. Dato ꝙ medicis nō liceret bene facere in sabbato (id aūt opinari ab Abulensis
surdū est) licebat tamē christo, qui verbo tātum medebatur, quod medici nō faciūt. Tamē aliquo modo
dici poterat, ꝙ curationes medicorum (nō quidē omnes) magis licite fiebant in sabbato, ꝙ sanationes
christi. Quare? Quia multę curę medicorū nō poterāt in diem sequētem differri sine ęgrotātis detrimē-
A to, sicut patet ad sensum, multę aūt sanationes christi poterāt in diem posterum differri sine detrimēto
ęgrotātis, sicut patet in cęco nato. Hoc quo ad solutionem sabbati materialiter, dictū sit. Alias opera
christi opa erāt dei patris. Poterat aūt hebręus sabbato asinum e fouea extrahere, & si de iure nō posset
faceret de facto, nec tamē poterat, ꝙuis mille asinos lucraretur: bis mille passus cōficere vno die sabba- Actu.1.
ti. Dicit & hoc loco Abulēsis, ꝙ forte ab ipso Mose vel ab aliquo propheta vel viro sancto, vel extra- Abulensis
ditione antiquorū Iudęorū habitū est, ꝙ iudęi sabbato possent mille passus in directum progredi, iux-
ta illud, sabbati habēs iter. Quid si iter sabbati erāt bis mille? Quid si plures? Dicit idē doctor ꝙ oia prę
cepta quę erāt in duabus tabulis permāsura erāt, excepto ptęcepto sabbati in quātum erat cęremoniale.
Sed vnde habemus hāc cōclusionē, ꝙ nōne prędicta erant moralia, & hoc vnū tantum partim morale
partim cęremoniale? Ita exponūt omnes doctores catholici, dicēte domino vnum verbū, sabbata ves-
B tra neomenias & kalendas odiuit anima mea. Et illud quod prędiximus ex Malachia, dispergam super
vultum vestrum stercus solēnitatū vestrarum. Vide de cōse. Distin. 2. Cap. Missas, & doctores nostrū
in. 3. Di. 27. & 37. Nō est igitur hic hōa deo vt plebs stulta opinatur, qui ꝓceptum de obseruātia sabba-
ti toties in lege repetitum nauci nō facit. Et reuera nullū ꝓceptū ex decalogo toties replicatur in lege
sicut ꝓceptum sabbati, sicut habes Exo. 16. 20. 31. Cap. Leui. 16. 23-26. 25. Cap. Nū. 28. Cap. Deu. Ca. 5
Multis locis. Iten in Esaia, Hieremia & Ezechiele plusꝙ decies. Quod de cæteris ꝓceptis decalogi
Dominus non legimus. Tamen iam solemnitates vestras odiuit anima mea, & facta sunt mihi mo-
lesta, laborabi sustinens, vt dominus laborē sustineat vbi iudęi requiem inueniunt. Verū iniqui sunt cę-
tus illorum, postꝙ in die festo quo ipsi libertate donati sunt manus miserunt in hęredem. Matth 21. Sed
dimittamus paulisper momos istos, qui nocte matre & somno patre geniti sunt iuxta Hesiodum: quib? Hesiodus
mos est, ipsos quidem nihil operis edere, sed aliorū hominū deorū ve opera curiosis oculis cōtemplari,
& siquid est omissum aut perperam factū (vti ipsis videtur) id summa libertate carpere, & transeamus Iob.14.
C ad sequētia: habēt & ipsi momū suum, cuius tribunali sistēdi sunt, qua hora nō opinātur, qui gressus eo
rum dinumerat. Alij dicebāt. Quomō potest homo peccator hęc signa facere? Et chis-
ma erat inter eos, Dicūt ergo cęco iterum, Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos
tuos? Quē tu putes illum, ex hoc ꝙ vt dicis aperuerit tibi oculos? Ille aūt dixit. Reuera prophe-
ta est. Nō crediderunt ergo iudęi de illo: ꝙ cęcus fuisset: & vidisset, donec vocaue-
runt parentes eius qui viderat, & interrogauerunt eos dicentes. Hic est filius ves-
ter quē vos dicitis, ꝙ cęcus natus est? Quomō ergo nūc videt? Hoc argumētū aut obiec-
tio quomō potest homo nec signa facere, ad hoiem tantū est, liquidē antichristus & multi coniurati sui
dabūt signa & portēta adeo multa & stupēda, vt electi ipsi inducātur in errorē, si fieri posset. Matth. 24
Vide. Matt. 7. Itaꝙ signa scitatē ꝙdē nō faciūt, ostēdūt tñ aliqñ. Interest tamē, ꝙ signa quicūꝙ fecerūt
vel facturi sunt, fecerūt inuocato nomine christi, vel permittēte domino Iesu christo, vt probētur electi,
D oportet enim hereses esse inquit Paulus, vt qui probati sunt manifesti fiant, nū ministri christi sint, num 1.Cor.11.
antichristi. Dominus aūt Iesus signa quę fecit, propria potētia & vi maiestatis suę fecit, qui portat om-
nia verbo omnipotētiæ suę. Et secūdū hoc vere dictū est, quomō pōt homo peccator virtute propria hęc
signa facere? Id enim omno adinatō. Quod aūt sequitur: chisma erat inter eos, iuxta illud accipiendū est,
Ioan. 7. Alij dicūt, bonus est, alij aūt impostor, est, seducit turbas. Momi igitur isti qui humano pascūtur
stercore sicut bōues apud Boetos, quorū cor quāsi mare feruens quod quiescere nō potest (Esa. 57) Hi sunt
qui nūc secūdo rogāt cęcum sentētiā, dicētes. Tu quid dicis de homine illo, nec tamē eū suo cōpellāt no- 1.Cor.12.
mine, quia nemo potest dicere dominū Iesum nisi in spiritu sancto, sicut nuper audiui, cū dęmō quidam Dęmon.
adiuratus rogaretur vt diceret dūm Iesum, respondebat; Rau, Rau. Itaꝙ cęcus nihil veritus, ingenue &
simpliciter quod credebat cōfitetur, propheta inquiens est vere, nisi vos altius aliquid & sublimius de
eo creditis, qui legis estis doctores, necꝙ enim cęcus iste plene cęcitatē mētis deposuerat. Adeo aūt mira-
E culū illud famosum erat & admiratione dignū, vt multis ex ijs qui videbāt, persuaderi nō posset, hoiem
illū eundem esse, qui cęcus natus fuerat, quę tamē omnia in gloriam cedebāt christi. Defecerūt enim scru
tātium cōsilia maligna, & res indiuersum cedebat. Vocāt igitur parētes cęci &c. Chryſ. Cōsidera quot Chrisosto
modis miraculū obtegere conati sunt. Verū huiusmodi est veritatis natura, vnde magis oppugnatur, in- Psal.63.
de clarior fulget. Nec hic creditū factū esset, & si omnes tollēt illud prędicare, quomō persuasum est, mul-
tis illud impugnātibus. Itaꝙ respōderunt eis parētes eius. Scimus ꝙ hic est filius noster, De cōsi. d.
& ꝙ cęcus natus est. Quomodo aut videat nescimus: aūt quis eius aperuit oculos, ne- 4. cum pro.
scimus ipsum interrogate, ętatem habet, ipse de se loquetur. Duo igitur parētes cōfitetur cum pro
duo erāt inficiari, reuera aūt parētes bene nouerāt quod inficiebātur, relationē alij, sed ob metū iudęorū paruulis,
sic loquūtur, nā teste euangelista, iam inter sacerdotes & pharisęos cōuenerat (sicut dicetur) vt qui dūm

Christum

Christum Messiam cõfiteretur, excõmunicatus haberetur, samaritanus inq̃, & veluti vnus ex ethnicis, in quocum cõsilio nõ intret anima mea inquit pater eorũ Iacob. Ita ergo visum est illis qui prora & puppis erãt populi illius, a quibus iã dñs abstulerat caput & caudam, & dederat pueros principes eorũ & effeminatos. Esai. 3. Quia persequuti sunt hoiem pauperẽ, qui tanta bona operatur & tot in medio eorũ. Et dilexerũt maledictionẽ, & veniet super eos. Cęco nato dixerãt, tu quid dicis de illo, nomẽ ei? oblitterãtes, quia grauis eis erat & ad videndũ & ad nominãdũ, & nũc rursus parẽtes rogãtes duob? his ad negatio nẽ inducere conãtur, quẽ dicitis, q̃ natus est cęcus, & quẽ dicitis, q̃ nũc videt, quasi dicãt iuxta Theophy. Aut hoc falsum est q̃ nũc videat, aut illud primũ, q̃ cęcus natus est. Sed cõstat q̃ videt ergo falsum est quod cęcus natus sit. Vides cęcitatẽ istorũ deploratã? Imponũt parẽtibus q̃ cõfinxerint filium cęcum natum, id q̃ nõ vno sed annis triginta. Vt obnubat miraculum adorãdum saluatoris, ita omnem frontem posuerant, & mentem perdiderant isti qui non erant sicut cęteri. Sequitur.

Genes. 49
Esai. 3.
Psal. 108
Theophy

Caput. xx. Continuatur historia de cęco a natiuitate vbi phariseorum versutissima scisscitatio & nimis pertinax demõstrat & quãto ipsi magis inqrere nitũtur, tã o magis veritas stabilitur & clarificatur suis ita q̃ se impetunt hastilibus suisq̃ telis vulnerantur.

HEc aũt dixerunt parentes eius, quoniã timebãt iudęos. Iã enim conpirauerãt iudei, vt siquis eum cõfiteretur esse christum, extra synagõgã fieret, propterea parẽtes eius dixerunt: ętatẽ habet ipsum interrogate. Parentes igitur (vt sunt timidi homines, quibus res est angusta domi & curta supellex) diuinantes, phariseos ansam venaricalũniæ, caute respõdẽt istis momis, qui nõ veritatẽ scire cupiebãt (quid enim illis cũ veritate?) Sed quomodo possent genuino mordere. Quod inquiunt scimus loquemur, & testabimur qđ videmus. Hic est filius noster, hic cęcus editus est: cuius rei testes est tota ciuitas. Cęterũ collati visus, nec modũ scimus, auctorem nec de nomine nouimus. De his duobus ipse rogandus est, nec enim puer est, sed ętatis integrę. Quę oĩa phariseorũ aurib? valde amara erãt videntium conatus suos frustrari, & ludere se operas & impẽsas. Itaq̃ vocauerunt rursus hoiem qui fuerat cęcus, & dixerunt ei. Da gloriã deo. Nos scimus q̃ hic homo pecator est. Dixit ergo eis ille. Si peccator est: nescio. Vnũ scio: q̃ cũ essem cęcus: modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomõ aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam & nõ audistis: audito interno? Quid iterũ vultis audire? Nũquid & vos vultis discipuli eius fieri? Quid est autẽ, da gloriam deo? Si verba numeres, nihil meli? dicere potuerũt. Adhunc modũ dixit sancto Iob vxor sua, benedic deo. Cap. 2. Augustinus. Da gloriã deo, hoc est, nega quod accepisti. Omne donũ bonum de sursum est, hic autem homo cum peccator sit, quando impetrabit aliquid a deo? Sed si peccator est, rogo vos cum bona venia vnde id nostis? Quare eum nõ conuicistis peccati, quando audistis, quis ex vobis cõuincet me de peccato? Vxor Pilati dicit, nihil tibi & iusto isti, Matt. 27. Centurio dicit, hic homo iustus erat, Luc. 23. Ioãnes, ecce agnum dei, vos autem nos scimus (mẽtiuntur aũt reuera imo deperibãt mendatiũ, sinistimi veritatis cultores: quomodo enim scire potest, quod esse nõ potest) q̃ hic homo peccator est. Et oculatus hic cęcus si peccator est, id penitus ignoro, id mihi nunq̃ persuadebitur. De quo & Iudas, peccaui tradens iustum. Matt. 27. Iten Lu. 4. Sciote q̃ sis sanctus dei. Satanas igitur caput & doctor omnium iniquorum, christum cõfitetur sanctũ dei: isti qui mẽbra sunt eius, nos scimus inquiunt q̃ peccator est. Venit aũt princeps mundi huius & in me nõ habet quicq̃. Hoc confitetur & bonus hic cęcus: peccatorẽ penitus ignoro, quia via viri in adolescencia sua incognita fuit penitus serpenti, dicẽte prophera. Iniquitatẽ nõ fecit, nec dolus est inuentus in ore eius. Hoc igitur ignoro. Do autẽ gloriam deo, ne ingratitudinis nota inurar, q̃ cum essem cęcus annos circiter 30 nunc acutius ipsis lyncibus video. Et illi rursus. Quid fecit tibi? Quomõ oculos tibi aperuit? Quid refert o phariseí de hoc vno opere tam anxie discrutiari vos, cum propter opera sua mirãda, fama sit super ęthera notus? Itaq̃ istẽ more vertagorum iterum atq̃ sępius inde reuertũtur. Hinem faciunt interrogandi, quomodo vides, quid tibi fecit, quomodo aperti sunt tibi oculi, da gloriam deo, donec cęcus iste pertęsus impudentẽ horũ sycophantiã, multo cum stomacho adhunc modum respondit. Iam semel atq̃ iterum ordinem rei retuli, & audistis, surda licet aure. Quorsum opus est toties aures vestras grauare re nõ admodũ grata vobis? Quantũ capio quantũ sapio. Nisi forte quod magis optarem, & vos (sapientium enim est mutare cõsilium) veritate agnita, ex magistris, & doctoribus discipuli fiant. Nil odemus, vultis huius hominis potentis opere & sermone fieri discipuli. Et pures cęcum illum fecit loqui. Sed quomodo puraut tigres illos a tanta insania ad tam sobriam mentẽ momẽto vnoque uersum iri? Facilius solem quis a suo cursu sisteret, & chalybem in plumbi verteret molliciem. Videtũ quid sequitur. Maledixerunt ergo ei ελοιδόρησαν: elidoresan: conuitiati sunt. Et dixerunt. Tu discipulus illius sis, vel illius es, nos autẽ Mosi discipuli sumus. Nos scimus q̃ Mosi loquutus est deus, nunc autẽ nescimus vnde sit. Respondit illi homo & dixit eis. In hoc mirabile est: q̃ vos nescitis vnde sit, & aperuit oculos meos. Scimus autem q̃ peccatores deus nõ audit, sed si quis dei cultor est, & voluntatem eius facit: hunc exaudit.

Ii. q. 1. a. 1.
Augusti?
Ioan. 8.
Ioan. 14
Prouer. 30.
Esai. 53.
Chrysost.

exaudit. A ſeculo non eſt auditum: q̄ quis aperuit oculos cęci nati. Niſi eſſet hic a deo, non poſſet facere quicq̄. Maledixerunt inquit, hoc eſt conuitiati ſunt eum: id enim ſignificat ꝙ bum elidoreſan, tale tamen maledictum & contumelioſum conuitium inquit Auguſtinus, ſuper nos & Auguſti⁹. ſuper liberos noſtros. Eſt autem conuitium: ſi cor eorum diſcutias, non ſi verba numeres. Dominus autem ita loquitur ad eos, maledicam benedictionibus veſtris, ideſt his quę nunc benedictionib⁹ meis po ſtidetis. Malach. 2. Siue quicquid a vobis benedictum fuerit, a me maledictum erit, inquit Hieronymus. Hieron⁹. Et rurſus propheta. Maledicent illi, & tu benedices. ps. 108. Et pater eorum Iacob. Qui maledixerit tibi, ſit ille maledictus. Geneſ. 27. Et quę qualis vę eſt iſta maledictio & execrandum conuitium! Tu inquiunt ſis additus doctrinę homin⁹ iſtius, nos Moſen ore corde et opere geſtamus. Denięq; vſq; in hanc diē vbinis terrarum diſperſi ſunt: diſcipuli ſunt Moſi, & pro inde velamen habent ſuper cor ſuū iuxta Pau-
A lum. (2. Cor. 3. Quia enim dominum abiecerunt ne eſſent ſub eius magiſterio, & Moſen complexi ſunt cęcitas huius tranſiit ad cor eorum, quia ſic dixerunt illi, nos Moſi ſumus diſcipuli. Optimā partem elegerūt, ſero auferetur ab eis. Nos inquiūt ſcimus ꝙ Moſi loquutus eſt deus. Eſto. Loquutus eſt ipi Cain/ loquutus eſt & ad Balaam. Sequere cętera. Hūc neſcimus vnde ſit. Nugātur boni iſti. Vel ſi neſciūt, ideo neſciūt, quia neſcire volunt. Hec aūt ignorātia duplici digna eſt cruce. Verumtamen ſi neſciūt, neſciant quid noſtra refert, ſi volentes & ſcientes deſcendāt in infernum viuentes? Nos aūt ſcimus ꝙ & huic lo- ps. 54.
quutus eſt deus tanq̄ filio vnigenito (nam Moſi ſi loquutus eſt, tanq̄ ſeruo loquebatur) cuius rei teſtes ſunt Ioannes baptiſta, Luc. 3. Ioannes euangeliſta, Petrus/Iacobus: Moſes & Helias, teſtes ſex, omni exceptione maiores, adde euangeliſtas tres Matthęum, Marcum, & Lucam, qui teſtantur hanc veritatem. Et quid teſtantur iſti de domino Ieſu chriſto? Ipſum audite: ipſum audite. Non Moſen. Et quid iſti? Nos Moſi diſcipuli ſumus. Inopes igitur conſilij, quid facturi erāt cum nō valerent aliquid extorquere/ quod nō cederet in gloriā chriſti? Quaſi igitur delirium & vertiginem capitis paciētes, ad eoſdē mean- Theophyl.
B dros reuoluūtur. Et quia nec ſic aliquid proficiūt, mēdatio ſe tuētur dicētes, hūc neſcimus vnde ſit. Et iſti ſunt qui apud Marcū & Matthęū dixerūt: nōne hic eſt Faber filius Marię, &c. Marc. 6. Matt. 13. Sed au dicęcum agēte iam fortius cauſam bene de ſe meriti Ieſu. Mirabile videtur illud: cū vos fidem ſolcatis a miraculis mendicare (iudęi enim ſigna quęrunt) & nunc videatis inſigne ſignum, & cuiuſmodi a ſęculo nō eſt auditum, dicatis autem, hunc neſcimus vnde ſit. Si opus probatis, negari enim non poteſt, (quid autem mea intereſt ſi negetis!) probetis perſonam neceſſe eſt. In euangelio tamen etiam peccatoribus conceſſum eſt miracula facere. Nos ſcimus ꝙ peccatores deus non audit, ſed cum extenderint manus ſuas ad deum inter orandum, imitantes Moſen. Exo. 17. Auertam faciem meam ab eis, quia manus eorum plenę ſunt ſanguine. Eſai. 1. Certe ſi non eſſet hic homo a deo, non poterat facere tam pręclarum ſignū propria & natiua potentia. Nā peccatores in patrandis miraculis deus non audit. De quo vide. 5. q. 1. §.
Et in Actis Cā. 19. Audit autem deus peccatores, quoties corde contrito & humiliato ſuorum flagitant
C. ventam peccatorum. Exemplum habes. Luce. Cap. 18. De Publicano: & Luc. Cap. 25. De latrone. Exaudit autem & cultores ſuos deus, ſicut legis, 3. Re. 18. De Helia. Item Exo. Cap. 17. De Moſe orante in mō te. Ad hanc tam liberam ꝙ veram orationem oratoris noſtri ex cęco, pro veritate (ſiquidē hic litteras nū ꝙ viderat, nunq̄ didicerat) prorſus indignati phariſęi, cū iā ſpes nō eſſet vt ille vel metu vel pecunia vl' proueibiū
prece corruptus, ſententiam mutaret, paſſynodiā recātaret cum Steſichoro, qui cum Helenam carmine vituperaſſet, oculis orbatus eſt, ne ſi diuerſum diceret a veritate, cęcitatem rurſus incurreret & oculorum & mētis, in verba cōtumelię plena erūpūt, vtres enim erāt veneno pleni mortifero, exprobātes ei priſtinam cęcitatē & fortunę contumeliam cum dicūt, In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Quaſi vel ſceleroſum natum oporteat, q̄ cęcus, mācus, leꝑſus, aut aliq̄ corporis parte truncatus edit⁹ eſt in lucem: quod verum non eſt, ſicut dictum eſt in principio capitis pręcedentis. Et eſto in quibuſdam ve
rum ſit ꝙ propter peccata parentum contingant huiuſmodi mōſtra, de hoc ita dixit veritas, neq̄ hic pe-
D ccauit nec parentes ſui, vt hic cęcus naſceretur. Itaq̄ veritas quę omnia vincit, & huic cœco odium peperit, quia lumen prędicat quod accepit. Heri inquiunt ſtipem mendicabas a tranſeuntibus, nunc iam repente fonte Caballino labia proluens, in poetam mutatus es, factus doctor anteq̄ diſcipulus? Monſtrum horrendum ingens. Denięq; tanq̄ leproſum. Eiecerunt eum foras. Velut putridum membrum. Bono tamen ſuo eiectus eſt foras cęcus iſte, erat enim ſynagoga eorum non Dei: ſed Satanæ, & ſermo eorum vt cancer morbus ſerpit. 2. Timoꝯ. Capite. 2. Eiectus eſt igitur, ne vltra eſſet Diſcipulus Moſi, ſed eius a quo oculis donatus fuerat, pulchrum donum, ineſtimabile bonum. Vnde ſequitur. Audiuit aūt Ieſus, ꝙ eiecerūt eū foras, & cū inueniſſet eū, dixit ei, Tu credis in filiū dei? Reſpōdit ille & dixit. Quis eſt dñe, vt credā in eū? Et dixit ei Ieſus. Et vidiſti eū & q̄ loqtur tecū: ipe eſt, & ait ille. Credo dñe. Et procidēs adorauit eū. Hilari⁹. Ne dānū ſibi Hilarius.
putaret eſſe, carere ſynagoga, cui immortalitatē fides xpi redhiberet. Succedebat em mēti eius ꝙ Moſe chriſtus, q̄ illuminat oēm hoiem, qui ad eū accedit. Et tñ hic acceptis oculis, adhuc neſciebat xpm, audit
B tñ (accepto lumine) q̄ loqtur tecū ipe eſt. Sic ye opa dei i illo manifeſtata ſunt, Reuelata ſunt ſecreta ſa- Matt. 11
pientię dei vni ſamaritanę loā. 4. Et vni cęco, quę celauerāt de⁹ a ſapientib⁹? ſcili huic? Matth. 21.
uētu malignātiū gallina euāgelica ſub alis ſuis ꝓtexit. Cū inde inueniſſet eū, inuenit em̄ chriſtus quem querebat. Quęrebat aūt, vt lumē mēti eius refunderet, vt totū ſanaret hominem, qui totus cęcus editus fuerat a natura. Nā ꝙ interioris hois hō iſte nō dū accepit lumē oculorū, ſequētia manifeſtant. Rogatus em̄ verū crederit in filiū dei, dixit: quis eſt dñe, vt credam in eum? Dicēdo autem, quis eſt domine, &c. iā parabat oculum refundendo lumini, ſed ignorabat aquo. Vnde inquit dominꝰ, Iam vidiſti eum. Videtur

dominus data opera dixisse, vidisti eum, vt ei in memoriam reducat, q̃ a se oculos acceperit, quos mater natura negarat. Cum emphasi ergo legendum est, vidisti eum: quem videre & diligere vita ęterna & beata est, & qui loquitur tecum ipse est. Et ait ille. Credo domine, tam enim oculis cordis videbat eū, quē prius nec de facie nouerat. Vnde procidens adorat eum cum magis illis beatis. Matth. 2. Vidisti bonitatē dei, tam clementer tam benigne reuelantis se vni cęco deplorateq̃ sortis, & qui iuxta phariseorum sententiam, in peccatis totus natus fuerat. Vide & seueritatem eius in incredulos phariseos, qui legis scientiam sibi arrogant, tollentes clauem, ipi non ingredientes: & ingredi volentibus ostium occludentes, cum dicunt, hunc pullus sit an albus nescimus, Mosi discipuli sumus. Sequitur em. Et dixit ei Iesus: in iudicium ego in hunc mundum veni, vt qui non vident, videant, & qui vident cęci fiant. Et audierunt quidam ex phariseis qui cum ipso erant, & dixerunt ei. Nunquid & nos cęci sumus? Dixit eis Iesus. Si cęci essetis, non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis: videmus: peccatum igitur vestrum manet. Quare? Ob id videlicet, q̃ cum lucis cęci (nec leuiter) vobis bene oculati videmini. Est autem sententia hęc similis illi, ego indurabo cor pharaonis ideſt ostendam q̃ durum sit, ita hic, videntes excecabo, ideſt ostendam q̃ cęci sint. Quoties legit Moses, inquit æmulator ille acerrimus Mosaice legis, & impugnator pertinax euangelice veritatis, velamen est super cor doctorum legis. Ego inquit indurabo cor Pharaonis, & sequitur, ingrauauit Pharao cor suum, flagro enim erat, proficiens in peius. Nec tamen dictum est, ingrauatum est cor Pharaonis a deo. In voluntate quippe hominis est origo viciorum inquit Augustinus: mouentur autem causis corda hominum, alia sic, alia vero sic, etiam non diuersis causis sępe diuerso modo iuxta proprias qualitates, quę ex voluntatibus veniunt. Veni ergo vt cęci lumen accipiant, qui cęcitatem agnoscentes, medico obtemperant dicenti vade & lauare. Qui autem videre se putant, & pro inde vti ipsis videtur cum medico non egeant, illo ab eunte, ceſsantibus collirijs, cęci remanebunt. Nam q̃ sibi bene oculati viderentur Argi isti, sequentia manifestant, cum dicunt: nunquid & nos cęci sumus? Est autem sententia hec, in iudicium ego veni, &c. Similis illi. Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionē multorū. Ite illi, Christi bonus odor sumus, alijs & vitam, alijs autem ad mortem. 2. Cor. 2. Cæterum quod dicit, vt videntes, ly vt non reneatur reduplicatiue vt ita loquar: sed consequutum est id ex aduentu christi, sicut expositum est ibi, vt manifestentur opera dei in illo. Audierunt ergo hunc sermonem christi quidam ex ijs qui sibi oculati videbantur, & sermone christi videbantur quasi digito notari, nec fallebat eos opinio sua. Hi igitur accedunt proprius ad dominum Iesum dicentes. Nunquid & nos in numero reponis cęcorum? Absit inquit veritas. Quomodo enim cęcos vocem, qui duces estis miserandę plebis? Conceditur ergo vobis oculatos esse, sed ad cumulum damnationis vestrę. Si enim cęci essetis, vt diceretis cum Paulo, ignorans ignoraui, peccatum non haberetis, vel excusabile esset crimen vestrum, dicente domino, pater ignoce ignorantibus quia nesciunt quid faciunt, nunc autem dicitis nullo egemus duce, peccatum vestrum manet. Siquidem noctuę oculi caligāt in luce, & quo fuerit nox obscurior, eo cōtra vsum auiū cęterarū inoffensos exercet volatus. Quo iuditio sui declarat, esse aliquos, qui cum oculos habeāt ad videndū, videre nō soleāt, & vtentes sui officio solis fungatur in tenebris. Et si subito apparuerit aurora (dñs Iesus) arbitrātur vmbrā metipsos. Est aūt gens quędā iuxta Armenium historiographum (vocātur cathanij) aiūt q̃ solos horum duobus luminibus cernere, cęteros mortales aut cęcos esse, aut altero oculo captos. Magnū ingenij argumē, sed iactātia maior. Hos si cōferas cū phariseis, superāt sesquipede indęorū pr mores. Vnde oriēdum? Audi. Docēt pharisei forpices, siue forfices in principio mundi creatas esse, & cęlestē iridē, & virgā Moysi, tabulas legis, arietē quē immolauit Abrahā, & dęmones qui aliquādo videntur, cœlos creatos de lectis veritimētorū dei. Et pro coronide insaniq̃ suę dicūt, Adā & Euā creatos esse simul cōfūctos in late iuxta deliramēta Platonis, q̃ serpēs qui Euā seduxit, cōgressus est illi. Quod Ioseph de facto ingressi vt coiret cū dña sua, sed venit angelus Gabriel & rapuit sibi genitalia. Quod Dauid pręsente Bethsabea cōgressus est cū Abisag. 15. Vicibus breui tempore. Quod Iael cognita est a Sisara. 7. Vicibus, postea occisus est ab ea. Quod ānna Balaā dixit ad eū, ego sum ānna tua sup̃ quā equitas interdiu, & vxor tua noctu. Hec & multa huiusmodi fabulantur isti doctores in suis synagogis, quę dictu quoq̃ scelesta sunt qui merito audiunt, quia cęci nō estis, peccatū vestrū manet. De quo vide Ioan. 3. Origenes. Et iquādo videtis ingentem animā ad intelligēdū velocem & alacrem, nō meditantem eloquia dei, cognoscit q̃ nō propter cęcitatem nō videt ea que cōtinētur in scripturis, non ob id q̃ in tenebris sit, sed quia claudit oculos. Ponit aūt Abulēs. hāc cōclusionē sup illud, Deu. 27. Maledictus q̃ errare facit. Cęcū in via. Cuius peccat vnus ex hęresi archis sicut Arri? vt Sabelli? q̃ Iudas: qui auaricia cęc? magistrū tradidit. Ille enim pęnitēs licet i fructuose: nulli cęco scādalū fuit, illi multos secū in pcipitiū abduxerūt. Istius ergo qui voluntate cęci erāt dicit dñs Hiere. 2. Scito q̃d feceris, Hiero. Clausos ocłos apit denegātis, vt cernat qđ erubescit aspicere: q̃ delirata malicia oc̄los declinauit i trīa, vt nō recordaret iustorū iuditorū 13. Vñ illđ puerbij: nosce teipm. Plat. Hui? noticię exēplar i visu solo iueniri posse videt. Cōtēplatem si oc̄lo nro (quēadmodū hōi) cōsuluisset, videret ipm, quō id admonuisse arbitraremur? Nōne vt ille ipse ceret oc̄lus, ex cui? ituitu, seipm visur? eet? Cōsiderem? ergo in q̃d potissimū ituētes illđ ipm fac nos ipos viderem? Certe i tpecła et alia huiusmodi. Aduertis em q̃ facies hois i oc̄lm ituētis i oppositi visu reluceret velut i spło quā supmā vocam? pupillā simlacrū ispiciētis exhēs. Itaq̃ oc̄lus ita se dem̄ cernit: ceu i oc̄lm ispicit, i id q̃ prerea itēdit q̃d oc̄li oppositū ē, & q̃ oc̄lus ipe vider. Qđ si cęca corpis mēbra oc̄lo dępto aspiciat, haud qua q̃ seipm aspiciet. Ita oc̄lus cū seipm visur? est, in oc̄lm aspicere debet: atq̃ in eius locum oculi

Rom. 11
Luc. 11.
2. Cor. 3.
Exo. 10.
Augusti?
Luc. 2.
Matth. 15.
Luc. 23.
Ambrosi?
Iob. 24
Cathānij.
Fabula.
Indęi.
Origenes.
Abulensis
Hieronym.
Plato.
prouerbiū

loc̃um oculi(cẽtrum videlicet)in quo virtus est oculi:acies pupillę videlicet. Eodem modo anima,si seipsam nosse vult,in animam intueatur,in eumq; pręcipue locum animę in quo est virtus animę sapiẽtia videlicet iustitia charitas:& in aliud cuius est hoc simile. Hinc illud Esaię ad quosdam qui sibi toti oculati videbantur ante & retro,dicentes:num & nos cęci sumus? Redite inquit pręuaricatores ad cor vobiscum habitate. Si momos imitari libet,cum maxime liceat:in vos ipsos descendite, & intra sinum vestrũ manum eum Mosę mittite,ne forte si sero resipiscatis,oculos quos culpa infidelitatis clausit,pęna ęternę dãnationis aperiat Qui enim non credit,peccatum eius manet,iam iudicatus est, Et licet interim in bonis ducant impĩ dies suos,in puncto ad inferna descendent. Iob. 21. Esai. 46. Exo. 4.

FINIS.

A

LIBER SEPTIMVS INCIPITVR.

Caput. i. Qui non intrat per ostium, fur est & latro. Ego sum ostium ouium. Per me si quis introierit: hec inueniet.

D

Men amen dico vobis:qui non intrat per ostium in ouile ouiũ:sed ascendit aliũde,ille fur est & latro. Qui aũt intrat per ostiũ,pastor est ouiũ, huic ostiarius aperit:& oues vocẽ eius audiũt. Et proprias oues vocat nominatim, & educit eas:& cũ proprias oues emiserit,ante eas vadit(Id fit frequẽter:sed nõ semper)& oues illũ sequũtur quia sciũt vocẽ eius. Alienum aũt nõ sequũtur,sed effugiũt ab eo, quia nõ nouerũt vocẽ alienorum. Hoc prouerbiũ dixit Iesus,illi aũt nõ cognouerũt quid loqueretur eis. 1. q. 1. Cap. Vt euidẽter. Dñs Iesus verbũ in principio apud pẽm nihil hoiem diligẽs et quẽ crearat, nunq; colonũ fieret in tẽra,vt ouẽ ad pascua vnde aberrarat reuocaret,quę in manus pdonũ incidẽs: expoliato vellere bonorũ gratuitorũ,semiuiua iacebat:clamãs interim ex itimis cordis. Odone pastor cui? delitię sunt verlari inter filios hoium:indica mihi vbi pascas & cubes in meridie,ne deutius vager post sodales tuos Mosen, Aarõ, Iosue,qui licet minauerint cõmissas oues ad interiora deserti,nunq; gregẽ introducere potuerũt in pascua illa quę rouera fluũt lacte & melle. Et isti quidẽ pastores vcz Moses Aarõ, Iosue, Sãsõ Dauid Salomõ &cẽ. Per ostiũ ingressi sunt in dñicũ ouile,quia vocati a deo tanq; & Aarõ. Verũtñ per id tpis ostia tẽpore ęlestũ clausa erãt. Et claues in manu boni pastoris. Fuerũt aũt & multi pastores in israel pdones potius,qui nõ intrauerũt p ostiũ,de q̃bus scriptũ est,ipi regnauerũt & nõ ex me,principes extiterũt & nõ cognoui, Aurũ suũ & argẽtũ suũ fecerũt sibi idola vt interirẽt. Hiero. Iuxta litterã loquitur de regibus ex linea Hieroboã,quorũ nullus bonus extitit. Nõ enim statim quia deus iratus est Salomoni,regnũ eius diuidi voluit,& id circo israel bene suscepit regẽ. Debuerat enim interrogare dñm:an vellet hoc fieri. Oportuit eñ filiũ hois tradi,sed vt illi per quẽ traditus est. Istis aũt quia seipsis regnauerũt nõ suffecit hoc scelus,nisi maiore impietate facimus duplicarãt:vt argẽtũ suũ & aurũ qđ ad ornatũ acceperãt a me,in idola verterẽt. De his vide,3. Re. 12. Qđ diximus de regib? israel iuxta sensum litterę: dictũ puta de pastoribus qui pfuerũt Romano imperio,decq; sacerdotibus regni vtriusq;. Qui p ostiũ nõ intrauerunt,& pascunt seipsos iuxta prophetã de lacte & carne ouium christi:de ouibus nulla cura. Isti vel sunt fures,vel mercenarij,an forte lupi,vel iuxta Zachariam idola,pastorũ licet portent insignia: Aeli? Spartianus. De seuero impatore senatus ita iudicauit,illũ aut nasci nõ debuisse,aut mori,q; & nimis crudelis,& admodum vtilis reipublicę videretur. Amor autem tantus extitit populi in M. Antoniũ die regij funeris:vt nemo illum plãgẽdũ cẽsuerit,certus oibus q; ad tẽpus accomodatus,ad deos rediisset,& sacrilegus iudicatus est,qui eius imaginem in sua domo nõ habuit. Seuerus moriẽs, septẽ annorum canonem,ita vt cotidiana.7½.milia modiorum expendi possent reliquit. Olei vero tantum,vt p quinquennium non solum vsibus:sed & totius italię quę oleo egeret,sufficeret. Vltima verba eius hęc fuere. Turbatã rẽpublicã vbiq; accepi,pacata relinquo. Pertinax impator vocatus est cõter christologus, bene loquẽs:male faciẽs:erat eñ pastor verbo tenus tãtũ. Sed his sanguisugis & fucis plenę sunt respublicę. Fuerũt & apud gẽtiles philosophi de virtutibus & vitijs multa tractãtes, diuidẽtes, diffiẽtes, acutissimos syllogismos cõcludẽtes, ita vt si liberet, hoiem asinũ,pbarẽt & e cõuerso. Parati reddere rõnem de quacũq; rerogarẽtur. Qui certã eo vęsanię deuenerũt, vt dicerẽt, sectã nram tenete,si vultis bñ viuere Currebãt,sed extra viã sinistimi,foris erãt,fures erant & latrones. Dñs itaq; q̃ alias multis ad hoc vsus similitudinibus oẽs inuitabat ad se,nũc panẽ se vocãs,q̃ dat vitã mũdo,nũc aquã,quę omnẽ extinguit sitim. Ioan. 4. Nunc lucẽ quę vere illuminat,nunc seminatorẽ cœlestis doctrinę:hoc loco idẽ agit,seipm ostiũ vocãs,pastorẽ & ostiarium,de quibus per singula dicẽdũ est. Dicit ergo. Amẽ amẽ dico vobis,nullus põt esse opilio ouilis mei,q̃ pri? nõ fuerit discipul? xpiane disciplinę. Nã q̃ sedere vult in catheda pestilẽtię:& docere qđ nõ didicit,ille fur est & latro. Accẽdit & irrũpit in ouile irriquisito ostiario. Itaq; signa furis hec sunt,palã nõ ingreditur,sed furatur corda sicut Absalon. Nõ ingreditur vt pascat,sed vt macłet sicut Roboam,qui cędit populum scorpionibus. 2. Regum. Cap. 12. Aliud docet, aliud facit q̃ alligat onera ouibus,quę nec digito attingit. Signa aũt boni pastoris hec sunt. Ingreditur per ostiũ sicut Aarõ(& q̃s est iste qvocat tãq; Aarõ? Da mihi alterũ Gregorium)vocẽ ei? oues audiũt,q̃ fulget doctrina,ante oues vadit,quia facit quod docet,ne audiat,medice medicus esto tuus. Et talis pastor magnus

C

E

Luc. 10. Prouerb. 8 Canti. 1. Exo. 3. Heb. 5. Amos. 8. Hierony. Matt. 26. Ezech. 34. Cap. 11. Luc. 8. 2. Reg. 15. Heb. 5.

vocabitur in regno celorum. Et proprias oues vocat nominatim, id quod proprium est optimi ac maxi-
Demetri?. mi & boni pastoris. Alioqui quem dabis mihi de pastoribus nostri gri (forte sunt septe mille) qui oues
suas vocet nomine proprio? Cum multi atq; an albę sint ignorent penitus, neq; visitent, nisi cū albę sunt
Chrysost. messes ad metendum. Chrysō, Quod autem dominus ostium se apellat, nemo turbetur, liquidē & pa-
storem se & ouem dicit, & gallinam. Matth, 23. Et si requiras quo intratur per ostium hoc, nemo id scit,
nisi qui ingreditur. Illud tantum scimus, q̄ intus sunt pascua quę oculi non viderunt nisi forte oculi Sau-
Luc.10 li qui & Paulus. Est igitur dominus ostium, quando nos patri offert, pastor, quando nostri curam gerit,
1.Pe 5. sicut bonus ille samarit anus. Est autem ouis, cum carne sua nos alit, & cū pro nobis offertur. Est & ouile,
Augusti?. cum more galliną sub alis suis nos protegit a leone circuneunte ouile dominicum. Ad hęc Augusti?.
Sicut in consequentibus dicit dominus, exponens quod dixerat, ipse est ostium, qui & pastor, humilis ia
nua. Qui igitur per hanc intrat, oportet humilem esse, vt sano capite possit intrare. Sed si ille est ostium
quem dicemus ostiarium? Cauendum est enim quelibet inuenia?, ne maior existimetur ipso ostio. Os-
tiarius enim ostio precedit, non ostium preponitur ostiario. Et forte sicut ipse est ostium, ita ipse & ostia-
rius, quia ipse pastor, ipse & agnus, & hęc omnia nō similitudine, quia nullum eorum est in veritate Ni-
si forte spiritus sanctus ostiari? est, de quo dicitur, ipse vos docebit omnem veritatem. Ostium quid est?
Ioan 16 christus, quid est christus. Veritas. Quis aperit ostium, nisi qui docet omnem veritatem. Ostium quid est?
vnicum est in arca Noe ideſt in ecclesia, & ipsum non a fronte sed ex latere. Significat autem iuxta Ori-
Origenes. genem, q̄ multi vocantur ad fidem, nam Noe toti mundo predicabat, imminere cataclysmum orbi, sed
pauci saluantur, quia octo animę tantum inuenerunt ostium. Et obseruandum q̄ ostium arcę claudit do
Ioan.6. attractus, Clausit autem ostium, ne ingrederentur aquę, & submergeretur arca, portę enim inferorū su-
Ioan.19. mentis ideo apertum est, vt cuncta detraheretur, & ecclesia fabricaretur, flumina fluerent, quę lętificāt ci-
ps.45. uitatē dei. Expositō igitur quis sit verus pastor, patet q̄s sit alien?, quē oues fugiūt. Hoc prouerbiū. &c.
Prouerbiū euāgelica pro parabola posuit, quia pleraq; puerbia parabolā habēt admixtā. Oues igit̄ su
1.Reg.21 nostri, de q̄b? scriptū est, sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Itaq; cū pharisęi nō intelli
ps.48. gerēt q̄d sibi vellet hec pabola, eā dns dignat? est aperire, vt magis redderet attētos, & alti? insideret ani-
mis illorū quod p̄ similitudinē esset mānxū, vnde sequitur. Amē amē dico vobis, q̄ ego sum os-
tiū ideo omnes quotquot venerūt ante me, fures fuerūt & latrones, sed nō audierūt
eos oues. Ego sum ostiū: per me si quis introierit (ingressus per fidē est) saluabitur, & in
gredietur & egredietur, & pascua inueniet. Fur nō venit nisi vt furetur, & macte &
perdat. Ego veni vt vitā habeat, & abūdātius habeat. De ostio expositū est. Quid est aūt,
Exo.4 quotquot ante me venerūt fures fuerūt? Nū & Moses fur erat, qui multis vltrocitroq; cū deo collatus est
monious, egre tamē p̄ualuit vt p̄cederet, p̄ro dei? Nū Aarō signo mirifico designat? sacerdos? Nūm.17
Iudi. Nū vel David p̄cepto dei in Regē vnctus? 1.Reg.16. Nū vel Iosue in quo erat spiritus dei? Num.27. Nū
vel Sāion ab angelo p̄gnūtiatus paretibus? De illis igitur loquitur, qui non missi, ipsi se ipsos adeo mi-
ssos impugabant dicentes, hęc dicit dominus, de quibus vide Hiere. Cap. 14. Cap. 23. Cap. 27. Isti igitur q̄
vitionem capitis sui loquebantur, sua tantum quęrentes: non ad pascua vocabant Greges sed ad lauti-
Bernardus nam. Fures enim erant. Vnde probas? Audi Bernardum. Quem dabis mihi o papa Eugeni de tota mai
Phil.2. ma vrbe, qui te in papam receperit, prǽcio seu spe pretij non interueniente? Et tunc potissimum volunt
dominari, cum professi sunt seruitutem, Omnes crede mihi quę sua sunt quęrunt lanam/lac/caseum, ag-
num non quę Iesu Christi. Inter hec tu pastor procedis deauratus, tā multa circundatus varietatę. Oues
Ius ludebat. Vides oēm eccleſiasticū zelū seruere sola p̄ dignitate tuēda. Hęc ille lib. 4 De cōsideratione
Ad hęc Chrysō. Quid ergo dicem? infęlicib? illis & miseris, q̄ semetipsos ad alios regēdos p̄cipitant,
Chrysost. & se in tātorū supplicioru abyssum iactāt? Otium quos regis rationem reddes. Vnde ergo miror si aliquā
rectorū potest saluari. Si rectores & pastores difficile saluatur, p̄dones & idola saluos fieri: quomō pu-
tamus? Si qui necessitate compelluntur, nullū poterunt habere refugium, quid erit se ingerenti cum Ado-
nia? 3.Regū. Capit. Septa transilienti, cum Abtalone? Vocem pastoris mentienti cum Iudat Cuius vox
2.Reg.15 est: Aue rabbi. Matth. Cap. 26. Qui non intrat per ostium fur est. Semper erit fur. Quia non firmatur
Regula. tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. Quidam per simoniam est electus, & post p̄cessu
temporis optime administrauit pastorale officiū, & fuit diu toleratus in sua administratione. Num hu-
ius promotio validabitur. Ita videlicet q̄ assumat vires vt sit canonica? Minime, quia quod ab initio nō
valuit, tractu tempo is nō conualescit. Subest enim impedimētū videlicet simonia. Ita legim? de Silue-
Siluerius. rio papa: qui electus est a Theodato tyrāno in summū pōtificē sine deliberatione decreti. Hic cum theo
datus pecunia corrupt? tali timorē incussit clero, vt qui nō cōsentirēt in eius electione, gladio punirēt.
Hic tamē Siluerius optime se gessit in administratione pōtificatu, cuius martyriū ecclesia celebrat. Tamen
quia nō intrauit per ostiū, permisit Diuina prouidentia, vt depositus ab episcopatu, deportaretur, quia
nō firmatur &c. Vnde inter reges decem tribuum nullus fuentus est qui iuste regnaret, sed alter altero de
3.Reg.12 terior, quia non firmatur tractu temporis. &c. Primus aūt illorū regnū inuasit. Ego sum ostiū. Nec enim
Actu.5. est aliud nomen datum hominibus in quo & per quem ingredientes, possint salutem consequi. Per
me si quis introierit, credendo, saluabitur, sicut salue facte sunt octo anime quę ingresse sunt arcam
ab inundatione

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

ab inundatione diluuij. Genes.7. Sequitur autem exponendo quam salutem cõsequetur, qui per christũ ingressus fuerit. Homo interior & exterior pastum inueniet in sacra scriptura. Ingredietur, ad cenaculũ/ illud triplex quod erat in tẽplo Salomonis, ad quod per vnam tantum ostium ascendebatur. 3. Regũ. 6. Fruetur enim bonis illis quę oculi non viderunt. Egredietur autem & videbit turbam illam magnã quã dinumerare nemo poterat, amictos stolis candidis, tenentes palmas: coronis decoratos, cantantes semp quasi canticum nouum. Apoc. 7. & 14. Quando regina resumpto ipsritu, dicet, vicisti bone pastor et pa cisice Salomon famam tuam virtutibus tuis. 3. Reg. 10. Potest dici ꝙ homo ingrediens per ostium fidei ouile dominicum, habebit pastum interioris hominis cum Maria, sedẽdo ad pedes domini Iesu, & pascua exterioris laborando cum Martha circa multa: vnde necessitatem tribuat patienti. Vnde illud, labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit. Psalm. 127. Theophy. Ingreditur, qui curam gerit interni hominis, qui renouatur de die in diem iuxta imaginem eius qui creauit illum. Egredi tur, qui mortificat membra quę sunt super terram, Christo confixus, talis enim pascua inueniet hiberna vetna & ęterna. Sequitur. Fur non venit, nisi vt furetur. Nullum maius furtum, ꝙ quod deo furripitur nulla funestior mactatio, ꝙ quę dęmonibus fit in animarum perditione, id quod lamentabatur Paulus pastor dicens. Scio & bene scio, ꝙ intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, qui e gregis alieni malis sibi lucrum turpe comparent. Et ex vobis exurgent viri loquẽtes peruersa, vt abducant discipulos post se. Habes digito prędictos & prędictos fures, audi vocem veri pastoris: qui non venit vt mactet: sed iuxta quod alias dixit, impendar & super impẽdar pro animabus vestris. Sequitur enim in actis. Argentum & aurum aut vestem nullius (non dico abstuli) concupiui, sicut ipsi scitis: quontã ad ea quę mihi opus erant & his qui mecum sunt, ministrarunt manus istę. Beatus est enim magis dare ꝙ accipere. Hęc ille. Ego autem veni vt vitam habeant oues quę mortuę erant, vel pastoribus sęquentibus, vel saltem dormientibus. Veni vt morbidę conualescant, esurientes sagiment̃ur, dispersę congregan tur, confractę consolidentur: & abundantius habeant, iuxta illud faciabor cum apparuerit gloria tua. Vnde adhuc sequitur. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem & vniuersaliter qui non est pastor, cuius non sunt oues proprię: videt lupum venientem & dimittit oues & fugit, & lupus rapit & dispergit oues. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est: & non pertinet ad eum de ouibus. Ideſt non curat oues. Potest enim ad nos pertinere, quod tamen curę non sit: tu igitur cum audis sum ille pastor ille bonus ὁ ποιμην ὁ καλος: ho pimen, ho kalos, intellige pastores omnes qui per illud tempus prę erant dominico gregi, fures fuisse aut mercenarios: de quorum numero Annas erat & Cayphas, de quibus vide late Ezech. Cap. 34. Ibi enim post multa, ita habes. Cum austeritate imperabatis & cum potentia: & dispersę sunt greges mei eo ꝙ non esset pastor, licet multi essent fures. Namęq; iuxta Hieronymum, pastores nostri honorem sę putant consequutos, non onus. Et esto onus consequuti sint, habent multos humeros super quibus illud paritum reclinent, nam ipsi nec digito attingunt, sed epulantur splendide cotidie qui mercenarij sunt, ac deinceps fulcrones isti stertunt cum iona, ouibus satagentibus circa multa, nec cessat maris tempestas, donec ipsi bono nauis & remigum submerguntur (esto mecum bone lector) cum Abiron, non euomendi a ceto tertia die. Isti igitur sunt qui sunt veri mercenarij, qui non per ostium ingressi sunt, sed manu ancillę, pecunia suppeditante scalas. Cuius non sunt oues proprię. Ergo omnis alius a Christo est mercenarius, quia nullius sunt oues proprię nisi Christi Nati & Petro dicit pastor bonus, pasce oues meas non tuas. Mosi dictum est, ascende de loco isto tu & populus tuus quem eduxisti & cętera. Exod. Cap. 33. Et infra. Non ascendam tecum, sed Angelus meus, sed hęc eo tempore dicta sunt, quando ipse populus relicto pastore, vitulum adorauit. Itaq; pręter Christum cæteri pro tanto dici possunt pastores, ꝙ dicere possunt cum Paulo Christi cooperatores sumus, viuit in me Christus, & per me loquitur Christus Sed antęq; dicamus ęgna boni pastoris, opere prętium fuerit audire ordinem quo pastores hodie consecrantur. Necq; enim rogantur tertio an diligant Deum, licet Petrus creandus pastor. Quid igitur? Ordinandus, primum interrogatur, vtrum nam velit episcopari. Bona verba quę sum? prędices summi ac veri pastoris. Qui enim episcopatum desiderat (& quis non desiderat?) Bonum opus desiderat. Et quod est illud bonum opus? Animam si res ferat, dare pro ouibus: infirmum consolidare, errantem reducere, esse inter subditos sicut pastor inter oues, Audi Paulum. Facti sumus in medio vestri tanq; paruuli: tanq; si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes vos cupide, volebamus enim tradere vobis non solum euangelium dei, sed etiam animas nostras. Quare animas? Quia bonus pastor animam suam dat pro ouibus ideſt vitam. At inquit Gregorius: cum incomparabiliter sit melior anima qua viuimus substantia quam externus possidemus: qui non dat pro ouibus pecuniam: qui tollit pellem de super humeris ouium: quando datus est vitam suam? Bonus pastor non sibi prędicabit honorem, sed qui loquutus est ad eum dicens: filius meus es tu: ipse misit eum dicẽs. Vade & vide si cuncta prospera sunt erga pastores fratres tuos & pecora, & renuncia mihi quid agatur. Venit igitur bonus pastor, & inuenit pastor esse lupos versos. Qui primum enim appropinquauit: contur̃ati illi expoliant eum: & in puteum demittunt, denicq; exorati ab vno eorum, extractum distrahunt prędicto admodum decoro. Tu igitur considera quid sit de ouibus, si lupi sunt pastores. Et isti interim ebrij de sanguine ouium: incedunt bene curata cute, fulmina gestantes baculorum vice: sicut legimus de Alexandro. Eratis sicut oues errantes inquit Petrus pastor, sed conuersi estis ad pastorem & episcopum animarum vestrarũ. Nã Salomõ dicitur? licet ouiũ regũ excoriabat tamen oues, vt vestes et lupas quas domi alebat numero mille circiter. Vnde dixit populus

Luc. 10 Theophy Collos. 3

Faber. Actu. 20

2. Cor. 12

Ps. 16.

7. q. 1. Aduersitas. 7. q. 1. Non omnes.

Hieron. Matt. 23.

Num. 16

Ioan. 21

Episcop.

1. Tim. 5 Matt. 20. 1. Thes. 2

Gregori.

Ps. 2. Genes. 37.

Apoc. 19 1. Pe. 2.

Alexãder, Salomon.

Roboamo. Pater tuus durissimū impoſuit nobis iugum, tu eſto contentus lacte/lana/caſeo, tantum pelles noſtras ne tollas, ſed concede vt reſpiremus paululum. Et hic Salomon eſt rex pacificus, cuius vultū omnis terra deſiderabat. Sed deprauatus eſt per vxores alienigenas. 3. Reg. 11. Veri tamen paſtoris imaginem Dauid puer prę ſe tulit, qui parcebat oūibus, ſequebat in leones & vrſos & gigātes. Verum princeps paſtorum conſtitutus, rapuit & ipſe more lupi ouem ālienam, pro qua quattuor ſoluit, imo 14 ſoluit
1. Reg. 17. filios quattuor & vxores decem. Hunc igitur Dauid volens dominus prę ficere populo ſuo, tertio munxit, vt totus eſſet clemens & boni paſtoris imitator pius, ſicut habes 1. Reg. 16/2. Reg. 2. Et 2. Reg. Ca. 1.
2. Reg. 20
Exo. 17. Vnde illud, memento domine Dauid: & omnis manſuetudinis eius. ps. 131. Deniq; Moſes prę ficiens po-
Moſes, pulo dei/40/annis prę fuit primum oūibus ſoceri ſui Iethro, vt paſceret clemens eſſe in oues domus iſrael
Geneſ. 31 cuius alias manus grauiſſimę erant, & cornuta facies. Exo. 34. Bonus igitur paſtor vitam ſuam expēdit pro oūibus ſuis, ſicut ſcriptū eſt, nocte vrebar gelu, interdiu caumate, ſomnus recēdebat ab oculis meis, ne captum tibi a beſtia oſtenderem. Oues tuę & caprę ſteriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi. Quando bonus paſtor hędum dē grege comedit, qui ſuo oues & lacte doctrinę & ſanguine pauit? Quando oſtendit capcum a beſtia, qui quo nos libertate donaret, ipſe a ceto triduo deuoratus eſt? Nam Iudas, ſeipſum ipſe mactauit, laqueo appenſus. Habet autem bonus paſtor cauterium proprīū quo oues ſuas dignoret in fronte: de quo Ezech. Cap. 9. Signa. T. ſuper frontes gementium. De hoc & Exo. ca. 12.
Habet vinum & oleum curandis oūibus morbidis, ac fouendis. Luc. 10. Habet & canes qui gregem tue
Actu. 20. antur, ne quos pariantur per effuſas tenebras luporum incurſus. Habet autem & virgā de qua Miche. 7.
Num. 11. Paſce populum tuum in virga tua, vt quia bonus eſt paſtor & animam ſuam pro ſuis poſuit oūibus, ip
Hieron. erat & ſempercarnes ægyptias ſuſpirabat vſum eſſe Moſen non ſolum in ægypto aduerſus ægyptios,
Geneſ. 16 ſed in deſerto aduerſus Iudęos virga & ea ferrea. Hanc virgam paſtor noſter habuit, quandiu prędicauit
Matt. 10. populo iſrael ſecundum carnem, qui populus erat ſeruiens in timore cum Agar. Apoſtolis autem virga excuſſa eſt de manibus, & ſeueritas legis euangelij clementia temperatur. Audite me inquit domus iſra-
Idem. el, qui geſtamini a meo vtero, & a mea vulua, vſq; ad ſenectam ego ipſe, vſq; ad canos ego portabo.
Iſai. 46 Creator enim omnium parcit creaturę ſuę, & non ſolum prędicit oues morę paſtoris: ſed geſtat feſſas in gremio, fouet in vulua, quod omnem fidem excedit. Non quod ineffabilis dei incomprehen-
Eccl. 42 ſibilisq; maieſtas aut vterum habeat aut vuluam, ſed quo nos affectum dei per noſtra verba diſcamus.
1. Reg. 2. Melior eſt tamen iniquitas viri q; benefaciens mulier. S. Bonauentura. Prędicat paſtor rigidior aliquan
S. Bonauē tulum remiſſo qualis erat Heli, hic enim idolum vocatur Zach. Cap. 11. Aſino exulcerato dorſo, & paſcente, non ridente, agaſone vidente & effuſo in cachinos Lupus caſu prędicens & videns tragediam
Fabula. dixit. Miſeri nos, quos in tantum viderit agaſo perſequitur quo ad poteſt, huic autem coruo & arridenti
Nimirum lupos in melota ex ipſo vel aſpectu dignoſcere licet paſtoribus oculatis & naris e mūctę, qua
Prouerbiū lis Paulus. Multi tamen ludunt de alieno corio, ridentes mala ouium ſuarum, ſicut agaſo ille, rudēte mi
fero aſino. In hos vere quadrat prouerbium illud, ouem lupo cōmiſiſti. Ita dicit Cicero in tertia philippi
ca. In contione dixerat Antonius, ſe cuſtodem futurum vrbis. O prędarum cuſtodem ouium (vt aiunt)
lupum, Cuſtos ne vrbis, an direptor & vexator eſſet Antonius? Verum tamen non raro hec videmus fa
Prouerbiū ctitari apud noſtrates, vt illi cuſtodes fiant ouium, qui magis cuſtodia indigebāt, & impletur rurſus illud ex triuio, ale luporum catulos. De hoc ita dixit quidam, de oue catulum lupi alente. Lacto lupum
Gal. 4 uberibus propriis, non ſponte, ſed me demente digit paſtor, vt id faciam. In me rurſus erit fera, poſtq; ce
Iob. 39. ſem & qui non eſt paſtor, qui non poteſt dicere cum Paulo, filioli quos iterum parturio, videt lupum & fugit. Hi ſtruthiones ſunt potius qui eſinquūt oua ſua conculcāda trāſeūtibus. Iſti pennas habēt, volā-
tū nō habēt, nec imitātur bonū paſtorē, q; alis ſuis ſicut aquila protegit pullos a luporū morſib?. Deu. 32
Cum paſtore ſunt in cęna, ſed videntes venientem lupum Iudam videlicet, cum luporum caterua, omnes
fugiunt. Non ergo paſtor ſed mercenarius eſt, q; qui nō p amore intimo oues dūcas ſed ad tēporales mer-
cedes paſcit. Mercenarius eſt, qui loco paſtoris tenēs, lucra animarū nō quęrit. Mercenari? eſt, q; ad prędicādū mut?, adiura extorqueda ithetore eſt vocatior. Mercenari? eſt, q; oues nō curat, curat aūt ſeipm
Gregorius & equos & canes, & precipites ſublimitas, & quō ducat in bonis dies ſuos Iob. 21. Dicamus vbi gra de
vno. C. C. Caln nepotimis ſumptib? olus, pdigiorū ingenia ſupauit, comēt? nouū balnearū vſum por-
tē totillima gnra ciboru atq; cęnarū, vt calidis frigidisq; vnguētis lauaret, pciosiſſimas margaritas ace-
tolique factas ſorberet. Colubris ex auro panes & obſonia apponeret, aut frugi hoiem eſſe oportere di-
ctitā, aut cęnare. Quin etiā nūmos nō mediocris ſūmę e faſtigio baſilicę tullię p aliquot dies ſpectā-
Caligula. bē, mercenari? em erat, & hoc erat pars ſua, ludere de corio alieno, ſicut dixim?. Viſus eſt aliqn mercēna-
rii? hic inſignis prędo in loco muliebri, plenū. Vno aurea barba fulmē tenēs ac fuſcinā, aut caduceū dco
rū inſignia, cūctipotētiū, hoc ē bonorū paſtorū. Q; etiā veneris cultu cōſpect? ē. Qui & triūphabat ornatū aſſidue geſtauit, interdū & magni Alexādri thoracē repetitū e cōditorio ei?, qd & nris temporibus
vidim?, & videmus in multis paſtorib?, q; ſub itolis illis albis geſtāt neſcio quę noua cilicioru gūs, non
ex pilis camelorū cōtexta? ſed ex qua lana ñ reqras, nra nō refert dicere, vra nō refert audire. His peſtibus
plena eſt eccleſia. Prouideat aūt dns hoiem qui ht ſup multitudinē hāc, & poſſit exire & intrare: & edu-
Num. 27. cere eos & introducere, ne ſit populus dni, ſicut oues abſq; paſtore. Vtinā aūt reſpōdeat dns qd ſequitur
tolle Ioſue in quo eſt ſpūs dei, & pone manū tuā ſup eū. Qui ſic ſubrogatur, ſic ordinatur: ſic cōſecratur

non eſt

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

nō est opus rogetur vtrū velit ordinari an nō cogēdus enim est: sicut exterminari debet qui nō vocatus se ingessit. Sed mortuis verba facimus. Est igitur pastor diligēdus, mercenarius tolerādus, potest enim ex Saulo fieri Paulus, hoc est ex mercenario legis Mosaicę pastor ouiū christi, nā ipse aliquādo ignes vomebat & minas: Actu. 9. Nūc christi bonus odor est in oi loco. Cęterū lup⁹ aut fugād⁹ ē: aut fugiēd⁹. Pastor nō dicat ēē pastorum principe: si me tātum quęritis: o lupi, has oues in pacatum abire sinite. Ioan. 18. 2. Cor. 2.

Caput. ij. Ego sum pastor bonus. Et quis est mercenari⁹. Signa mercenarij & boni pastoris: Et alias oues habeo &c. Potestatē habeo ponē di animam meam: dicebant multi. Quid eum auditis: qui dęmonium habet: Alij autem sanius sapiebant.

A EGo sunt pastor bonus: & cognosco oues meas: & cognoscūt me meę. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrē & animā meā pono, pro ouib⁹ meis: & alias oues habeo quę nō sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocē meā audiet, & fiet vnū ouile & vnus pastor. Repetitio hui⁹ sentētię cōfirmatio est, quasi dicat. Nō ex accidēti dono bonus sum, sed id habeo a natura. Nemo autē bonus hoc modo pręter vnū deū optimū maximū. Et cognosco oues meas. Nouit enim dominus qui sunt illi septē mille q̄ nō curuauerūt genua sua āte Baal. Rom. 11. Nouit & tercētū illos apud Gedeonē. Pastoribus aūt qui nō habet tā pīpicaces oc̄los dicit pastor bon⁹. Nō eradicetis zizania, &c. Matth. 13. Sicut nouit me pater: ita q̄. Et animā meā pono. Augustinus. Cū magno pōdere dictū est, Ego eā pono. Nō gloriet̄ iudex, iguare vocē morituri inter duos nec⁹, quid facies ante tremendū tribunal iudicaturi? Abulen. Paradoxa. 5. Qd' aūt posuit dns christus animam suam ante tempus a natura constitutum, (siquidem crucifixi triduo solent superuiuere) actu id valde meritorio fecit, quia difficillimo, sicut Isaac, Aaron, Moses tulli sunt diē obire ante tempus a natura prefixum. Num. Cap. 20. Deut. Cap. 34. Genes. Cap. 22. Licet sententia Isa tonius cum Ephesum in Asiam ex Grecia. Venisset: & eo Reges Reginæq; Orientis ad eum saluandum confluerent: sese suaq; vltro illi offerentes dū illuc per luxum inusitatum debachatus, cum de primoribus viris pro arbitrio suo statuisset, prędictarum rerum impendijs ex haustus, altera tandem vectigalia Asiaticis populis imperare instituit. Ibi Hybreas quidam Orator nobilis qui causam Gentium Asiaticarum agendam receperat, huiusmodi oratione vius esse dicitur. Si potes o Antoni alterū vectigal eodem anno exigere, illud etiam potiere ęquum est, binas vt eodem anno ęstates binosq; etiam autumnos habeamus. Ducenta tibi talentum milia Asia iam pependit: hec si tu non accepisti: exige ab ijs qui acceperunt. Si cum acceperis, tam non habes, quid nunc cauę est quin & ipsi peritemus? Hęc ille. Et alias oues habeo. Vnde illud, prędicate euangelium omni creaturę. De hoc habes Ezech. Cap. 37. De duabus virgis & vnico pastore Dauid videlicet. Vide Zach. Cap. 9. In fine. Veniēt enim multi ab oriē te & occidente (in femine enim tuo benedicetur multi ex omnibus gentibus) & recumbēt cū Abraham Isaac & Iacob. Matt. 8. Et fiet vnū ouile & vnus pastor, ipse est enim pax nostra qui fecit vtraq; vnum. Iā erat vnus pastor, sed extendit calciamentum suum vsq; in Idumeā, qui missus fuerat ad oues perditas domus Israel. Vnus est ergo pastor bonus, cęteri vicarij sunt, aut iuxta Paulum dei cooperatores. Vide super illud: nisi ad oues perditas domus Israel. Matth. Cap. 15. Et super illud ecce Magi ab oriente venerunt. Matth. Cap. 2. Vide Zacha. Cap. 10. Propterea diligit me pater quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam. Quia ego pono animam meam propterea diligit me pater: vt iterum sumam eam. Non est ego de dilectione patris implicite & absolute intelligendum, sed est sensus, Tam gratum est patri me ponere animam meam ideſt voluntarie mori, vt quia ego animam meam pono, propterea ex hoc, merito me diligat ad tantum beneficium: scilicet vt iterum sumam eam. hoc est vt resuscitem me ipsum, quod plus est⁹ quod dicit apostol⁹. Propter quod deus pater exaltat illum. Nam hic significat: q̄ datum est filio, vt ipse met resuscitet semetipsum. Cajetanus. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo, iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio igitur iterum facta est inter iudęos, propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis, Dęmonium habet & insanit, quid eum auditis? Alij dicebant. Hec verba non sunt dęmonium habentis. Nunquid Dęmonium potest cęcorum oculos aperire? Sciendum q̄ dilectio patris ad filium iuxta quod Deus verbum, æterna est. Dilectio autem patris ad eundem iuxta quod homo: non ex eo est, quia potuit animam suam pro ouibus, simul enim creata est anima illa beatissima & repleta gratia & dilectione dei patris summe dilecta. Sine omni enim merito suo data est ei summa gratia possibilis creari iuxta doctorē nostrum in. 3. Di. 13. q. 2. Licet enim de oi hoie scriptū sit: faciam⁹ hoiem ad imaginē & similitudinē nr̄am, sol⁹ tū xps iuxta qd' hō verissime prę se tulit imaginē & similitudinē dei patris, iuxta illud, speciēs est sine macula & imago bonitatis dei. Sap. 7. Orige. Sicut em̄ in speculo oib⁹ motib⁹ atq; oibus actib⁹ q̄bus is q̄ in tuitur speculum mouet vel agit, ita sde etiā ipsa imago quę per speculum deformatur actibus vel motibus commouetur vel agit: in nullo prorsus declinans, ita etiam splendor & imago dei de se vult intelligi, cuius speculum

B Scotus. Origenes.

immaculatū paterne dei bonitatis vocatur a ſpiritu ſancto. Poteſt aūt dici, ꝙ aliquis effectus amoris cō
Sco. 3. Di. 16. q. ſecunda. 7t ſequutus eſt mortē chriſti preter ea quę dicit Caietanus: videlicet glorificatio corporis ſui poſt triduum
cōſeſſus ad dexterā paternę glorię: & ꝙ cōſtitutus ſit iudex viuorum & ē. Et ꝙ accepit nomen quod eſt
ſuper omne nomē. Quod aūt dicit, nemo tollit animā meā a me, oſtendit ꝙ oblat⁹ eſt, quia ipſe voluit
Eſai. 53. Sicut Iſaac volens ligatur, & colligatur ſuper ſtruē lignorum. Gene. 22. Et aries ille qui nutu dei
hęſit inter ſpinas. Sic Ionas in ſe ſententiā tulit dicens, propter me orta eſt hec tempeſtas Ergo nemo to
Auguſti⁹ lit animā a me. & ē. Sequ tur. Poteſtatē habeo & ē. Et eſt eadē ſententia. Auguſtinus. Nō incōuenien-
ter animaduerti poteſt, ꝙ poſitum eſt, ego: ad ſignificādū ꝙ ſua volūtate mortē ſuſtinuit. Nō ergo inīt
Iudi. 16. vos me tanq̄ inuitū cępiſtis & occidiſtis, ſed ego dormiui in ſinu Dalidę, & media nocte cū Sāſone ſur-
Hilarius. rexi, & iterū aſſumpſi animā meam. Quid aūt eſt hoc mādatū accepi a patre meo? Hilarius, id exponi
tur per illud: educ de cuſtodia animā meā. ps. 141. Quanq̄ enim poteſtatē haberet ponēdi animā, & re-
ſumēdi, tū ſemper chariſſimi filij honorē paternę maieſtatis reſeruauit, ſicut illud, tuaute dñe reſuſcitame F
Auguſti⁹ ps. 40. Irē illud, nō derelinques animā meā in inferno. ps. 15. Auguſtinus. Nemo tollit. Et hoc maxime mi
rati ſunt qui preſentes erāt cū poſt illā vocē in qua figurā peccati noſtri edidit, cōtinuo tradidit ſpiritum
Lōga enim mortecruciabātur ligno ſuſpēſi. Vt igitur oſtēderet ſuā mortē eſſe voluntariā, accelerauit eā
Thomas. ſſie a corpore, vt illud ſeruaret ne ei cū latronibus crura frāgerētur. Propterea enim vtriuſq̄ latrōnis cru
rā ſuā corporalē in ſua fortitudine cōſeruauit vſq̄ ad extremū in ſuo vigore, vt oſtēderet, ꝙ illata paſ-
ſio eius animā per violentiā nō eripiebat, ſed ipſe eā cū voluit: volūtarie poſuit, in cuius ſignū clamans
Luc. 1 voce magna tradidit ſpiritū. Quod aūt diſſenſio facta eſt inter iudęos propter hos ſermones, nō miretis
de illud ex actis, Cap. 28. De ſecta hac notū eſt nobis, ꝙ vbiq̄ ei cōtradicitur. Dæmoniū inquit habet, O
ſana verba! Ipſe inquiūt dementat, ſed & auditores ſuos dementat. Ex abūdātia enim cordis os loquit
Matt. 12 quia voces ſunt ſigna latentiū in anima paſſionum. Alij aūt quorū tetigerat deus corda (tetigiſſe autem
mundaſſe eſt, ſicut tetigit ſeraph labia prophetę carbūculo ſublato de altari) ſanius ſapiētes, dicebāt. Re-
uera ſi attētius & proprius inſpiciatis, licet hec verba nō ſunt dæmoniū habentis, pręſertim cum dictis
eius aſtipulētur opera. Si enim loquitur ea quę ſenſum humanū excedūt, etiā videtis eū factitare opera
1. Reg. 11. quę diuinā potētiā prę ſe ferūt. Nū enthealticus & a dęmone poſſeſſus poteſt cęcorum oculos aperire?
Dęmō malignus oculos oium dextros vult effodere: ſi vtrūq̄ nō po eſt. Alias, a ſęculo nō eſt auditum
2. Cor. 6 ꝙ dęmones reddāt lumē oculorū, quorū opera parentū noſtrorum oculi aperti ſunt ad malū ſed malo eo
rū. Nos igitur iuxta ſentētiam Pauli imitātes paſtorū noſtrum, quoties fama noſtra laceſſitur, per infa-
Pindarus. miā & bonā famam, vt ſeductores & veraces, taceamus quia dominus pugnabit pro nobis. Exo. ca. 14.
Pindarus cū ei quidā dixiſſet, ꝙ ipſum vbiq̄ & apud omnes prędicaret, & ego inquit refero tibi gratiā
efficiens vt vera prędices. Cæterum placere oibus nō tā difficile eſt ꝙ impoſſibile, dicat licet Paul⁹, pla
cere oibus per oia textus tamē Pauli ita dicit, ſine offenſione eſtote, hoc eſt enim a proſcopi, hoc eſt tales
Matth. 15. eſtote, vt nulli ſitis offendiculo, quod in vobis eſt, ſi autem illi ſcandalizantur, ſinamus illos, cęci ſunt, &
Hieronym. cęcorum duces. Hieronym. Felix autem qui ſic pugnat cōtra aduerſariorum libidinem meriti magnitudi-
ne, vt contra illum nec fingi quidq̄ ſinistrum poſſit. Nullus enim fingere audet, quod a nullo putat eſſe
credendum. Quod ſi id aſſequi nō poſſumus: ſaltē hāc adhibeamus virę noſtrę diligentiā, ne malę me
Eccl. 45 tes occaſionem inueniāt detrahēdi. Sunt enim multi qui cum gibbas ſuas non videant, etiam in iunc
nodum quęrunt. Dicit ſcriptura de Moſe: dilectus deo & hominibus, verum ipſi non omnibus placuit
Sed nec ꝙ Paulus ipſe, ſicut patet in actis apoſtilicis.

Caput. iij. De colligētib⁹ didrachma de piſce capto in mari & de multis ibi cōtētis in textu vel de quęſtione aplorū ꝗs maior videretur. & ē

Matt. 17

ET cum veniſſent capharnaum: accedebant ad petrum: & dixerūt ei, Magiſter veſter non ſoluit didrachma? Ait. Etiā, Ordo text⁹ perplexus eſt propter narrationem Marci. Cap. 7. Ordinamus aūt eum, ſequentes Abulēſem Chriſtus dominus exiſtens in Galilęa prędixit ſe tradēdū gētibus ſicut ſuperius patuit Matth. Hoc eodem Cap. 17. Poſt hec veniebant in Capharnaum ciuitatem Galilęę, & in via antequ ingrederentur vrbē, inquirebāt cōtendentes, quis eorū maior eſſet. Et ingreſſi ciuitatē, antequ peruenirent in hoſpiciū, occurrerūt illis hi qui colligebāt tributum. Et ingreſſus domū prēuenit dominus Petrum, ne ſermonem cōſereret de didrachmate. Quādoquidem dominus anteuertere volebat verba Petri, atq̄ ita ſequitur quod dicit Matthęus, prēuenit dominus Petrū dicens (domum videlicet ingreſſis) Quid tibi videtur Simō? Reges terrę a quibus accipiunt tributum a filijs ſuis, an ab alienis? Et ille dixit, Ab alienis. Dixit illi Ieſus. Ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos: vade ad mare & mitte hamum & eum piſcem qui primus aſcenderet tolle. Et aperto ore eius inuenies ſtaterē: illum ſumens: da eis pro me & te. 11. q. 1. C. Magnum. 24 q. 1. Eſt & aliud. 25. q. Finali tributum.

Miſſus igi-

Missus igitur Petrus ad lacum vt piscaretur piscē vñ cēsum soluerēt, quādiu nō est reuersus, nihil loquut? est dominus Iesus. Regresso igitur Petro, dixit dominus id quod Marcus refert, vt domū peruenerūt, interrogauit eos dominus dicēs, quid in via tractabatis? Ex quo patet, q̄ cōtentio apostolorū prius cepta est, q̄ illud quod Matthæus refert, magister vester nū soluit cēsum? Quia cōtētio in via cepit, interrogatio & solutio cēsus in vrbe, & tamē cēsus primū solutus est, de inde cōclusa cōtētio. Dicamus igitur primū de cēsu, quia primū solutus est, & sequēti loco de cōtentione. Et cum venissent capharnaum Sed si scriptū est ps. 63. Quę nō rapui, tūc exoluebā, quomodo rursus scriptum est, vocē exactoris nō audiuit Iob. 39
vnicornis: Gregorius. Quis intelligi exactor alius nisi diabolus potest, qui semel in paradiso hōi malę Gregor⁹.
persuasionis numum obtulit, & cotidie ab eo huius debiti exigere reatū quęrit? Huius exactoris sermo est malę suggestionis inchoatio, huius exactoris clamor est iam nō leuis sed violēta tētatio. Clamorem
A ergo exactoris nō audire est violētis tētationibus nō cōsentire. Audiret enim si ea quę suggesserit faceret. Quomodo igitur vocē exactoris audiuit dominus, qui peccatum nō fecit? Cuius tabernaculum scrutatus Labā per ocium diligentissime, nihil inuenit eorum quę quęrebat. Genes. 31. In me inquit nō habęa quicq̄. Et tamē quę nō rapuit exoluit, soluit pro nobis decem milia talēta, qui ipsam animam debē Iosu. 24
bamus. Factus est igitur dominus sub lege seruorū, vt eos qui sub lege erāt redimeret, & redēptos manu Matt. 18
mitteret, sinens eos sui iuris esse. Gal. 4. Memētote tamē verbi illius, qui facit peccatū, seru⁹ est. Ioā 8.
Itaq̄ ingresso domino ciuitatem, qui cæsaris nomine tributū corradebāt, veriti adire dominum Iesum, qui iam apud populum magnā sibi cōciliarat autoritatē, miraculis vita & doctrina (alias ipse vocem exactorū nō audiuit) cōuenerūt Petrum, qui forte senior erat, & dexter erat christo, dicūtq̄. Magister vester num est insoluēdo didrachma? Petrus cū nudior esset paxillo: vel nudior liberide, cuius est vox Actu. 3.
B illa, argētum & aurū nō est mihi, nec tamē vellet offendere octipedes illos, qui raptu viuūt, respondit Prouerbiū
dñm christum huc vsq̄ semper soluisse cēsum, & soluet deinceps inquit, licet in presentiarū pecunia nō suppediter. Legēdū est igitur, num soluit? Vel num est in soluendo? De presenti. Si enim legas, nō soluit mēritus esset Petrus, qui dixit etiam. Est itaq̄ sensus, vt intelligamus, exactores illos nō per cōtari, num Iesus iam soluisset censum, sed deberet ne soluere: & an illius esset soluere, & annuit Petrus. Est autem drachma nomismatis genus, octaua pars vntię, pōdere argētei vnius. Inde didrachmum, duplum drachmę. Tristabatur itaq̄ Petrus, cū promiserit se tributum soluturū, nec tamē haberet vnde, & tamē nō audebat vt verissimile est, sermonē de censu facere domino: cuius paupertatē tātam nouerat (testis ocu latus) vt sciret illum nō habere quod vulpes. Matt. 8. Hac igitur anxietatę soluit illum dominus, quem
nō latebat quid Petrus animo versaretur. Simō inquit quid tibi videtur? Reges terrę, &c. Hieronymus. Hie. ony.
Post augustū cęsarem iudea facta est tributaria: & omnes cēsi capite ferebātur. Luc. 2. Rursus quoniam dominus nutritus fuerat in Nazareth quod est oppidum Galilęę, Capharnaū ciuitati subiacens, ex mo
C re poscūt tributa, & pro signorum magnitudine hi qui exigebāt nō audent ipsum cōuenire sed discipu-
los, siue maliciose interrogāt, vtrum reddat tributa, an cōtradicat cęsaris volūtati. Quod autē Petrus interrogatur a domino, anteq̄ ipse dominū suggereret de tributo, ideo factum est, ne scandalizarentur discipuli ad postulationem tributi cū videant dominum nosse: quę te absente gesta sunt. *Quid ergo di-*
cit: Reges terrę, &c. Ergo filij liberi sunt, obscure sub iudicans se terrę marisq̄ & quorūcunq̄ quę cœli ambitu cōtinentur dominū esse, nullisq̄ mortali principi debere tributū, nec suos discipulos vt potę filios tanti reges & dominātium domini, sed ne prouocati isti crabones maiora peccent, abi in mare, &c. Matt. 3.
Soluit igitur dominus censum quia formam susceperat serui, vt impleret omnē iustitiā. Nos infęlices qui Idem.
christi cēsemur nomine, & nihil dignū tāta facimus maiestate ille pro nobis & crucē sustinuit & tributa soluit, nos pro illius honore tributa non soluimus, & quasi filij Regis a vectigalibus immunes sumus.
Quod siquis roget quōmodo mittat in mare Petrum, cum Iudas legatur. (Ioan. 12) Portasse in loculis
D pecuniam, respondebimus, rem pauperum in vsus suos cōuertere netas putauit, nobisq̄ idem dedit exēplū hec ille. Origenes. Sunt ergo aliqui reges terrę, & eorū filij qui nō dant tributum & alij pręter filios Origenes.
eorum extranei a regibus terrę, ex quibus accipiunt reges terrę tributum. Extranei quidem extra patriā suam liberi sunt, propter eos aūt qui dominātur eorum & deprimūt sicut ægyptij filios israel serui sunt propter quos seruientes formam serui accepit Iesus, qui nullū opus fecit luteum aut seruile, & tributum soluit. Ne inquit scādalizemus eos. Alioqui vnde liquebat apud exactores census, dominum Iesum regē esse, & discipulos suos superioris omni iure humano? Et maxime cum eo tempore nec vmbra regni esset apud iudęos. Hoc igitur nouissima quod christus soluit pro se & pro Petro (forte solus Petrus domum habebat apud capharnaitas, vel alias cęteri iam soluerāt, si tenebātur) nō erat in domo Iesu, sed in mari Idem.
& in ore piscis marini, quem ipsum arbitror aduratum ascēdisse ad hamū Petri: & cōprehensum ab eo qui fuerat piscator hominū fact⁹, in q̄b⁹ erat qui nūc moraliter dicitur piscis, vt collatur ab eo nomisma quod habebat imaginem cæsaris, & fiat inter eos qui piscati sunt eum. Qui ergo habet imaginem cęsa- Matt. 22
ris, reddat ei primum quod suum est, vt post valeat reddere deo quod suū est. Quoniā igitur Iesus nō ha- Ioan. 14
buit imaginem cęsaris, princeps enim mūdi huius in me nō habet quicq̄, propterea nō ex proprio sed ex cōueniēti loco maris cęsaris imaginem accepit, vt det eam regibus terrę, vt nec arbitrētur exactores esse eum debitorem regum terrę. Reddidit enim debitum, nō suscipiens eum nec possidens, nec acquirens, vt ne sit aliquando imago cęsaris apud inuisibilem deum. Qui enim sic dare potest, maior est quam qui de beat, & tamē cum dat christus dominus quod nō debet; docet aliquoties esse prestabilius de iure nostro decedere, q̄ cum improbis de iure cōtendere, presertim cum cōtēditur de lana caprina, & cōscientia non lęditur. Cōuenienter autem possumus vti aduersus auaros hoc textu, qui nullam habēt in ore suo lęgiam

Derechos Reservados de EL COLEGIO de JALISCO

nisi pecuniæ. Tales semper sunt in mari & in salsis fluctibus, eo magis siciētes quo amplius hauserint. Cuidā cum suaderetur, vt cōfiteretur peccata sua, morte iā in ianuis præsente, nihil aliud respōdebat, ni
Hieron. si quāti vēderetur talētum piperis, & in hec verba miseram efflauit animā. Ad hęc Hieronymus. Quid primū miser in hoc loco nescio. Vtrum præsciētiam an magnitudinē saluatoris. Præsciētiam q̄ nouerat piscē habere in ore stateretem, & q̄ primus capiēdus esset. Magnitudinē, si aduerbum eius statim in ore piscis stater creatus est, & quod futurū erat, ipse loquēdo fecerit. Stater duo habet didrachma, vt ostendatur iuxta mysticos sensus similitudo carnis peccati in christo & in nobis, dum eodē & seruus & dominus precio liberātur a tributo. Sed & simpliciter intellectum ędificat, q̄ dominus tantę paupertatis fuerit q̄ vnde tributum solueret nō habebat. Quod aūt Petrus mittitur ad mare præter cęteros, ideo sa-
Chrysost. ctū est, quia opus illud admiratione plenum, fidē multā prę exigebat. Ita dixit Chrysostō. Sicut autem obstupescis de christi potentia, ita admirare Petri fidem, q̄ rei tā difficili obediuit. Sed alias Petrus in
Luce.5. verbo domini rete laxauerat, nec frustra, ideoq̄ de fide eum remunerans, da inquit stateręē pro me & te
Ambros. tā bonus Petrus q̄ herus eius. Dicit aūt Ambrosius, q̄ multi piscis reperiūtur in vētre siluri cum capiē, qui & ipsi alios vorauerūt. Tu igitur o diues caue hamum: caue reti a: caue fundā, caue vel nassam vel
Hyppas fuscinam. Caue ne te vnda maris in sicco exponat. Hyppas tyrānus monetā principatus sui iussit mi-
Num.3. nori cōmutari, quā a se coactam rursus in pristinā ęstimationem reduxit. Hic est qui cuilibet infanti in lucem edito oboli vnius tributum imposuit, forte imitatus dominum, qui primogenitos israel quinq̄ siclis cēsuit redimi. Lacedemonij solminēsibus amicis pecuniā in reditum patrię rogātibus, nusserunt
Cordaul? seruos & veterina vnā diem ieiunare, impensamq̄ hāc dare amicis. Cordaulus magister equitum Mā-
Dionys? lię regātię, data pecunia cū ea trāsigeret: edictumq̄ vicārat. Dionysius iussit describi orphanorū subitā-
tiam & qui illam detinerēt, eoq̄ modo ea vsus est, donec illi ad ętatē integrā peruenissent. His & alijs modis (rapinarum enim genera quis intelligat?) Pisces isti magni & mali vorātes inuicem, vitam suam trāsigunt, donec hamo vno aliquo (mortis enim genera quis e numeret?) capiūtur: & iuxta prophetam, diuitię quas vorarūt extrahuntur a ventre eorum. Iob. 20. Reuerso igitur Petro, soluto cēsu. Dixit do-
minus discipulis suis. Quid in via tractabatis? At ille tacebāt, siquidē in via inter se
Marci.9 disputauerāt: quis eorum maior esset. Et sciēdum principio, q̄ Matthęus in principio capitis duo
Abulensis decimi septimi loquitur de regno cœlorum ideſt vita ętrna, apostoli tamen nō cōtendebant de primatu in hoc regno, sed de principatu in regno Messię, quod ad esse opinabātur. Ita de alio discipuli interroga-
bāt, & de alio dominus respōdebat, & nō iuxta quod illi rogabāt. Reuera enim nesciebāt quid interro-
Luce.9 gabāt. Vnde Lucas ita dicit, qui minor est inter vos, hic maior est. Patet aūt q̄ in hoc sęculo nō est ma-
ior qui est minor, sed qui minor est hic per humilitatem, maior est in cœlo. Patet ergo q̄ de alio inter-
rogabāt, & de alio respondet dominus. Matthęus vero quia nō introducit hāc quęstionem factam ab apostolis quasi ab eis primū mota esset, sed vt haberetur occasio ad respōsionem christi, christus autem dominus loquitur de primatu regni cœlorum, posuit quęstionē quasi mota esset de primatu regni Cę-
lestis, cū reuera apostoli de regno terreno tractauerint, & interse, quasi ignorante domino christo. Quid
inquit in via tractabatis? Quasi enim essent ciues mūdi: ambitionis veterno laborābāt, quia si sanctū
erāt, homines tamē erant. Vnde illud ex actis Cap. 1. Domine nū in tempore hoc restitues regnum israel
Et isti enim quicūq̄ fuerint somniabāt nescio quod regnū, cū christi regnum nō esset ex hoc mundo, sed
Daniē. ętternum, quod nō corrūpetur. Daniel. 7. At illi tacuerūt: cū suspicarētur (nec falsi sunt) huiusmodi mor-
Themisto bum improbaturū dām, qui ipse alias fugerat, ne rex fieret. Ioan. 6. Themistocles cum adhuc adolescen
res. esset, nihil splendidum a se fieri dicebat, neminem enim adhuc se inuidum habere. Ut enim quędam
cantarides lętioribus frumętis & viridioribus rosis maxime innascūtur, ita inuidia eos præcipue tangi-
inuidia quād virtutem gloriāq̄ grassari videtur. Rursus magnitudo viciorum odium auget. Id circo calūnia-
tores Socratis vt pote qui ad viciorum culmē eruenerat, adeo oderunt Athenięses, vt neq̄ eis ignē accę-
dere, nec quęrētibus respōdere, neq̄ qua illi se abluissent aqua vti voluerūt, donec illi cum perpeti odi-
um amplius nō possent: suspēdio interierunt. Cæterū inuidi perire eos quibus inuidēt, nollent, felicita-
tē tamē eorum graui animo ferūt, prohibentq̄ si possunt. Et per inde ac ex altissimis gradibus eā partem
quę suas obscuriores reddit deposuerint: bene secum agi existimāt. Hoc est ergo quod dicit Marcus, ipo
stolos inter ambulādum de primatu cōtendisse, nolētes aliquem sibi prefferri, cū oēs iuxta cōditionē ęq-
Sabellicus culi viderētur æquales. Multum diuq̄ de iure auspitiorum est inter Ap. Claudium &. P. decium dicta-
ptatū. Vtercq̄ erat cōsul. Ibiq̄ cum multa vltrocitroq̄ dicta & respōsa essent, postulabat enim plebs vt
ex suo quoq̄ corpore pōtifices & augures crearētur: eo decius sermonem suum deflexit. Vt diceret non
oportere claudium suam & aliorū nobilitatem tam insolēter plebi exprobrare, quādo illi qui primo Ro
mę Patricij facti essent nō e cœlo fuissent missi. Sed qui nec patrem ciere auumq̄ potuissent: at illum
suum & patrem & auum cōsularem ciere posse & alijs inumeris id licere. Itaq̄ iuxta Matthęum. Cū
accessissent discipuli ad dominum (Tributo soluto) dicentes. Quis putas maior est in
regno cęlorum: iesus aduocans puellum, statuit eum in medio eorū quem cū cōple-
xus esset, dixit. Amē dico vobis: nisi cōuersi fueritis & efficiamini sicut parutli non
intrabitis in regnum cęlorū. Ianua cœli foramē est acus, hac statura qui sunt pro cera ingredi non
Hieron. possunt, Hieronymus. Quid cōsequētię habet hoc ad ea quę prœcesserūt? Quia viderunt apostoli pro Petro
& domino idem tributū redditum: ex ęqualitate prœcij, arbitrati sunt Petrū oibus apostolis esse prælatū
qui in redditione tributi domino fuerat cōparatus. Verum si contentio eorum in via cępit iuxta Marcū

& consequenter

& cõsequenter ante sermonẽ de cẽsu iuxta Matthẽũ, aliũde videntur apostoli occasionẽ nactos fuisse vt cõtenderent de principatu. Potest dici apostolos audito illo sermone, q̃ dominus tradendus esset & occidendus, licet cõtristati essent vehementer: nihilominus cępisse cõquirere, sublato magistro e medio, quis ex duodecim videretur esse maior. Si vero post solutionẽ tributi suspicati sunt de Petro, q̃ ipse esse maior iuxta Hieronymũ, nõ obsto. Nã potuerũt tale aliquid suspicari de Petro ante sermonẽ de tributo, propter verba illa quę Petro dixit dominus, super hãc petram ędificabo ecclesiã meã, & tibi dabo claues regni cœlorũ. Hoc igitur forte cõtendebãt, quis videretur esse maior in hoc regno, cuius Petrus erat claui-cularius. Dicit ergo. Nisi cõuersi fueritis. Dices Nũquid potest homo in ventrẽ matris introire, & renasci? Sed in quid Paulus: malicia paruuli estote. 1. Cor. 14. Illuc autẽ nõ deraptim obseruandum, de hac animi humilitate nõ fucata & suppositicia nihil apud sapientes sęculi reperiri. Omnes enim ad populũ

A faleabãt: etiã duo catonẽs nominatissimi qui de cœlo nescio quo demissi in terras dicũtur vt litẽ cũ vitijs cõsererent. Et quia hominibus placere voluerũt, receperũt mercedem suam, deus aũt dissipabit ossa eorũ. ps. 52. Ad hęc Hieronymus. Videns ergo Iesus cogitationes eorũ: & causas erroris intelligens: vult desiderium glorię humilitatis cõtentione sanare. Puellã statuit (Assisto, nõ assatuo dicit, statuit) Eũ videlicet qui nõ venit vt ei ministraretur. Quod aũt dicit, efficiamini velut paruuli, nõ ętatẽ exigit paruulorũ aut quãtitatẽ pomilionũ, sed innocẽtiã, vt quod illi per annos possident, hi possideant per industriã. Paruuli nec̃ mouẽtur ad irã, quę vocatur trabes in oculo: nec oculo adultero vident fęminã, nõ aliud cogitãt & aliud loquuntur. Nisi ergo his paruulis per omnia similes fueritis: nõ intrabitis in regnũ cœlorũ. Cyrillus. De pascitur enim inanis glorię morbus vt plurimũ homines qui prȩeminẽt alios. Sistatur puer: rudes enim erãt, & visibili exẽplo eruditur, sicut Esaias posuit sub oculis iudęorũ captiuitatẽ eorũ, nudus ambulãs tribus diebus. Cap. 20. Ad hęc Origenes. Arbitror quoniã maximũ apostoli existimabant

B honorẽ collatũ Petro, in eo q̃ christus pro se & pro illo didrachma soluerat, quasi per hoc indicasset, eũ cęteris discipulis meliorẽ, cupiebãt quod suspicabãtur, caute cognoscere. Sed etiã quia christus tres secũ in mõtem detulerat: quorũ vnus erat Petrus. Quin & ipse dicens, tu es christus filius dei viui, audierat a christo: beat⁹ es Simõ Bar Iona &c̃. Ex his ergo dubitabãt vt mea fert opinio, qui maior esset inter eos magister. Reuocabatur autẽ eorũ opinio de Petri maioritate forsitã ex eo quod dixerat dominus Petro, vade post me Satana, quod nulli dixerat cęterorũ. Et iuxtà quod dicit Hieronymus alibi, nõ sufficerat apostolis dudũ super dignitate quęsisse, quis eorum esset maior, sed in ipso necessitatis & passionis articulo scribitur de eis, facta est cõtentio inter illos &c̃. Optimũ reuera & oportunũ valde tẽpus instante cruce de dignitate cõtendere, sed homines erãt adhuc: & nec dũ nuces reliquerãt, vt possent cũ Paulo dicere, cũ aũt factus sum vir, euacuaui quę erãt paruuli. Erãt igitur ętate viri, sensu pueri. Quicũq; ergo hũ

C miliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cęlorũ, & qui susceperit vnũ paruulũ talẽ in nomine meo, me suscipit. Qui aũt scandalizauerit vnũ de pusillis istis qui in me credũt expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundũ maris. Sciẽdũ q̃ Chryso. Textũ prȩcedentẽ simpliciter exponit de regno cęlorum dicens. Tu aũt cõsidera, q̃ nulla apostolis de rebus sęculi huius quęstio est. Nos aũt nec ad eorũ defectus possumus peruenire, nec quis sit futurus maior in regno cœlorũ, sed quis in terris maior sit, quis potẽtior quis ditior quęrimus. Et sequitur apud euadẽ. Nullũ aliud signũ vecordię quęras in homine, q̃ cũ se cæteris maiorem esse cõtendit, sicut si homo pomilio excellere se putet cedros altitudine. De hoc vide Daniel. Cap. 5. Illud mirabile, quo modo superbia ex oppositoriatur. Nã alij quidẽ quoniã parẽtes a nos pro auos q̃ humiles habuere, ipsi aũt sunt potẽtes, superbiũt, sicut Roboã. Alij vero quoniam illos claros habuerũt, licet ipsi sint infimi etiã superbire nõ erubescũt, iuxta illud Ioan. 8. Pater noster Abrahã est. Quomodo ergo poterimus vterorũ q̃ tumorẽ deprimere? Si ad alios quidẽ dicas, tu qui de magna nobilitate maiorũ te iactas, si pro auos tuos ascendas, forsitã inuentes aliquos ex eis opere manuario victi

D tasse, ad alios vero dicas, si progrediaris vltra parẽtes & auos, forsitã inuenies aliquos te clariores fuisse id potest videri in statua illa ascendẽdo & descendẽdo. Dani. Cap. 2. Qui ergo humiliauerit se interius sicut paruulus hic videtur humilis exterius, hic maior est, & cãto maior quãto humilior. Quis aũt humilior, q̃ qui in forma dei esset pedes suorũ lauit, crucẽ sibi baiulauit? Ioan. 19. Hic ergo maximus est in regno cœlorũ. Qui ergo susceperit hospitio vnũ aliquem talẽ (non q̃ talis possit inueniri) me suscipit. De hoc habes Matt. 10. Qui aũt scãdalizauerit vnũ de pusillis istis &c̃. Grece tamẽ nõ est paruus sed παιδιον idest puellus. Facit enim ad emphasim: quia nõ inuitat eos ad imitationẽ cuiuscũq; pueri: sed pueri ad modum pusilli. Et paruulus esse potest & qui natu sit grandis, cuius modi sunt pomiliones & pigmei populus poeticus. At hic in nocẽtiã & simplicitatẽ intelligi vult, qua prima puericię ętas prędita est. Cũ aũt dicit, & qui susceperit vnum talẽ puellum: nõ loquitur de exhibẽda hospitalitate, certũ exitũ duabus re

E mes & vrbani ad pusillos. Vide. 1. Thes. Cap. 2. Quod aũt dicit de mola asinaria, certũ significat magnitudine saxi & profunditate maris. Hilarius. Cõmuni omniũ sensu quod expedit, vtile est. Quid ergo vtilitatis est, mola asinaria collo appẽsa demergi? Mors enim tã grauis proficiet ad pęnã, & nescio quomodo erit vtile id expetere: quod vitimũ sit malorũ. Quid ergo sentire oporteat intuendũ est. Molę opus labor est cęteris, nã clausis tum cęterorũ oculis, agũtur in gyrum. Et sub asini quidẽ nomine frequenter gentes cognominatas accepimus. Igitur gentes quod agant in lege prędictum est, qui si christi apostolis scãdalo sint: recte illigata collo mola asinaria, demersi in mare intelligentur hoc est in ignorãtia sęculi & gentiã detinerentur, quia illis tolerabili⁹ fuisset nescisse christũ, fictis prophetarũ nõ recepisse

Hilarius.

Nam si non

Ioan.15. Nam si nō venissem & loquutus eis nō fuissem, peccatū nō haberent. Hęc expositio mystica est. Simplex sensus hic est. Mors quidē vltimū est terribilium, tamen tolerabilior est qui mori iubet, q̄ qui iubet male viuere. Male autē viuit qui scādalo est vni ex minimis. Tolerabilius est ergo, vita excedere, q̄ animā occidere & tuam & fratris cui scādalo es. Vnde Paulus. Sic aūt peccātes in fratres, & percutientes eō scientiā eorum infirmam, in christum peccatis. Qui aūt nō est mecum, cōtra me est. Luc. 11 Sicut aūt dicit Hieronymus, omnis qui scādalizatur minimus est: maiores enim scādala nō recipiūt. Sed quomodo christus dicit Petro, scādalū mihi es? Quātum videlicet in te est. Cæterū semo iste quicūq; scādalizauerit licet generalis sit: tamen & apostolos ferit, si videātur de primatu cōtendere ab eis quos ad humilitatem christi hortātur. Quod ergo dicit, expedit: ideo dicit: quia multo melius est, pro culpa breuem recipere pœnam, q̄ eternis seruari cruciatibus. Naum Cap. 1. Loquitur aūt dominus iuxta morē prouinciæ, quo maiorum criminū ista apud veteres iudęos pœna fuerit, vt in profundū ligato saxo demergātur. Origenes. Molā asinariam vocat dominus corpus peccatoris grauissimū, quod corrumpit & aggrauat animā, quod suscipiet peccator in resurrectione, vt cū illo demergatur in abyssum. Apocal. Sequitur. Si quis ergo scādalizauerit fratrē pro quo christus mortuus est: venient qui requirat animas, quę pro Sap. 7. me pterierunt. Vę mūdo a scandalis. Necesse est enim vt veniāt scandala: verūtamē vę homini illi per quē scādalum venit. Si aūt manus tua vel pes tuus scādalizat te, abscide eum: & proijce abste. Bonū est tibi ad vitā ingredi debilē vel claudum: q̄ duas manus vel duos pedes habētē, mitti in ignem eternum. Et si oculꝰ tuus scādalizat te, erue eum et proijce abste, bonum est tibi luscum invitam intrare, q̄ duos oculos habētē: mitti in gehennam ignis. Sciendū primo q̄ hębrei nō habent cōparatiuum, sed exprimūt illud p bonū & q̄. Vide hūc textum Marci Cap. 9. Vbi ter repticatur hoc verba, vbi vermis eorū nō moritur, & ignis nō extinguitur. Ad hęc Chrysost. Medici cœlestis vox ista est, qui nihil quod ad se pertineret prętermisit. Cæterū quoniā nihil vtilitatis ignauissimi homines cōsequutti sunt: id circo eos deflet, quia etiā post tot & tāta sibi allata sanitatis remedia, in morbis suis perseuerarūt. Veluti si- Chrysost. quis febricitāti cui sępe medicus affuerit & sedulo, tamen quia precepta eiꝰ cōtempsit: eū plorans, dicat vę homini illi agraui ęgrotatione, quā per ignauiam auxit plurimā. Verū ibi ploratus nihil conducere potest. Hoc aūt genus curationis satis est vtile: mala videlicet prędicere, & deflere impęnitentes. Intelligē aūt, quoniā vbi glorię cupiditas est, ibi quia liuor vires suas exercet, nulla syncera potest amicitia inueniri, sed quēadmodū qui eodē artificio quæstū habent, sic omnes qui vnā rem in sęculo auent (ambitiosis notātur) syncero nequeunt ac puro amore cōiungi, vnde fit, vt bellum intus sine indicijs semper agatur. Vę aūt illi per quem excitat. Vę mūdo a scādalis. Poterat instare quis. Si expedit scādalizā- Matth. 18 ti? Vt suspēdatur mola &c. Cū omnes fere scādalizent aliquādo, omnes igitur perituri sunt, quod si videtur incōueniens, igitur parcetur multitudini: respōdet dominus tacite. Si omnes scādalizent: omnes peribunt: vę enim mūdo: nisi pœnitētia sequatur. Hoc enim interest inter leges ciuiles & Diuinas. Lex Lex diuia. ciuilis parcit toti regno vel ciuitati, quia lex est propter ciuitatē & nō e cōtra. Lex dei punit quinq; ciuitates, imo totū orbē: octo tāmū exceptis, quia boni erāt. Denicq; christus vt legi dei satisfaceret, ipse mo- Genes. 6 ritur pro mundo: tāta est apud deū rectitudo iustitię. Subijcit aūt parabolā de 100/ouibus: cuius cōclu- Luc. 15 sio hęc est, sicut pastor vel vnā ouē requirit errātem: nolēs aliquā pīre, ita nō est voluntas dei: q̄ pereat vel vnus ex pusillis: & ideo nemo debet eū cōtēnere, aut scādalizare. Origenes. Origenes. Vę mūdo. Tale est aūt dicat dominus. Sicut necesse est mortalē mori: & impossibile est vt nō moriatur, & sicut necesse est mā ducare hominē in corpore cōstitutum, quia sine esca nō viuitur, sic necesse est venire scādala. Impossibile est enim inuenire hominē sine peccato, & absq; peccato suscipe posse virtutes. Quia neq; potest esse verū bonum, nisi habeat impugnationem mali. Et scādala quidē venire necesse est, nō tamen per illum Ephes. 6 nescio quē venire necesse est. Propter quod et per quē venerit vę erit, quoniā dedit locū maligno operationi, in se voleti scādalizare. Et vere quędam scandala ex nobis ipsis nascuntur sicut Iacobus, Cap. 1. d Hieronymus. sorte quędā a dæmonibus rectoribus tenebrarū harū, iuxta illud, cōsurrexit aūt satā cōtra israel, & incitauit Dauid vt numeraret israel. 1. Paral. 21. hę illud ex Matth. Cap. 16. Satana scādalum mihi es. Hieronymus. Vę homini illi. Nō q̄ necesse sit venire scādala, alioqui nulla esset culpa scādalizantium, sed necesse sit in hoc mundo scādala fieri: vnusquisq; suo vicio scādalis patet. Vę ergo illi, qui quod necesse Abulensis est vt fiat: vicio suo facit vt per se fiat. Abulens. Multa hic dicit de prędestinatione. Dicit autē q̄ dogore sermonis nō est cōcedendū aliquem esse prędestinatum vel prescitum, quia participia hęc designāt rē iam pteritam, prędestinatio aūt nō est preterita nec futura: nec est in isto instāti in quo sumus, quia sicut preteritum iā nō est, & futurum nō dum est, quorum vtrumq; repugnat deo, ita & esse in illo nunc nostro, est nō fuisse ante hoc, neq; post hoc futurū esse, & hoc etiā repugnat eternitati. Ita q̄ prędestinatio vere est: tamē nec preterita nec futura, nec presens in nostro nūc, sed in nūc eternitatis quod constitit omni nunc nostro. Hęc ille. Vę igitur illi per quem inimicus homo superseminauit zizania. Ita & Pau- Matt. 13. lus oportet hereses esse, nec tamen arbitrij libertatē his vel bis dominus tollit, nec necessitatē aliqua vel 1. Cor. 11 violentiā vitę ponit: sed quod procul dubio ob prauā horum mentē futurū erat, prędixit, ob eorum qui curari nō poterāt voluntatē. Nō enim q̄ hęc prędixerit facta sunt sed prędixit quod futurū erat omnino Quod si et qui vnā animā scādalizat expedit vt suspēdatur mola &c. Pastor qui nō vnā animā sed vr- Chrysost. bem & plebes & omnes subiectos sibi scādalizat, quot suspēdijs dignus est? Chrysost. Infelicissime hominum atq; miserrime nō vides cuius rei desiderio teneris: Si solus ac priuatus esses, quātumlibet multa

peccaueris,

peccaueris, vniuscuiusq; te ratio exigenda est. Ac si ouibus prælatus es, cõsidera quot capitum tibi pœne debeatur. Si aũt manus tua, &c. Hoc totũ expositũ est Cap. 5. in Matthæo. Lib. 3. Cap. 3. Ad hæc Hieronym? Esto per tropologiã dictũ sit, pro amicissimis & cõsanguineis & fraterno nobis & coniugali sanguine & amore sociatis, facile ne arbitramur ob quasdã offensas tãtã subito abscindere charitatem? Sed regnũ cœlorũ vim patitur. Vnde illud Ezech. 24. Veni & faciã, nõ trãsibo nec parcã, nec placabor. Hieron. Vt in hoc etiã ostendã clementiã meam, instar medici qui putridis nõ parcit carnibus, vt sana mẽbra saluentur: crudelissimus est, vt misereatur, nec cõsiderat pacientis dolorẽ sed vulneris sanitatẽ, magis volẽs vnũ membrũ perire, q̃ totũ corpus interfici. Quid est aũt melius est tibi vnoculũ vel deſoculũ intrare in regnũ? Nã qui regnũ cœlorũ ingressi fuerint, nõ vnoculi ingredientur, sed integri & perfecti: vt nec capillus vnus deſit, quãto minus oculus lucerna corporis, Matt. 6. Sẽsus igitur est. Præstat vel solos saluari. Loth (Verbi gratia) cum filiabus extra ciuitatẽ: q̃ ardere: simul cũ affinibus & cõsanguineis. Hoc sub alijs ỹbis dictũ est Luc. 14. Si quis venit ad me & nõ odit patrẽ suũ &c. Videte ne contẽnatis vnũ ex pusillis istis qui in me credũt, Dico enim vobis q̃ angeli eorũ semper vident faciem patris mei qui in cœlis est. Hieron. Parentes & vxores & omnis humanus affectus abscindẽdus est, quando scandalo nobis est, iuxta illud: quali vna de insipientibus mulierib? loquuta es. Item illud, q̃d facitis fratres flentes & affligẽtes cor meũ? Et cætera quæ vide Actu. 21. Cæterum & magnos & pusillos & propinquos & extraneos mater charitas cõplectitur, sicut gallina illa euãgelica. Dico enim vobis q̃ angeli eorũ semper vident faciẽ patris mei. Id quod negatum est in terra Mosi amicissimo dei. Num. 12. Hieron. Sicut enim abscindẽdos vel eruendos oculos & man?, idest perfidos homines qui scãdalo sunt corpori ecclesiæ dominus præcipit, ita quo q̃ monet ne quẽ ex paruulis istis humilibus iuxta sæculũ qui simpliciter ac fideliter credit in deũ nõ cõtemnamus, qui nõ solũ ferus sed & filius per adoptionis grãm nũcupatur, dicẽte domino vnũ verbũ clemẽtiæ plenũ, qui tãgit vos, pupillam lædit oculi mei. Zacha. 2. Quãdo aũt tuta posset esse humana fragilitas ab his cyclopibus corticis qui parambulãt terrã, nisi sanctorũ angelorũ muniretur custodia? Cũ rex syriæ mitteret equites qui Heliseũ captũ ad se pertraherẽt: nocte venientes circundederũt ciuitatẽ Dothaim in qua erat propheta. Cõsurgens aũt mane minister prophetæ, videns q̃ ciuitatẽ circũdarãt grãdi exercitu: nũciauit ei dicens: heu heu heu domine mi, quid faciemus? Et ille pone inquit timorẽ, plures enim nobiscũ sunt q̃ cũ illis. Vide textũ sequẽtem. Et 2. Mach. 5. & Cap. 5. Denique vt intelligas verbũ Heliseũ, plures sum nobiscũ, audi Paulũ. Omnes sunt administratorij spiritus in mundũ missi. Si aũt intelligis quomodo angeli sunt numero, homo aũt vna tãtũ ouis intellige quomodo plures sunt nobiscũ: nimirũ si tertia tãtũ pars cecidit, & ea impugnat hominem: duæ reliquæ partes nobiscũ sunt. Hi sunt qui frequẽter terũt scalã Iacob, tanq̃ frenum administratores ouis cẽtenariæ curæ suæ cõmissæ, quæ olim pãrauula erat & vbera nõ habebat. Cant. 8. De hoc vide Daniel. 13. De prãdio allato ab angelo Danieli qui erat in lacu cũ leonibus: allatũ est autem a iudæa, quæ vastata ipsa Babylone, quasi aliubi prandiũ nõ inuenirent angelus quod ferret, & maxime cum tercapedine ab erat a Babylone in qua ciuitate lacus erat. Vide Iudith 13. Ezech 9. Exo. Cap. 12. Denique angelus descẽdens in fornacem: ipsam quidẽ in similitudinẽ ventis flantis: pueros aũt absoluit, ignẽ excutiens chaldæos multos cõbussit, & cũ pueris intra fornacem in modũ puellarũ choros duxit. Semper inquit vident faciẽ patris, imitãtes eũ de quo Ioannes, aduocatũ habemus apud patrẽ, dominũ nostrũ Iesum christum. Isti igitur sunt patroni nostri, qui ius nostrum tuentur: habemus enim nescio quem accusatorem, qui fratres suos accusat apud iudicem die noctuq̃ dicens, medi? fidius, talis vel talis homo nõ frustra timet dominũ: Bene ergo nobiscum egit dei prouidẽtia, vt cõtra hũc sycophãtã irrequietũ & insomnẽ: qui vel de lana caprina nobis negociũ facessit, habeamus & angelũ vnũ qui semper pro nobis videat faciẽ patris. Dicit aũt Origenes, q̃ vnusquisq̃ angelorum in cõsummatione sæculi aderit in iudicio, adducens secũ eos quibus præfuit, quos adiuuit: quos instruxit: & pro quibus vidit semper faciẽ patris. Et puto ibi etiam inquisitionẽ futurã, nõ quidẽ an custos hominis angelus defuerit, sed an culturæ angelicæ nequaq̃ digne fegnitia humana responderit. Dicit Abulesis hoc loco, q̃ immaculata habuit deus angelos custodes, verũ id si verũ est: alter cotũ pro milibus mille cõputatur, de quo scriptũ est, deus in medio eius & nõ cõmouebitur. Sequitur de Abulensi. Quidã asserunt ab infusione animæ angelũ deputari infanti: quod inquit ille probabile est. Hoc vnũ scim?, q̃ angelis suis deus mãdauit de nobis: vt sint comites perpetui viæ nostræ, donec ingrediamur viã omnis carnis. Dicit aũt S. Thomas q̃ Angelus potest immutare voluntatem hominis persuadendo tantũ, vel cõcitando passiones, iuxta illud. Ioannis 8. Cũ misisset in cor Iudæ vt traderet dominum. Cõfortant & angeli intellectum & illustrãt plantasmatat & memoriã excitant sicut dicit Origenes super illud Ester. 6. Noctẽ illã duxit rex insomnẽ. Si aũt verũ est, q̃ angeli semper vidẽt faciẽ patris pro nobis, quomõ dicit propheta, facies hominum velut pisces maris? Sed hoc nõ sic sentit propheta: quod esset negare prouidentiã dei in rebus, sed impacientiã humanam in sua persona exprimit. Quomodo enim potest nos habere deus velut reptilia, quorũ capillos numeratos habet? Matth. 10. Vnde & cherubini qui sunt in sancto sanctorum versas habent facies ad exteriorẽ domũ, quia nostri qui adhuc foris stamus custodes & rectores curã gerũt salutis, & tamen cũ facies ad nos cõuersas teneãt, semper vident faciẽ patris. Augustinus. Illud obseruãdũ, q̃ cum angeli ab initio mũdi soliti sint videre faciẽ dei, inde hodie nõ minus mirãtur eam q̃ in primo die, adeõ qui assiduitate vidẽdi vilescerent angelis ipsis visio illa, sicut legimus de mannate. Nũ. 21. Origenes. Adest ergo vnicuiq̃ nostrum angelus bonus, qui regat, qui moneat, qui gubernet, qui pro actibus nostris corrigẽdis & misericordijs expoſcendis videat faciem patris. Et iterum sicut Ioannes dicit vnicuiq̃ ecclesiæ generaliter angelũ præesse, qui

Hieron. Matt. 11 Hieron. Luc 21. Genes. 19 Hieron. Iob 2. Matt. 27. Hieron. 4. Reg. 6. Hebre. 1 Luc. 15. Genes. 28 Figura. 1. Ioan. 2 Apoc. 12 Prouerbiũ Origenes. Abulensis Ps. 44 Thomas. 2. Para. 3 Figura. Augustin. Origenes.

præest: qui vel laudatur pro bene gestis populi, vel etiã pro malè actis culpatur. In quo etiã stupendi mysterij admiratione pro mouemur, q̃ in tãtũ deo cura de nobis sit, vt etiã angelos suos culpari pro nobis & Esai. 3. confutari patiatur. Sic etiam videmus, q̃ pueri indisciplina in pedagogũ retorquetur. Arbitrij aũt libertas est anima, & ideo iustum dei iudicium est, vt quę nõ acquieuerit monitis angeli custodis sui, diruat manu nostrę. Hęc Origenes. Et tamẽ multo plures cernũt viam lætissimam. Matt. 7. Et sequitur in eodem. Re ą̃ rit sane quibus ex causis, nõ nullos pueros videmus, ab ipso dęmone possessos esse natos, alios vero a pueritia diuinasse: alios a prima ętate pythonem habuisse, alios ab ipso vtero sanctificatos in prophe Genes. 25. tas. Illud mirabilius, de quẽris antę q̃ ederetur dictũ est, maior seruiet minori. Imo illud dicit rectus, duę Figura. gẽtes sunt in vtero tuo. Illi vocãt ur principes gentiũ & populorum, qui nõ dum acceperãt nomẽ filiorum: & iam victus est, qui nec dum editus est, iam q̃ alter accepit coronam, cum nõ dum natus sit in lu Rom. 11. dium. Denq̃ baptista exultat in vtero & Zoroastres ridẽdo nascetur. Summa respõsionis hec est, ipcõ prehẽsibilia sunt iudicia dei, & abyssus multa, & iudicia eius licet nobis imperuia, vera tamen sunt & iustificata in semetipsis. ps. 18. Venit enim filius hominis quęrere & saluum facere quod perierat. Perierat aũt decima pars subitãtiq̃ dei, hoc est ex drachmis decem: vna, ex q̃ ouibus cẽtu vna de quibus Luc. 15. Dicetur. Sequitur ex Marci Cap. 9, post illa verba, q̃ duas manus vel duos pedes habẽs, mitti in gehẽnam ignis. Omnis enim igne salietur & oĩs victima sale salietur. Pendet Marci. 9 aũt sententia ex verbis illis: si manus tua scãdalizat te, vel oculus tuus, nõ parcas nõ misereatis. Oibus enim affectibus humanis debet esse superior, qui semel misit manum ad aratrum sancti euãgelij: vt & Luc. 9 si mugiat pro vitulis reclusis (1. Reg. 6) Retro nõ aspiciat cum vxore Loth (Genes. 19) Quia nõ erit apt? reg no dei. Nam quemadmodũ nulla victima iuxta legẽ legitima est quę nõ fuerit vel igne salita vel sale vel vtroq̃, ita necesse est omni hominiqui christi nomine vult cẽseri, vt igne purgetur ab omni humano affectu, etiã si sit manus pes aut oculus tu?, & sale cõdiatur, ne possit inficí malorum cõtagio. Theo Leui. 2. 1. Co. 3 phyl. Omnis enim igne salietur idest probabitur: id quod & Paulus dicit, vnius cuiusq̃ opus quale sit ignis probabit. Victimę ergo sale cõditę vegetę sunt & validę, nõ infirmę & pigrę & mutilę. Vermis nõ Theophy moritur & ignis nõ extinguitur. Vermis & ignis quę puniunt peccatum, vnius cuiusq̃ sunt cõscięcia & memoria peccatorũ eorum quę in hac vita fęde sunt acta, quia quasi vermis absumit, & quasi ignis atPoeta. det. Vnde illud poetę. Nec nõ & Tityõ terrę omnipotẽtis alũmum: cernere erat per tota nouem cui tura rimaturq̃ epulis habitatq̃ sub alto, pectore nec fibris requies datur vlla renatis. Faber. Omnis enim Faber. igne salietur, omnis videlicet vermis igne salietur, & omnis victima sale salietur ergo vermis anima iusta: victima anima sancta, ignis tenebrę exteriores, perpetua dei ignorantia. Saliri ad immortalitatẽ, siue in tormentis siue insẽsibilitati reseruari. Vermis non moritur, quia anima immortalis est, siue fęda iue pura sit. Vnde illud: nouissime inimicus destruetur mors. 1. Cor. 15. Cætera patent.

Caput. iiij. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum. Si septies in die peccet, & pęniteat: toties dimitte illi, & de hoc multa. Quecunq̃ ligaueritis super terram. Si duo ex vobis consenserint. Quoties peccauit frater meus: dimittam vsq̃ septies? Imo vsq̃ septuagies septies.

Si autẽ peccauerit in te frater tuus: vade & corripe eũ inter te & ipsum solum. Lucas. Et si pęnitẽciã egerit. Si pęnituerit vel resipuerit, neaccipias de satisfactione & pęna, dimitte illi & si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens, pęnitet me: dimitte illi. Matthęus ita. Si te audierit, lucri feciſti fratrem tuum. Si autem te nõ audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Caietanus. Sermo hic de fraterna correptione nõ intelligitur de peccatis secretis, quia peccatis secretis nõ correctis, nõ possunt adhiberi testes correctionis. Et rursus in secretis nõ est ad vlteriora procedẽdum cõtra impenitẽtem. Nam nõ dicitur, si secũdo lapsus fuerit, adhibe tecum, sed si te nõ audierit: adhibe &c̃, vt intelligamus q̃ absq̃ recidiuo cõtra impęnitẽtem monitum primus secreto cedẽdum mãdat ad vlteriora, vt in ore duorum &c̃. Cõsiltat omne verbũ. Itaq̃ si frater correptus habes in tẽtum, sin minus, profueris reipublicę: arcebitur lupus a gregis consortio. Sit tibi sicut ethnicus. Et vtinam hęc diffinita a christo sentẽtia seruaretur: & innocẽtes qui nil peccauerũt nõ cum eis ineꝛ rẽtur, quia videlicet colloquuntur vel simul vescũtur cum huiusmodi ethnicis. Hęc ille. Verum nõ ꝛ ijs & afines portãt iniquitatẽ parẽtum & amicorum. Iosue. 7. Num. Cap. 16. De fraterna ergo correctio Genes. 4. ne tam multa dicũtur a multis, q̃ nullum eorum est in vsu apud eos qui christi nomine cẽsentur. Oium enim fere vox est illa impietate plena, nũquid ego custos sum fratris mei? Lex autem nõ solum fratrem Hierony. ram mãdauit, sed & asini & bouis, de quo vide Deut. Ca. 22. Ad hęc Hieronymus. Quid necesse est in Ecc. 31. multorum scãdalum ruinam q̃ proferri quę secreto aut corrigere valeas aut emẽdare? Tu autem qui hęc Augusti. 9. legis: audi sapiẽtem. Intellige qui sunt proximi ex te ipso. Augustinus. Nemo est qui securus possit esse in hac vita, quę tota tẽtatio est, vt qui potuit fieri ex deteriore melior, nõ possit fieri ex meliore pessimus. Luc. 15 Omnibus enim dicitur, qui se putat stare videat ne cadat. 1. Co. 10. Ponamus te fuisse hominem illũ qui

incidit in

incidit in latrones, rogo velles vt te pręteriret sacerdos & leuita, & adeo tui nō misereretur, vt ciuitatem ingressi, dicerēt omni volēti audire, venite & videte veręda patris mei? Genes. 9 Nō ergo mihi dicas, nū quid custos sum hois nec de facie noti? Frater enim tuus est velis nolis, si homo est, si in te ideſt contra te peccare potuit. Audi Augustinū. Peior es tu tacēdo, ꝙ ille cōuiciādo. Gregorius. Consideremus, ꝙ aut tales sumus quales nō nullos corrigimus, aut tales aliquādo fuimus, fuimus enim & nos insipientes inqt Paulus vas sapiētię. Titum. 3.) Vt tāto tęperātius humili corde corrigamus, quāto nos verius in ijs quos emēdamus agnoscimus. Si aūt tales nō sumus, nec fuimus, quales sunt quos corrigimus, ne cor nostrum inde superbiat, alia eorū bona ante oculos ponamus. Quę si forte nulla sunt, ad occulta dei iudicia recurramus. Quis enim crederit ꝙ per meritū Saulus lapidatum Stephanū pęsessurus erat, qui in morte eius lapidātiū vestes seruabat: Audi ordinē correctionis mirabile. Habeo cōtra te pauca. Sed hoc habes bonū ꝙ facta Nicolaitarū odisti, qui ego odi. Iten illud. Ego te tuli de post fętātes: & vnxit te in regē. Ecce qualem habui ad te volūtatē cum esses fratrū minimus: & adjecta his multo maiora olim volentibus annis. Quare fecisti hāc rē? Ex quibus liquet ꝙ ex syncera dilectione procedebat Diuina correctio. Quę omnia forsitā soli Dauid dicta sunt per Nachā, quia adulterij secrete cōmiserat: verūtamē quoniā vxorem publice duxit quam secrete polluerat, nec penitus, audiuit illud, tu fecisti abscōdite, ego aūt faciam verbum istud in cōspectu omnis Israel & in cōspectu solis huius. Nam verbum illud, peccaui domino, post lata in se diuinā sentētiam protulit. Et obserua iuxta Augustinū: ꝙ Dauid de morte Vrię nō interrogatur, sed solum de adulterio, vt in solo adulterio diceret sentētiam dānationis suę. Intelligimus etiā quāta temperātia multas vxores habuerit, quando de vna in qua excessit modum: a seipso puniri coactus est. Dns autem Petrum negātem solo respectu correxit, & Iudam verbis illis, qui intinxit mecum manū in patino. Marci. 14. Et Paulus. Si preoccupatus fuerit aliquis in aliquo delicto, vos qui spirituales estis hūc ne traducatis, sed instruite, cōsiderās teipsum (o teipsum teipsum) ne & tu tenteris. Quomodo autem Petrus corripiēdo occiderit Ananiam eius ꝙ vxorem vide alias. Actu. 5. Facies inquit domini lucernas septem, sunt aūt ecclesię septē de quibus Apoc. 1. Et pones eas super cādelabrum vt luceāt doctrina: & ardeāt vita. Verum quoniā nō raro bonus dormitat Helias. 3. Reg. 19. Bonus Dauid 2. Reg. 12. Bonus Ionas (imo detestebatur Ionas) bonꝰ & Petrꝰ, & lychnus pro flama. Matt. 26. Emittit fumū, ideꝙ myxus igne agēte, ingrossatur & crassescit, facies & e mūctoria, reprehēsionē videlicet fraternā: & vbi ea quę emūcta sunt extinguātur: vt sit correctio inter te & ipsum solum. Quę oia ex auro erunt, vt fiat totum pro dilectione christi, Cum Socrates acrius obiurgaret familiarem quēpiam in cōuiuio, cum eo disceptās nōne satius fuerat inquit Plato, hęc illi seorsum dixisse? Et Socrates attusane nōne satius fecisses: si seorsum ista mihi dixisses! Porro cum Pythagoras in familiarem quēpiam asperius coram multis fuisset inuectus, adolescētem laqueo pręfocasse guttur ferūt. Ex eo tempore nunꝙ pythagorā quenꝙ alio præsente reprehēdisse. Si quidē vt morbi parum honesti sic & peccati reprehēsionem secretā esse cōuenit, nō vt ceu ludi solēnes vniuerso populo ostentetur: nec ex alienis erratis sibi parare gloriam: sicut solent chirurgi in theatris, ostētātes quos morbos susceperint curādos. Dexterrimus aūt modus obiurgādi erit, si qui obiurgat: se modis oibus admisceat culpę, & laudē leuiter admiscere obiurgationi. Nam sicuti bonꝰ medicus magis cupit somno seu cibo morbum ęgroti depellere ꝙ castorio aut scāmonio, sic & bonus pater laude potius ꝙ reprehēsione gaudet vti ad emendādos suorum mores. Hęc inquit feci, & tacui. Itē idem Plutar. Qui sit alium obiurgaturus, nō hūc oportet facetum aut clamosum aut improbum esse verū eū esse cōuenit, in quē nullum cōuiciuum aut crimē ingreat. Deus enim nulli magis pręcepisse videt illud nosce teipsum, ꝙ ei qui sit alium vituperaturus. Ne si dixerint quę volūt, audiāt quę nō volūt. Sed quoniā his sane tēporibus ad libere loquendū pene vocem amisit amicitia, super est vt ab inimicis verū audiamus. Nam vti Telephus cū medicum amicū nanciscī nōposset, vulnus hostili lāceę submisit, sic hi quibus nō adest benevolus admonitor, male volentis inimici verba ferāt oportet, quo mala ipsorum castigēt. Quo quidem in tempore rem ipsam spectare cōuenit, nō animum maledicētis. Sicut enim is qui p merięū cogitabat occidere casu tuber ita percussit ac dissecuit: vt seruaret hoiem: ruptoꝙ tubere, periculo liberaret, ita nō raro fit, vt cōuictium per simultatem & odium impactum, medeatur animi malo vł ignorato vel neglecto. Claudius bis & tertio domum Appij claudij adierat, cōsulturus ei de multis, sed nō licuit, arcētibus eum a ianua seruis. Qui primū igitur est oportunum tempus nactus Claudius, tempus fert inquit, vt dicātur pulchra Appi & vtilia coram oibus potius ꝙ nuscꝙ. Tu tū memēto illius prouerbij, mores amici noueris, nō oderis. Admonet aūt in amicorū moribus quędā vicia dissimulāda, sic vt intelligātur quidem, sed tamē tolerentur, ne seuerior & oculatior in obseruādis amici malis, subuertas amicitiā. Hoc aūt pręceptum locum habet in leuioribus morbis, nō in his quę ad famam aut ingēs periculum pertineat amicorū. Nosceda sunt igitur vicia, vt aut corrigas: aut certe minuas, at nō sic vt ob ea vi dearis amicum odisse. Siquidem nulli futurus est amicus, qui nihil viciorū in amico ferre possit Chryso. At inquies, ipse nō ignorat, quod malum est quod agit, quādo fornicatur vel alia pectā cōmittit. Quid ergo ei ego dicturus sum: Verū est. Sed cū quis in passione detinetur, nō facile sibi solus sufficit. Quia & infirmus sicut ꝙ aqua frigida malū est si poterit, & tamen obnixe expetit eā, & habet opus qui eū prohibeat. Nō enim otium est dicere: propitius sit mihi dominus, ne faciā hoc: & bibam sanguinem pro aqua 2. Regū. 23. Scriptū est aūt, odio habuerūt corripientem in porta. Hierony. Grāde peccatū est hoc, maxime si te nō odio sed amore corripiat, & si solus ad solū secūdum euāgelij formam. Dicit aūt Abulens. ꝙ correctio hęc posset fieri per tertiā personam, si id cōferat ad vtilitatem corripiēdi. Dicit secūdo, qui dēmutat prelato peccatū mortale de proximo suo vt iudici, nō seruato pręcepto euāgelico, corrige eū inter te & ē. Peccat

A B C D E

Figura. Socrates. Plutarch. ps. 49. Plutarch. Telephus. Claudius. Prouerbiū Chrysost. Amos. 5. Hierony. Abulensis

Fondo Reservado de EL COLEGIO de JALISCO

Augusti⁹. te &c̄. Peccat mortaliter, quacūq; id intētione dēūtiet. Nā dicere prelato, est dicere ecclesię. Augusti.
Quādo in te solum peccat frater te solo sciēte, si palā arguis, nō es corrector sed proditor. Peccata autē
Gregorius publica iuxta Gregoriū: nō sunt secretā admonitione punienda. Hinc Petrū Paulus publice vescentem
cū gēribus, & in aduētu nūtiorum iudęorū a Iacobo: subtrahentē se publice coram oībus coarguit, ģa
reprehēsibilis erat. Gal. 2. Correctus igitur site audierit, sanius sapuerit, dimitte illi etiā si septies in die cō
tra te peccet. Nā iniuriam dei nō est nr̄m remittere, sed sacerdotum qui vice dei fungūtur. Nō q̄ possit ię
di proximus, quin offendatur deus. Qui enim tāgit vos &c̄. Zacha 2. Si igitur te audierit lucri feciſti fra
Chrysost. trē, in quo iuxta Chrysō. Oſtēditur, q̄ inimicitia dānum est cōmune. Nā dicēs, lucratus es, oſtēdit q̄ &
tu & ille dānum passi eratis in discordia. Itaq; per salutē alterius nobis quoq; acquiritur salus. Corripe
ergo, ex funga: nō extinguas, Si aūt te nō audierit ideſt audire neglexerit: adhibe vnū aut duos. &c̄. Id
fit: siue vt pudore cōperenti corrigatur, qui tamen cōsistat citra infamiā: siue vt testimonio duorū pos-
sit reuinci. Sed si ego solus noui peccatum fratris, quomodo duos adhibebo testes, quibus corā fratrē con
uenīā? Negauit enim ille obiectū crimē, & me sycophantam vocabit. Sed tu imple pensum tuum, siue
Abulensis ille sanetur, siue fiat insanior. Abulens. Peccare in te ideſt te sciēre: & in te ideſt cōtra te, e adē sunt. Quā
Vide inpn do igitur peccat frater in me, si solus noui, tunc vere in me solum peccauit. Sed si multis videntibus, mihi
ci. ca. hui? fecit iniuriam: etiam in illos peccauit, quos testes oculatos suę prauitatis fecit, & quos scādalizauit. Ita
q̄ siue sit peccatum directe cōtra deum, siue cōtra proximum, si fiat nobis sciētibus, sit cōtra nos, cū eos
scādalizet. Et sciēdū q̄ ad hoc q̄ locū habeat fraterna correctio, prę supponitur q̄ delinquens maneat in
peccato suo, nō intēdens dimittere illud, & quia cū tale proposito nunq̄ offendēs adiret offensum, ne-
cesse est vt offensus adeat egrotātem, vt suadeat eum resipiscētiam. Vnde dicit: vade & corripe, quia ille
Matt. 5 nunq̄ te adibit. Cōsiderandū autē q̄ dominus tres modos instituit quibus peccata relaxarentur. Prim⁹
vt nos remittamus de cordibus nostris. Secūdus vt offendēs recōcilietur offenso, relicto interim munere
ante altare. Tertius vt offensus cōueniat offendētem & corrigat eum. Tamē omnes tres necessariū sunt
simul, si perfecta debet fieri recōciliatio, sicut patet intuenti. De primo dicetur in consequētibus. De secū
do diximus. Matt. 5. Tertius modus habetur in manibus. Multa diximus: dicam tamē vnū idq̄ nō siccis
Actu. 17. oculis (mihi crede bone lector) ita pręceptū de correctione fraterna abijt in obliuionem, vt nouorū do-
ctorū videatur anūtiator, quisquis de hoc sermonē fecerit ad populum. Huius rei duplex causa vide
tur. Offensus dicit, nunquid custos fratris mei sum? Genes. 4. Offendēs autē, quis te cōstituit iudicem su
per nos? Exo. 2. Subiūciamus tertiam (& notate verba) quia veritas semper odium parit, semper dixi p
ſpe ſepius: & huius veritatis testem inuoco ipsam veritatē. Itaq; si nec te nec duos a te adhibitos. Te
stes audierit, dic ecclesię. Si aūt nec ecclesiā audierit, sit tibi sicut ethnicus & publi-
canus. Amē dico vobis quecūq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo,
Hieron. & quęcunq; solueritis super terrā, erūt soluta & in cęlo, Hieron. Dicēs: sit tibi sicut ethni
Sco. 4. Di cus, ostendit māioris esse detestationis, qui sub nomine fidelis agit opera infidelitū, q̄ hi q̄ aperte gētiles
zi. q. 1. A. sunt. Publicani enim vocātur per tropologiam hi qui sęculi sectātur lucra, & exigūt vectigalia per frau
des furta sceleratāq; periuria. Verūtamē prius omnis mouēdus est lapis, q̄ fama traducatur proximi. Co
rrigendus est frater vultu ipso solito tristiori & sermone detectiori, debentq; intercidere verba lachrymę
vt nō solum videat sed & sentiat correctionem ex amore procedere nō ex odio. Verum vt dixi hic me-
prouerbiū dius apud nostrates vacat de facto, & in vtroq; foro iudicatur secundū allegata & probata. Lapsus sum
& necesse est me palinodiam cātare. Videmus enim publicos concubinarios quasi patres familias alere
filiorum examina, id ipsum nō ignorāte ecclesia, primū, secūdo, & tertio, denuntiatos, & tamen prospe-
re agunt, & tradūt nuptui filias, & nurus domi introducūt filijs: & tamen nō habentur sicut ethnici, sed
Hiere. 12. ipsi ligant & soluunt & fulmināt anathemata: dicūt & factū est. Mittunt radices in terra & facīūt fru-
ctū. Itaq; si a deo est per frictę frōtes iste qui frater appellatur, vt nec pudore nec metu iudiciū cōmoue-
rem defert ad ecclesiam, vt vel multitudinis cōsensu vel eorū, cēsura qui ecclesię p̄sunt emendetur. Quod
si vsq; adeo est insanabilis vt more pharaonis semper pergat esse sui similis, sit vobis sicut vnus ex le-
Num. 5. gis Mosaicę legis, qui extra castra ejiciebātur, ne alijs affricet lepram suam, ex quo ipse insanabilis est, &
Hiere. 30 plaga sua facta est desperabilis. Amēn dico vobis &c̄. Poterat quispiam dicere, qualis est ecclesię sentē
tia q̄ ve severa: vt propterea quis sibi timere debeat, quia ab ea habetur, quasi pręcisum mēbrum ac
be confectum? Medius fidius dico vobis inquit: quęcūq; alligaueritis in terra, ng rata erūt apud me, neq;
lo. Verumtamen nō raro quem iudex dānat & lex absoluit christus: sicut patet in adultera. Ioan. 8. Et
latrone. Luc. 23. Et quem iudex absoluit, cōdēnat christus dominus: sicut patet in Barraba. Lento autē
ſſu ira dei ad vindictam procedit: cum primū dicit, corrige eum inter te & ipsum solum, & secundo ad-
hibe tecum vnum vel duos: & tertio dicit ecclesię & quarto sit tibi quasi membrū pręcisum, dono
tur peccatori fouea. Quę fouea? Aperta est terra & deglutiuit Dathā. Nū. 16. Et rursus, apertum est mare
ps. 33 & deglutijt exercitū Pharaonis. Exo. 14. Dicit aūt Alex. Ales vnū verbū, estq; mirabile in auribus me-
Alex. Ales is. Ecclesia inquit iuste excōicat, si subest recta intētio, videlicet q̄ nō fiat pro ablato aliquo tēporali sed
Cap. 24. pro peccato. Hanc conclusionem cōmunis cōsuetudo exibilat, & ideo valeat Alexāder noster, & recte-
tum meum mihi inquit Esaias. Quis tamen nō videat & stridat: imo cum Paulo apostolo dicat q̄ ta-
cile & pro rebus nihili pro occiso sue: pro furato cane, pro sublato mustione, pro eradicato surculo: pro di-
rupta maceria vineę, pro pręforato pariete: proq; patrata cęde leuicula, quia nō cōparet auctor crimi-
Anathęma nis & id genus infinitis pene nenijs (Quę omnia ego sępe his auribus hausi facturus cōcionem populo)
sonant in ecclesijs anathemata, pulsantur cymbala; extinguntur lucernę! Siccine factitabat Petrus, &

abutebatur

abutebatur potestate sibi tradita Paulus, sic ludebat Gregorius, sic intonabat Innocentius, sic Sixtus sic Luce.15.
Siluester nō imitabili fulmine terram concutiebat, sic pastor bon⁹ ouem humeris impositam reduxit in
caulas. Sed audiamus Scotum in. 4. Distin. 25. Excōicationes a iure aliquando possibile fuit numerare,
quia paruus erat numerus videlicet sub Gregorio nono. Sed hodie quis numeret? Et cum augeantur in
infinitum, crescentibus moribus capitum, non oportet circa hoc membranas implere. Hoc tamen dico,
q̄ nec a iure nec a iudice debz infligi: nisi p̄ mortali, nec p̄ quocūq; sed graui, cū quo etiā cōcomitatur cō
tumacia. Valeat igitur & noster doctor &c. Iam quas tragedias excitent isti quiβουλαῖ vel indulgētias
prędicant quia pauci non dant nomina sua, quis ferat: Mentior, si non referendo quędam ex muleis ar-
chiepiscopo hispalensi, ille maximo soluebatur risu, licet alias podraga grauitus ęgrotaret. Sed risus ille
mixtus erat veris lachrymis. Iterum dico vobis: q̄ si duo ex vobis consenserint super ter-
ram: de omni re quacunq; petierint: fiet illis a patre meo qui in cœlis est. Vbi enim
A sunt duo vel tres congregati in nomine meo: ibi sum in medio eorum. 20. Distin. De q̄ Abulensis
bus. Sciendum q̄ textus hic non intelligitur de cōgregatis ad orationē, sicut patet intuēti textū prędecē-
tē. Agitur enim in prędecentibus de pēnitentia imponēda peccatori peccāti in fratrē, qui nec resipuit ad
monitus semel & secūdo, donec causa deuoluta est ad ecclīam, vel de pēnitēte absoluēdo a pēnitētia iā
imposita, quia resipuit. Ita enim dixit dōs, quęcūq; alligaueritis vel solueritis &c. Nā alias de oīone, sę
pe vnus exaudiretur Moses vel Helias vel Samuel, & rursus multi nō exaudiūtur, quia man⁹ eorū plēne
sunt sanguine. Q̄d vero dicit: de oī re q̄cunq; ly q̄cunq; & si nō semp distribuat, hoctū loco distribuit/
pro omnibus de quibus est hic sermo. Fit autem, quod id quod ligauerint (claue non errante) ligatū erit 4.p.q.93.
& solutum quod soluerint. Dicit aūt Alex. Ales q̄ ecclesia oratione cōi nō orat pro excōicatis: tñ oīone Articu.6
priuata nemo ꝓhibetur orare p̄ illis. Multi enim innocēter excōmunicātur ab ecclesia, & ipsi tenentur
ecclesię nō obedire in casu dato, quia ecclīa nō iudicat de occultis, & totius (verbi gratia) cōpellitur cō-
B habitare Cecilię vxori, cū iuxta veritatē sacri nō illa sit vxor sua sed Lucia qua cū pri⁹ cōtraxit, sed apd
iudicē probatur secūdū & nō primū. Origenes hūc locū vertit ad tropologiā exhortās ad castitatē cōiu- Origenes.
ges. Duo igitur sunt vir & vxor, qui si ex cōsensu separētur vt vacēt oīoni, cōsequētur qd petierint, pīs-
tantę eis dō per talē castitatis cōsensum. Idē pōt dici si caro & spūs cōsentiāt, vt caro ancilletur spiritui
dēretur, hoc est Agar subiiciatur here suę. Dicit aūt duo vel tres, alludēs ad illud Deu. 17. In ore duorū vl Eccs. 4.
triū testiū stabit omne verbū. Cōmēdatur aūt his sermonibus cōcordia frm, liquidē duo vel tres (funicu
lus aūt triplex difficile rūpit) p̄ oīa cōcordātes diuino bīplacito, obtinere possūt qd nō pōt ciuitas dis-
cors, q̄ aūt possūt: vno ędificāre & decē diruētibus? Vna manu in ope, & in armis altera? Neemię. 4. Stra Fignra.
būt iuqt Moses sex tribus sup vnū mōtē ab bndicēdū, & rursus sex reliquę trib⁹ ad maledicēdū. Deu. 27
Itaq; sicut alias diximus, vnus hō oīone sua cælū clausit pluuię triēniū. 3. Re. 17. Cū multorū orationes
dūs tumultū vocer & porcorū grūnitū iuxta Hieronymū sup Amos. 5. Quō aūt duo vel tres possūt ec- Hieron.
C clīa replentare, vel quos & quę pone sunt cōuocādę, vt cōcilii cōgregatū dicat legitime & in spū sctō
vt dicat, in medio eorū ego sum, nō conuenit apd oēs iuris pītos de hoc, imo reuera quot capita tot sē
tētię. Illud dicā, dicā aūt qd sentio, vix & ęgre repire est duos vel tres, q̄ oī factā dicātur cōgregati in no
mine christi, ea vę tātū quęrētes quę cōcem vtilitatē ouiū christi cōcerūt, quāto ergo minus inuenientur
cētū cōgregati in christi noīe, qui vere possint dicere, visum est spūi sctō & nobis. Act. 15. Veruntamē nos Prouer. 22.
qui oues sumus stemus statutis ecclesię: cui dicit, quodcūq; ligaueris vel ligaueritis. Et illud, ne transgre Eccs. 10.
diaris terminos antiquos quos posuerunt pīres tui, qm̄ qui dissipat sepē, mordebit eū coluber. Sapiendū
est sed ad sobrietatē. Rom. 12. Tūc accēdēs Petrus ad eū: dixit. Dñe quoties peccabit in me
frr meus, & dimittā ei vsq; septies? Dicit illi Iesus. Nō dico tibi vsq; septies, sed vs- Heb.5.
q; septuagies septies. De pēn. Dist. 5. Cap. Septies. Nō em̄ Petrus p̄ id tēporis dedicerat miseri-
cors esse ex his quę passurus erat. Nō legerat illud ex Pauio, pōtifex prefici dus pplo ex hoibus assumi
tur, vt cōdolere possit his q̄ ignorāter errāt: sciēs, qm̄ & ipse circūdat⁹ est infirmitate. Sed & alias Petr⁹
D spū feruidus duos ostēdit gladios, quorū neutro opus erat: trāslato iā sacerdotio Mosaico in q̄ offerūtur Luc.22.
pecudes, & ideo gladius necessari? nō erat. Nūc aūt cū aries immolet nō Isaac, gladio tm̄ spūs opus est.
Vere bone pastor Petre actū erat de nobis, si vsq; septies tm̄ dimittēdi essemus, q̄nquidē hō tot⁹ teres & Ephes.6.
q̄ dratus hoc est iustus: prudēs, tēperatus & fortis septies casurus est i die. Prouer. 24. Q̄ nē ergo magis studet Genes.22
q; vt luna mutāi. Eccs. 27. Imo inqt dñs christus, dimitte illi toties (inqt Hierony.) q̄ties ille peccare non Hieron.
poterit hoc est septuagies septies, si toties ipsauerit. Oportet igit inqt Hilari⁹ sine mō ac numero venīā Hilarius.
nos reddere flagitāti, nec cogitādū q̄tiestemittam⁹? Et hęc venię assiduitas plane docet nullū oīno pe-
nę nos irę tēs esse oportere, q̄n & nobis p̄ euāgelij grā; sine mō & sine numero venia collata est. Vide Collo.5.
enim quid dicit Paul⁹. Donantes vobis metipīs. Ergo nobis miseremur, cum fratri ignoscimus. Dubi- Heb.10.
tabat autem Petrus an vsq; septies liceret fratri remittere: nam vltra hunc numerum pro explorato ha- Chrysost.
bebat non licere. Nam lex nec semel parcebat duobus conuicto testibus. Chrysostomus. Petrus dicit,
E vsq; septies, Dominus autem suam in medio egit misericordiam, vt ex comparatione dicas, q̄ licet sep-
tuagies septies parcas, & omnia generaliter peccata p̄ximo continue remittas, quantum est aquę stil-
la ad immensum pelagus, tantum est imo vero longe minus humanitas tua ad immensam dei bonita-
tem qua tibi fit opus iudicando, & rationem reddituro. Quam ob rem qui bonitate sola remisit decē mi
lia talenta seruo, non ante positam rationem remisit, quia voluit vt discederet, quantis eum debitis libera
ret: vt vel ita fieret in consetuo mansuetior. Nam si postq̄ debiti magnitudinem & venię largitatē didi
cer, conseruum suffocabat, nisi talibus eum pri⁹ erudisset medicamētis, ad quid nō erupisset crudelitatis?

sed quomō Petrus dicit, dimittā vsq; septies, cū iuxta Lucā Petrus audierit ex ore dñi, si peccauerit in tē
ſr̄, dimitte septies in die? Si toties pēniteat post lapsum suū. Poteſt dici, Lucā intermisisse interrogationē
Proverbiū Petri, quā Matthęus posuit. Nos igitur nō vsq; adeo stulti simus vt gustatū toties voremus hamū, vnc
plus cēcies gre sauciati, sed sapiamus vel sero. Tu tamē cuius refert (refert aūt otium) orāti venā tri: dimi
ttere vsq; septuagies septies/490/vicibus, dimitte & dimitteris, da & accipies mēsurā bonā, &c. Luc. 6.

Caput. v. Ponitur parabola regis ponentis rationem cum seruis, quorum vnus debitor inuentus est decem milīū talentorū: & concluditur

Deo assimilatum est regnum cœlorum homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Et cum cępisset rationem ponere: oblatus est ei vnus qui debebat ei decem milia talentorum. P
Pro rationem ponere Grece est, συναιρειν συναρε, idest conferre, ac simul subducere aut suscipere computum, nam id hoc loco ignificat ratio. Ea tollendis calculis cōficiebatur aut certe explicandis aut complicandis digitis vtriusq; manus. Pēdet autem sententia ex prēcedentibus videlicet ex verbis Petri dicētis, domine dimittam vsq; septies? Ostendit enim dominus subsequenti similitudine, non tam esse clemētiam, vt tu miserearis conserui tui, q̄ cōmutatiuam iustitiam. Quomodo inquies? Peccauit in te proximus tuus a. Esto, Quis est enim qui non peccet? Peccauit autem septies in die, & in homine peccauit. Quid si tu in deū peccaiti, & nō septies sed septuagies septies? Igitur & numero vincis peccata proximi & quālitate. Tu igitur rogatus dimitte denarios/10/vel cētū, vt tibi remittātur talēta de
Hieron. Matt. 6. cē milia. Ad hęc Hieron. Si frater noster p̄ qualibet causa nos lęserit, dimittēdi habemus potestatē imo & necessitatē, qua prēcipimur vt debitoribus nr̄is debita dimittamus. Si aūt in deū q̄s peccauerit, nō est nr̄i arbitrij. Dicit em̄ scriptura. 1. Re. 2. Si peccauerit hō in hoiem, rogabit p̄ eo sacerdos. Si aūt in deū peccauerit, q̄s orabit p̄ eo? Nos e cōtrario in dei iniuria benigni sumus, in nr̄is cātumelijs exercemus odia, in iūco etiā nodā ingrētes. Et cū dicat scriptura q̄s est hō q̄ nō peccet, facile tū mulcos repies, qui posita
3. Re. 8. Ps. 142. 2. Pe. 2. oi frōte dicāt dño, nō ium sicut cęteri. Lu. 18. Qui si ad rōnē vocetur & calculos (id qd' Dauid dēpcabat dicēs: nō intres in iuditiū cū seruo tuo dñe) inuenētur debitores decē milīū talētorū. Sed adrē. Simile ra-
Cleon. ctū est regnū cęlorū &c. Tps est inqt Petrus vt iuditiū inciptat a domo dei, cū seruis em̄ suis cępit rōnē ponere. Quorū bonorū? Cleō pncips Athenięsis q̄ primū rēpublicā attigere destinauit, vocatis amicis
Pericles. oibus, soluere se velle dixit amicitię vincla, subdi-itq; rōnē, solere amicitias pleraq; iuxta & recta sub uertere, q̄ hoies rēpublicā administrantes, vt pote affectu & mollicie occupatos quadā, sępe numero a via reducit recti iuditij. Iten Pericles rōnem viuēdi & cultū corporis tradit immutasse, incessu tardo: oio ne lęui, cū positū os & vultū sibi cōstantē solit? prę se ferre: posttremo manu cōtēta intra amiculum, vnā oīno vsurpasse viā, quę ad forū & ad curiā duceret. Et isti quidē hoibus reddituri erant rōnem, quos vel
Matt. 10. fugere licebat, vel fallere poterāt, quiq; corpus tantū occidere poterāt. Tu aūt audi Iob loquētē Cap. 9. Vere scio q̄ nō iustificetur homo cōpositus deo, qui si voluerit cum eo cōtēdere, nō poterit ei respōdere vnū pro mille. Id cū ita sit, nos interim cū Iona deitetimus, post horas tres vocādi ad calculos vel sortes
Cę. Augs. & ligatis manibus deuorādi a ceto. Cęsar Augus? delata ad se magnitudine grę alieni quā quidā eques Romanus dū vixit excedētē ducēties celauerat, culcitram emi cubicularē in eius auctione sibi iussit. Et p ceptū mirātibus, hāc rationē reddidit, habēda est a rationē culcitra, in qua ille cū tātum deberet: dormire potuit. Tu igitur qui vnus es ex ijs qui nomine censerio seruorū christi: anteq; voceris ad calculos, audi quid censeat lex. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei. Gregorius Exo. 22. rius. Frater noster debitor noster efficitur, cum quilibet proximus aliquid in nos deliquisse mōstratur. Ecce quippe debita vocamus. Matth. 6. A debitore autem nostro pignus accipimus, quādo errātis in cōfessionem peccati tenemus. Qui enim peccatum quod cōmisit fatetur, iā quasi pro debito pignus dit. Id nos ante solis occasum reddere debemus, ne & nos interim ad rationem vocemur, & pro cētū gēteis decē milia talēta cogamur soluere. Vel in numerato vel in aia & corpe. De noie & quiditate talenti nihil certū inuenīri pōt. Ecce item talētū/125/librarū, iten cētū/10/iten librarū centū. Itē & librarum itē librarū sexaginta. Itē talētū drachmarū duodecim de quibus suius disputat Budęus, ideo decē milia talēta posita sunt pro ingenti summa grę alieni. Forsitā aūt seruus hic tot debitor dicitur talentorū Origenes, Zach. 5 sequutus est mulierem sedentem super talentum. Intellige autem vnum quodq; maximum peccatum talentum dici damni dominici. Et forsitan hic decoctor tot talenta dilapidauit & decoxit, sub inde versuram faciens: quot perdit homines, qui receperunt eum talia operantem peccata. Intellige ergo, quis bona actio lucrū est, & mala potest dici dispēdiū. Vnde illud Rom. 6. Quē fructū habuistis in illis q̄bus nūc erubescitis? Imo oīum bonorū quę operatus est iustus nō recordabor, si semel missa manu ad arattrū respiciat. Lu. 9. Et sicut est differētia inter lucrū & lucrū pecuniarū, sic in bonis opibus, q̄a aliud est trahere corpus vt ardeat. 1. Cor. 13. Aliud dare cū cē aquę frigidę. Hāc aut ērōnē cū seruis inquit Ezech. 18. Origenes. tus bonos vel malos: cito oia ab oibus oi tępore gesta singulis quibusq; faciet in mēte ad ea in exhibiter quadā virtute. Poteſt enim hoc oia celeriter facere deus, qui ad cōdēdū cœlū & terrā & oia quę in eis sunt, nō indiguit spacio tęporis alicuius. Nā & si videatur in sex diebus feciſſe oia deus, audendū est samē & dicēdū, quoniā tępus futuri iudicij nō opus habebit spacio tpis, sed sicut resurrectio dicit futura

in momento

in momento in ictu oculi, sic puto iudicium fore. Oblatus est igitur vnus qui debebat &c. Qui enim in vno offenderit, factus est reus totius decalogi. Iaco. 2. Scriptum est enim 3. Reg. 6. Vnum erat opus pen 1. Cor. 13
tus in vtroq; cherubino, quia deus in proximo & in deo diligendus est proximus. Vnde Paulus. Nemi-
ni quicq; debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Rom. 13. Vide vrbanam comitatem Pauli quomodo verbis
byssinis & aureis sua fet & persuadet Philemoni vt ignoscat seruo fugitiuo & compilatori, vocans eū
filium & viscera sua, & sese constituēs fide iussorem suffocatę pecunię, seipsum vocans senem & compe
ditum & custodiam. Sed cum inita ratione seruus ille. Non haberet vnde redderet, iussit eum
dominus eius venundari & vxorem eius & filios: & omnia quę habebat: & reddi.
Legimus Milonem debuisse sestertium septingenties gris alient. Et nū id Clā rege erat: etiā si cēties lice 18128170000.
ret seruus, ex inde constatum nō equare debiti qualitatem? Quomodo vero distractus seruus, effugeret
A) Regis potestatem, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere? Iob. 10. Sed vide q magnum malum est
& seruitus durissimā dei seruitutem effugere, aut ejici a facie dei sicut dicit Cain. Gen. 4. Vnde illud. Da
bo eis pauxillum auxilij quia humiliati sunt: & non stillabit furor meus super hierusalem per manum se-
sac, veruntamen seruient ei, vt sciant distantiam seruitutis meę & seruitutis regni terrarum. Vide Iudith 2. Paral. 12
Cap. 5. Non ergo iubet venundari eum & peculium eius quia id faciendum esset, sed vt intelligeret qđ
prędiximus Capite precedenti videlicet quantum debebat domino suo, vt accepta remissione copiosi-
ssima, misericors, esset & ipse in conseruum. ita intelligitur illud, oculum pro oculo, vt intelligat qui in-
iuriam fecit, tenerī lege talionis, nisi Iesus iniuriam remittat. Et observa verbum illud. oblatꝰ est eiuꝰ Matt. 5
nam ipse nunq; compareret, nisi sisteretur ante tribunal Christi. Cęterum qui testimonium habent a
conscientia sua sicut Ezechias, educ inquiunt de custodia animam meam. Psalmus. Cap. 141. Sed rarę
aues hę. Procidens autem seruus ille, orabat rogabat adorabat obsecrabat eum di-
cens. patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Misertus autem dominus serui
D illius: dimisit eum: & debitum dimisit ei. Chrysostomus. Vide diuinę largitatis super abundan Chrysost.
tiam, petenti temporis dilationem id q; forte duplici corde sicut rei exitus docuit, totum dimisit debitū.
Volebat autem id a principio dare, sed nolebat solum suum esse donum, sed & supplicationis illius, vt
non in coronatus abscederet. Propterea inquit expectat dominus, vt misereatur vestri. Esai. 30. Gran- Hierony.
dis clementia dei vt expectet nostram pœnitentiam, & donec nos a vitijs conuertamur, ille potentem
contrahat manum, ne ferire cogatur: & parcit, vt exaltetur illius misericordia, & bonitas creatoris nota
fiat cunctis. Agesilaus calumniatores q; fures maiore odio persequebatur. Maiorem enim iacturam esse Agesilaus
putabat amicis q; pecunijs orbari. Vnde rex hic iacturam fecit imminenę pecunię: ne seruo vno infideli li-
cet orbaretur. Priuatorum errata equo animo ferebat, regū intolerabilia rebatur, ex illorum enim pecca
tis pauca, ex horum vero q; multa mala euenire iudicabat. Vnde Dauid quia rex erat, quattuor soluit
pro vna ouę imo multo plures, & semestre exilium, licet dixerit domino, peccaui, Patientiā habe in me. 2. Reg. 12
C Ad hęc Theophyl. Disce q deus pluia dat q petimus, quia tanta est misericordia dei, vt & id quod ad- Theophyl
modum durum videbatur, nempe quod iusserit vt venderetur seruus, non est duritia dixerit, sed vt resi-
piscere faceret seruum: & persuaderet illi vt ad preces se & obsecrationem conuerteret. Sequitur de Age Agesilaus
silao. Magnanimitate non in inferenda sed in remittenda iniuria vtebatur. Eum cognatorum studiosum
consanguinei nūcupabant. Qui eius opera vterētur, in excusabilem, qui ei inseruissent, memorem. Qui
iniuriam passi essent, adiutorem. Qui in eodem periculo vna cum ipso obseruarentur, post deos saluato
rem. Denię quis morte sua tantam hostibus igriciam prębuit, quantam hic Agesilaus, & si iam in extre
ma senectute obijsset? Conferi libet huius liberalitatem cum nostri principis clementia, qui vna nu-da
prece exoratus tantam summam remisit vni seruo, eritq; conferre bonum malo & lucem tenebris. Ta-
men vtinam vel hunc a longe nos Christiani imitemur Gentilem principem, qui magnitudinem animi
non in inferenda iniuria, sed in remittenda ostendebat. Nos tamen illud interim non fugiat, q; extra car
cerem constitutis decem milia talenta remittuntur in carcere vero semel coniectis nec vel vnus qua-
D drans, etiam post annos centum millę. Egressus autem seruus ille a facie Domini: inuenit
vnum de conseruis suis: qui debebat ei centum denarios: & tenens: suffocabat eum
dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum dicens, Pa-
tientiam habe in me: & omnia reddam tibi. Ille autem noluit: sed abijt & coniecit Chrysost.
eum in carcerem: donec redderet debitum. Hactenus igitur bonus visus est seruus hic vete-
rator versipellis, nam & confessus est debitum, & promisit se omnia redditurum (rem adinaron) & pro
cidit & adorauit, sed sequentia sunt precedentibus valde indigna, quandoquidem sub eodem mo- Eccl. 31.
mento temporis quo absolutus est, accepta apocha inuentum conseruum suffocabat: neq; ex seipso
cognouit quę erant proximi sui, nec reuertus est verba illa, per quę ipse consequutus est misericor-
diam tam facile, neq; portum per quem naufragium fugiens effugerat agnouit, sed omnia illa prop-
ter denarios centum, ejiciens erat fera molestior, suffocans conseruum. Quid agis o homo? Non a-
E nimaduertis mucronem in te ipsum agere? Obtorto inquit collo pertrahebat Intollianum, vel sca-
las gemonias: factus ex creditore carnifex & iudex propter denarios centum. Caligula cum lautio- Caligula.
re in conuiuio effusus subito in Cachinos: consulibus qui iuxta cubabant: quid nam rideret quę-
rentibus, quid inquit nisi vno meo nutu iugulari vtrunq; vestrum statim posse? Quoties autem vxo
ri ceruicem vel collum ex oscularetur: addebat, tam bona ceruix simul ac iussero demetur. Sed hic
imperator erat cui quicquid libet: licet in omnes (vt dicunt,) ac malicia serui huius quem Tigrem
non superabat? Suffocabat eum: ne rogare posset dilationem. Immo nos miq quā obtinuit ipe rogādo.

Huic bona

Regula. Huĺ o bone an diuitias patiẽtię & bonitatis & lõganimitatis dei cõtẽnis? Quas dudũ in tę ipso expen? es? Conſecit inquit illum in carcerẽ. Quia non erat inſoluendo. Mora autẽ ſua cuiliber eſt nociua. Qui dũ eſt in mora ſoluẽdi decimas. Si interim caſu fortuito pereunt igne vel aqua vel furto, tenetur nihilo minus ad ſolutionem. 16. q. 1. Decimę. Verum eſt ꝙ agricolis propter ſterilitatem aliquãdo eſt remittẽda pars cenſus vel fructus. Vide de rerum permutatiõe. Propter ſterilitatẽ. Decimę quidẽ perſonales illi eccleſię debentur: vbi quis percipit ſacramenta. De decimis ad apoſtolicę. De ęteris ſequere conſuetudinem diu obtentam. In cuius territorio ſunt prędia ſoluendę ſunt de iure, ſed ſtandũ eſt conſuetudini, ſi eſt prędcripta. Et quia ſemel cępi, quęrunt iuris periti, vtrũ deillicite acquiſitis debeat ſolui decima. Nã ſi debeat, meretrix poteſt & debet, & videbitur ſacerdos prędtare fauorem criminibus. De his & huiuſce quęſtionibus habentibus difficultatis plurimum, ipſi viderint. Quis enim prędſumat huiuſmodi nodos enodare pluſq; Herculeos? Quantum autem ego capio, quantum ſapio: nunq; de huiuſmodi decimis cogitauit deus optimus maximus, nunq; de illis ſtatuit ſummus pontifex eius vicarius. Rogo ergo vbi illud, diliges proximum ſicut teipſum? Vbi rollenti pallium dimitte tunicam? Sed egreſſus fuerat a facie domini liber factus ęris alieni: & factus ſeruus peccati creditor iſte inexorabilis, qui viſcera exuerat humana, & adamantina induerat contra prędceptum apoſtoli. Verum qui micas negauit, talione mulctabitur vt nec ſtillam aquę accipiat. Videntes autẽ conſerui eius quę fiebant: contriſtati ſunt valde & venerunt & narrauerunt domino ſuo omnia quę facta fuerant. Sunt enim coricei multi ex his qui terunt ſcalam cœli, quorum relatu noſter Mydas omnia nouit, iudex alioqui ipſe & teſtis oculatus. Hiere 29. Sunt & alij curſores qui terrã per ambuiant, qui facta referunt & inſecta, accuſantes fratres ſuos die ac nocte. De his Zacha. 1. Iſti igitur coricei ideſt angeli eodem modo dicũtur hic triſticia affici, ſicut Luc. 15. Dicuntur gaudere de inuenta oue. Non tamen concedendũ eſt de angelis qd cetur. Dęmenes autem vtrum lętari poſſint de perditione hominum, videto. Iſti enim ſunt tortores cui traditus eſt ſeruus hic omnium nequiſſimus. Tunc vocauit illum dominus ſuus & ait illi. Serue neq; omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me. Nonne ergo oportuit & te miſereri conſerui tui: ſicut & ego tui miſertus ſum? Obſeruandum ꝙ conſerui non detraxerunt de ſeruo neq; apud regem, ſed rem factam ſimpliciter expoſuerunt, nec fecerunt e muſca elephantẽ, quod non raro fit. Sed nec Dominus cum eum tantorum talentorum debitorem inuenit nequam vocauit, ſed ſingularis ingratitudinis notam, quando nexus factus eſt ex libero. Ad hoc enim ſolutus erat tanto ęre alieno, vt ipſe ex accepto beneficio factus melior, incipientem Dominum ſequeretur, ſed ſeruus erat, & peccati ſeruus, & ſeruus peccati nequiſſimus. Dicitur nequam, quaſi dicas nequicq;, qui nec quq; ad frugem facit, ſed eſt per omnia inutilis. Omne inquit debitum dimiſi. Magna Dei miſericordia. Theophy Cum in eum peccatum eſt, ad nudam preculam totum dimiſit. Cum autem in conſeruum videt crudelem, tunc ſuam reuocat liberalitatem, monſtrans illi re ipſa, ꝙ non tantum offenſus fuerit, quantum offenderit ſeipſum. Vnde dominus par pari rependens, in vincula illum conięcit, vt vexatio aperiret intellectum quem clauſit ingratitudo inſignis. Seruus hic non de cellario iubebatur eleemoſynam facere: ſed patiens eſto in me, nolo quicq; remittas de debito, omnia rẽddam tibi, accepta aliquali dilatione. Eſai. 26 Miſereamur impio inquit optimus & maximus deus. Reſpondet Eſaias. Et non diſcet facere miſericordiam. Prębet enim incentiuum delinquendi facilitas veniq, Quid enim hac facilitate veniq facilius? Miſertus eſt dominus ſerui illius? Qui ſi anno vno vel decem venderetur inſeruum, & tunc demum redimeretur a domino ſuo, forte dicens miſericordiam ex his quę pallus eſt in ſeruitute, ſolut?, clementior eſſet in conſeruum. Nunc autem accepta remiſſione quam nunq; ſperare auſus eſſet, conſeruum diuexat pro centum denarijs. Non ne ergo vel maxime id tua referebat, miſereri, ſicut tui miſertum eſt? Sed ſolutus a tanto debito, iam non erat ſicut cæteri. Non opus habebat dicere illud, dimitte nobis debita noſtra, Et hic eſt qui nuper animam debebat, imo & animam vxoris & filiorum. Dicunt autem Prouerbium: animam debere teſte Donato, hi qui immodico ęre alieno tenentur, vt pluſq; omnes ſolutos quis debeat: ac denicq; ſeipſum debeat. Erat enim antiquis lex, vt qui ſoluendo non eſſet, nexus addiceretur creditori, luiturus corpore ideſt opera quod ęre non poſſet, Extat apud Gellium lex duodecim tabularum, quę iubeat diſſecari corpus eius qui multis creditoribus deberet: nec eſſet ſolutus rei. Et iratus dominus eius: tradidit eum tortoribus: quo ad vſq; redderet vniuerſum debitum. Horrendum eſt enim incidere in manus Dei viuentis. Hebręo. Cap. 10. Quę multo ſunt grauiores manibus Moſi. Exod. Capite. 17. Vnde Iob. Veruntamen manum tuam longe fac a me, ſubetur igitur tradi Tortoribus qui iam aderant (Nempe Corui triduo ante prędolantes, vbi cadauer eſt futurum, ſicut Legimus de Marco Tu. Cicerone) Quo ad vſq; redderet vniuerſum debitum. Theophylactus. Cogita igitur quantum malum ſit indictę cupiditas, quandoquidem donationes Dei reuocat & irritat: tam & ia dona Dei ea ſint, quorum non pęniteat illum, reuocantur tamen hac ratione & irritantur. Hęc eadem ſententia eſt Chryſoſtomi. Quanuis inquit irreuocabilia ſint dona dei (Rom. 11.) Tamẽ tãtũ valuit malicia, vt hãc legẽ ſoluere videatur. Dixerat dñs, dimittite & dimittetur vobis, hic aũt anteuertit ſeruũ in benedictionibus, prior ipſe dimittẽs. Sed quia nequã ſeruus dimittit ęmulatus (deus nõ irridetur inqt Paulus) reuocat cõceſſa. Vnde cõiectus eſt ibi vbi nunq; ſoluet vel vna cũ quadrãtẽ. Dicit hoc loco Abuleſ. Nõ eſt neceſſe ſemel cõfeſſa ꝑpẽ relapſum iterũ cõfiteri, qm̃ eſſet ꝓ ceſſus i infinitũ, ſufficit dicere, alias ſępe offendi ad hũc eũdẽ lapidẽ. Illud igitur in primis hoc loco ſtruamus inqt Origenes, ꝙ etiã pętorũ quę iã nobis a deo idulta ſunt reuocationẽ faciet deus, niſi idulserimus offendentib⁹

Decimę. Matt. 5

Colloſ. 3. Luce. 26

Geneſ. 28.

Apoc. 12.

Theophy

Eſai. 28.

Abulenſis

Origenes.